

ПЕТЪРЪ ДЪРВИНГОВЪ

О. З. полковникъ отъ
генералния щабъ

1358

БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

КАКТО Е БИЛА ВИЖДАНА, КОГАТО СЖ СЕ
РАЗВИВАЛИ САМИТЪ СЪБИТИЯ

ПО ОСВЕДОМЛЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

К Н И Г А I

Уводъ. — Обобщителенъ погледъ върху събитията и
фактитъ по телеграмитъ на българската телеграфна
агенция за времето отъ края на юний до началото
на Балканската война. — Самитъ телеграми
за сжщото време

СОФИЯ

Печатница на Военно-издателския фондъ

1941

ПЕТЪРЪ ДЪРВИНГОВЪ

О. З. полковникъ отъ
генералния щабъ

*На ч. Мадрид
да спомени за сръбския
пото да се види
свещта воева
и т. ч. Дървине*

БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

КАКТО Е БИЛА ВИЖДАНА, КОГАТО СЖ СЕ
РАЗВИВАЛИ САМИТЪ СЪБИТИЯ

ПО ОСВЕДОМЛЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

К Н И Г А I

Уводъ. — Обобщителенъ погледъ върху събитията и
фактитъ по телеграмитъ на българската телеграфна
агенция за времето отъ края на юний до началото
на Балканската война. — Самитъ телеграми
за сжщото време

У В О Д Ъ

Значение на телеграмитѣ на Българската телеграфна агенция като исторически материалъ. Бѣгълъ погледъ върху събитията въ Турция следъ въстанията на българитѣ въ Македония и Одринско. Въведенитѣ реформи не подобряватъ положението на българитѣ. Англия напуца политиката на „блестещо изолиране“ и замисля автономията на Македония. Младотурскиятъ превратъ и обявяването конституцията въ Турция изпреварватъ английския починъ. Политиката на Австро-Унгария и Русия въ сѣщия моментъ. Воененъ бунтъ въ Цариградъ и отмѣнение на конституцията. Свляяне на Абдулъ Хамида отъ престола. Възстановяване на конституцията. Натурскитѣ народи се почувствуваха застрашени за народностното си бъдеще отъ младотурския режимъ и почнаха да се сближаватъ помежду си. Положението на българитѣ сравнително най-тежко. Тактиката на атентати, кланета въ Щипъ, а следъ 8 месеца и въ Кочани. Надпреварване между дветѣ групировки на великитѣ сили и ограниченостъта на политическитѣ почини на малкитѣ държави.

Дълги години българската телеграфна агенция представяваше едно не голѣмо бюро при Министерството на външнитѣ работи, съ задача да държи връзка съ телеграфнитѣ агенции въ по-главнитѣ европейски държави, като получава тѣхнитѣ информации и имъ дава своитѣ. Тогава тя издаваше всѣки день по три литографни бюлетина, предназначени за разнитѣ висши служебни институции и за частни абонати, и всѣки день до края на 1912 год. телеграмитѣ отъ тия бюлетини се печатаха въ „Държавенъ вестникъ“, който, както и сега, не излизаше само въ неприсѣжственитѣ дни. По тия телеграми мѣродавнитѣ лица, публициститѣ и любознателнитѣ граждани се освѣтляваха и следѣха политическото положение вънъ отъ България и главно въ свръзка съ нея и най-близкитѣ ѣ съседи. Въ това отношение информациятѣ на Б. Т. агенция за политическата дейность на Турция и живота на населенията въ нея, особено следъ младотурския превратъ презъ юлий 1908 год., както най-вече следъ почването на Итало-турската война на 27 септемврий 1911 год. бѣха изобилни и многостранни.

Както ще види читателътъ, телеграмитѣ на Б. Т. агенция, които ще изнесемъ въ тоя трудъ и които сж отъ месецитѣ непосредствено преди Балканската война и презъ време

на траенето ѝ, представяват извънредно ценни документи за правилното разбиране на събитията и фактитѣ отъ сжщитѣ времена. Ценно е, че тия документи описватъ работитѣ не както ние сега, следъ изтичане на събитията и подъ влиянието на резултатитѣ отъ тѣхъ можемъ да ги опишемъ, а излагатъ нѣщата съ езика и схващанията отъ момента и времето си, като при това съ своята многобройностъ и все-странностъ даватъ възможностъ да се погледне на събитията при естествено и значително пълно освѣтление въ рамкитѣ на цѣлата историческа перспектива.

Сжщо така отъ голѣма цена за установяване истината е и обстоятелството, че тия телеграми, като изхождатъ отъ разни мѣста и агенции, често ни представятъ едни и сжщи факти или събития подъ различенъ жгълъ на зрение, па дори нѣкои и съ явна тенденция. Обаче въ такива случаи обикновено последващи информации обясняватъ, допълватъ или опровергаватъ предходни твърдения и поради това лесно може и въ такъвъ случай да се дойде до обективната истина. Въ това отношение съпоставката на телеграмитѣ и изобилието имъ ни позволяватъ да схванемъ както смисъла на самитѣ текстове, така и тенденциитѣ, и скрититѣ мисли на авторитѣ или дейцитѣ. Поради това смѣло можемъ да кажемъ, че прочитането телеграмитѣ на Б. Т. агенция ни открива възможността да преживѣемъ времената преди и при траенето на Балканската война подъ оная естествена свѣтлина и всрѣдъ она действителенъ кржгозоръ, при които сж живѣли и действували съвременницитѣ и деятелитѣ, при това съ преимущество въ наша полза, че сега ние знаемъ и онова, което въ момента не е могло да се види, т. е. ние виждаме не само събитията и фактитѣ, но и тѣхнитѣ последици. Нѣщо повече. Многобройността и разнородността на телеграмитѣ позволяватъ да видимъ, или най-малко ни упжтватъ да дойдемъ както до причинитѣ на събитията, фактитѣ и последицитѣ, така и до мотивитѣ на деятелитѣ. Въ това отношение грижливото проучване на тоя богатъ исторически материалъ ни поставя въ положение да се опознаемъ съ нѣкои отъ фактитѣ и събитията подъ малко по-друга свѣтлина, отколкото иначе е било възможно досега, а съ други отъ фактитѣ и събитията, на които обикновено не се дава щогоде значение, но които въ действителностъ сж играли значителна роля въ единъ или другъ смисълъ въ хода на събитията, да се опознаемъ подъ съвсемъ нова свѣтлина.

Така, напимѣръ, размѣритѣ на турския погромъ въ Балканската война биха били необясними, ако се изпуснатъ изъ видъ редица обстоятелства, очертаващи вжтрешното и вѣншното положение на Турция, особено ролята на центробѣжнитѣ сили въ мирното време, па и при мобилизацията, както и при военнитѣ действия. Въстанията, масовитѣ бунтове, четнишкитѣ

действия, бомбенитѣ атентати, взаимнитѣ борби между младотурци и старотурци, опартизаняването на войската и бунтоветѣ на офицеритѣ ѝ, както и последицитѣ отъ деспотическото и назадничавото управление на султанитѣ, което бѣ убило въ духа на турския народъ поривитѣ имъ къмъ починъ, стремежъ къмъ съвършенствуване и творчество и което бѣ задържало тоя народъ въ положение на тъмно сръдновѣковие, всичко това обикновено не се взима подъ внимание въ съответната мѣрка, когато се говори или пише нѣщо относно победитѣ и пораженията въ Балканската война. А между това, да не може Турция да се подготви за успѣшна борба съ балканскитѣ държави и да се остави да бжде бита, не . . . разгромена по най-съкрушителенъ начинъ отъ тѣхъ, това не може да бжде обяснено само съ стратегически и тактически грѣшки, съ качеството на подготовката, оржжіята, съобщенията, мѣстността и пр. Психологическата подготовка на единъ народъ, която е сжществено условие за победоносна война, не е дѣло, което може да се завърши за кжсо време, а още по-малко резултатъ на патетически речи. За да се победи, нужно е преди всичко да се създадатъ условия и то всестранни, които благоприятствуватъ да се развиятъ и да се засилватъ всички ония благородни сили въ душата на народа, които се наричатъ военна доблестъ, вѣра въ сънародницитѣ и управницитѣ, вѣра въ началството и другаритѣ, вѣра въ себе си и въ победата.

Въ това отношение телеграмитѣ на Б. Т. агенция, които по-нататъкъ ще четемъ, ще ни дадатъ изобилна свѣтлина, за да можемъ да дойдемъ най-близу до историческата истина. Тукъ, обаче, е полезно, особено за читателитѣ, които не сж били съвременници на Балканската война, да спомнимъ накратко главнитѣ моменти отъ историята на Турция въ последнитѣ нѣколко години, предшествуващи тая война.

* * *

Поради факта, че въ пространната турска империя почти винаги се развиваше нѣкое народно вълнение или откритъ бунтъ и въстание било въ Арабия, Иракъ, Кюрдистанъ или Ливанъ, Сирия, Армения, било въ Триполитания, Критъ и други острови, било въ Албания, Македония, Косово поле и границитѣ на Черна гора, Тесалия и Епиръ, на Турция се гледаше, па и се наричаше „болень човѣкъ“. Нѣкои отъ великитѣ сили имаха въ най-голѣмитѣ градове на империята свои пощенски бюра за свръзка съ чужбина, отъ които можеха да се ползватъ всички, особено недоволнитѣ елементи въ държавата; имаха свои консули, които упражняваха пълно покровителство на своитѣ поданици възъ основа на така нареченитѣ „капитулации“, което въ съзнанието на управляващия народъ, турцитѣ, свеждаше идеята за суверенитета на

държавата до равнището на едно труднопоносимо унижение. Традицията да се защищават християнитѣ отъ великитѣ сили често вземаше характеръ на вмѣшательство въ управлението на империята до степенъ на опекунство, което не можеше да не се чувствува отъ турцитѣ също унизително и криеше за тѣхъ голѣми опасности. Наистина, и изстѣпленията на турскитѣ населения надъ християнскитѣ нерѣдко се изразждаха въ форми кланета и най-дивашки звѣрства, та поради това се явяваха оправдателни и стѣпкитѣ на великитѣ сили предъ турската управа. Все пакъ въ края на краищата престижътъ на турската империя въ съзнанието на гражданитѣ ѝ се поддържаше и падаше, безъ да може надеждно да се закрепи. Въ това отношение въстанията на българитѣ въ Македония презъ 1902 и 1903 год., които имаха за последица крупния натискъ на великитѣ сили надъ Турция за реформи подъ европейски надзоръ въ тритѣ вилаета, населявани отъ българи, а именно Солунския, Битолския и Скопския, се почувствува най-силно и най-непоносимо отъ турцитѣ. Споредъ това решение на великитѣ сили Македония се обособи въ отдѣлна административна единица начело на единъ инспекторъ турчинъ и двама цивилни агенти помощници, единиятъ русинъ, другиятъ австриецъ, при джандармерия, набрана отъ лица измежду всички народности въ поменатитѣ три вилаета и управлявана отъ италиански, руски, френски, английски и австро-унгарски офицери подъ върховното ръководство на единъ италиански генералъ като шефъ на тая жандармерия. Тия реформи представяваха нравствено удовлетворение за българитѣ и имъ отваряха най-красиви изгледи, обаче това вмѣшательство на великитѣ сили, изразено въ тоя надзоръ, въ тия чужди офицери и тая жандармерия, преимуществено отъ християни, всѣки денъ бодѣше въ очитѣ и най-последния турчинъ и се чувствуваше не само оскърбително, но и крайно унизително. И затова турцитѣ, въ дълбокото си негодуване срещу виновниците за тоя европейски надзоръ — българитѣ, потърсиха съдействието на другитѣ народности въ държавата и развиха съ турски, гръцки и сръбски чети все повече и повече засилващъ се тероръ надъ българското население. На третата година отъ обособяването на тритѣ вилаета въ отдѣлна административна единица вече положението на българитѣ бѣ станало непоносимо.

* * *

Между това, въ Англия бѣ настѣпило ново схващане относно Източния въпросъ и особено относно Македония. Още при първитѣ злодеяния, извършени отъ гръцки и сръбски чети надъ македонскитѣ българи, английското обществено мнение бѣше се изявило най-съчувствено къмъ тия българи и дори презъ лѣтото на 1907 г. една депутация начело съ кентерберийския архиепископъ бѣше се представила предъ министра на външнитѣ

работи съръ Едуардъ Грей и бѣ поискала отъ него да положи усилията си за разрешение на Македонския въпросъ. Нѣщо повече—не само общественото мнение, но и официална Англия гледаше вече на Турция не така, както презъ изтеклитѣ тридесетъ години и преди тѣхъ. За Англия сега Турция бѣше послушно орждие на оная Германия, която съ своитѣ морски строежи и продължението на Багдатската желѣзопътна линия бѣше се очертала като най-главна и най-деятелна нейна съперница. Трѣбва да припомнимъ още, че следъ конференцията въ Алжезирасъ въ 1906 г. Англия бѣ сключила съ Франция така нареченото „Сърдечно съглашение“, а на следната година съ Русия — англо-руското споразумение по Персийския въпросъ. По тоя начинъ Англия бѣше вече излѣзла отъ своето положение на „блестещо изолиране“ и лесно бѣше да се предвиди, че срещу сжществувация Троенъ съюзъ отъ Германия, Австро-Унгария и Италия скоро ще стои сжщо така мощенъ съюзъ, но вече не само отъ Франция и Русия, а включено и Великобритания. Съ други думи, онова, което цѣла преходна на момента генерация смѣташе за невъзможно, се явяваше вече като дѣло на привършване: англо-рускитѣ отношения ставаха все повече и повече тѣсни. Полезно е да спомнимъ още и това, че най-заинтересовани за бждещето на Балканския полуостровъ до тоя моментъ се оказваха Австро-Унгария и Русия, които подхранваха надежди за разширение: първата къмъ и за Солунъ, а втората къмъ Цариградъ и Дарданелитѣ.

При това положение на нѣщата растещата сега заинтересованостъ на Англия по отношение на балканскитѣ проблеми добиваше значение на цѣло събитие, а самата Англия — на първостепененъ факторъ, който можеше много да строи и много да постигне презъ пролѣтътъ на 1908 г. Англия вече пое почина и направи предложение предъ великитѣ сили за въвеждане на сериозни реформи въ Македония, при това подъ общия надзоръ на всички велики сили, а не само подъ надзоръ на Русия и Австро-Унгария. Това английско предложение биде посрещнато съ резерви дори отъ страна на Русия, но въ края на краищата при бележитата и важна среща на английския кралъ Едуардъ VII съ руския императоръ Ниполай II, която стана на брѣга на Балтийско море при гр. Ревелъ на 10 юний сжщата година, Русия и Англия дойдоха до пълно споразумение по всички важни за дветѣ велики сили въпроси включително и македонския проблемъ.

Въ Ревелъ, дето взеха участие въ съвещанията, освенъ Едуардъ VII и Ниполай II, още и съответнитѣ имъ министри на външнитѣ работи, лордъ Хардингъ и Изволски, „Сърдечното съглашение“ между Франция и Англия биде фактически преобразувано въ Тройно съглашение на Франция, Русия и Великобритания, разбира се, съ задачи несравнимо по-важни,

отколкото можеше да бжде разрешението на македонския въпрос, макаръ срещата на тия държавни глави да приключи съ следното официално съобщение, обнародвано на 12 юний: „Преговоритѣ, които водятъ дветѣ правителства отъ известно време върху положението на Македония, доведоха, както се вижда, до едно пълно съглашение. Не остава, освенъ да се даде на това съглашение една окончателна форма. Тукъ върватъ, че това съглашение ще послужи за основа на едно общо споразумение между заинтересованитѣ сили за прилагане на реформи въ Македония.

Въ следващитѣ дни кралъ Едуардъ VII посети германския императоръ Вилхелмъ II въ Фридрихсхофъ, а следъ туй и австрийския императоръ Францъ Иосифъ въ Ижлъ, при които срещи отново се е говорило за Балканитѣ, като освенъ това австрийскиятъ императоръ обещалъ да не предприема едностранни акции и е билъ замоленъ да се изкаже предъ Вилхелмъ II противъ непрекъснатото увеличение на германския флотъ.

Отъ обстоятелството, че навремето си тия срещи на Едуардъ VII произведоха въ Германия впечатление, че ловкиятъ английски кралъ замисля „обграждането“ на Германия, разумно е да се мисли, че нѣщо подобно, наистина, ще да е имало въ намѣренията на английската политика, което, може би, не е било окончателно оформено, но което, напълно приложено, се вижда шестъ години по-късно — въ 1914 г.

Погледнато подъ тая перспектива, очертаваща естествено съревнование, па дори и борба между великитѣ сили, явно е, че политическитѣ събития въ живота на народитѣ, особено на малкитѣ, често иматъ своитѣ причини по-другаде, отколкото на пръвъ погледъ се виждатъ. Растещата активност на английската политика по отношение на Македонския въпрос не бѣше дѣло само на човѣколюбие; за англичанитѣ то означаваше засилване на християнитѣ за смѣтка на турцитѣ и създаване на Балканитѣ условия, при които идеята—Балкана за балканскитѣ народи, би намѣрила възможно пълно приложение. А последицитѣ отъ това можеха да бждатъ неблагоприятни само за възможнитѣ противни на Великобритания сили.

* * *

При срещата въ Ревелъ бѣха установени не само мѣрkitѣ и реформитѣ, които предстоеше да се взематъ и наложатъ на Турция, за да се омиротворятъ тритѣ македонски вилаета, но бѣ изработена една програма за потстройка на желѣзопѣтни линии на Балканския полуостровъ, програма значително по-обширна отъ тая, за която Австро-Унгария пледираше, и значително повече отъ полза за самитѣ балкански народи, а не малко и въ интересъ на Русия и Италия.

Най-голямо значение на Ревелската среща между кралъ Едуардъ и царъ Николай се даде отъ турска страна. Турцитъ по-добре отъ всички други разбираха, че Европейска Турция съществува главно поради съперничеството между Великобритания и Русия. И затова тѣ бѣха въ правото си да заключатъ, че ако сега тия велики сили се окаже, че сж се споразумѣли, то сждбата на турското управление надъ балканскитѣ християни се явява окончателно решена. Ето въ тия дни и предвидъ тая заплаха въ Турция стана едно събитие, което изненада свѣта и създаде съвсемъ ново положение. Това бѣше така наречената младотурска революция, сигналъ за която се даде три седмици следъ Ревелската среща.

Младотурското движение подъ името младоотоманско, като идеология, захваща отъ 1876 год. и се появи като движение за конституционно управление; като конспиративна организация, обаче, то почва отъ момента, когато нѣколцина младотурци, подпомагани отъ ловки евреи, успѣли да устроятъ въ Солунъ, начело на телеграфо-пощенския чиновникъ Талятъ бей, тайно сдружение подъ името „Съединение и напредѣкъ“, което скоро се обособило въ комитетъ подъ сждото наименование. Развивайки работата и дейността си по образеца на масонскитѣ ложи, комитетътъ постепенно открилъ клонове и въ тритѣ вилаета на Македония. Душата на конспирацията били главно военни и видни чиновници, адвокати и търговци турци, отличили се като добри родолюбци и хора съ характеръ. Обстоятелството, че младотурското движение намѣри условия за съществуване и развитие именно въ Солунъ, столицата на Македония, показва, че идеологията на това движение не бѣ суха теория, нито само борба изключително насочена срещу деспотическото управление на султана, а чисто и просто патриотическа грижа за запазване държавата въ нейнитѣ граници и господството на турцитѣ надъ останалитѣ народи въ империята. Въ това сдружение на турскитѣ родолюбци естествено бѣ да се погледне на Ревелската среща съ най-голяма загриженостъ и съ не по-малка рѣшителностъ да се обезвредятъ възможнитѣ нейни последици. А това младотурцитѣ намѣриха, че може да се постигне само, като се застави султанътъ да въведе октроираната отъ самия неко конституция въ 1876 год. и почти въ сждото време отменена пакъ отъ него.

На 6 юлий 1908 год. знамето на „революцията“ се издигна въ гр. Ресенъ отъ капитанъ Ниязи бей, който, застаналъ начело на неголямо войсково отдѣление, се оттегли въ планинитѣ и обяви, че повежда борба за възстановяване конституцията отъ 1876 год. Въ сждото време въ Битоля сждото стори и капитанъ Енверъ бей, последванъ и отъ други конспиратори офицери отъ гарнизона на града, които сждо се оттеглиха въ планинитѣ съ чети войници. При съз-

далото се отъ тия бунтовнишки действия настроение, вече на 10 юлий въ Солунъ самиятъ командиръ на армейския корпусъ, генералъ Махмудъ Шефкетъ паша, последванъ отъ офицеритѣ отъ гарнизона и мѣстнитѣ младотурци отъ младотурския комитетъ, обяви по най-тържественъ начинъ, чрезъ шествия, речи, възвания и плакати, че вече скъсва съ диктатурата на султана и че се иска конституцията отъ 1876 год. Безъ да губи време, султанътъ възстанови исканата конституция и бунтътъ завърши безъ да се пролѣе капка кръвъ.

Между това, съ въвеждането на конституцията, която даваше равни права на всички граждани, безъ разлика на вѣра и народностъ, ненуждни се явяваха и европейскиятъ надзоръ, и мисията на чуждестраннитѣ офицери въ жандармерията, и самото обособяване на тритѣ вилаета въ отдѣлна административна единица. Тѣй, чрезъ тоя бунтъ на офицеритѣ, Турция се почувствува вътрешно освободена отъ чуждо вмѣшательство и опекуństwo, безъ, обаче, външното ѣ положение съ това да се подобри въ сжщата мѣрка. Наистина, Ревелската програма биде отложена, обаче Русия, па и Австро-Унгария, които, както казахме по-горе, имаха особени политически интереси на Балканитѣ, посрещнаха неблагоприятно бунта на младотурцитѣ и премахването на европейския надзоръ за Македония. Нѣщо повече, убедени, че Турция въ ржцетъ на младотурцитѣ ще се засили и нѣкои важни въпроси по късно не ще могатъ лесно да се разрешатъ, министритѣ на външнитѣ работи на поменатитѣ две велики държави, Изволски и Еренеталъ, още презъ юлий размѣниха мисли по въпроса за анексията на Босна и Херцеговина и отварянето на Проливитѣ за руския воененъ флотъ, а на 15 септемврий при състоялата се среща въ Бухлао между сжщитѣ министри на външнитѣ работи се дошло до съгласие и по една цѣла програма за сфери на влияние. Споредъ тая програма Проливитѣ впадали въ руска зона, а България — въ руска сфера на влияние; Македония — австрийска зона, а Сърбия — австрийска сфера на влияние; Албания — италианска зона, а Гърция — италианска сфера на влияние.

На 6 октомврий 1908 год. Австро-Унгария, очевидно въ духа на казаната програма и направената по-рано размѣна на мисли, обяви анексията на Босна и Херцеговина, а день по-рано България отъ своя страна бѣ обявила своята пълна независимостъ. Полезно е да допълнимъ, че по поводъ на анексията, въ Сърбия се вдигна буря отъ негодуване; сърбитѣ изявиа претенции за кжсъ земя (Ново-пазарския санджакъ), която да имъ позволи да станатъ съседи на Черна гора и по тоя начинъ да използватъ нейнитѣ пристанища; Австро-Унгария не обърна никакво внимание на това. Тройното съглашение направи предложение за свикване на една конференция, която графъ Еренеталъ прие при условие, че не ще става

дума за анексията и сръбските претенции. А това значеше, че не ще може да се свика никаква конференция, както и стана.

* * *

Анексията на Босна и Херцеговина и обявяването на независимостта на България се оказаха удари съ психологически последици за престижа и политиката на младотурското управление. Наистина, младотурците не се отклониха от реформите, които прилагаха, обаче външните неуспехи даваха смълоост на старотурците да се устроят и да поведат борба срещу реформаторите въ държавата. Единъ воененъ бунтъ въ Цариградъ на 18 априль 1909 год., съ който Абдулъ Хамидъ напълно и веднага се солидаризира, имаше за последица разгонването на парламента и отмянаване на конституцията. На свой редъ и въ отговоръ на това младотурците отъ Солунъ съ не многобройни военни части и доста доброволци, главно българи, потеглиха съ влакове за Цариградъ при общото бездействие на всички други, свалиха тамъ султанъ Хаида отъ престола и на 27 сжщия месецъ поставиха на негово мѣсто братъ му Решадъ подъ името Мехмедъ V.

Тоя пжтъ младотурците, които вече бѣха се обособили въ открита политическа партия подъ своето име „Съединение и напредѣкъ“, съ проливане на малко кръвъ станаха пълни господари на положението и се запретнаха на работа съ още по-голъма патриотическа ревностъ, дори шовинизъмъ. Тѣ закрепиха конституционния режимъ, преустроиша и превъоръжиха войската и развиха всестранна строителна и организационна дейность, като привлѣкоха чужди капитали срещу концесии на разни европейски дружества, обаче стана ясно, че турскиятъ народъ не бѣше готовъ за ролята на управляващъ народъ, каквато му предстоеше въ реформиращата се държава. Въ края на краищата младотурската революция се оказа, че представлява една смѣна на султанъ, но не оная коренна промѣна въ управлението и отношенията, за която турскиятъ народи въ държавата отъ дълги години копнѣеха и за която бѣха дали скжпи и неизброими жертви. По възпитание, културно равнище и политически схващания турскиятъ народъ не бѣ въ положение да създаде онова естествено единодушие въ името на общността, безъ което държавата на младотурците не бѣ нищо друго освенъ сборъ отъ разни народи, готови при първа възможность да се отцепятъ отъ нея и да заживѣятъ независимо или да се присъединятъ къмъ съответнитѣ си национални държави. Наримѣръ, великолепенъ въ това отношение е опитътъ на критяните въ 1910 г. да се отцепятъ отъ Турция и присъединятъ къмъ Гърция, когато тѣ изпратиха и депутати за гръцкия парламентъ въ Атина, които, обаче, не бидоха допустнати да заседаватъ отъ министъръ-председателя на Гърция Венизелосъ и по тоя начинъ се избѣгнаха последващи усложнения.

Тая невъзможност за турския народъ да обедини разнитъ народи въ пространната си държава подъ едно знаме, съ единъ общъ идеалъ и съ здрава вѣра едни въ други пролича веднага, щомъ младотурцитъ се опитаха да измѣстятъ отъ съзнанието на отдѣлнитъ подвластни народи чувството за етничната имъ принадлежностъ и да го замѣстятъ съ идеята на отоманизма. Споредъ разбиранията на младотурцитъ, гражданитъ на Турция следваше да смѣтатъ себе си отомани (османлии) на сжщото основание, както гражданитъ на Франция безъ разлика на вѣра и народностъ, се смѣтали за французи. Народностното начало трѣбваше да бжде замѣстено съ това на държавната принадлежностъ. Етническитъ връзки на разнитъ народи съ братята имъ въ съседнитъ държави трѣбваше да бждатъ скжсани.

Прокарването на тая политика отъ страна на младотурцитъ биде съпроводено отъ пълно погазване на провъзгласенитъ начала на свобода, равенство и братство и въ кжсо време въ Турция настжпи една изтънчена тирания въ управлението, за която, обаче, турскиятъ народъ не притежаваше необходимото въ случая превъзходство надъ останалитъ народи въ империята, които бѣха отишли далечъ по-напредъ отъ него и въ културата, и въ просвѣтата, и въ гражданското и националното си съзнание.

При това положение на нѣщата разнитъ нетурски народи се почувствуваха, кой повече, кой по-малко, застрашени въ своето развитие и въ своето народностно сжществуване, вследствие на което, като по чудо, постепенно стихнаха и враждитъ помежду имъ. Нѣщо повече. Въ отношенията между балканскитъ християнски държавици, чиито съплеменни населения въ Турция бѣха изложени на насилия и отоманизирание, настана растеща взаимна благосклонностъ, която не следъ много и позволи онова, което турцитъ никога не допущаха — съюзътъ на сжщитъ държави срещу империята.

* * *

При новата политика на младотурцитъ най-тежко се оказваше положението на българитъ, които бѣха най-многобройниятъ народъ въ Европейска Турция, а като най-борчески — и най-опасенъ за нея. Мирното съжителство съ турцитъ бѣ тежко за всички християнски народи, но това на българитъ бѣше най-тежко, особено следъ почването на Итало-турската война на 15 септемврий 1911 год., когато наново се почнаха обезоржжителни претърсвания надъ населението и когато наचово автоматично се разви четничеството, което пѣкъ даде поводъ на младотурцитъ да прибѣгнатъ до повсемѣстенъ тероръ. На тоя тероръ българитъ въ Македония отговориха съ тактиката на ирландцитъ, т. е. съ атентати, броятъ на които презъ лѣтото на 1912 год., както ще видимъ отъ телеграмитъ на Б. Т. агенция, порастна до застрашителни размѣри. Нѣма

съмнение, че Итало-турската война бѣ повишила надеждата у всички революционери отъ Европейска Турция, па и у самитѣ населенія, безъ която надежда, разбира се, едва ли би било възможно да се развие отново борбата за свобода, да се даватъ жертви и да се понасятъ страдания.

Атентатитѣ по поводъ обезоръжителната акция на турската власть въ края на 1911 г. не бѣха многобройни, но почнаха, така да кажемъ, на серии. Така, първата серия почна съ избухването на 2 декемврий на две динамитни бомби, поставени и възпламенени на 199-ия километъръ на желѣзницата Солунъ — Скопие, северозападно отъ гр. Велесъ, при минаване на влака, но безъ да причинятъ сериозни повреди; следъ това една адска машина избухна на следния день при полицайския участъкъ на гара Велесъ, като повреди зида на зданието, безъ да причини човѣшки жертви. Въ сжщия день избухна бомба въ влака, движещъ се отъ Солунъ за Цариградъ, между Дойранъ и Демирхисаръ, като при това нѣколко души бѣха убити и ранени. На следния день четвърта бомба избухна въ една джамия въ гр. Щипъ, която рани единъ турчинъ и единъ българинъ и която даде поводъ на необуздани турски тълпи, водени отъ органи на властѣта, да бждатъ избити безъ вина 27 и ранени 262 души българи. Осемъ месеца следъ това, презъ което време станаха множество други атентати, подробното изброяване на които за времето отъ 1 юлий нататъкъ ще видимъ въ съответнитѣ телеграми на Б. Т. агенция, повтаряме, осемъ месеца следъ клането въ Щипъ, на 19 юлий 1912 год., по поводъ избухването на две адски машини на пазара въ гр. Кочани, турската войска, полицията и граждани турци избиха най-безчовѣчно 46 и раниха 243 души българи въ сжщия градъ. Тия кланета отъ старъ турски образецъ и упражняваниятъ тероръ отъ страна на турската власть показаха на всички, че конституцията не е могла нито на нота да измѣни духа на турцитѣ и методитѣ имъ за управление на другоплеменнитѣ народи.

При това положение на нѣщата въ Турция възбуждението на общественото мнение въ България още следъ клането въ Щипъ бѣ достигнало до трудно удържими предѣли. Не само емигрантитѣ отъ Македония и Тракия, но и последниятъ българинъ отъ царството понасяха най-болезнено всички печални събития въ свръзка съ българитѣ въ Турция. Клането въ Кочани се оказа като последна капка, която направи да прелѣе чашата на търпението.

Между това, въ душата на управляващитѣ кржгове въ християнскитѣ балкански държави бѣ настъпила дълбока промѣна и плодотворно сближение. Между България и Сърбия на 29 февруарий 1912 год. бѣ подписанъ съюзенъ договоръ, а малко следъ това бѣ постигната устна спогодба между България и Черна гора, въ духа на сръбско-българския съюзъ,

а на 16 май билъ подписанъ отбранителенъ съюзъ и между България и Гърция.. По тоя начинъ коалицията на балканскитъ държавици срещу Турция е била редовно оформена и напълно постигната.

* * *

Тѣй ние дойдохме до Балканската война въ 1912 год., която тукъ ще ни се представи посредствомъ телеграмитъ на Българската телеграфна агенция така, както е била виждана, когато сж се развивали самитъ събития. Преди, обаче, да пристѣпимъ къмъ поменатитъ телеграми, полезно е да спомнимъ нѣкои и други факти, които следва да се държатъ на умъ отъ читателя, защото иначе трудно е да се разбератъ правилно излаганитъ работи въ телеграмитъ отъ политически характеръ. Думата ми е за надпреварването между дветъ групировки на великитъ сили — Тройното съглашение и Тройния съюзъ — и ограничената възможность за политически починъ отъ страна на малкитъ държави.

Следъ поражението на руситъ въ Манджурия, въ Берлинъ и Виена бѣха си въобразили, че сж почти безмѣрно силни. Пълното приложение на германската морска програма представляваше опасность не само за Англия, но и за Русия, както и засилването почти на всѣка цена на германското влияние по линията Берлинъ — Багдатъ — Персийския заливъ представляваше опасность пакъ еднакво и за дветъ тия велики сили. При тия опасности, дори и въ действителность да не сж били тѣй голѣми, особено за Русия, англо-руското взаимно съдействие се явяваше необходимо, особено за англичанитъ, които първи съзрѣха приближаващата обща война и затова отрано почнаха да се приготвяватъ за нея както въ военноморско, така особено въ политическо отношение. Опасността, че Германия вече създаваше голѣмъ флотъ, който можеше да има превъзходството на решителната точка надъ прѣснатитъ по цѣлия свѣтъ британски ескадри, застави Англия на само да излѣзе отъ своето „блестещо уединение“, за което казахме нѣколко думи и по-горе, не само да привлѣче нѣкои отъ морскитъ си сили отъ далечнитъ стоянки, което бѣ възможно благодарение съюза съ Япония, Сърдечното съглашение съ Франция и приближаване съ Русия, за което сжщо казахме по-горе нѣколко думи и което скоро позволи да се дойде до Тройното съглашение, но и да развие, особено следъ събитията и политическата криза въ Европа презъ 1908 год, единъ небивало усиленъ дотогава строежъ на колосални бойни кораби съ размѣри надъ 17,000 тона водоизмѣстимостъ, въоръжени съ орждия отъ 30 сантиметровъ калибъръ и наречени дреднаути, съ тенденция да се увеличава калибра до 33 $\frac{3}{4}$ сантиметра, а водоизмѣстимостъта до 20,000 тона въ 1909 год. и 23,000 тона въ 1910—1911 год. Въ края на първитъ десетъ години на тѣй страшното съревнование между Англия и Гер-

мания отношението на морските имъ сили бѣше вече такова, че явно бѣ, какво при единъ конфликтъ Англия, въ своите родни морета, ще има да се бори сега съ противникъ много по-колосаленъ отъ който и да било другъ дотогава.

Трѣбва да се взима подъ внимание още не само отслабването на Русия следъ Руско-японската война, не само нейните вътрешни борби, но още: отъ една страна, колебливиятъ характеръ на царъ Николай и общо на руската политика следъ споменатата война, а отъ друга страна обстоятелството, че англо-руските отношения още не бѣха достатъчно здраво установени, нито пъкъ така леки. Бѣха се появили отново затруднения въ Сръдния изтокъ и търкането между тия велики сили почваше да се влошава. Въ желанието да поддържа Тройното съглашение за европейските си задачи, но и да спечели наново въ известна мѣрка германската подкрепа за азиатските си задачи, колебливиятъ царъ Николай II предприе сепаративни преговори съ Берлинъ, дето желанието за сигурни приятелски връзки съ Русия е било постоянно и много живо. Тия преговори отъ руско гледище имаха известно оправдание и поради стремежа на руското външно министерство да използва всѣко сръдство, за да се поддържа благоприятното на Германия съ цель да се спечели време за превъоръжаване и засилване на руската войска.

При това състояние на нѣщата въ края на 1910 г. се състоя въ Подсдамъ среща между Вилхелмъ и Николай, която предизвика дълги преговори между дветѣ правителства и завърши съ така нареченото Подсдамско споразумение, споредъ което Русия се задължава да поддържа Германия по въпроса за Багдатската желѣзопътна линия, а Германия — да поддържа руските интереси въ Персия. Обаче Бетманъ Холвегъ, който дойде на председателския министерски постъ следъ князь Бюловъ, смѣтна себе си въ правото да направи едно голѣмо изявление, споредъ което Германия и Русия били се съгласили да не влизатъ въ комбинация, която би имала между другото нападателна задача срещу кой и да е отъ тѣхъ. Тѣ били еднакво съгласни въ поддържането на статуквото на Балканския полуостровъ и общо въ Близкия изтокъ. Тѣ нѣмало да подкрепятъ никаква политика, отъ която и да било страна, която би целила нарушение на статуквото. Тѣзи действия отъ страна на Русия, които свеждаха Тройното съглашение въ нищо, предизвикаха дълбока тревога въ Франция и Англия. Последните направиха своя протестъ и успѣха. Подсдамското споразумение въ края на краищата остана мъртва буква, както години по-рано бѣ сѣ случило съ друго едно германо-руско политическо споразумение, сключено при гр. Бьоркьо. При все това скоро съ появата на американеца Морганъ Шустьръ въ Персия, като финансовъ организаторъ, служба, изискваща политическата власть на единъ дик-

таторъ, англо рускитѣ недоразумения станаха отново бѣ и дори сериозни.

Между това въ Мароко бѣ избухнало въстание срещу султанъ Мулаи Хафидъ и въстаницитѣ бѣха успѣли да разбиятъ своя султанъ и превзематъ столицата му. Това накара Франция да изпрати войски, които на 21 май 1911 г. завзеха Феѣ. На тая окупация на мароканската столица въ Берлинъ погледнаха като на последенъ публиченъ актъ въ защита и закрепване на френското върховенство въ Мароко и поради това, по заповѣдъ на кайзеръ Вилхелмъ, германскиятъ боенъ корабъ „Пантеръ“ неочаквано се яви и хвърли котва въ пристанището Агадиръ, въ южната частъ на Мароко, съ задача да покровителствува германскитѣ поданици, които били се почувствували заплашени отъ въстанието въ страната. Случката произведе сензация и мирътъ въ продължение на нѣколко седмици увисна на конецъ. Крайната нѣмска морска партия желаше по нѣкакъвъ начинъ отъ Агадиръ да се създаде една морска база на Атлантическия океанъ срещу Канарскитѣ острови, както години по-рано Германия съ подобенъ ударъ завзе Кияочао за морска база на китайския брѣгъ въ Тихия океанъ. Френскиятъ министъръ Кайо влѣзе въ официозни връзки съ Берлинъ, но англичанитѣ въ лицето на Лойдъ Джорджъ, като най-заинтересовани, се озбиха застрашително. Германцитѣ отговориха, че нѣматъ никакво намѣрение да създаватъ единъ новъ Кияочао, нито да се настѣняватъ на мароканска територия. Следъ това дипломатическата напрегнатостъ значително намалѣ и чрезъ преговори конфликтътъ се приключи, като Франция направи малки териториални компенсации на Германия.

Агадирскиятъ инцидентъ отмина, но отъ него въ душата на французитѣ, и особено на англичанитѣ, остана убеждението, че отъ кайзеръ Вилхелмъ и отъ Германия може да се очаква и нѣщо още по-сериозно. Призрактъ на една война между дветѣ политически групировки, все по-често и по-често изпъкващъ въ живота на Европа, можеше лесно да стане дѣлостна действителностъ. Това наложи повсемѣстно засилване на въоръженията и взимане нови мѣрки за отбраната на отдѣлнитѣ страни. Партеритѣ въ всѣка една отъ групировкитѣ се впрегнаха въ растеща политико-военна дейность. Но, докато Тройното съглашение, въ духа на английскитѣ схващания и по силата на естественото географско голожение на странитѣ, не пропушаше да стори преди всичко възможното, за да поддържа къмъ себе си благоразположението дори на малкитѣ държави, Тройниятъ съюзъ, географски обграденъ отъ Тройното съглашение, бѣ сторилъ и продължаваше да прави всичко възможно за времето си, за да притежава въ случай на война преди всичко най-силнитѣ армии, най-гъститѣ желѣзопътни мрежи, които биха позволили да разгроми про-

цитъ си последователно, действайки по вътрешни линии. Въ това надпреварване между дветъ голъми политически групировки починътъ на малкитъ държави да творятъ събития, които биха дори що-годе засегнали интереситъ на великитъ сили, бѣ крайно малкъ, за да не кажемъ никакъвъ, па и лесно наказуемъ по единъ или другъ начинъ отъ тѣхъ.

Спрѣхме върху всички тия въпроси, защото полезно е да държимъ здраво въ ума си факта, че въ международната политика при наличността на Тройния съюзъ и Тройното съглашение малкитъ държави, въ случая важнитъ за насъ балкански държави, поотдѣлно или общо взети, нищо не можеха да предприематъ на своя глава и по свой починъ безъ формалното или мълчаливо съгласие на великитъ сили или безъ закрилата и дори внушението на една отъ дветъ групировки, още повече, че въ действителностъ малкитъ държави се намираха непрекъснато и така подъ влиянието на тая или оная групировка или отдѣлна велика сила. Подъ това освѣтление образуването на Балканския съюзъ трѣбва да се смѣта, че стана възможно повече благодарение внушенията и фаворизирането му отъ страна на силитъ отъ Тройното съглашение, отколкото отъ съзнаването на неговата навременностъ отъ страна на самитъ балкански християнски държави.

* * *

Преди да завършимъ тия ни констатации, остава да кажемъ две думи за Итало турската война, която ускори сключването на Балканския съюзъ, па, може би, и го направи възможенъ. Кризата по поводъ Агадирския инцидентъ току-що бѣ минала, ето че италианската дипломация побърза да протестира предъ турското правителство за лошото държание на турскитъ власти спрямо известни италиански търговци, безъ, обаче, да издаде и най-малкото подозрение за своитъ намѣрѣния. А на 15 септемврий сжщата 1911 год. като гръмъ отъ ясно небе дойде италианскиятъ ултиматумъ, предлагащъ на Турция въ срокъ отъ 24 часа да се съгласи да отстъпи Триполи. На следния день италианскитъ морски сили направиха положението на турцитъ безнадеждно въ стратегическо отношение, като следъ това въ кжсо време италианцитъ завладѣха брѣга и войната остана да продължи въ вътрешността срещу слабитъ турски сили и мѣстното население до сключването на предварителното съглашение за миръ въ Уши, Швейцария, на 2 октомврий 1912 год. Обстоятелството, че Италия бѣше членъ на Тройния съюзъ, а Турция — покровителствувана отъ Германия и Австро-Унгария, постави тоя съюзъ на тежко изпитание, отъ което той излѣзе съ значително отслабнали врѣзки, особено въ отношенията между Италия и Хабсбургската монархия, още повече, че благосклонното държане на силитъ отъ Тройното съглашение къмъ Турция бѣше

достатъчно подчертано не само сега, презъ време на Италотурската война, но отъ страна на Англия и Франция още и на следния день на младотурския превратъ, когато тия велики сили можеха да се надѣватъ, че съ една такава политика биха могли да привлѣкатъ Турция къмъ себе си.

Нека спомнимъ и това, че Италия, преди да почне акцията си за Триполитания, бѣ получила съгласието на Австро-Унгария, която си запази право на резерви само при възможно разширение на войната въ Балканския полуостровъ. Въ отговоръ на това и за избѣгване усложнения въ Бѣло море и полуострова Италия заяви, че желае да локализира войната и се изказа, че е противъ всѣко движение, насочено срещу Европейска Турция.

Смѣтамъ, че всички тия освѣтления въ тоя ни уводъ относно по-главнитѣ събития изъ историята на Турция въ последнитѣ години преди Балканската война и влиянието, което политическитѣ почини, действия и схващания на великитѣ сили упражняваха върху хода на събитията и фактитѣ въ полуострова, сж достатъчни, за да минемъ къмъ самитѣ телеграми на Б. Т. А., безъ да рискуваме да видимъ нѣщата въ рамкитѣ на една ограничена и непълна перспектива.

Обобщителенъ погледъ върху събитията и фактитѣ по телеграмитѣ на Българската телеграфна агенция за времето отъ края на юний до началото на Балканската война — 4 октомврий 1912 година

Телеграмитѣ на Б. Т. А., както ще ги предадемъ подъ редъ по нумеръ, позволяватъ да се правятъ ценни обобщения, безъ които трудно би могло да се опредѣли размѣрътъ на значението на фактитѣ и на самата имъ цѣлостна или частична истинностъ. И затова, преди да пристѣпимъ къмъ четенето имъ, полезно е да поднесемъ на читателя главнитѣ обобщения относно събитията и фактитѣ, както тѣ се представятъ предъ насъ и както сме ги озаглавили въ следващитѣ страници.

Обща картина за вътрешното положение на Турция презъ лѣтото на 1912 год.

Вътрешното положение на Турция презъ лѣтото на 1912 год. бѣше не по-розово, отколкото външното ѝ положение. Младотурцитѣ бѣха предизвикали срещу себе си сериозно брожение всрѣдъ офицерството, което бѣ силно опартизанено и което чрезъ своя таенъ воененъ съюзъ наложи падането на младотурския кабинетъ на Саидъ паша и идването на власт на Гази Мухтаръ паша, който въ Турция бѣ най-популярниятъ генералъ, известенъ съ своитѣ славни военни действия като главнокомандуващъ турскитѣ войски въ Мала Азия презъ време на Руско-турската война въ 1877—78 год. Въ нѣкои провинции се водѣше формена война за потушаване въстания, каквото бѣ онова въ Арабия, дето ценни военни сили години подъ редъ се изтощаваха до степенъ да се получи чувството на отвращение у турцитѣ и масови отклонения отъ службата всрѣдъ частитѣ, предназначени за изпращане въ тая далечна страна. Въ други провинции съществуваше постоянна анархия,

а властта не можеше да се наложи, па и, както трѣбва, не се признаваше отъ народа, както бѣ въ Албания и въ земята на кюрдитѣ. Въ трети провинции християнското население бѣ изложено на хиляди издевателства отъ страна на мюсюлманското, каквото бѣ положението въ Армения. Въ четвърти мѣста дадени правдини съ официални и международни актове се погазваха и предизвикаха периодически вълнения, както често ставаше съ о-въ Самосъ и о-въ Критъ. А въ Европейска Турция, главно Македония, бомбенитѣ атентати отъ страна на българитѣ, следващи се безъ прекъсване, появата на турски чети тукъ-тамъ, съществуването на български чети, а също явяването и на гръцки чети главно на югъ отъ Македония и сръбски чети на северъ отъ сжщата, всичко това прибавено къмъ масовитѣ движения на албанцитѣ, създаваше у наблюдателитѣ впечатлението, че въ турската държава има нѣщо много гнило, нѣщо несъвмѣстно съ понятието държава, нѣщо, което не може да не доведе държавата въ края на краищата до пълната ѣ гибель.

Въ действителностъ печалната картина на турското държавно съществуване бѣше много по-мрачна. Държавата се намираше въ война съ Италия; войската се отказваше да вдигне ръка срещу братята мюсюлмани албанци; по черногорската граница християнитѣ албанци въ споразумение съ черногорцитѣ създадоха неприятности и недоразумения между турскитѣ и черногорскитѣ власти; почнатитѣ наново обезоръжителни действия срещу християнитѣ при пълно толериране на албанското въоръжение убиваше и последната вѣра на българитѣ и другитѣ християни въ държавата, а насроченитѣ избори отъ новото правителство, които следваше да се извършатъ на 28 септемврий, при наличността на едно опартизанено офицерство и борбата на младотурцитѣ срещу правителството, която предизвика последното да обяви военно положение въ Цариградския, Солунския и др. вилаети, разедини съвсемъ и така разединенитѣ населения, народности и граждани.

Подробното проучване на нѣщата въ Турция, дори само презъ последнитѣ три месеца до почването на Балканската война, ще ни представи картината още по-печална и съвсемъ малко насърчителна за бъдещето на държавата.

Албанското бунтуване

За последното албанско въстаническо движение, като реакция срещу младотурцитѣ и извършено презъ лѣтото на 1912 год., по-добра жива картина, каквато се получава отъ телеграмитѣ, които ще изброимъ, едва ли е възможно да получимъ дори съ едно подробно и даровито написано изложение. Въ телеграмитѣ виждаме хората, подбужденията имъ,

участието на офицерите като инициатори на бунта, шествието на дивите планинци, грабежите им, въоръжаванията им и пр. и пр. предъ лицето на администрацията, която е безсилна, на войската, която не иска да стреля срещу мюсюлмански бунтовници, на християнско население, което въ страха си ще трѣбва да вика осанна на всѣки, за да не пострада повече. Съ една речъ, ще видимъ немощта на една държава, която не е въ състояние да наложи волята си, а още по-малко да запази живота и имота не само на населението, но и на своите чиновници. Албанците, които по-рано даваха личната гвардия на султанъ Хамидъ, както и гавазите на всички чуждестранни учреждения, дипломатите и богатшите, бѣха спечелили правата на най-привилегированата нация, неплащаща почти никакви данъци и като че ли имаща право да си позволява всѣкакви своеволия. Телеграмите 1, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 23, 24, 26, 30, 33, 36, 38, 40, 42, 43, 48, 50, 53, 54, 56, 58, 60, 63, 68, 70, 72, 76, 82, 105, 117, 130, 139, 145, 166, 171, 174, 175, 176, 179, 180, 181, 189, 190, 192, 199, 202, 210, 218, 221, 227, 232, 246, 247, 253, 255, 263, 264, 277, 280, 283, 284, 288, 289, 290, 192, 300, 302, 305, 309, 310, 311, 313, 318, 325, 327, 331, 338, 339, 350, 357, 358, 359, 361, 363, 368, 369, 372, 373, 376, 377, 378, 380, 382, 385, 389, 407, 411, 428, 438, 455, 456, 466, 469, 470, 483 очертаватъ Албания въ едно положение на анархия, която е била поджладена отъ офицери, напуснали частите си и прѣснали се между народа, за да го вдигнатъ на въоръженъ бунтъ срещу правителството за окончателно омаломощаване на младотурците. Последната телеграма № 483 е отъ 17 септемврий, деня на мобилизацията на България, Сърбия и Гърция, и представя жалкото положение на Скопския валия да събира албанските първенци въ Прищина, за да вземе мнението имъ какво поведение ще държатъ албанците въ случай на война между Турция и нѣкоя отъ съседните ѝ балкански държави или споредъ друга версия — да апелира къмъ събраните първенци да се притекатъ на помощъ на държавата.

Ясно бѣше, че вече е късно. Турция не ще може да влѣзе въ войната, която предстои, съ необходимото единодушие всрѣдъ населението ѝ отъ разните провинции, въ случая Албания, населението на която въ миналите войни ѝ е давало най-хубавите пехотни табори и което имаше всички интересъ да се държи единено съ турците, защото съ войната се решаваше съдбата не само на Турция, но и на собственото му отечество. Телеграма 673 отъ 30 септемврий, когато Турция е въ война съ Черна гора, а следъ четири дни ще бѣде въ война и съ останалите балкански държави, е телеграма, която очертава изчерпателно голѣмите вътрешни слабости на турската държава.

Но това се оказа така не само за Албания.

Арабското въстание

През време на дългото си царуване султанъ Абдуль Хамидъ държеше арабския свѣтъ въ пространната турска империя чрезъ развѣване знамето на панислямизма и съ положението си на халифъ на правовѣрнитѣ. Наистина, арабитѣ не обичаха турцитѣ и смѣтаха себе си, че превъзхождатъ въ всѣко отношение своитѣ владѣтели, обаче религията бѣ задушила у тѣхъ идеята за национализъмъ, пѣкъ и бѣ имъ по-приемливо да бждатъ подъ управление на съвѣрци: мюсюлмани, отколкото да бждатъ разпокжсани като колонии: подъ господството на „невѣрници“ християни. Въ действителностъ арабитѣ подъ турската власт бѣха въ несравнима мѣрка по-свободни, отколкото християнитѣ въ Турция. При все това, поради грѣшки на отдѣлни управници турци или поради външни подстрекателства, бунтоветѣ въ разнитѣ провинции на Арабия не сж били събития изключителни. Най-често сж се бунтували провинциитѣ покрай брѣга на Червено море, а именно Хеджасъ, Асиръ, Йеменъ и Хадрамаутъ. Въ последнитѣ години до Балканската война сериозни грижи причиниха на Турция бунтуванията на пехотата на Асиръ и Йеменъ, дето турцитѣ бѣха заставени презъ 1911 год. да изпратятъ ценни военни сили отъ европейскитѣ тракийски и малоазиатскитѣ части и да водятъ формена война. Нека подчертаемъ, че за главнокомандуващъ турската войска бѣ назначенъ тогавашниятъ началникъ щаба на армията генералъ Изетъ паша, който следъ почването на Балканската война ще бжде извиканъ въ Цариградъ, а следъ свалянето правителството на Кямилъ паша презъ време на първото примирие ще поеме отново службата началникъ на главния генераленъ щабъ на армията. А това обстоятелство показва, че бунтоветѣ въ далечнитѣ арабски провинции, макаръ и да бѣха безъ изгледи да се разширятъ, отвличаха и внимание и сили, па и създаваха впечатление, че въ държавата има нѣщо гнило, има нѣщо, което ще действува отрицателно върху вѣрата въ бждещето на страната. Защото съществуване на центробѣжни сили и действуването имъ значи раздробване на цѣлото, рухване на единението всрѣдъ народа, т. е. отслабване на физическата и психологическата му мощъ.

Телеграмитѣ № 146 отъ 2 августъ и № 245 отъ 14 сжщия месецъ, колкото и кжси, ни напомнятъ ясно за положението въ Йеменъ и за прѣснатостъта на ценни турски усилия въ една посока съвсемъ на противоположна страна и далече отъ областитѣ, дето Турция бѣ най-застрашена въ своето съществуване и дето тя се намираше въ война съ Италия, а и разумно бѣ да се допуска, че скоро може да бжде застрашена отъ нова и по-тежка война.

Итало-турската война

Наистина, Итало-турската война се разви главно по бръговетъ на Триполитания, а много малко покрай бръговетъ на Европейска Турция, все пакъ нападението отъ страна на италианския флотъ и потопяването на два турски торпедоносца въ водитъ на Адриатическо море, бомбардирането на Санъ Джовани ди Медуа и Превеза, превземането на островитъ, наречени Додеканезъ, обстрелванията на фортоветъ при изхода на Дарданелитъ и блокадата по морето не само отвличаха турски сили и усилия, не само засъгаха чувствително престижа на държавата въ съзнанието на подвластнитъ народи, но и изтощаваха еднакво самата държава, както и народитъ и управницитъ. Наистина, тия управници си даваха видъ на хладнокръвие, обаче правенето обещание, напимъръ, на България, че ще се свържатъ турскитъ съ българскитъ желъзници предъ Куманово (гл. № № 15, 25, 385 и 400), организирането пропагандна дейность срещу евентуално гръцко-българско сближение (гл. № № 293, 455) и подобни показваха, че турцитъ чувствуваха своето положение презъ време на войната съ Италия съвсемъ не така благоприятно, както бѣше преди сжщата война, когато дори въ парламента военниятъ министъръ държеше пламенни речи съ заплашителенъ тонъ и намекътъ, че, ако не се мирува откъмъ София и Атина, не ще закъснѣе денътъ, когато отоманскитъ знамена наново ще се развѣятъ надъ сжщитъ градове. И затова правителството, не очаквайки нищо отъ приятелскитъ си Германия и Австро-Унгария, съюзници на Италия (№ 13), не пропусна следъ заплахата отъ италианския флотъ да форсира Дарданелитъ (№ 39 и 45) да декларира, че „то ще продължава да брани страната докато се намѣри основа за миръ, съобразно правата, честта и достоинството на държавата“, а три седмици следъ това и да почне преговори съ Италия за миръ (197, 249, 281, 356, 368, 399, 402), като следъ дълги протакания предварителниятъ миръ можа да се склучи едва на 2 октомврий, а окончателниятъ договоръ за миръ — на 5 сжщия месецъ, въ деня, въ който почна войната на съюзницитъ срещу Турция въ полуострова. И хубаво стори, защото знае се, че две любеници подъ една мишница не могатъ да се носятъ не само въ физически смисълъ, но и въ чисто умствено отношение, особено пъкъ когато става дума за турцитъ, безпокоени отъ всички страни и въ всѣко време било отъ вътрешни триения, било отъ външенъ натискъ или влияние.

Четничеството и бомбенитъ атентати отъ страна на българитъ въ Македония и турскитъ мѣрки срещу тѣхъ

Започването на Итало-турската война се посрещна като добре дошло не само отъ българитъ, но и отъ гърцитъ и

сърбитъ, живѣещи въ Турция, тъй като всички имаха убеждението, че тяхното щастие и благоденствие е въ зависимост отъ разгрома на турското господство въ полуострова. И затова наново пламна четнишката дейностъ и загърмѣха бомбени атентати, които скоро взеха най-сериозни размѣри. Главниятъ товаръ и най-тежкитъ страдания и сега, както по-рано, понесоха българитъ. Както читателътъ ще види, бомбенитъ атентати извършваха само българитъ и тия атентати се следваха така неуморно, че презъ лѣтото на 1912 год. животътъ въ Македония бѣше станалъ непоносимъ; пазаритъ не можеха да ставатъ; чаршиитъ при малкъ шумъ трепваха и се затваряха; нито день, нито нощъ, нито дома, нито вѣнъ отъ къщи хората можеха да се чувствуватъ сигурни за живота си. Но действителната картина съ наши думи не може да се очертае; нужно е да се прочете цѣлата тая дълга върволица отъ телеграми на Б. Т. агенция, въ която се говори за чети, бомбени атентати, репресалии и дори формени кланета, за да се видятъ нѣщата, както тѣ се представявали въ време на самитъ събития. Телеграмитъ подъ № № 2, 3, 17, 24 (въ Малко-Търновско), 28, 29 (Лозенградско), 43, 44, 52, 55, 64, 65, 75, 78, 79, 83 (първо известие за Кочанския атентатъ), 84, 85, 87, 89, 90, 95 (дълго описание на клането), 98, 103, 104, 106, 113, 114, 116, 118, 122, 123, 124, 132, 133, 135, 139, 145, 150, 156, 160, 167, 170, 187, 196, 200, 203, 207, 208, 211, 216, 221, 226, 231, 234, 242, 247, 251, 256, 258, 261, 270, 284, 286, 287, 297, 303, 304, 306, 308, 321, 322, 329, 335, 346, 347, 355, 360, 364, 366, 382, 396, 414, 418, 424, 434, 448, 449, 467, 473, 490. Всички тия телеграфни сведения отъ края на юний до 17 септември очертаватъ достатъчно ясно действителното състояние на духоветъ всрѣдъ населенята въ Македония.

Излишно е да подчертаваме, че при една Балканска война българското население щѣше да се въздържа, доколкото можеше, да даде и най-малкия приносъ въ полза на турцитъ за спечелване на победата. Наопаки, можеше да се очаква, че това тъй терзано отъ турцитъ българско население щѣше всичко да даде всѣкъжде, дето би му било възможно, само и само часъ по-скоро да се освободи отъ турското тежко иго. Това бѣ така и относно останалитъ християни въ Европейска Турция. Това знаеха и чувствуваха и самитъ турци и затова заканитъ имъ, че въ време на война тѣ ще колятъ мирното население, ако въ неговитъ землища се стори и най-малката прѣчка за успѣха въ войната, бѣха повсемѣстни. Турцитъ чувствуваха, па имаха и интересъ да допуцатъ и опакото на своитъ закони, т. е. при случай на свой воененъ неуспѣхъ християнитъ можеха да имъ отговорятъ съ сжщата мѣрка. Трѣбва да имаме предвидъ именно тая психология, ако искаме правилно да преценимъ причинитъ за паникитъ всрѣдъ турското население презъ самата война почти навсѣкъжде задъ

фронта на турската войска при първите признаци за неинъ неуспѣхъ — паники, които често овладяваха по зараза самитѣ войски и ги разстройваха до степенъ да не могатъ да воюватъ съ необходимото достолепие и себеприличие. Това душевно състояние на турския народъ най-добре се обяснява съ сжествуващото повѣрие всрѣдъ нѣкои народи, че който пролива невинна кръвъ, „кръвта го хваща“ (омагьосва), та, когато съвѣстѣта заговори, той лесно губи вѣрата въ себе си, па дори пада въ положение на пълна безнадеждностъ.

Какво значение турцитѣ отдаваха на четитѣ при една война срещу България нека послужатъ следнитѣ извадки отъ турския „Планъ за война противъ България, съставенъ въ 1909 год.“ отъ Изетъ паша, началникъ щаба на армията, и помѣстенъ въ книгата на Абдуллахъ паша, бившъ командувашъ турската Източна армия въ Тракия, носеща заглавие „Спомени отъ войната противъ България 1912 год.“ (гл. Военно-исторически сборникъ, год. III, книжка 1-а и 2-а, априлъ и май 1929 год.):

... „Странджа планина — *гнѣздо на въстаницитѣ*“.

... „Съ съсрѣдоточението на главнитѣ сили на Тракийския фронтъ българитѣ ще оставятъ открити западнитѣ си граници. Трѣбва да се предположи, че тѣ съ нѣколко дивизии, *подпомогнати отъ чети*, ще могатъ да задържатъ нашитѣ войски на планинската верига, която образува Македонската граница“ (първа страница на плана и 23 стр. въ поменатия трудъ).

„При все това, необходимо е въ тази посока да има войски да охраняватъ желѣзопѣжната линия (Дедеагачъ — Солунъ. Б моя) отъ нападения на *отдѣлни чети* и да служатъ за нравствена опора на мѣстното население“ (гл. 27 стр.).

„Не е удобно да се изпращатъ малки войскови части чакъ до севернитѣ склонове на Странджа планина за разузнаване и наблюдение на границата и съ това *да се дразнятъ четитѣ на противника*...“

... „Въ случай на нужда въ помощъ на тѣзи ескадрони *противъ чети* ще се изпратятъ пехотни табори“... (гл. 28 стр.).

„По тѣснитѣ проходи на този фронтъ (Македония. Б. моя) противникътъ би могълъ да съсрѣдоточи $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ отъ главнитѣ сили на своята армия, т. е. 80—100 хиляди души, които, *подпомогнати отъ чети* съ малки отдѣлни боеве, биха могли да спратъ настѣплението на армията ни“ (гл. 30 стр.).

„Но за обезвредяване действията на *четитѣ*, които биха слѣзнали отъ Странджа планина, необходимо е въ Виза, югоизточно отъ Лозенградъ, да има единъ полкъ“ (гл. 30 стр.).

Въ този планъ, съдържащъ 7 страници текстъ, за чети се говори на седемъ мѣста, при това по начинъ, който дава да се заключи, че главниятъ щабъ на турската армия се оказва по въпроса за четнишкитѣ действия значително много загриженъ.

Нека споменемъ, че при почването на войната въ 1912 год. броятъ на четитѣ въ Македония бѣше около 34 мѣстни и 50 организирани презъ време на мобилизацията (гл. 11 и 12 страници отъ *История на Македоно-одринското опълчение* томъ I. За действията на тия чети ценни сведения сж дадени въ сжщия томъ глава IX — „Какъ се разви войната на балканскитѣ съюзници срещу Турция“ отъ стр. 566 до 648 стр.).

Гръцки четнишки действия

Гърцитѣ, както и сърбитѣ, не развиха бомбени атентати, а четнишкитѣ имъ действия бѣха ограничени. За сжщия периодъ Българската телеграфна агенция говори за гръцки чети само въ следнитѣ петъ телеграми № № 15, 60, 221, 246 и 433. Ясно е, че гърцитѣ не сж смѣтали за полезно да развиятъ четнишко движение въ значително по-големъ размѣръ, какъвто можаха да иматъ въ Епиръ и южно отъ Македония до гръцката граница. Но макаръ така ограничени, и четнишкитѣ действия на гърцитѣ имаха своето значение за подбиване престижа на властѣта и препятствуване да сжществува редъ и миръ въ страната.

Сръбското четнишко движение

За сръбски чети се говори въ телеграмитѣ № 4 — чета около Берана, 23 — участието на сърби въ въстанието на Горна Албания, 86 — за сръбски чети, усилено действащи въ Новопазарския санджакъ, 199 — че „цѣлата Беранска кааза, въ която има 50 чисто сръбски села, е въ форментъ бунтъ“, 273 — че около Ташлѣджа, Новопазарско, имало сражение съ сръбска чета, 308 — че въ Сеницка кааза се появила една сръбска чета, 317 — че въ околността на Сеница станало сражение между джандармерия и две сръбски чети, 331 — за организиране на нови чети, 424 — една сръбска 25 членна чета се опитала да нападне село Серчово.

Сърбитѣ нѣмаха чети въ Македония презъ разглежданото време; тѣхниятъ войвода Бобунски бѣше въ споразумение съ младотурцитѣ, а бомбени атентати тѣ не можаха да извършватъ, защото нѣмаха сръбски населенія въ нея, а държанитѣ подъ терора на сръбски чети български села починаха да се връщатъ подъ ведомството на екзархията (353).

Анархията въ Кюрдистанъ и Армения

Отъ гледна точка на редъ, спокойствие, свобода и сигурностъ на имота и живота на населеніята не по-добро бѣ и положението въ Мала-Азия, главно Армения. Кюрдитѣ, разгалени отъ властѣта, представяваха горе-долу нѣщо

подобно на албанцитѣ въ Европейска Турция. Кюрдскитѣ племена не рѣдко водѣха едни срещу други кървари борби, упражняваха почти постоянно тероръ върху съседнитѣ арменски населения и извършваха системни убийства, било за грабежи, било по внушение на властта. Презъ августъ убийствата на арменци бѣха взели застрашителенъ характеръ и арменскитѣ патриархъ заплаши съ даване оставката си, па и я даде на 7 септемврий въ знакъ на протестъ срещу непрекътаването на терора въ Армения. Телеграмитѣ № № 243, 269, 276, 298, 301, 314, 318, 323, 337, 340, 383, 413, 441, 463, 468 даватъ ясна картина за положението въ Армения, което не можеше да не създава грижи на правителството, безпокоено отъ толкова други подобни грижи, които, естествено, отвлѣчаха вниманието му и не го оставяха на спокойствие да развие необходимата творческа работа за вътрешното засилване на страната и за външната ѣ сигурность.

Турски чети въ Македония и Епиръ и нови обезоръжителни действия

Въ Турция разбойнишки чети, съставени отъ турци, е имало въ нѣкои времена въ миналото не въ малъкъ брой. Съ създаването на тайната революционна организация въ Македония и Тракия, обаче, тия чети вече не можеха да вирѣятъ. Населението, подпомагано отъ четитѣ, ги унищожаваше въ кжсо време следъ появяването имъ. Както ще се види отъ телеграмитѣ, сега презъ лѣтото се появиха нѣкоя и друга турска чета въ Македония и Епиръ, но вече съ ясната задача да тероризиратъ християнското население по чисто политически подбуждения. На мѣста въ Епиръ албански чети почнаха потурчване на християни, каквито случаи, споредъ донесенията на грѣцкитѣ митрополити отъ Солунъ, Смирна, Коня и Чорлу до патриаршията, е имало и въ тѣхнитѣ епархии. Телеграмитѣ № № 187, 235, 297, 325, 367, 371, 375, 376, 419 и 425 даватъ доста ясна идея за положението на нѣщата въ разглежданото отношение.

Специално спрямо българитѣ се почватъ отъ страна на властта обезоръжителни действия, нѣкѣде придружени съ тероръ, другаде съ по-меки срѣдства, което се вижда въ телеграмитѣ № № 354 и 365.

Нека подчертаемъ, че тия обезоръжавания почватъ въ едно време, когато възбуждението въ България по поводъ Кочанското клане расте и призракътъ на една война на полуострова почва все по-ясно да се очертава. Лишно е да повтаряме, че при тия условия турското иго се чувствуваше особено непоносимо, но едновременно съ това надеждата, че ще дойде най-сетне освобождението, ставаше вече непоколебима вѣра.

Опартизаниването на турския офицерски корпус и бунтовете на турската войска

Не по-добро бѣ състоянието на турската войска. Въ времето на Абдулѣ Хамидѣ диктатурата му бѣ убила всички пориви въ ръководнитѣ срѣди къмъ творчество, самостоятелностъ и духъ къмъ починъ. „Лошото управление, пише Абдулахъ паша въ цитирания по-рано трудъ, предизвикваше постоянни бунтове, които ставаха причина армията всѣкога да бѣде лишавана отъ систематично обучение и възпитание“... „усилията на военнитѣ бѣха криво насочвани и съ редъ мѣрки се прѣчеше на тѣхъ. По този начинъ“... „Презъ време на абсолютизма армията, лишена отъ обучение, възпитание и бойна стойностъ, представяше една бездушна маса, предназначена за полицейска служба. Когато презъ юлий 1908 год. се тури край на абсолютическото управление, най-напредъ се пристѣпи къмъ реформиране на армията“... „Най-напредъ се почна съ уреждането висшия команденъ съставъ и офицерството. Следъ това щѣше да се пристѣпи къмъ други важни реформи. Целта на последнитѣ бѣ да се създадатъ условия за запазване легитимнитѣ права на народа. Обаче печатътъ почна да говори за по-далечни цели и завоевателни намѣрения. Това допринесе, щото нашитѣ алчни съседи, които и безъ това бѣха нащрекъ отъ промѣната на управлението, още по-силно да приковатъ вниманието си къмъ насъ. Отъ друга страна, създаванитѣ или пѣкъ възникнали вътрешни и външни конфликти прѣчеха на армията въ кратко време да възприеме проектиранитѣ реформи. Първата година на хуриета мина въ опиянение. Презъ следващата 1909 год. избухнаха войнишки бунтове, които разнебитиха по-голѣмата частъ отъ армията, преди последната да бѣде подготвена и станала боеспособна. Събитията отъ 1908 и 1909 год. разкжсаха братскитѣ връзки срѣдъ офицерския корпусъ; мнозина офицери напуснаха своето военно поприще и се отклониха въ пѣтя на политическитѣ борби. Тѣ почнаха да служатъ на партизански интереси и се поквариха. Това се отнася особено до офицеритѣ отъ по-долнитѣ чинове. Справедливо е тия събития да бждатъ подчертани дебело, защото произтеклитѣ отъ тѣхъ морални и материални вреди съставятъ едно потреващо назидание, толкова повече, че се отнасятъ прѣко до бойната стойностъ на армията. Понеже това положение продължи, то разклати изъ основи главно дисциплината и чинопочитанието и упражняваше влияние въ нѣкои щабове и чести дори до самата Балканска война“.

Когато говори за обучението, възпитанието и новата организация, Абдулахъ паша бележи: „И все пакъ цѣлата армия нѣмаше на разположение две години за своята подготовка, защото занятия можеха да се водятъ редовно само въ I и II

Военно-инспекционни области (Цариградската и Одринската. Б. моя), макаръ че и отъ тѣхъ много части бѣха употребени въ вътрешнитѣ размирици, избухнали навсѣкжде. Следнитѣ години минаха при още по-неблагоприятни условия; тогава най-добритѣ части отъ тия Военно-инспекционни области бѣха прѣснати поради въстанията изъ Йеменъ, Албания и за участия въ войната съ Италия“ . . . „Въ разстояние на близу две години само отъ района на II Военно-инспекционна областъ бѣха изпратени 47 табора за Йеменъ, Адана, Сирия, Косово, Смирна, Превеза и Цариградъ“ . . . „Съ малки изключения, почти всички планински скорострелни батареи отъ II и III Военно-инспекционни области бѣха изпратени въ зловещия Йеменъ. Въстанието на малисоритѣ се бѣ развило така, че можеше да предизвика война съ Черна гора, вследствие на което трѣбваше да се изпращатъ и тамъ войски. Избухналата по-после война съ Италия наложи да се взематъ мѣрки за охраната на Дарданелитѣ и крайбрѣжието. Пламналото презъ туй време ново въстание въ Албания, а сжщо и слобитията въ Сирия — всичко това не само разбърка изъ основа дислокацията на армията, но стана причина за разбъркване по-голѣмата частъ отъ бойнитѣ ни запаси и сръдства, доставени по-рано или после съ толкова жертви“ . . . „Следъ хуриета бѣха положени усилия и трудъ, щото армията да добие по-голѣма боеспособностъ въ сравнение съ оная, която имаше презъ миналия режимъ. Обаче една частъ отъ офицеритѣ, особено въ последно време, започнаха да се занимаватъ съ политика до степенъ да свалятъ и качватъ правителства. Това обстоятелство предизвика лични недоразумения между държавнитѣ мже и военнитѣ. То наруши необходимото съгласие въ работата за доброто на армията и попрѣчи да бжде възстановена строга дисциплина въ войската — главната основа за неуспѣха въ време на война. Ето защо въ 1912 г. бѣхме принудени да поведемъ въ бой една армия безъ дисциплина и възпитание, една армия съ разнебитени кадри, разпилѣни бойни запаси и нравствено покварена отъ междусобицитѣ на политиканитѣ. Ако горнитѣ факти бждатъ всестранно изследвани и проучени, ще се дойде до заключението, че трѣбва да проклинаме не нашия добѣръ, самоотверженъ и нещастенъ народъ, нито пъкъ военачалницитѣ, а тѣзи, които чрезъ политиканството си бѣха докарали армията до това състояние“.

Въ действителностъ опартизаняването на офицерството и деморализацията на войската, както ще се види отъ многобройнитѣ телеграми, бѣше много по-голѣмо. Така, две седмици преди мобилизацията на балканскитѣ държави осемъ дружини резервни, съсрѣдоточени при Троя за отбрана на Дарданелитѣ срещу италианцитѣ, бѣха се разбунтували съ лозунгъ да бждатъ освободени и си отидатъ по кжшитѣ. Петъ

дни преди същата мобилизация бѣше откритъ комитетъ отъ капитани и майори, който билъ въ връзка съ младотурцитѣ и който билъ решилъ да прави атентати срещу членоветѣ на „Военния съюзъ“. А три дни предъ същата мобилизация много офицери отъ Солунския гарнизонъ водѣли явна пропаганда въ полза на младотурската партия; много офицери отъ Скопския гарнизонъ се навѣртвали съ или безъ отпущъ въ Солунъ. Въ същото време жандармерийскитѣ коменданти отъ Кочани, Кратово, Велесъ, Щипъ и Куманово били подали оставкитѣ си като протестъ, задето били уволнени нѣкои жандармерийски коменданти. Това всичко се вижда въ телеграмитѣ №№ 339, 430, 446 и 461.

Прочее, картината, очертаваща опартизаниането на турския офицерски корпусъ, въ действителность бѣше много мрачна, при това е съ тенденция да стане още по-мрачна. Въ 1908 год. съ единъ ударъ, замисленъ и изпълненъ отъ не голѣмъ брой офицери, много леко биде заставенъ султанътъ да даде наново конституцията отъ 1876 год. Въ 1909 год. офицерството отъ Македония, главно Солунъ, съ малко усилие успѣ да детронира Абдулъ Хамидъ. Сега презъ 1911 и особено 1912 год. въ цѣлата страна всрѣдъ офицерството бушуваше опасенъ партизански духъ до пълна деморализация. По-голѣмата частъ отъ офицерството бѣ организирано въ тайно сдружение, наречено „Воененъ съюзъ“, съ стремежи да води борбата срещу младотурското правителство и да го свали отъ власть по всѣкакъв начинъ. Друга частъ офицери, преимуществено капитани и майори, както се вижда отъ поменатата по-горе телеграма № 430, останали вѣрни на младотурцитѣ, се групираха въ друга конспиративна организация, съ задача да водятъ борба срещу Военния съюзъ. За свалянето на младотурското правителство самозабравилото се офицерство не се поколеба дори да подклажда албанцитѣ къмъ бунтъ; отдѣлни офицери дезертираха отъ частитѣ си и се явиха всрѣдъ населението, за да агитиратъ противъ правителството. Следнитѣ телеграми очертаватъ нѣщата много по-добре, отколкото можемъ ние да сторимъ това съ наши думи: №№ 7, 8, 16, 18, 19, 20, 24, 27, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 60 даватъ достатъчно ясна идея за бунта на офицеритѣ и началото на новия албански бунтъ, особено прокламацията на султана, дадена въ № 31; подаването оставка отъ страна на правителството въ № 36; дейността на Военния съюзъ въ №№ 37, 39, 42, 45, 46, 49, 52; мнението на Военния съюзъ за новия кабинетъ въ № 57; заплашително писмо отъ „Съюза на офицеритѣ избавители, оставено въ дома на председателя на камарата отъ единъ офицеръ и негодуването въ самия парламентъ въ №№ 59, 62 и 66, последнитѣ даващи идея за броя на конспиративнитѣ групировки всрѣдъ офицерството; ролята на офицерството за падането на младотурското правителство и изказаното желание отъ същото за разпускане

на камарата, а следъ това и за промѣни въ състава на новото министерство въ №№ 69, 71, 202, 205 и 214 за броя на въстаналитѣ албанци и присъединилитѣ се къмъ тѣхъ военни части въ № 73; за нѣкакъвъ новъ „воененъ комитетъ“ и манифеста му въ № 74; за порицания на офицери срещу Военния съюзъ и офицеритѣ дезертьори въ № 76; че правителството, което дойде на властъ чрезъ намѣса на войската, ще попрѣчи на последната да се мѣси въ политиката въ № 77 и 101; а между това офицеритѣ отъ Военния съюзъ държатъ събрания №№ 91, 101, а сжщо отъ противния лагеръ въ № 121; за повѣрителното оѣржжно отъ комитета „Обединение и напредѣкъ“, обясняващо министерската промѣна и ролята на офицерството въ № 102; нови дезертирания на офицери въ полза на младотурската кауза въ 106, 122, 128, 135; много сж интересни телеграмитѣ №№ 128 и 153, въ които се говори за резултатитѣ отъ прочитането заповѣдта на военния министъръ офицеритѣ да не се занимаватъ съ политика.

Всички тия действия на офицерството, които нищо общо нѣматъ съ истинското му назначение, всички тия взаимни борби, омраза и преследване, при това въ едно време, когато страната води война съ Италия и християнскитѣ балкански държави се готвятъ да използватъ случая и разгромятъ Турция, очертаватъ много ясно пълното опартизаниане на това офицерство и липсата на единомислие и единомушие срѣдъ него. А знае се отъ военната история, че побеждаватъ ония войски, които сж водени отъ офицери, надѣхвани отъ абсолютна вѣра единъ въ другъ, офицери, между които цари пълно единомушие, офицери, които работятъ надъ себе си безспирно и иматъ благородния стремежъ да бждатъ първи съ подвизитѣ си въ боя и на война.

Падане на младотурското правителство подъ натиска на „Военния съюзъ“

По-рано, на стр. 19, казахме, че презъ лѣтото на 1912 г. младотурското правителство на Саидъ паша биде замѣнено подъ натиска на Военния съюзъ съ ново правителство, начело на популярния още отъ Руско-турската война презъ 1876—1877 гот. гаази Мухтаръ паша. Нека споменемъ, че въ Турция имаше две партии: едната бѣше младотурската подъ наименованието „Обединение и напредѣкъ“, другата отъ помѣрени елементи — подъ наименованието „Свобода и споразумение“. Недоволнитѣ отъ едната и отъ другата партия къмъ края на месецъ августъ образуваха трета групировка подъ наименование „Националъ-конституционна партия“ (телеграма 298), а имаше и още едно подѣление (телеграма 248).

Въ борбата срещу младотурцитѣ срѣдствата не се подобриха и се дойде до тамъ, че се почна разпалване на албанцитѣ за бунтъ срещу властѣта и присъединение на гарнизонитѣ къмъ бунтовниците. Конспирацията, организирана отъ Военния съюзъ, имаше своитѣ корени на широко и поради

това растещо бѣ нейното засилване. Между това младотурцитѣ си правѣха илюзии дори въ последнитѣ дни на своето властвуване, че офицерското движение срещу тѣхъ е претърпѣло несполука (телеграми №№ 13, 19, 47). На 4 юлий кабинетътъ на Саидъ паша си подаде оставката, като пожела новиятъ министъръ на войната да вземе мѣрки и стегне войската въ нейната дисциплина и нейното възпитание (телеграми 21, 22). Новиятъ кабинетъ начело на гаази Мухтаръ паша биде съставенъ на 8 юлий (телеграма 41).

На свой редъ сега младотурцитѣ като опозиционна партия почнаха борбата срещу новото правителство още на следния день, по сжщия безогледенъ начинъ, както противниците си (телеграми 51, 61, 67, 69, 70, 93, 102, 108, 109, 110, 111, 115, 125, 131, 134, 138, 165, 237, 250), но срещнаха съпротива (телеграма 126), а дори въ джамията Св. София единъ ходжа въ една рамазанска проповѣдь бѣ размахвалъ знамето на отмъщението (телеграма 200). На 20 августъ въ Цариградъ се състоя младотурскиятъ конгресъ и, което е важно въ случая, за него били повикани турскитѣ военачалници отъ Триполитания, важнитѣ младотурци Енверъ бей и Фетхи бей (телеграми 238, 266 и 279). Нека забележимъ и това, че и въ опозиция младотурцитѣ ратуваха противъ сближение между гърци и българи (телеграми 261 и 293) и първи съзнаха опасноститѣ, които застрашаваха Турция (телеграма № 201).

Идея за вътрешната и външната политика на падналиа младотурски кабинетъ ни дава телеграма № 13, а на новия кабинетъ — телеграми №№ 77, 81, 92, 94, 96, 97, 99, 107, 111, 112, 125, 131, 134, 140, 142, 153, 294, 332, 349, а № 199 показва твърдото решение на правителството да спре разпространението на албанското нашествие въ Македония.

По отношение насроченитѣ избори за народни представители за въ края на септемврий представяватъ известенъ интересъ телеграмитѣ 271 и 401, а за известни промѣни въ състава на турското правителство телеграма 491.

Сѣбитията въ островитѣ Самось и Критъ

Къмъ всички други грижи, съ които турското правителство следваше да се справи, трѣбва да прибавимъ и сѣбитията въ островитѣ Критъ и Самось, дето вълненията на населението и вмѣшательството на чуждестранни военни кораби засилваха общото впечатление отъ гнилоститѣ въ турската държава. Телеграмитѣ 239, 240, 252, 254, 374, 391, 397, 421, 426, 429, 431, 437, 444, 447, 450, 457, 460, 472, 478, и 481 ни даватъ представа за хода на работитѣ въ тия острови, а телеграма 457 освенъ това очертава желанието на турцитѣ да привлѣкатъ на своя страна Гърция, по което ще имаме случай да се върнемъ отново по-нататѣкъ въ нашето изложение.

Починът на Австро-Унгария за въвеждане реформи във Европейска Турция и първите публични известия за Балканския съюз

Следъ клането въ Кочани на 19 юлий 1912 год. възбуждението въ България бѣше се повишило до високи предѣли и бѣ обладало душата на всички българи безъ изключение съ несмѣлкаемо негодуване. Всенародниятъ съборъ на 1 августъ въ София представяваше страхотна манифестация съ общъ викъ: „Война на Турция“. Всичко това произведе сериозно впечатление въ Европа и възбуди загриженостъ отъ страна почти на всички сили. На 2 августъ австро-унгарскиятъ министъръ на външнитѣ работи графъ Берхтолдъ взема почина за разнѣна възгледи между силитѣ, съ цель да се накара Портата да постоянствува въ прокарването на децентрализаторската система за управление (148, 157, 159, 169). Тоя починъ биде посрещнатъ съ благоразположение отъ всички велики сили, но съ недовѣрие въ България, Сърбия и Гърция (188, 184, 185, 217, 220, 228, 229), а съ незадоволство отъ Турция (188, 201), която нѣколко дни следъ това и я отхвърля окончателно (198), макаръ че имаше гласове за приеането ѝ (191). Въ действителностъ за намѣса въ вътрешнитѣ работи на Турция се вдигна гласъ въ Русия два дни следъ Кочанското клане (86), по поводъ на което още по-ясно въ Русия се подчерта фактътъ, че неспособността на Турция да премахне сама македонскитѣ бедствия става явна отъ пръвъ погледъ (154). Успоредно съ тая благосклонностъ отъ страна на великитѣ сили къмъ идеята на графъ Берхтолда, сжщитѣ сили, обаче, не се въздържаха да не направятъ постѣпки въ София, Цетина и Бѣлградъ (80, 158, 164, 178, 195), а малко по-късно и да заявятъ на Турция, че не ще се мѣсятъ въ работитѣ ѝ, нито ще искатъ прилагане на чл. 23 отъ Берлинския договоръ (343).

Между това правителството на Турция даде видъ, като че то отдавна бѣ замислило да въведе нѣкои преобразования споредъ нуждитѣ на отдѣлнитѣ провинции и поиска отъ валиитѣ „да посочатъ мѣркитѣ и реформитѣ, които се налагатъ отъ мѣстнитѣ и социални нужди на всѣка провинция и които ще послужатъ за попѣлване на реформения проектъ“ (350). Но не закѣснѣ да заяви, че „не ще има никаква намѣса, подъ каквѣто и да било видъ“ (356). А за какви реформи става дума отъ турска страна ни дава ясна идея протоколътъ на министерския съветъ въ Цариградъ относно реформитѣ, набелязани въ телеграма 393, която е отъ 8 септемврий, когато вече надъ полуострова витае призракътъ на войната.

По въпроса за реформитѣ ценни сж и телеграмитѣ: 32, 161, 162, 168, 177, 182, 260, 280, 281, 282, 296, 369, 392, 398,

400, 412, 416, 417, 445, 452, 453, 466 и 477. Освенъ това нужно е да се подчертае, че вече въ нѣкои телеграми става дума за сключенъ българо-сръбски съюзъ (137), дори се споменава проектъ за сръбско-българска уния (172), а на 8 септемврий се твърди вече, че сжществува сближение между балканскитѣ държави и могатъ дори да се очакватъ враждебни действия, ако не бждатъ направени реформи въ Европейска Турция (392, 395, 400).

Между това възбуждението расте, балканскитѣ държави се заливатъ отъ митинги и патриотически манифестации като протестъ срещу свирепствата на турцитѣ (265, 299, 307, 315, 326, 336, 440, 454) и въ подкрепа на своитѣ правителства за извоюване реформи за Европейска Турция. Въ Петроградъ въ самия „Казански Съборъ“ се отслужва панихида за избититѣ въ Щипъ, Кочани, Сеница и въ други мѣста въ Македония и Стара Сърбия (266).

Повдигнатата идея за реформи въ Турция се поема не само отъ християнскитѣ народи въ полуострова, но вече и отъ съответнитѣ имъ правителства, докато най-накрая ще стане формаленъ поводъ и целъ на войната. Въ сжщото време расте възбуждението и неприязненото държане на турцитѣ спрямо българитѣ и другитѣ християни (146, 154, 177, 186, 198, 215, 227, 241, 244, 253, 268 (но сравни съ 347), 293, 299, 326, 328, 336, 388, 440, 454).

Схваткитѣ на черногорската граница

Два дни следъ Кочанското клане на турско-черногорската граница стана една схватка между редовнитѣ войски на дветѣ страни, която следъ това се продължи отъ албанскитѣ католически племена малисори, кастроти и груди въ формата на въстание срещу турцитѣ, подклаждано и поддържано отъ Черна Гора. Скоро неговото растещо засилване застави великитѣ сили да направятъ постѣпки предъ кралъ Никита, а Турция съсърдоточи тукъ войски около 35 дружини. Безъ да се получи нѣкакво подобрене, турското правителство не закъснѣ да се обърне и чрезъ своитѣ пълномощни министри до великитѣ сили за нови постѣпки предъ Черна Гора. Но и сега нѣщата останаха както си бѣха, докато най-сетне Черна Гора мобилизира и първа обяви война на Турция. Следнитѣ телеграми отъ юлий до деня на мобилизацията на балканскитѣ държави ни даватъ ясна идея за събитията край черногорската граница и за грижитѣ и безпокойствата, които тѣ причиняваха въ духа на турскитѣ управници: 88, 91, 100, 119, 120, 129, 141, 152, 163, 168, 190, 193, 196, 202, 206, 207, 208, 212, 213, 224, 225, 230, 236, 272, 302, 309, 319, 352, 381, 384, 387, 404, 423, 428, 463, 466, 470, 471. Нѣма съмнение, че тия действия край турско-черногорската граница засилваха карти-

ната относно анархията въ Турция и изморяваха последната, за да не кажемъ я отслабваха.

Погранични сблъсквания по останалитѣ граници

Когато бурята отъ негодуване срещу турцитѣ поради Кочанското клане и други издевателства надъ християнитѣ не бѣ още минала по просторитѣ на полуострова, ето че и по границитѣ на България, Сърбия и Гърция съ Турция се предизвикаха инциденти и сблъсквания, които не могатъ да бждатъ обяснени иначе, освенъ че възбуждението и отъ дветѣ страни на тия граници вече почна да се изразява въ открита вражда. Телеграмитѣ 254, 259, 267, 280, 312, 325, 330, 334, 362 ни очертаватъ достатъчно ясно положението на нѣщата въ това отношение.

България стоеше високо въ съзнанието на свѣта

По случай 25-годишния юбилей на Царя, който се отпразднува на 2 августъ 1912 год., въ европейския печатъ се изказаха похвали за височайшия юбиляръ и България, които излизаха далече вѣнъ отъ рамкитѣ на една обикновена куртоазия. Споредъ едни „България се смѣташе като главна опора за запазване мира на Балканитѣ“, споредъ други България „е заела по-високо положение надъ други малки държави въ Европа; нейната войска днесъ държи най-малко второ мѣсто на изтокъ и нейниятъ гласъ по всички балкански въпроси е много авторитетенъ“. Споредъ трети „България стана първа държава въ Балканитѣ“. Споредъ четвърти „Той (Царѣтъ) съумѣ да издигне страната до забележително положение, каквото силитѣ охотно ѝ признаватъ“. А дори руските в. „Речь“ отиде по-далеко: „Още като княжество България доказа предъ Европа, че може да претендира за хегемония на Балканския полуостровъ, тъй като следъ освобождението си тя постигна огроменъ успѣхъ не само въ развитието на военната си мощъ, но и въ културно и стопанско отношение“. Телеграмитѣ 143, 144, 147, 149, 151 и 155 ни даватъ доста ясна идея, какъ се е гледало на България въ едни дни, когато призрактѣ на войната е витаелъ надъ полуострова.

Тия телеграми, печатани на времето си въ българскитѣ вестници, се четѣха отъ всички, повтаряха се въ устни разговори съ прибавки и коментарии и, разбира се, не само ласкаеха националното чувство на всички, но и подклаждаха поривитѣ имъ да се проявятъ достойни за това високо мнение на свѣта по отношение на България.

Психологически българитѣ бѣха готови да развѣятъ победоносно знамето на борбата за освобождението на братята македонци и тракийци и по тоя начинъ да постигнатъ своето

пълно народностно обединение. При това и вѣрата въ дипломатическитѣ дарби на царь Фердинанда, което бѣ най-важното, бѣше пълна и всеобща.

Войната предъ прага на полуострова

При започването на Итало-турската война се смѣташе, че мирътъ въ полуострова едва ли ще може да се запази. Между това балканскитѣ народи се оказаха благоразумни и война не пламна дори, когато, на третия месецъ отъ почването на Итало-турската война, турцитѣ изклаха въ Щипъ нѣколко стотинѣ българи. Сега е ясно, че презъ това време и следъ него балканскитѣ дипломати били заети съ трудната работа да постигнатъ онова, което отъ всички, най-вече отъ турцитѣ, се смѣтало за невъзможно — да постигнатъ коалицията отъ България, Сърбия, Гърция и Черна Гора срещу Турция.

Това бѣше събитие отъ най-голѣмо политическо и историческо значение и ние следъ малко ще можемъ да го разгледаме подъ свѣтлината и на нѣколко документа изъ тайнитѣ дипломатически архиви, обнародвани въ последнитѣ години. Тукъ и сега е полезно да подчертаемъ, че едновременно съ дейността между балканскитѣ дипломати въ Евроцейска Турция, главно Македония, пламтѣше борба, гърмѣха бомби отъ страна на четитѣ и се развиваше отъ турска страна тероръ, па дори се извърши ново и жестоко клане на българи, каквото бѣ клането въ гр. Кочани. За това положение на нѣщата, когато се чуватъ бомби дори въ деня на мобилизацията (490), ето между другото какъ картинно се изрази министрътъ на външнитѣ работи въ Австро-Унгария, графъ Берхтолдъ, предъ унгарската парламентарна делегация седмица преди обявяването на мобилизацията въ полуострова: „Както можете да видите отъ това изложение, сегашното положение не е никакъ отъ естество да влияе успокоително, въпрѣки общото съгласие на кабинетитѣ на великитѣ сили въ тѣхнитѣ усилия да запазятъ мира. Въ хоризонта на Балканитѣ блѣсватъ непрекъснато свѣткавици, които свидетелствуватъ за натрупаното електричество въ политическата атмосфера тамъ, безъ да могатъ да прѣснатъ мрака, който обгръща неразрешенитѣ въпроси. Дипломатията бди, за да попрѣчи избухването на заплашващитѣ конфликти и да угаси още въ началото му готвения на Балканитѣ пожаръ“ (417).

За война въ свръзка съ България става дума въ телеграма № 80, която е отъ 18 юлий и която визираща случая на обща война. Следъ това, обаче, телеграмитѣ, съдържащи информации относно взети въ полуострова военни мѣрки, изразени негодувания и разни признаци, предвещаващи война.

или предстоеща мобилизация, се редуватъ съ неотразима последователностъ до деня на самата действителна мобилизация. Такива сж телеграмитѣ 119, 120, 129, 146, 151, 154, 158, 173, 186, 194, 198, 206, 207, 208, 209, 212, 213, 215, 227, 228, 230, 233, 241, 254, 257, 262, 265, 274, 275, 278, 280, 291, 299, 307, 312, 315, 316, 318, 320, 326, 330, 336, 341, 342, 343, 344, 348, 351, 356, 361, 362, 370, 379, 386, 390, 394, 406, 409, 410, 413, 417, 443, 463, 465, 477, 488, 492, 494, 498 и 499.

Презъ течение на тия важни месеци нашата телеграфна агенция ни дава между другитѣ и следнитѣ телеграми отъносно нѣкои факти изъ политиката на великитѣ сили, имащи известно значение за нѣщата въ полуострова: № 127 отъ 7 юний, опредѣляща значението на посещението на френския министъръ-председателъ г. Поанкаре въ Петербургъ; № 219 отъ 11 августъ и 223 отъ 12 августъ, съдържаща сведения за посещението на австро-унгарския министъръ на външнитѣ работи, графъ Берхтолдъ, въ Букурещъ; № 295 отъ 24 августъ сжщото за свиждането на германския имперски канцлеръ, Бешманъ Холвегъ, съ графъ Берхтолдъ въ Булао; № 334 отъ 29 августъ сжщото за присѣтствието на руския министъръ на външнитѣ работи въ Лондонъ и че ще бжде приегъ отъ краля следъ неговото завръщане отъ маневритѣ; № 333 съдържа опровержение на новината на английския в. „Обзървъръ“ относно нѣкакъвъ съюзъ между Англия, Дания и Русия. А телеграми 280, 336, 392, 395, 403, 405, 439, 452, 453, 474 даватъ идея като какво се е говорило между другото относно работитѣ въ Балканския полуостровъ. Сжщо ярка свѣтлина хвърлятъ и телеграмитѣ 204, 415, 416, 417, 442, 452, 453, 464. Полезно е да споменемъ и телеграма № 482 отъ 17 септемврий, съ която се съобщава, че ромънскиятъ краль Кароль билъ назначенъ генералъ-фелдмаршалъ отъ руската армия, както и № 442, въ края на която се съобщава, че австрийскиятъ императоръ наградилъ ромънския началникъ на генералния щабъ, генералъ Лвереску, съ голѣмия кръстъ на ордена „Леополдъ“, още и № 496 за официалната германска мисия отъ 11-и германски драгунски полкъ, пристигнала въ Синая, за да поднесе поздравъ на краля Кароль по случай 50 годишнината отъ военната му кариера.

Голѣмото раздвижване на министритѣ на външнитѣ работи презъ двата месеца, предшествуващи деня на мобилизацията въ балканскитѣ държави, означава, че дветѣ групировки на европейскитѣ велики сили, особено Тройното съглашение (Франция, Русия и Англия), чувствуваха сериозността на положението въ полуострова и сигурно конкретизираха последнитѣ си споразумения относно поведението си при приближаващия кървавъ конфликтъ на Балканитѣ. Тайната дейностъ на силитѣ бѣше завършена, коалицията отъ България, Сърбия, Гърция и Черна-гора подъ попечителството

и съ знанието на силитѣ отъ Тройното съглашение бѣше напълно съставена и, въпрѣки нѣкои и други успокоителни увѣрения отъ тая или оная страна, войната политически се наложи нѣкакъ неочаквано за Турция и за приятелски разположенитѣ къмъ нея Австро-Унгария и Германия, но преднамѣрено за Балканската коалиция и попечителитѣ ѝ отъ Тройното съглашение. Турция се убеди късно, че войната съ балканскитѣ държавици ставаше за нея неизбежна и затова тя се опита да ги изпревари въ мобилизацията на войската си.

Подъ предлогъ на маневри Турция пристѣпи къмъ мобилизация

Презъ лѣтото на 1912 год. въ България се произведоха маневри срещу крепостъта Шуменъ, съ цель висшиятъ команденъ съставъ да добие по-ясна идея относно отбраната и атаката на крепостъ. Тия маневри се извършиха далеко отъ турско-българската граница, за да не се предизвика безпокойство въ турска страна. При все това, понеже тия маневри се ускориha и свиканитѣ запасни бидоха разпуснати на 8 септемврий, турското правителство, сигурно вземайки подъ внимание и други нему пристигнали или дадени информации, смѣтна, че Турция е предъ прага на една война съ балканскитѣ държави и още сѣщия день пристѣпи къмъ вземане редица мѣрки, главно нареди мобилизирането най-първо на тракийскитѣ си корпуси подъ предлогъ, че ще прави маневри въ Одринско. На свой редъ това предизвика мобилизацията на войскитѣ и на останалитѣ балкански държави. А всичко това се вижда въ телеграмитѣ 394, 406, 410, 413, 414, 420, 422, 427, 429, 432, 435, 436, 443, 445, 451, 459, 463, 465, 476, 479, 480, 484, 486, 488, 492, 494. Представява интересъ и телеграма 457, въ която, както видѣхме и по-рано, се излага какъ турскиятъ държавникъ Кямилъ паша иска да се привлече Гърция къмъ Турция, но, както събитията показаха, това бѣ вече много късно да се постигне.

Едновременно съ горнитѣ мѣрки турското правителство отмени даденото разрешение за превозъ на сръбски мунициии отъ Солунъ презъ Куманово до сръбската граница (324) и спрѣ 20 вагона сръбски воененъ материалъ въ Скопие. Следнитѣ телеграми по тоя въпросъ ни даватъ ясна идея, какъ сръбското правителство използва спирането превоза на сръбския воененъ материалъ като единъ отъ поводитѣ, за да мобилизира цѣлата сръбска армия: 408, 423, 458, 461, 462, 484 и 487.

**И балканските държавици мобилизиратъ, при това
едновременно по силата на тѣхния съюзъ**

Ролята на великитѣ сили за и въ хода на събитияша

Месеци преди да се дойде до деня на мобилизацията България бѣ сключила съ Сърбия и Гърция отдѣлни съюзни договори за взаимна отбрана, а съ Черна-гора съглашение, по силата на което последната се задължаваше „да започне първа войната (срещу Турция), ако България обещае да се намѣси не по-късно отъ 30 дни“ и пр. Бързината, съ която бѣха уговорени, и времето, когато бѣха сключени тия споразумения и създадена тая коалиция, време, което тѣй подробно се очерта отъ изложеного до тукъ, показватъ, че главната цель на всички тия договори и споразумения бѣ да се устрои една чисто нападателна война срещу Турция, за да се заличи тя отъ полуострова или най-малко да се изгласка до областъта на Цариградъ и Дарданелитѣ. Тая цель бѣ най-популярната всрѣдъ християнскитѣ народи на Балкана и нѣкакъ естествена за държавната имъ политика, и затова отъ тѣхна страна се пое съ безподобно въодушевление и искрено себеотрицание. България, Сърбия и Гърция обявиха очакваната мобилизация на войскитѣ си на 17 септемврий, а Черна-гора — на 18 сщия месецъ, всрѣдъ неописуемъ възторгъ и въ четиритѣ държави. И въ четиритѣ държави обявената мобилизация бѣ пълна и оповестена на всеослушание и съ барабанъ ясно, открито и смѣло.

Мобилизацията въ Турция почна, както видѣхме, подъ предлогъ за извършване маневри, съ скритата цель да се съсредоточатъ срещу България значителни военни сили за всѣки случай, при това безъ да се върва напълно, дори отъ официалнитѣ кръгове, че работата ще дойде до война. Турцитѣ още не можеха да схванатъ и да допустнатъ, че насреща имъ стои една коалиция, която лесно не ще се разпадне на съставнитѣ си части. И заради това съобщенитѣ отъ телеграфнитѣ агенции известия относно мобилизацията на България, Сърбия и Гърция предизвикали, споредъ телеграмата отъ Цариградъ отъ 18 септемврий № 498, голѣмо безпокойство всрѣдъ населението и голѣмо възбуждение въ мюсюлманскитѣ срѣди, което психологически би било оправдано, ако турцитѣ сж мислили да изненадатъ притивницитѣ си, а на дѣло се явяватъ самитѣ тѣ изненадани, или пъкъ ако Англия, наистина, имъ е внушила идеята за мобилизация (493) като мѣрка за сплашване на малкитѣ балкански държави, които, обаче, въ случая не само не се уплашватъ, а гордо и открито обявяватъ обща мобилизация на всичкитѣ си въоръжени сили. Турцитѣ, както поменахме преди малко, се оказаха изненадани, а ведно съ тѣхъ изненадани се оказаха Германия

съ Австро-Унгария, при това последният се оказаха изненадани не само защото съюзницата имъ Италия въ момента бѣше въ война съ сжщата Турция, но главно защото тѣ познаваха засилването и дейността на Тройното съглашение изобщо и влиянието на Русия всрѣдъ малкитѣ балкански държави въ частност. Политическият моментъ бѣше много деликатенъ и можеше да крие нови изненади за поменатитѣ велики сили, поради което предъ призрака отъ голѣми усложнения сжщитѣ сили, па и другитѣ велики сили смѣтнаха, всѣка по свои съображения, че най-доброто въ случая би било запазване на мира, като се привлече приятелски вниманието на Турция относно належащата нужда отъ реформи и като се предотвратятъ военнитѣ действия или най-малко се ограничатъ въ мѣстото си и се избѣгне една обща война.

Между това мобилизацията на балканскитѣ държави трѣбваше да покаже на великитѣ сили и на Турция, че България, Сърбия, Гърция и Черна Гора нѣмаха вѣра нито въ Европа, нито въ турцитѣ относно възможността да се стори отъ тѣхъ нѣщо полезно и трайно, съ което да се обезпечи живота, имота и елементарната свобода на разнитѣ християнски населения въ Европейска Турция. Съюзенитѣ балкански държави имаха въ случая почина и, най-важното, бѣха решени да воюватъ и непременно да разгромятъ Турция.

Телеграмитѣ на Българската телеграфна агенция преди да се обяви мобилизацията на балканскитѣ държави и следъ това даватъ изобиленъ материалъ, за да се сжди за политиката на великитѣ сили относно полуострова било поотдѣлно за всѣка една отъ тѣхъ, било като групировки въ лицето на Тройния съюзъ и Тройното съглашение. Но преди да пристѣпимъ къмъ тия телеграми, полезно е да кажемъ две думи за балканската коалиция и да изнесемъ нѣколко ценни извадки отъ секретнитѣ документи на руското външно министерство, публикувани отъ Съветската Република.

Балканската коалиция срещу Турция бѣше една групировка, за създаването на която главна роля игра Русия при пълно съгласие и съдействие на Англия и Франция, като дейтели отъ втора линия. За балканскитѣ държавици коалицията имаше задача да се постигне освобождението на съплеменнитѣ населения отъ игото на турцитѣ. За Тройното съглашение, обаче, задачата въ нейната по-далечна цель бѣше да създаде отъ България, Сърбия, Черна Гора и Гърция блокъ удобенъ не само за борба срещу Турция, но и за извършване „оная диверсия, която ще се извърши отъ съединенитѣ сили на балканскитѣ държави (изключено Ромъния), отвлечайки съответна часть отъ австро-унгарскитѣ военни сили“. *) Въ тия

*) Гл. стр. 275 отъ *Материали по истории Франко-Руских отношений за 1910—1914 г.* „Сборник секретных дипломатических документов бывш. императорскаго российского министерства иностранных дѣл“, Москва, 1922 г.

си замисли Тройното съглашение не правеше нищо повече от онова, което Тройният съюз бѣ направилъ съ привлечането на Ромъния и Турция на своя страна. И ако Съглашението съ тия си замисли не се е явило по-рано, това трѣбва да се обясни съ факта, че то самото, както казахме и по-рано, се оформи следъ 1908 год., и още съ факта, че Русия следъ поражението си въ Манджурия бавно се съвзе и се засили. А между това, презъ 1911 и особено 1912 год. станаха събития отъ значителна важностъ, които даваха възможностъ на Тройното съглашение да развие своитѣ почини съ известно избързване. Това бѣха Итало-турската война и засилващата се вътрешна анархия въ Турция. По отношение на Италия министрътъ на външнитѣ работи въ Русия С. Д. Сазоновъ на 17 май сжщата година нарежда до руския посланикъ въ Парижъ А. П. Изволски: „Настѣпилото напоследѣкъ охлаждение въ взаимнитѣ отношения между Франция и Италия не може да ни остави равнодушни. Както добре е известно на Ваше Високопревъзходителство, ние не смѣтаме, че е полезно за насъ да постигнемъ формалното излизане на Италия отъ състава на Тройния съюзъ, но, при спазване по външенъ видъ сегашния редъ на нѣщата, ние намираме, че е много желателно да се закрепимъ на дѣло свръзката на кралството съ насъ и съ Франция . . . Между това въ Англия по тоя поводъ (думата е за възобновяването на френско-италианското споразумение отъ 1902 год., което закѣснявало) вече се проявява известно безпокойство, понеже тамъ се опасяватъ, че ако Италия, отдалечавайки се отъ Франция, наново се сблъкне по-тѣсно съ своитѣ съюзници, то *Триполи въ италиански рѣце може да стане за последнитѣ удобна военно-морска точка на опора въ срьдиземноморскитѣ води* (к. май)*)

А въ доклада отъ 4 августъ сжщата година на С. Д. Сазоновъ предъ царь Николай II по случай съвещанията, които били водени съ френския министъръ-председателъ Поанкаре въ Петербургъ, се каза: „Докосвайки се до отношенията между Франция и Италия, изказахъ искрено на г-нъ Поанкаре удоволствието си, че тия отношения, както изглежда, се подобряватъ, — което е особно важно именно сега въ навечерието на възобновяването на Тройния съюзъ.

При това обърнахъ вниманието на моя събеседникъ на обстоятелството, че за Франция е отъ сжществена важностъ да задържи Италия въ строгитѣ рамки на формалното изпълнение своитѣ задължения предъ съюзниците, безъ да я подбужда да се сплотява по-тѣсно съ последнитѣ, тъй като това би могло да се окаже твърде много неизгодно въ случай на стълкновение на Франция съ Германия.

При условие, че ще се поддържатъ отношения на приятелство и довѣрие между Италия и държавитѣ на Тройното

*) Гл. стр. 205, пакъ тамъ.

съглашение — запазването Италия въ качеството на мъртъвъ товаръ въ състава на Тройния съюзъ е полезно не само за Франция, но и за Русия, па дори и за самата Италия“ “*) . . .

А какво се е мислило въ Парижъ две седмици преди да се обяви мобилизацията въ държавитѣ на Балканския полуостровъ, полезно е да изнесемъ тукъ нѣколко извадки отъ „Копія частнаго весьма довѣрителнаго писъма Російскаго посла въ Парижъ А. П. Извольскаго Министру Иностранныхъ Дѣлъ С. Д. Сазонову“ отъ 30 августъ 1912 г. (гл. стр. 273—276 отъ цитирания трудъ): . . . „Той, Поанкаре, не дава практическо значение на предложението на графа Берхтолдъ. По негово убеждение Берхтолдъ е ималъ предвидъ изключително обезпечаването на известни отстъпки въ полза на албанцитѣ, а единъ пътъ тѣ получили удовлетворение, той не проявява никакъвъ по-нататъшенъ интересъ къмъ своето предложение. Въ второто устно съобщение, направено тукъ отъ австрийския пълномощенъ министъръ, вече не е станало дума за „децентрализация“, като остава само обезпечаването на християнскитѣ народности ония права, които сж обещани на албанцитѣ, и пожелание за справедливи и свободни избори. Но, ако дори всичко това на теория има нѣкаква цена, на практика тия искания и пожелания едва ли могатъ да бждатъ осъществени. Френското правителство вече е дало въ тоя смисълъ съвети на Портата; английското правителство сжщо е готово да направи въ Цариградъ окончателна постъпка, но то е заявило тукъ категорично, че Англия въ никой случай нѣма да се съгласи да се направи какъвто и да е натискъ върху Турция. Колкото се отнася до балканскитѣ държави, то се иматъ крайно тревожни известия както отъ София, така отъ Бѣлградъ и Атина. В. „Гетра“ е получилъ отъ София телеграма, споредъ която обявяването на войната е въпросъ на нѣколко дни. . .

Поанкаре лично мисли, че българо-сръбското тайно съглашение действува възпламеняващо както върху българитѣ, така и върху сърбитѣ. Още въ Петербургъ, веднага следъ запознаването си съ съдържанието на това съглашение, той се изказа предъ мене, че по негово мнение „C'est un instrument de guerre — то е инструментъ за война“. Предоставянето на Русия задачата на арбитъръ, споредъ неговото мнение, усложнява още повече работата. Българитѣ сж убедени, че руското правителство, дори ако тозчасъ произнесе своето „veto — запрещавамъ“ въ случай на война на България съ Турция, а особено въ случай на българско поражение, то ще бжде ввлѣчено отъ руското обществено мнение въ действие. Ако пъкъ, вследствие на заявлението отъ страна на Русия, България не бжде въ състояние да използва сегашнитѣ обстоятелства въ своя полза, това ще нанесе тежъкъ ударъ на

*) Гл. стр. 257, пакъ тамъ.

влианието и престижа на Русия въ България, а така също и на идеята за дружна и съгласна политика на балканските държави под егидата на Русия. Приемниците на Гешова, стамболовистите или радославистите, тогчасъ ще разкъсат съглашението съ Сърбия и ще се повърнат на прежната система на колебание между Русия и Австрия и подмазване предъ Виена. По-нататкъ г. Поанкаре ми каза, че споредъ сведенията, които той има, въ случай на воинствена постъпка отъ страна на Сърбия, Австро-Унгария въ никой случай не ще настъпи въ санджака, а споредъ хода на събитията ще насочи своите действия срещу Бѣлградъ; това, разбира се, нѣма да остави Русия безразлична и, вѣроятно, *ще се дойде до всеобща война*. Положението на нѣщата въ Критъ и Атина сжщо така внушаватъ на г. Поанкаре важни опасения. Споредъ неговите думи гръцкото правителство е убедено, че въ случай на сближение съ Турция то не ще се окаже изолирано, а именно, че на него ще бжде обезпечена военна помощъ отъ страна на България; поради това гръците вече не се опасаватъ така много отъ скъсване на отношенията съ Турция, а това сжщо се явява като опасенъ елементъ въ сегашното положение . . .

Въ заключение г. Поанкаре се изказа предъ мене, че френското правителство обсъжда по най-сериозенъ начинъ въпроса за възможните международни случайности, които могатъ да възникнатъ. То си дава напълно ясна смѣтка, четия или други събития, напримѣръ, разгромъ на България отъ Турция или нападение на Сърбия отъ страна на Австрия, могатъ да принудятъ Русия да излѣзе отъ пасивното си положение и да прибѣгне първо къмъ дипломатически постъпки и следъ това и къмъ военни действия противъ Турция или Австрия. Споредъ дадените намъ отъ френското правителство заявления, въ такъвъ случай ни е обезпечена отъ страна на Франция най-искрена и енергична дипломатическа постъпка. Но въ тая фаза на събитията правителството на републиката не би било въ състояние да получи отъ парламента или общественото мнение потвърждение за каквито и да е активни военни мѣрки. Но ако сблъскването съ Австрия ще повлече следъ себе си въоръженото вмѣшателство на Германия, френското правителство предварително признава това за „casus foederis“ и не ще се поколебае нито минута да изпълни лежещите нему задължения по отношение на Русия. „Франция, прибави Поанкаре, безъ съмнение е настроена миролюбиво и не търси войната, нито я желае; но излизането на Германия срещу Русия въ сжщия часъ ще измѣни това настроение и той е убеденъ, че въ такъвъ случай и парламентътъ и общественото мнение всецѣло ще одобрятъ решимостта на правителството да окаже на Русия въоръжена поддръжка“. Следъ това г. Поанкаре ми каза, че предвидъ критическото положение

ние на Балканитѣ висшитѣ органи на френското военно управление изучаватъ съ най-грижливо внимание всички военни случайности, които могат да станатъ, и нему е известно, че сведущитѣ и отговорни лица гледатъ много оптимистично на шансоветѣ на Русия и Франция въ случай на общо сблъскване, тоя оптимистиченъ възгледъ е основанъ между другото върху оценката на *оная диверсия, която ще извършатъ съединенитѣ сили на балканскитѣ държави (изключено Ромъния), като оталькатъ съответна частъ отъ австро-унгарскитѣ военни сили*. Благоприятенъ елементъ за Русия и Франция се явява така сжщо и мобилизацията на Италия, свързака както съ африканската война, така и съ особенитѣ съглашения съ Франция. Що се отнася особено до положението въ Срѣди-земно море, то токущо взетото решение да се премѣсти третата френска ескадра отъ Брестъ въ Тулонъ ще усили преобладаването на френския флотъ въ тия води. Това решение, прибави г. Поанкаре, бѣ взето споредъ съглашението съ Англия и се явява по-нататъшно рзвитие и изпълнение на порано уговорени нѣща между френския и английския морски щабовете. Следъ това г. Поанкаре още единъ пжтъ ми потвърди, че тия уговорени нѣща не сж облѣчени въ нѣкаква дипломатическа форма, но при, все това се явяватъ като напълно опредѣлени технически съглашения между морскитѣ щабовете“*).

(Курсивътъ е мой).

Нека допълнимъ, че презъ лѣтото на 1912 год. се извърши не само ежегодното съвещание между началницѣ на руския и френския генерални щабовете, а за пръвъ пжтъ се състоя и съвещание между началницѣ на *руския и френския* воененъ флотъ, което предизвика не безъ основание известна нервностъ въ Берлинъ. Но не бѣ само това. Дипломатическата дейностъ на силитѣ отъ Съглашението чрезъ личнитѣ срещи на Поанкаре въ Петербургъ и на Сазоновъ въ Парижъ, Лондонъ, а после и въ Берлинъ тъкмо въ днитѣ, когато балканската криза вече бѣше поела безвъзвратно своя ходъ, нѣма съмнение, не бѣ по мотиви отъ куртоазия, а сигурно по повеля на нуждата да се съгласуватъ усилия, да се прикриятъ намѣрения и да се отблъснатъ подозрения предъ трети. Моментитѣ бѣха благоприятни за Съглашението и то бѣ деятелно повече отъ другъ пжтъ, защото схващаше, че може да ги използва въ съревнованието си съ Тройния съюзъ.

Ние спрѣхме върху всичко това, изложено въ тая подглава, защото по тоя начинъ подъ свѣтлината на тия и подобни документи отъ тайнитѣ дипломатически архиви ставатъ съвсемъ ясни телеграмитѣ, които следватъ по-нататъкъ.

Какъ въ Австро-Унгария се е гледало на развиващитѣ се събития по мобилизацията и възможната война на полу-

*) Гл. стр. 273—275, пакъ тамъ.

острова се вижда отъ телеграми №№ 488, 495, 509, 564 (въ връзка съ 559), 581, 591, 599, 637, 639, 644, 650, 693, въ която последна телеграма се заключава, „че предъ станалата неизбъжна обща война на Балканитѣ, Европа е въодушевена отъ най-сериозна воля за недопускане, щото усложненията въ полуострова да взематъ още по-голъми и по-опасни размѣри“.

Въ всѣки случай Австро-Унгария взе сериозни мѣрки, за да попълни своитѣ военни сили (633, 644, 650).

А въ Германия сж още отъ началото много въздържани, почти до безучастностъ, стига войната да не се разшири и стане обща въ Европа, както се вижда отъ телеграмитѣ №№ 514, 670, 690.

Колкото се отнася до Италия, третиятъ членъ отъ Тройния съюзъ, тя и тоя съюзъ имаха интересъ часть по-скоро да се свърши Итало-турската война, което следъ доста дълги преговори и трудности биде постигнато на 2 октомврий, т. е. два дни преди да почнатъ военнитѣ действия (687). Много интересна е телеграма № 710, както и № 667, а иматъ своето значение и №№ 664, 649, 562, 551, 546 и 543.

Между това държавитѣ отъ Тройното съглашение сж значително по-дейни и, очевидно, значително по-заинтересовани отъ хода на събитията. Самото присѣствие въ това важно време на руския министъръ на външнитѣ работи С. Д. Сазоновъ въ столицитѣ на Англия и Франция, както и посещението му въ Берлинъ не бѣше безъ значение и мжно може да се смѣта като случайно или дѣло на куртоазия. Телеграмитѣ 507, 508, 544, 550, 559, 598, 648 очертаватъ ролята на Сазоновъ като много дейна и каточели имаща смисълъ по-скоро да запази балканскитѣ държавици отъ вмѣшателството на великитѣ сили, отколкото да се попрѣчи или напълно предотврати войната, за която тия държавици бѣха се съюзили и съответно приготвили. Въ това отношение телеграми 607, 608, особено 629, 641 даватъ богати данни за ценни заключения. Така, войната ще се локализира, което значи, че великитѣ сили даватъ позволенieto си. Тѣ сж солидарни и ще гледатъ „боя съ скръстени ржце“. Обаче „териториални промѣни на Балканския полуостровъ не ще има въ никой случай“.

А за настроението на руското обществено мнение презъ тия дни интересъ представляватъ телеграми 520, 572, 573, 666, 672, 676, 692, 699 и 712. Въ последната телеграма се дава краятъ на една статия въ в. „Новая время“ отъ 5 октомврий — „Жребиятъ е хвърленъ. Нека сполуката въ войната да бжде на страната на нашитѣ братя. Нека падналиятъ бой се завърши съ последно поражение на шествъковния угнетител“.

Дейна и горе-долу въ сжщия духъ се проявява и френската политика, която дори се постави начело на политическия починъ, имаща за цель да препорѣча на съответ-

нитъ балкански държави запазването на мира. Тя съчувствуваше на балканскитъ държавици, доставяше имъ модерна артилерия и военни материали съ готовност, даваше имъ заеми и не пропускаше случая да имъ бжде съ каквото може полезна, дори на Гърция бѣ дала военна мисия, начело на генералъ Ейду, точно така, както Германия благоволяваше въ сжщото отношение спрямо Турция. Ето защо бѣше съвсемъ естествено за Франция, въ духа на нейнитъ нужди и цели, да се яви въ ролята на доброжелателка спрямо балканскитъ държави, нѣкакъ да ги съветва да бждатъ миролюбиви, но въ сжщото време да имъ послужи въ тѣхнитъ пориви къмъ свобода и народностно и държавно преуспѣване. Винаги въ съгласие съ Русия и Англия, тя знаеше за тайното споразумение на балканскитъ държави срещу Турция и бѣ си опредѣлила поведението по балканския въпросъ години по-рано, а не въ днитъ на мобилизацията на балканскитъ държави. Телеграмитъ очертаватъ политическитъ почини на Франция въ балканския конфликтъ сега по-скоро като приятелско пожелание, види се, съзнавайки, че събитията, каквото и да се прави, ще се развиятъ както сж били замислени отъ балканскитъ съюзници. Телеграмитъ 503, 526, 538, 542, 545 за локализиране конфликта, 554 за съвмѣстна акция, 564 за запазване на статуквото, 580 мнение на в. „Танъ“, 592, 595 за дадени съвети или сторени постѣпки и 689 отъ 2 октомврий, споредъ която г. Поанкаре казалъ на българския пълномощенъ министъръ: „дългътъ ми на неутралностъ не ми допуска да Ви изкажа благопожелания за Вашата страна, но не ми забранява да изкажа такива лично Вамъ“, всички тия телеграми даватъ доста ясна идея за политиката на Франция по отношение балканската криза.

Сжщото може да се каже и за поведението на Англия, която внимателно следѣше работитъ въ полуострова (489) и смѣташе, че трѣбва да се предотврати войната и да се привлече приятелски вниманието на Турция върху належещата нужда отъ осъществяване на реформитъ (500), при условие че силитъ не трѣбва чрезъ какъвто и да е натискъ да затрудняватъ турското правителство въ изпълнение на задачата му (507, 554). Въ това последно отношение английската политика, сигурно въ пълно съгласие съ руската, стори нѣщо повече, за да обнадее Турция (563, 570, 575, 576, 578, 596, 584), стига да бждатъ гарантирани отъ нея действителни реформи (611) и безъ да се предизвика разочарование всрѣдъ балканскитъ християнски народи (652 и 663). Но Англия не ще взема никакви почини и не ще прави никакво предложение, които биха могли да накърнятъ съгласието между великитъ сили (585).

Ето тъй при по-голѣма или по-малка заинтересованостъ отъ страна на великитъ сили, схващащи еднакво нуждата да се ограничи конфликтътъ въ границитъ на Балканския полу-

островъ, протекоха днитѣ отъ обявяване на мобилизацията на 17 септемврий до почването на войната на 5 октомврий. Въ действителностъ конфликтътъ се изрази въ военнитѣ действия още на 25 септемврий, въ който день Черна гора обяви тържествено война на Турция (593).

Какъ се посрѣщатъ постѣпките на силитѣ въ балканскитѣ столици

Следъ като великитѣ сили по френски починъ бѣха дошли до известно общо схващане (570, 571), тѣ възложиха на Русия и Австро-Унгария да заявятъ на балканскитѣ държави, че великитѣ сили осждаатъ всѣка мѣрка, която може да доведе до нарушение мира, че въ духа на 23 чл. отъ Берлинския договоръ ще поематъ реформитѣ безъ накрънение суверенитета на султана и че, ако избухне война на полуострова, ще се запази териториалното статукво (604, 607, 625, 626, 632, 637, 639, 643). На това заявление балканскитѣ държави отговориха отрицателно (590, 593, 594, 597, 600, 602, 608, 610, 613, 614, 620, 631, 638, 640, 651, 654, 655, 656, 657, 660 — представяща султанска прокламация къмъ армията, която не би била оправдателна, ако Турция вѣрваше на реформитѣ, които сама даваше, 591, 587, 699 и 671, въ която въ отговоръ на руско-австрийското заявление, се излага, че българското правителство въ съгласие съ правителствата на Гърция и Сърбия благодарни за почина на великитѣ сили относно реформитѣ въ Европейска Турция, но намира, че тия реформи не сж достатъчни и че правителствата на тритѣ балкански държави съ нота направо до Турция посочватъ какви реформи (административна автономия на областитѣ, генералъ-губернатори белгийци или швейцарци, изборни областни събрания и пр.) следва да се прокаратъ въ Европейска Турция подъ надзора на посланицитѣ на великитѣ сили и на пълномощнитѣ министри на четиритѣ балкански държави въ Цариградъ и пр. Нѣка отбележимъ, че единственъ публиченъ гласъ отъ турска страна за реформитѣ и противъ войната щѣлъ е да бжде изказанъ отъ князь Себахеддинъ (673) и че официална Турция продължаваше да обещава реформи, но безъ да ги опредѣли точно (678, 685), както и да всѣе недоразумение или разединение между съюзницитѣ чрезъ повръщане гръцката нота (677) и смѣтайки българската нота като ултиматумъ (682). На подадената отъ балканскитѣ държави до Турция нота правителството на последната реши едногласно да отхвърли нотата (688).

Между това въ европейския печатъ наново се заговаря за международна конференция (690, 691), дори и за реформи следъ свършване на войната (693), но тѣ сега се явяваха като пожелания безъ никакво практическо значение.

Турция презъ днитѣ на мобилизацията

Българската телеграфна агенция ни дава ценни сведения за дейността на турско то правителство презъ време на мо-

бализацията и общо за Турция въ сжщитѣ дни. На 17 септемврий, деньтъ на мобилизацията на балканскитѣ държави, телеграмитѣ продължаватъ да говорятъ за сръбскитѣ муниципи, сблъскванията на черногорската граница, Самоскитѣ събития, мѣрkitѣ срещу българската граница, Одринскитѣ макеври, движението въ Малесия и че отъ всѣкжде идатъ известия за свикване редифитѣ отъ втора категория и запаса (487, 499), както и за спиране пратkitѣ по желѣзницата за България (498), въ която телеграма се говори и за голѣмото безпокойство и възбуждение всрѣдъ мюсюлманскитѣ срѣди при последователното получаване известия отъ телеграфнитѣ агенции за мобилизацията въ България, после въ Сърбия и после въ Гърция. Тая телеграма има цена и въ това отношение, че показва, какво турцитѣ останаха изненадани отъ факта, че срещу тѣхъ се явява пълна балканска коалиция, която тѣ не допущаха. На 19 септемврий мобилизацията въ Турция е въ пълненъ ходъ и правителството я оправдава съ мобилизацията на балканскитѣ държави (504) и пристѣпва къмъ реквизиране на превозни срѣдства, като задържа грѣцкитѣ параходи, находящи се въ момента въ турскитѣ води, но получили заповѣдь още на 17 септемврий да се прибератъ (497, 498, 510, 511, 512), по който въпросъ ще се водятъ спорове и застѣпничество отъ заинтересованитѣ велики сили (521, 537, 548, 552, 569, 577, 582, 606, 619, 621, 622, 627, 635, 646, 647, 679, 694, 698), въ последната отъ които се съобщава, че Портата отправила до посолствата въ Цариградъ нота, че ще освободи 20 грѣцки парахода, натоварени съ чуждестранна стока.

Въ първитѣ два-три дни отъ мобилизацията чувствува се по телеграмитѣ, че за турскитѣ мѣродавни срѣди войната не е неизбѣжна и изглежда, че дори сж таили надеждата да се свика международна конференция, подъ условие, ако балканскитѣ държави демобилизиратъ (515, 516, 517, 521, 522).

Отъ третия вече день на мобилизацията турцитѣ виждатъ, че работата е по сериозна (536, 539), а не блѣфъ отъ балканскитѣ държавици и почватъ манифестациитѣ и други отъ тоя родъ тѣхни прояви, зключително безполезни дразнения, всрѣдъ едно и иначе нерадостно за тѣхъ вътрешно положение—527, 534, 537, 549, 541, 568, въ които две последни телеграми се говори за изпочупване прозорцитѣ на българската легация и грѣцкото консулство въ Цариградъ и на сръбското консулство въ Скопие въ едно време, когато въ нѣкои мѣста „всрѣдъ турското население не се забелязва изобщо никакъвъ възторгъ, напротивъ владѣе едно безгранично униние и страхъ предъ бждещето“ (553), а въ столицата „сенатътъ не можа да държи заседание по липса на законно число сенатори“ и когато още се мисли, че англофилътъ „Кямилъ паша щѣлъ да стане великъ везиръ и че щѣли

да бждатъ приложени нѣкой реформи върху основи, предложени отъ Англия, която тогава щѣла да подкрепи Турция за избѣгване на войната“ (563, 565, 566, 574), съ други думи, въ едно време, когато войната не се желае, както не бѣ случая у балканскитѣ държавици, у които войната се желаше и се приемаше като неотразима повеля на историята, живота и нуждата отъ човѣшко сжществуване (676). На седмия день отъ мобилизацията още сжществува въ Турция последенъ срокъ за явяване на запаснитѣ (577) и още става въпросъ за реформи (582, 588) и то реформи отъ най-органично естество, дори не и такива по членъ 23 отъ Берлинския договоръ, обруганъ на студентския митингъ въ Цариградъ (597, 608, 609).

Между това обявяването война отъ Черна-гора на Турция произвежда сензация въ Цариградъ (601) и сигурно вече турцитѣ се убедиха, че войната е вече неизбежна и вѣроятно поради това било наредено студентитѣ да бждатъ зачислени въ войската (616), взематъ се мѣрки по въпроса за цензурата (617), Турция отхвърля върху Черна-гора моралната и материалната отговорностъ (618), поставятъ се 4,000,000 лири на разположение на Военното министерство (622), създаватъ Военния съветъ (619) и Министерския съветъ, въ което заседание взематъ участие бившиятъ воененъ министъръ Махмудъ Шефкетъ паша, началникътъ на щаба и нѣкои и други офицери отъ сжщия щабъ (628). Изобщо се развива известна дейностъ (636, 651, 662). На 29 септемврий султанътъ излиза съ прокламация (660), решава се да се ускори сключването на мира съ Италия (667, 715), на 1 X турското правителство предава своя отговоръ по въпроса за реформитѣ на австро-унгарския посланикъ (678) на З. X. Сжщото правителство решава да не отговори на нотата на балканскитѣ държави (671, 694), отзовава своитѣ пълномощни министри отъ Бѣлградъ (695) и отъ София (701), като на 4 X връчва паспортитѣ на българския и сръбския пълномощни министри въ Цариградъ (702, 704), взема мѣрки да премѣсти бившия султанъ Абдулъ Хамидъ отъ Солунъ въ Цариградъ (703) и дава заповѣдъ турскитѣ войски да настѣпятъ (705 въ свръзка съ 706, 707, 708, 709, 711, 713, 714 и 716), въ която последна телеграма се говори какъ Турция се е стремилa да отцепи Гърция отъ Балканския съюзъ.

На 2 X Турция и Италия подписаха, както по-рано по-мehахме, предварително съглашение за миръ въ Уши (Швейцария), като по тоя начинъ се приключи една война и вече започваше друга (687, 715).

Черна-гора презъ днитѣ на мобилизацията и войната

Черногорцитѣ посрещнаха съ възторгъ вестта за мобилизацията въ България и на следния день почнаха своята

(494, 501). На седмия день черногорската войска вече е готова (589, 590) и Черна-гора скъсва дипломатическитѣ сношения съ Турция (590, 593), като ѝ заявява, че „се вижда принудена да потърси правото съоръжие“. Почването на войната отъ Черна-гора се посрѣща съ голѣма радостъ въ Бѣлградъ (594) и съ „най-голѣма сензация“ въ Цариградъ (601). Черна-гора почна войната по-рано отъ другитѣ балкански държави, понеже това бѣше едно отъ условията на българо-черногорското тайно съглашение, както и за да изпревари постъпкитѣ на руския и на австро-унгарския пълномощни министри въ Цетина (605). Турското правителство намѣри за добре да осведоми великитѣ сили, че „ще защищава съ всички сръдства своитѣ права“ (618), а въ едно официално съобщение заяви, че „актътъ на обявяване войната отъ страна на Черна-гора е противенъ на постановленията на Хагската конференция (627) и пр.

Започването на военнитѣ действия на 26 септемврий е станало съ известна тържественостъ: при даване на първия топовень изстрелъ кралъ Никола станалъ правъ, прекръстилъ се и военната музика изсвирила черногорския химнъ (623, 624). Първитѣ сведения на цариградскитѣ турски вестници относно черногорскитѣ действия се свеждатъ до факта, че „Черногорцитѣ обсаждатъ Берана“ и че „черногорцитѣ били се опитали да минатъ турската граница откъмъ Гусинье (628, 642). На 27 септемврий черногорскиятъ кралъ издава прокламация къмъ народа, подробно предадена въ телеграма 638. Официалнитѣ известия за военнитѣ действия отъ сжщия денъ бележатъ въ края, че кралътъ получилъ телеграми най-вече отъ Русия, България и Сърбия (645). Следъ това за военнитѣ действия до 3 IX говорятъ телеграмитѣ 658, 661, 668, 680, 683, 686, 697, 700, въ които се съобщава за завземането на турскитѣ укрепления Шипчаникъ, Дечичъ, Рогошъ близу до гр. Тузи, гр. Бѣло-Поле, височината Визиторъ близу до гр. Гусинье, Тузи, Врана и всички укрепления до Хумъ и гр. Берана, повечето отъ които се предадоха следъ неголѣма борба, както бѣха случаитѣ при Дечичъ, Тузи, Хумъ и Берана, като дадоха, все споредъ телеграмитѣ, въ ржцетѣ на черногорцитѣ доста трофеи и сравнително не малко пленници, при малко повече отъ 1000 души черногорци убити и ранени.

Сърбия презъ днитѣ на мобилизацията

Сърбия объяви мобилизацията на цѣлата сръбска войска по причина на турската мобилизация и поради спиране превозката на сръбскитѣ мунициии отъ турска страна (484). Заповѣдта за мобилизация се посрещна удобрително отъ населението (486) и се пристъпи къмъ нейното изпълнение съ най-твърдо убеждение дѣлото да се изкара до благополученъ за Сърбия край. Въ случая говорѣше отъ една страна чув-

ството на съревнование, а отъ друга нуждата да се възстанови напълно военната честъ на Сърбия, тъй зле изложена въ Сръбско-турската и Сръбско-българската война.

Дотогавашниятъ воененъ министъръ генералъ Путникъ, предвиденъ за началникъ щаба на действащата армия, биде освободенъ отъ длъжността воененъ министъръ и веднага се зае съ новата си тъй висока и важна служба, съставляваща мозъка, а не по-малко и сърдцето на върховното командване (522, 524). Постъпките на силите, щото Сърбия да не влошава положението, не смутиха сръбското правителство (525), имащо ясна идея относно онова, което трѣбва да постигне и което засѣгаше „бждещето на 1,050,000 души“ въ измислените отъ сърбитѣ граници на „Стара Сърбия“, въ която ужъ имало „700,000 сърби“, тогазъ, когато въ Европейска Турция въ действителностъ сърби имаше само на северъ отъ Шаръ планина, на Косово, и то едва ли повече отъ десетата частъ отъ дадения брой (530). За такова фантастично множество сръбско население въ тронната речъ на краля не се говори (547, 579), а сжщо не става дума нито въ печата (558, 586, 602, 614, 654), извадките отъ който, дадени въ тия телеграми, сж интересни, нито въ скупщината (600). Започването на Турско-черногорската война се посрещна въ Сърбия съ голѣма радостъ (594) и послужи да се даде съответенъ отговоръ на австро-руските постъпки, предприети по пълномощие отъ великите сили (610, 631, 640). Между останалите телеграми, очертаващи Сърбия презъ дните на мобилизацията, въ една се говори за известни военни назначения (653), въ друга се говори за известно нетърпение, че не се почватъ военни действия срещу Турция (669), въ трета — че „Голѣми маси християнско население бѣга отъ Турция“ (674), въ четвърта — че „турската войска мина границата“ (675), въ пета отъ 3 X — че персоналетъ на турската легация напусналъ Бѣлградъ (695), въ шеста отъ 4 X — че Сърбия обявява война на Турция (706) и последна отъ 5 X — че кралътъ пристигналъ въ Нишъ, акламиранъ отъ населението, и се опровергава слухътъ, че сръбската войска била превзела Прищина (718).

Гърция презъ дните на мобилизацията

Поради събитията въ островите Самосъ и Критъ, за които поменахме нѣколко думи по-рано, като посочихме и съответните телеграми, въ фактическото положение на конфликта между населението и Портата имаше нѣщо благоприятно за гърците, което гръцкото правителство не пропусна ловко да използва, безъ да накърни чувствително таеното отъ турците желание да отцепятъ Гърция отъ Балканския съюзъ, нито да усложнява положението на сжщия съюзъ. Презъ дните на мобилизацията Б. Т. агенция ни дава по тия въпроси следните телеграми: 502, 506, 518, 523, 556, 557, 662, 681 и 684,

последнитѣ отъ които говорятъ за приеането на критскитѣ депутати въ грѣцкия парламентъ и какъ Венизелосъ развива политиката си по въпроса.

Другъ въпросъ, който се появи въ днитѣ на мобилизацията, бѣше изтеглянето на грѣцкитѣ търговски параходи отъ Черно море и Проливитѣ (496, 497), по който, както видѣхме по-рано, стана нужда да се намѣсятъ и нѣкои отъ великитѣ сили (510, 511, 512, 521, 537, 548, 552, 577, 582, 606, 619, 621, 622, 627, 635, 646, 647, 679, 694, 698).

Въ Гърция австро-рускитѣ постѣпки по въпроса за турскитѣ реформи бѣха посрещнати, както и въ другитѣ балкански държавици, съ чувство на безвѣрие (556, 587, 613), а решението на Портата да въведе реформи целѣше само печелене време (656).

Мобилизацията грѣцкиятъ народъ посрещна съ пълна вѣра въ победата и съ чувство на реваншъ за изгубената си война въ 1897 год. За гърцитѣ бѣ ясно като день, че тоя пѣтъ срещу тѣхъ въ Тесалия и Епиръ турцитѣ ще могатъ да предназначатъ само слаби сили и поради това походятъ имъ къмъ Македония и Солунъ ще може да се развие съ сигурностъ и въ най-късо време. За настроението въ Гърция ни говорятъ телеграмитѣ 502, 519, 529, 531, 541, 543, 548, 552, 557, 560, 620, 657, 684 и ясно е, че това настроение е било високо, искрено и като че ли расло съ течение на днитѣ (665, 708). За опититѣ на турцитѣ да могатъ да отцепятъ Гърция отъ Балканския съюзъ ни говорятъ телеграмитѣ 655, 708, 716 и по-рано 457. Представяватъ интересъ и телеграмитѣ 677 и 717.

България презъ днитѣ на мобилизацията

Съ започването на мобилизацията България, чрезъ устата на нашитѣ пълномощни министри въ Парижъ и Виена, направи изявление за причинитѣ на българската мобилизация съ езикъ умѣренъ и решителенъ (505, 513), а съ привършването на съсрѣдоточението на войскитѣ тя вржчи на управляващия турската легация въ София нота, въ която се изброяватъ реформитѣ, които е нужно да се въведатъ въ Турция, за да се подобри окаяната участъ на християнското население, като Портата при това се поканва да заяви, че тя приема това искане (671). Тая нота се смѣтна въ Цариградъ като ултиматумъ (682), а решението на българското правителство бѣше безвъзвратно (696).

За настроението въ България презъ днитѣ на мобилизацията Б. Т. агенция не е подавала телеграми, предназначени за България, но затова пѣкъ вестницитѣ отъ тогавашнитѣ дни ни даватъ хроники и статии въ достатѣчна мѣрка. Най-вѣрна характеристика въ това отношение представлява теле-

грама 676 отъ Петербургъ, въ която се дава извадка отъ руския вестникъ „Ново време“: „Приготовленията ставатъ съ общо ликуване; запаснитъ се стичатъ като на сватба; нѣма ропотъ, ни жалба, ни сълзи; хората като че отиватъ не на смъртъ, а на отдавна очакванъ праздникъ“.

За настроението на българитъ вѣнъ отъ царството и Турция, въ лицето на учащитъ се, работницитъ, изобщо временно пребиващитъ въ чужбина, идея можемъ да получимъ отъ съобщенията въ телеграмитъ: 520, 528, 529, 533, 535, 572, 573, 615, 652, 659, 692.

Мобилизацията на българската войска бѣ цѣло свещенодействие. Отъ редника до генерала, отъ младежа до старика, мжже жени, всички бѣха овладѣни отъ една мисль — найдобросъвѣстно да заематъ своето мѣсто въ борбата, и отъ една воля — да победятъ . . . не, да разгромятъ турцитъ по най-поразителенъ начинъ и да освободятъ братята македонци и тракийци. Желанието непремѣнно да видимъ братята свободни нѣкакъ бѣ поставило на вторъ планъ у насъ идеята за самата земя, която тѣ населяватъ, и нейното значение за бждещето на българската държава.

Скжсване на дипломатическитъ отношения и обявяване на войната

Когато Турция се почувствува гоѳова, а войскитъ ѳ заели изходнитъ си положения, тя подаде нота до великитъ сили, въ която ги осведоми, че българо-сръбската нота относно реформитъ не заслужава отговоръ (701), отзова своитъ пълномощни министри отъ съответнитъ балкански столици (695) и вржчи паспортитъ на българския и сръбския пълномощни министри въ Цариградъ (702, 704). Спрямо Гърция турцитъ въ момента не сториха това, обаче вечеръта въ 6:50 часа сжщия день, 4 октомврий, взеха решение да сторятъ това на следния день (707).

Между това България, Сърбия и Гърция отъ своя страна обявиха сжщия день война на Турция (706, 708, 709, 711, 714, 716) и историята на полуострова откри своитъ страници за победитъ на България и нейнитъ съюзници въ тѣй желаната война.

Телеграми на Българската телеграф-на агенция за времето отъ края на юний 1912 год. до обявяване на Балканската война на 4 октомврий сжщата година, очертаващи вжтрешното положение на Турция, възбуждението посрѣдъ балканскитѣ народи, мобилизация на войскитѣ на балканскитѣ държави и политиката на великитѣ сили

1. *Скопие*, 30 VI. . . . Има слухъ, че Гилянскитѣ каймакаминѣ билъ убитъ по силата на смъртна присжда, издадена противъ него отъ албанцитѣ. . . Близу до черногорската граница станала схватка между патрули и нѣколко овчари. . . Престрелката траяла три часа. . . Близу до Лешѣ (Шкодренски вилаетъ) станала кървава схватка между малисоритѣ и едно значително войсково отдѣление.

2. *Цариградъ*, 30 VI. Едно извѣтие отъ Битоля отъ официаленъ турски източникъ гласи: „Една чета подъ главатарството на именуемия Тихчо хвърлила бомба върху зданието на жандармерийския караколъ въ с. Бешища, Мориховско; едната стена на зданието била съборена и стъклата по прозорцитѣ изпочупени; жандармитѣ отвърнали съ стрелба, отъ която убити нѣмало; четата се преследва деятелно“.

3. *Солунъ*, 30 VI. . . . Албанскитѣ първенци Джемалъ бей и Зейнуллахъ бей обикаляли изъ Прищинско, възбуждали населението къмъ бунтъ. . . албанцитѣ въ Прищина нападнали оржжейния складъ и го разграбили.

На 25. тсго отъ с. Витолища, Мсриховско, забѣгналъ бившиятъ български войвода Иванъ Гюровъ.

4. *Цариградъ*, 30 VI. „Жьонъ Тюркъ“ се учи, че близу до Берапа се появила голѣма сръбска чета.

5. *Цариградъ*, 30 VI. Споредъ едногласни изявления отъ видни водители на албанското вѣстаническо движение, което сега се разпространява въ Южна Албания, оплакванията на албанцитѣ се свеждатъ...

6. *Скопие*, 1 VII. Съобщаватъ, че турски емисари сж обикаляли напоследъкъ българскитѣ села въ скопската Черногория съ цель да накаратъ жителитѣ имъ да поематъ грижата за снабдяване съ хранителни припаси войскитѣ, които опозицията се готви да повдигне срещу правителството. . . Недалечъ отъ Прищина ставатъ непрекъснати ожесточени сражения между въстаницитѣ и войската. Пушечната и топовната стрелба се чувала чакъ въ Прищина.

7. *Цариградъ*, 1 VII. . . . Носи се слухъ, че костурскиятъ гарнизонъ се възбунтувалъ, начело на офицеритѣ. . .

8. *Цариградъ*, 1 VII. . . . На войскитѣ, които ще се изпратятъ отъ Битоля въ Дебъръ и Горица, за преследване на офицеритѣ-дезертьори, заплатитѣ ще бждатъ изплатени предварително. Джавидъ паша е назначенъ комендантъ на 6-ия Битолски корпусъ.

9. *Цариградъ*, 1 VII. Министерството на вътрешнитѣ работи обнародва въ връзка съ събитията въ Прищина телеграмитѣ, изпратени отъ косовския валия, намиращъ се понастоящемъ въ Феризовичъ. Въ тѣхъ се казва, че е станало наложително предприемането на военни операции, за да може да се освободи една дружина войска, заградена отъ нѣколко дни отъ албански въстаници въ планинската мѣстность Лабъ. . . Много прищински жители сж разпратили телеграми до Портата, съ които молятъ да се прекратятъ незабавно военнитѣ операции и да се приематъ исканията на въстаницитѣ, много отъ които сж образовани хора. . .

10. *Цариградъ*, 2 VII. . . . Портата получила вчера телеграми отъ жителитѣ на Гиляни, които искатъ прекратяване на военнитѣ действия. . . Началникътъ на жандармерията въ Куманово избѣгналъ.

11. *Скопие*, 2 VII. . . . Споредъ официални сведения преди нѣколко дни близу до града Дурацо е имало сражение между войската и една албанска чета. . . Въ Прищинския санджакъ сраженията между войската и въстаницитѣ продължаватъ. . .

12. *Цариградъ*, 2 VII. Известията отъ Албания сж лоши, но не имъ се дава гласностъ. До рѣка Матъ имало заградени отъ въстаницитѣ два отряда войска.

13. *Цариградъ*, 2 VII. Въ Камарата, презъ време на разискването бюджета на неговото ведомство, великиятъ везиръ взе думата и направи обстойно изложение по вътрешната и външна политика на Турция; въ речта си Саидъ паша изтъкна, че тъй като програмата на правителството по отношение войната съ Италия е действително признаване цѣлокупнитѣ права на Турция, то е решило да постоянствува въ воденето на войната. . . Като премина къмъ албанскитѣ работи, Саидъ паша нарече албанцитѣ благородни и вѣрни и отхвърли като неприемливи исканията за оттегляне на правителството отъ власть, разтуряне на Камарата, нови избори и областна военна служба. . . Ако албанцитѣ слушатъ заинтересовани лица, ако се отцепятъ отъ Турция, съдбата имъ, както и онази на другитѣ отомани, ще бжде гибелна. . . Жалката постѣпка на битолскитѣ офицери произвежда лошо впечатление въ чужбина; правителството не иска връщането на иеничерската система;

за запазване на страната трѣбва да предотвратява деяния отъ тоя родъ. . .

Подиръ великия везиръ взе думата министрътъ на външнитѣ работи Асъмъ бей. Той прочете едно експозе, съ което представи по най-оптимистиченъ начинъ външното положение на страната, което, каза той, е сега много пжти по-добре, отколкото въ началото на войната съ Италия. . . . Турция е единъ елементъ, необходимъ за европейското равновесие. . . . Съ Великобритания имаме много точки на политическо и стопанско допиране по суша и по море. . . . Традиционнитѣ ни отношения съ Франция не сж ни най-малко накърнени. . . . Не забравяме, че положението на приятелскитѣ намъ държави Германия и Австрия — съюзници на нашата неприятелка Италия — спрямо дветѣ воюващи страни е крайно деликатно. . . . Министрътъ отблъсна твърдението, че между Русия и Турция били изпъкнали трудни въпроси, които водѣли къмъ война. . . . Ромѣния, чиято обща политика има за основа поддържането на статуквото въ Балканския полуостровъ, до днесъ не се е отклонила никакъ отъ тази своя линия на поведение; ползувайки се отъ всѣки случай, давала доказателства за приятелство съ Турция. . . . Отношенията съ балканскитѣ държави — продължи Асъмъ бей — сж, дори презъ сегашната война, твърде интимни; тѣзи държави сж тѣй тѣсно свързани помежду си съ политически, стопанствени и дори социални интереси, щото самото тълкуване на тѣзи връзки въ полза на една и въ ущърбъ на друга държава би нарушило равновесието помежду имъ и би изложило всички на опасност. . .

14. *Цариградъ*, 2 VII. . . . Има слухъ, че правителството намѣрва да изпрати въ Албания председателя на Сената маршалъ газии Ахмедъ Мухтаръ паша, който се ползува съ голѣма почитъ отъ албанцитѣ.

15. *Цариградъ*, 2 VII. Г-нъ Хафнеръ, който, натоваренъ отъ компанията на Източнитѣ желѣзници да проучи трасето на линията Куманово—Кюстендилъ, е предалъ на последната плановѣтъ окончателнитѣ поемни условия за постройката на тази линия. Компанията на Източнитѣ желѣзници ще предаде на правителството въ скоро време последнитѣ предложения за постройката на линията.

16. *Одринъ*, 2 VII. . . . Твърди се, че Таяръ бей, водителъ на възбунтувалитѣ се офицери въ Битоля, билъ въ Одринъ презъ миналата седмица и престоялъ три дни; презъ това време той ималъ чести разговори съ офицеритѣ отъ тукашния гарнизонъ, дегизирани като граждани. Следъ това Таяръ бей отпътувалъ презъ България и Сърбия за Битоля. Увѣржаватъ, че преди два дни била обрана пощата между Василико и Малко Търново. . .

17. *Скопие*, 3 VII. . . . Отъ вучитрънския гарнизонъ избѣгали при въстаницитѣ четири българи войници заедно съ оржжието си. . . . Сърбитѣ отъ Вучитрън се солидиризирали съ въстаницитѣ. . . . Забѣгналитѣ албанци сж съобщили на българскитѣ селяни отъ мѣстността Каршиякъ, Скопско, какво всѣки българинъ, който желае да се бори за доброто на отечеството, може да постъпи въ тѣхнитѣ редове, дето ще бжде снабденъ съ оржие и припаси.

18. *Солунъ*, 3 VII. Пръската се неприятели слухове за голѣми безредици, станали въ Тетово . . . Споредъ слухове гарнизонътъ въ Дяково се разбунтувалъ. Офицеритъ искали бързо и справедливо решение на албанския въпросъ и разтурянето на младотурския комитетъ . . . Въ воденскитъ планини станало сражение между една гръцка чета и едно жандармерийско отдѣление, въ резултатъ на което двама жандарми паднали убити.

19. *Цариградъ*, 3 VII. Албанскитъ първенци отъ Прищина изпратили повторно до султана телеграфическа молба за спиране на военнитъ действия, Султанътъ имъ отговорилъ успокоително . . . Споредъ сведенията отъ младо-турски кръгове, изглежда, че офицерското движение, засега поне, е претърпѣло несполука. Младотурцитъ твърдятъ, че 80 на 100 отъ офицеритъ оставатъ вѣрни на комитета „Обединение и напредъкъ“; последниятъ изпратилъ навсѣкжде свои емисари, за да поддържатъ духа между офицеритъ въ негова полза.

20. *Скопие*, 4 VII. Едно отдѣление отъ 70 души жандарми и доброволци, изпратено да преследва дезертиралия офицеръ Али ефенди и неговитъ другари, подъ командата на подпоручикъ Касъмъ ефенди, направило на 30 м. м. обискъ въ албанското село Църни-врѣхъ, Скопско; . . . Потѣрата се отправила тутакси къмъ бунтовницитъ, намиращи се на $\frac{1}{2}$ часъ разстояние отъ височината вѣнъ отъ селото, отдето селянитъ дали своитъ указания. Обаче, вследствие на по-голѣмия брой на бунтовницитъ, Касъмъ ефенди запрѣлъ своето отдѣление и поискалъ подкрепления отъ Скопие . . .

21. *Цариградъ*, 4 VII. Кабинетътъ Саидъ паша си подаде оставката.

22. *Цариградъ*, 4 VII. Ето текста на писмото, датирано отъ вчера, съ което Саидъ паша си подаде оставката отъ везирския постъ: „Ваше Величество, както заявихъ вчера публично и ясно предъ Камарата, макаръ че империята притежава, слава Богу, много жизнени елементи . . . необходимо е, щото лицето, което ще бжде натоварено съ управлението на Военното министерство, да обръща постоянно своето внимание върху поддържането на дисциплината и върху истинското военно възпитание въ армията . . .“

23. *Солунъ*, 4 VII. Съобщаватъ, че въ Дяковско ставатъ непрекъснато сражения. . . Днесъ напълно е установено, че сръбското население отъ Горна Албания взема деятелно участие въ въстанието. . . Много чети сж се появили въ Южна Албания, главно следъ избѣгването отъ войската на капитанъ Таяръ бей и другаритъ му. . .

24. *Цариградъ*, 5 VII. Споредъ сведения на вестницитъ, които едва сега говорятъ за това, предъявениятъ отъ генералъ Назъмъ паша условия за поемането отъ негова страна портфейла на войната, били следнитъ: премахване на военното положение; приемане и задоволяване албанскитъ искания, които не противоречатъ на общата правителствена политика; прекратяване военнитъ действия противъ албанцитъ; обща амнистия на заточениятъ по административенъ пътъ лица; съвмѣстимостъ на длъжноститъ генералисимусъ и воененъ министъръ. Срещу тѣзи условия министритъ Асъмъ Бей, Хуршидъ паша и Талатъ бей представили следнитъ: войската да се занимава изключително съ военнитъ работи;

общо прилагане запрещения за неборавене на сфицеритѣ съ политика; наказание на дезертѳоритѣ, съгласно военно-наказателния законъ; разширение атрибутитѣ на областнитѣ административни органи и, отъ друга страна, борба противъ децентрализацията. По всички тѣзи точки било, казватъ, постигнато съглашение, но по-сетне, както е известно, преговоритѣ останаха безъ резултатъ.

Споредъ турскитѣ вестници пощата около Малко-Търново била нападната отъ българска чета и, освенъ двамата жандарми, имало убити и двама цивилни. . .

25. Цариградъ, 5 VII. . . . „Ихтихамъ“ съобщава, че било решено да се ускори разрешението на въпроса за скопчването на турскитѣ и българскитѣ желѣзници и че наскоро щѣло да бжде сключено окончателно съглашение по въпроса. . .

26. Скопие, 5 VII. Броятъ на събранитѣ въ селото Юникъ, Дяковско, и околността въоръжени албанци възлизали на около 10,000; тѣ се готвѣли да нападнатъ града Ипекъ.

27. Солунъ, 5 VII. Цариградскитѣ кореспондентъ на в. „Румели“ представя бунта на войската като дѣло на партията „Свобода и Споразумение“; въ подкрепление на това, кореспондентътъ привежда следния фактъ: преди 3 месеца капитанъ Таяръ бей ходилъ въ Цариградъ, дето се срещналъ съ бившия полковникъ Садъкъ бей. Въ тази среща билъ обсъжданъ планътъ за подготвяне воененъ бунтъ противъ правителството и комитета. Следъ туй Таяръ бей заминалъ за Солунъ, дето сжщо се опиталъ да намѣри между офицерството привърженици на своя планъ; въ срещата му съ много офицери. последнитѣ му дали да разбере, че извършването на воененъ бунтъ, когато държавата воюва съ чужда държава, съставява голѣмо престѣпление къмъ отечеството. Таяръ бей се показалъ разубеденъ отъ идеята си и заминалъ за Битоля; тамъ известно време бездействувалъ, за да предотврати всѣко подозрение отъ себе си. Скоро, обаче, следъ избухването на албанското въстание той се заловилъ отново за работа, поощряванъ отъ съчувственицитѣ на въстанието, които искатъ да използватъ за последното военния бунтъ. Станалото по-нататъкъ е известно.

Скопскитѣ вестникъ „Мюджахиде-и-милие“ съобщава, че изпратенитѣ отъ Македония 18 офицери делегати въ Цариградъ да предявятъ на правителството исканията на офицерството, били арестувани въ Военното министерство, дето се намирали отъ две седмици насамъ.

Преговоритѣ на Джавидъ паша съ битолскитѣ дезертѳори останали безъ резултатъ.

28. Солунъ, 5 VII. „Неа Алития“ съобщава, че четата на Чернопѣвъ нападнала въ гората между Разложко и Неврокопско и избила 7 пѣтника, 4-ма отъ които българи и 3-ма турци. Между убититѣ билъ и Петъръ Константиновъ отъ Драма.

29. Одринъ, 5 VII. Откриването на линията Бабаески — Лозенградъ, което щѣше да стане на 1 того, биде отложено за 6 т. м.

Отъ Одринъ продължаватъ да изпращатъ войски въ Албания, вмѣсто които събиратъ новобранци. . .

Разбойнически чети продължаватъ да върлуватъ въ Лозенградско. Въ околноститѣ на селата Енидже и Ковчасъ сж се появили нови

чети, които, въпреки преследването на властта, продължават да върлуватъ.

30. Скопие, 6 VII. Отъ всички войски, които образуватъ експедиционния корпусъ въ Албания, само 20-та Митровишка дивизия до настоящата минута се показала върна на правителството. Въ всички други войскови части сж били забелязани дезиртирали въ по-голямъ или по-малъкъ размъръ.

Въ знакъ на протестъ противъ действията на правителството, затворени сж били сжщо пазаритъ въ Митровица и Вучи Трънь. . .

31. Цариградъ, 6 VII. Султанътъ отправи до войската прокламация, която биде прочетена днесъ на селямлъка предъ войскитъ и после въ всички столични казарми. Прокламацията гласи: „Следъ оставката на кабинета поканихъ, съгласно конституцията, следъ като бѣхъ взелъ мнението на председателитъ на Сената и Камарата, Тевфикъ паша да поеме поста на великъ везиръ; желая и намирамъ за необходимо, щото новиятъ кабинетъ да се състои отъ лица съ голѣма опитностъ, независими въ мненията си и свободни отъ всѣкакво влияние. Вчера бѣха формулирани, отъ името на нѣколцина офицери, искания противни на конституцията и върховнитъ права на правителството и халифството, които трѣбва да бждатъ зачитани отъ всички; увѣренъ съмъ, че въ войската, на която азъ съмъ върховенъ началникъ, нѣма ни единъ войникъ, който би предявилъ искания, противни на конституцията; предполагамъ, че тѣзи войници, които сж забравили за минута своитъ войнишки обязанности, съставляватъ малцинство. Тѣй като дългътъ на войника е да зачита дисциплината, реда и да се подчинява, което съставлява основата на привързаността къмъ халифството и престола, хората съ военно звание трѣбва да стоятъ настрана отъ политиката, да изпълняватъ буквално заповѣдитъ на своитъ началници и да се посветятъ и жертвуватъ изключително за отечествената отбрана. Действуването въ разрѣзъ на тия предписания означава измѣнничество къмъ нацията и отечеството; такива именно скръбни инциденти насърчиха неприятеля да дойде миналата нощъ до вратата на столицата. Възлагамъ на военния министъръ да прочете настоящето предъ цѣлия столиченъ гарнизонъ и да го разгласи на всички войскови части“.

32. Цариградъ, 6 VII. . . . Увѣряватъ, че султанътъ решилъ да се състави една комисиия отъ сенатори и бивши министри, която да бжде натоварена съ проучване на вътрешното положение.

33. Цариградъ, 6 VII. Положението въ Северна Албания изглежда да се влошава; въ Дяково, казватъ, каймакминътъ билъ изгоненъ отъ албанцитъ; албанцитъ отъ Прищина, Призренъ и Дяково не искали да действуватъ срещу въстаницитъ. Пазаритъ въ Дяково, Призренъ, Прищина, Митровица и Гиляни стояли затворени.

34. Цариградъ, 6 VII. Отъ Драчъ избѣгали двама офицери и 20 войници . . .

35. Цариградъ, 7 VII. . . . „Танинъ“ иска наказанието надвама офицери, които предявили на султана нѣкакви искания; ако тѣ останатъ ненаказани, — пише вестникътъ, — има се страхъ, че еничер-

ството, отъ което пропадна половината ни царство, ще тури въ опасност и другата половина, Вестникътъ дава да се прозре между редоветъ му едно порицание къмъ временно управляващия Военното министерство.

36. Скопие, 7 VII. Въстаницитъ сж проектирали да завзематъ на 5 того вечерята Качанишкия проходъ, обаче, следъ изпращането телеграмата до пришенското гражданство отъ страна на султана, съ която се съобщава, че кабинетътъ е въ оставка и ще бжде замѣненъ съ новъ и че ще се изпрати комисия за проучване вътрешното положение, албанцитъ се отказали отъ своя проектъ.

37. Виена, 7 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ на „Кореспонденцъ бюро“, съ дата 6 т. м.: „Отъ вчера насамъ и тукашниятъ таенъ воененъ съюзъ развива дейностъ . . . Дивизиятъ Брусенска, Измидска и Биледжикска дали клетва за вѣрностъ на тайния воененъ съюзъ“.

38. Цариградъ, 7 VII. . . . Председателятъ на Сената Гази Ахметъ Мухтаръ паша е получилъ телеграми отъ Коня, Тетово, Дяково, Битоля и Митровица, съ които му се съобщава, че населението тамъ е въ възбудено състояние и че иска правителство, което да заслужава довѣрие; съ една отъ телеграмитъ се иска туряне край на похода противъ Албания . . .

39. Цариградъ, 8 VII. Разнитъ слоеве отъ населението се съмняватъ въ достоверността на разпространеното отъ правителството, следъ заседанието на Министерския съветъ въ четвъртъкъ презъ нощта, известие за бомбардирането на Дарданелитъ отъ италианскитъ торпильори. Твърди се, напротивъ, че топовната стрелба била нарочно инсценирана, за да се парализира дейността на тайния воененъ съюзъ и да има съ що да се оправдае издаването на султанската прокламация къмъ войската . . .

40. Скопие, 8 VII. Прѣсна се слухъ, че завчера първенцитъ отъ Тетово, Халилъ бей и Абдулрахманъ бей, придружени отъ въоръжени хора, сж излѣзли отъ града съ целъ да се присѣдинятъ къмъ въстаницитъ; вчера не е имало пазаръ, тъй като цѣлата чаршия била затворена . . . Албанскитъ главатари Шани и Яхия отъ Призренъ, които сж забѣгнали напоследъкъ, сж били изпратени отъ главния въстанишки лагеръ въ областта Люма съ задача да повдигнатъ населението къмъ общо въстание . . .

41. Цариградъ, 8 VII. Тѣй като Тефикъ паша отказаль окончателно да приеме везирския постъ, за великъ везиръ е назначенъ председателтъ на Сената Гази Ахмедъ Мухтаръ паша.

42. Атина, 8 VII. Атинската телеграфна агенция съобщава: „Въ Турското военно министерство е била получена депеша отъ Косовския армейски корпусъ, съ която се иска разтурянето на Камарата; въ противенъ случай той щѣлъ да трѣгне противъ Цариградъ. Албанската революция бързо се разпространява и обзема цѣла Северна Албания и Битолския вилаетъ, Турскитъ войски отказватъ да се биятъ срещу албанскитъ въстаници . . .

43. Солунъ, 8 VII. Вчера въ 10 ч. 20 м. преди пладне въ Кавадарци, Тиквешка кааза, избухнала бомба. Споредъ една версия бомба-

та била натоварена на магаре и избухнала предъ Градското управление, разрушила частъ отъ него, частъ отъ помѣщението на „Деѣ Пюбликъ“ и повредила околнитъ частни кжщи. Убитъ билъ единъ коларъ . . . Въ Прищина, дето, както е известно, се проектира да стане общъ албански съборъ, почнали да пристигатъ делегати отъ всички краища на Албания.

44. *Солунъ*, 8 VII. Тази сутринъ въ 6¹/₂ ч. при Хаджиларската станция, на километъръ 254 отъ скопската линия, избухнала бомба подъ товарния влакъ. Лакомотивътъ и фургонътъ били повредени.

45. *Цариградъ*, 8 VII. Отъ разни източници увѣряватъ, че султанската прокламация къмъ войската произвела много лошо впечатление между офицерството, особено защото прокламацията порицава—очевидно подъ влияние на младурския комитетъ — офицерскитъ искания за разтуряне на камарата и образуване кабинетъ начело съ Кямилъ паша, искания, които отъ друга страна бѣха предявени на султана отъ управляващия генералния щабъ Хади паша, подпредседателя на висшия воененъ съветъ генералъ Назъмъ паша и управляващия Министерствата на войната и морината Хуршитъ паша.

Офицеритъ отъ тайния воененъ съюзъ захващатъ вече да упражняватъ влияние и върху печата. Вчера заранъ 8 офицера, предвождани отъ полковникъ Авни бей, се явиха въ редакциитъ на турскитъ вестници и поискаха да не се обнародватъ даденитъ на печата отъ правителството сведения, какво при прочитане на прокламацията къмъ войската офицерството порицало постѣпката на споменатитъ въ прокламацията двама офицери . . .

Битолскитъ дезертѣри, подъ главатарството на Таяръ бея, се намирали още на северъ отъ Франшери. Броятъ имъ се увеличилъ на 350 души . . . Споредъ достовѣрни сведения въ Северна Албания владѣла анархия . . .

46. *Одринъ*, 8 VII (Закъснѣла) . . . Новината за избухването на министерската криза и (опита) за форсирането на Дарданелитъ отъ италианскитъ торпильори предизвика вълнения всрѣдъ градското население, особено въ военнитъ кржгове, които сж недоволни отъ станалото и искатъ коренни промѣни въ Цариградъ.

Говори се, че преди заминаването на нѣкои отъ тукашнитъ полкове за Албания офицеритъ имали нѣколко тайни събрания, въ които решили да отидатъ тамъ. дето ги заведатъ, но въ случай, че бждатъ заставени да се биятъ съ албанцитъ или съ дезертиралитъ офицери — да не стрелятъ.

47. *Цариградъ*, 8 VII. (Закъснѣла). Въ вчерашното заседание на Камарата младотурскиятъ депутатъ и бившъ министъръ Халаджиянъ ефенди държа речъ, въ която осжди боравенето на офицеритъ съ политика; речъта произведе твърде лошо впечатление и предизвика раздразнение въ тайния воененъ съюзъ . . .

48. *Цариградъ*, 9 VII. „Иени Газетъ“ има сведения, че споредъ телеграфически известия отъ Янинския валия въстанишкото движение се разпространявало въ Южна Албания.

49. *Цариградъ*, 9 VII. Ето официалната листа на кабинета, която въ последния моментъ претърпѣ измѣнение, тъй като Кямилъ паша отказа да поеме портфейла на външнитѣ работи: Великъ везиръ—председателъ на Камарата Гази Ахмедъ Мухтаръ паша; шейхъ-юль-ислямъ — Джемаледдинъ ефенди; председателъ на Държавния съветъ — Кямилъ паша; министъръ на правосъдието и изповѣданията — Хюсеинъ Хилми паша; на вътрешнитѣ работи — Феридъ паша . . . на войната — генералъ Назъмъ паша, членъ на висшия воененъ съветъ; на финанситѣ — Зия паша; на морината — генералъ Махмудъ Мухтаръ паша; на външнитѣ работи — Нурадунганъ ефенди. . .

Късно следъ обѣдъ имаше въ Високата порта, при присѣствие то на множество народъ, прочитането султанскитѣ ирадета за назначаване новъ великъ везиръ и шейхъ-юль-ислямъ . . .

Улицитѣ, презъ които щѣше да мине везирскитѣ кортежъ, и околноститѣ на Високата порта бѣха изпълнени съ многобройна публика, между които имаше мнозина сфигери. Публиката акламира великия везиръ и най-вече Назъмъ паша, Кямилъ паша и Хюсеинъ Хилми паша; лица измежду публиката, най-вече офицери, казаха: „Новиятъ кабинетъ ще спаси отечеството“.

50. *Цариградъ*, 9 VII. Върху положението въ Северна Албания сж получени следнитѣ сведения: „Схваткитѣ, които ставаша отъ нѣколко дни между войската и въстаницитѣ въ областта Хасъ, сж се свършили съ оттегляне на войската въ посока къмъ Дяково . . . На границата между Скопския и Шкодренския вилаети въстаницитѣ пленили 250 войници съ 5-ма офицери, 800 пушки, 1 планински топъ и 2 митральози . . . Дяковскитѣ каймакаминъ избѣгналъ . . . Цѣлиятъ Призренски гарнизонъ, съ изключение на единъ батальонъ, се разбунтувалъ . . . Завчера албанцитѣ ограбили единъ воененъ транспортъ.“

51. *Цариградъ*, 10 VII. Привърженицитѣ на младотурския комитетъ отъ Одринъ и Кастамуни телеграфирани до председателя на Камарата Халилъ бей, че сж противъ разтурянето на Камарата . . .

52. *Солунъ*, 10 VII. Въ свръзка съ избухването на бомбата въ Кавадарци сж арестувани двама българи. Споредъ рапорта на изпратената отъ Скопие анкетна комисия по избухването на бомбата въ Аджиларъ повредитѣ били съвсемъ незначителни . . . Шестъ часа подиръ експлозията линията била напълно поправена и влакътъ продължилъ пжтя си.

Преди нѣколко дни въ Гевгелийско многобройна чета отвлѣкла въ пленъ 20 власи овчари . . .

Споредъ „Румели“ забѣгналиятъ капитанъ Таяръ бей съобщилъ, въ отговоръ на направената му отъ Джавидъ паша покана за предаване, че нѣма да се подчини, понеже захваналъ бунта съ съгласието на цѣлото офицерство, което, вмѣсто да преследва разбунтувалитѣ се, било длъжно да се присѣдини къмъ тѣхъ . . .

53. *Скопие*, 10 VII. . . . Говори се, че Фазилъ паша, комендантъ на 7-и корпусъ, е получилъ заповѣдъ да спре военнитѣ си действия . . . Албанскитѣ главатари сж уведомили предварително Фазилъ паша за готвеното общо албанско народно събрание на Косово поле и за по-

тегляне на въстаниците за Прищина и Косово поле. Фазиль паша е билъ уведоменъ сжщо, че албанците не намѣрватъ никакви нападения или съткновения съ войската . . .

54. *Цариградъ*, 11 VII. Правителството дало, казватъ, заповѣдъ на властите въ Албания да прекратятъ, начиная отъ днесъ, всѣкакви военни действия противъ албанците . . .

55. *Солунъ*, 11 VII. . . . Преди нѣколко дни въ Сѣрско станало сражение между жандармерията и съединенитѣ чети на Чернопѣвъ и Дончо . . .

56. *Скопие*, 11 VII. Вчера дяковскитѣ въстаници, на брой около 12,000 души, начело съ Хасанъ бей, сж заминали отъ Липлянъ за Прищина . . . Новината за новообразувания кабинетъ направи успокоително впечатление посрѣдъ скопското мохамеданско население и стана причина да не се затвори чаршията вчера, както това бѣ решено.

57. *Цариградъ*, 12 VII. Военниятъ сѣюзъ е недоволенъ отъ състава на новия кабинетъ; сѣюзътъ желаше дохождането на Кямилъ паша на везирския постъ и се изказа враждебенъ къмъ двамата Мухтаръ-пашовци, баща и синъ, последниятъ отъ които не му се вижда способенъ да ръководи Министерството на морината.

На 5 того полицията въ Скопие отлепила отъ стенитѣ много афиши, съ които гарнизонътъ се приканвалъ да последва примѣра на Дяковската дивизия и да се не подчинява на заповѣдитѣ отъ Цариградъ и на началницитѣ си . . .

58. *Одринъ*, 12 VII. . . Изпращането на войски за Албания продължава . . . При заминаването на войскитѣ отъ страна на много войници и офицери било изказано недоволство; тѣ открито заявили, че нѣма да се биятъ съ албанците и, че дори да ги изкаратъ, нѣма да стрелятъ. Презъ последнитѣ дни, за да се заставятъ двама юзбашии отъ Одринъ да отпжуватъ съ ротитѣ си за Албания, станало нужда да отиде на гарата Караагачъ самъ корпусниятъ командиръ . . .

59. *Цариградъ*, 12 VII. Председателътъ на Камарата Халилъ бей съобщи въ заседанието, че снощи единъ офицеръ оставилъ въ дома му писмо, носещо подписъ „Сѣюзътъ на офицеритѣ — избавители“, съ което се искало затварянето на камарата въ 48 часа. Председателятъ заяви, че ще изпълни своя патриотически дългъ, който му се налага въ случая. (Продължителни френетически ржоплѣскания).

Писмото гласи: „Следъ толкозъ лоши дѣла, извършени отъ Васъ, било въ Комитета, било въ Камарата, нашиятъ сѣюзъ узна за Вашитѣ постжпки и интриги предъ султана. За тѣзи ваши дѣла заслужавате най-голѣмо наказание, но тъй като не щемъ да се петнимъ съ нечиста кръвъ, намираме за нужно да Ви предупредимъ, че трѣбва да докажете, че не ще се противите, а ще спомогнете за осжществяването на най-важното желание на народа и войската: разпущане на Камарата. Ако въ 48 часа не постжпите така, увѣрваме Ви, че ще изпълнимъ всецѣло нашия патриотически дългъ“.

Прочитането на туй писмо предизвика буря отъ негодуване. Всички оратори, които взеха думата по този поводъ, изразиха презре-

ние към офицерския съюз и заявиха, че депутатите ще упорствуват до смърт.

Камарата реши единогласно да се поканят великият везиръ Гази Мухтаръ паша и военниятъ министъръ Назъмъ паша да дадатъ обяснение върху положението и да заседаватъ непрекъснато. . .

60. *Солунъ*, 12 VII. Споредъ официални сведения една гръцка чета минала границата при Тузла, Катеринска кааза.

Центрътъ на албанското въстаническо движение се намира понастоящемъ въ Дяково. . . Споредъ „Румели“ забѣгналитѣ отъ Битолско офицери агитирали между населението да се не подчинява на властитѣ и да не плаща данъци. . . Споредъ „Иени Аеръ“ въ околността на Прищина били събрани 30,000 албанци. . .

61. *Скопие*, 12 VII. Бившиятъ депутатъ Саидъ ефенди публикува въ турския вестникъ „Мюджахиде — и — Миллие“, излизащъ въ Скопие, една статия, съ която се приканва населението къмъ въстание противъ правителството. Властта не прѣчеше за разпродаване на вестника, съдържащъ тази статия. . . Нѣколко турци се опитали завчера да подпалятъ въ Скопие помѣщенieto на клуба „Обединение и напредѣкъ“. Пожарътъ е билъ забелязанъ навреме и потушенъ.

62. *Цариградъ*, 12 VII. Осведоменитѣ крѣгове казватъ, че не трѣбва да се прави смѣсване между сѣщинския „Воененъ съюзъ“, който предизвика падането на кабинета на Саидъ паша и носи названието „Мухафаза — и Ватонъ“ (Отечествена отбрана), и групата на офицеритѣ-избавители (Халаскяранъ), която е разгласила днесъ чрезъ вестницитѣ прокламация и е пратила до председателя на Камарата писмото, съ което се иска разтурянето на Камарата въ 48 часа.

Хладнокръвието и краткостта на говора на военния министъръ Назъмъ паша днесъ предъ Камарата произведоха силно впечатление. Правителствената мисия за Албания трѣгна тази вечеръ. . .

63. *Цариградъ*, 13 VII. Потвърждава се известието за навлизането въ Прищина на албанскитѣ въстаници. Тѣ били на брой 10,000 души. Войската не имъ оказала никаква съпротива. . . Въстаницитѣ заели оржжейнитѣ складове и раздали много пушки на жителитѣ.

64. *Скопие*, 13 VII. . . . На 3 т. м. полякътъ на турското село Дѣлча, Кумановска кааза, Мальо Мивтаровъ, билъ убитъ отъ непознати лица. На другия день отъ убийството неговиятъ братъ Ахмедъ Мивтаровъ и селянинътъ Шабанъ Сальовъ, въоръжени съ пушки, трѣгнали къмъ българското село Живене, намиращо се недалечъ отъ с. Дѣлча. . . Изъ пѣтя тѣ срещнали единъ български овчаръ. . . и стреляли отгоре му. . . овчарътъ избѣгалъ. Продължавайки пѣтя си, двамата турци срещнали именуемия Тошо Николовъ, 75-годишенъ старецъ отъ с. Живене, доведения му синъ Георги Алексовъ и десетина жени и деца, отиващи на полска работа, почнали да стрелятъ върху групата, като убили Тошо Николовъ и неговия синъ, а женитѣ и децата се разбѣгали съ всички сили и успѣли да се скриятъ.

На другия день кумановскиятъ сѣдебенъ слѣдователъ се явилъ на мѣстото и следъ едно набързо извършено следствие заповѣдалъ да се арестуватъ българскитѣ селяни Несторъ Божиновъ, Миланъ

Ивановъ, Миле Наковъ, Серафимъ Гелевъ, Санде Спасовъ, Сотиръ Зафировъ, Здравко Китановъ и Тасо Марковъ. . . Презъ нощта жандармитъ, въ продължение на нѣколко часа, подъ предлогъ на разпитъ, ги малтретирали най-зле. На другия день селянитъ били отведени въ Куманово и оставени въ тамошния затворъ.

65. *Солунъ*, 13 VII. Днесъ една бомба, поставена неизвестно отъ кого, избухнала подъ желѣзния мостъ по линията между гаритъ Гевгели и Моравци, на 99-ия километъръ. Мостътъ е съвършено съборенъ, но циркулирането на влаковетъ става съ претоваряне.

66. *Цариградъ*, 13 VII. Единъ вестникъ има сведения, че офицерскиятъ съюзъ на „Избавителитъ“ (Халаскяранъ) държалъ преди нѣколко дни конгресъ въ Солунъ. Къмъ този съюзъ се присъединили три други съществуващи дружества: „Хжфз-и-ватанъ“ (Отечествена отбрана), „Иршадие“ (Пропаганда) и „Орду ве ватанъ“ (Войска и отечество), съ условие, щото то да направи пречистване на членоветъ си. На конгреса било решено да се иска разтурянето на Камарата и повѣряване властта на единъ кабинетъ, начело съ Кямилъ паша. Една десеточленна комисия била дошла въ Цариградъ да предяви тѣзи искания. Увѣряватъ, че Одринскиятъ корпусъ се държалъ неутрално спрямо младотурския комитетъ. . . .

67. *Одринъ*, 13 VII. Следъ смѣната на кабинета тукъ настъпи едно привидно затишие. . . Клубътъ на комитета „Обединение и Напредъкъ“ държи всѣкидневно заседания, въ които взималъ участие и валията. . . Било решено, ако правителството посегне да разтури Камарата, младотурскитъ депутати и привърженици да протестиратъ, дори и съ оружие, но да не допуснатъ разтурянето.

68. *Скопие*, 14 VII. На 11 т. м. вечерта Иса Болетинацъ, начело на 5,000 въстаници, влѣзълъ въ Митровица. . .

69. *Петербургъ*, 14 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Трети по редъ следъ възстановяването на конституцията, сегашниятъ воененъ превратъ докара до назначаването на извънмѣрно сериозенъ и работоспособенъ кабинетъ, въ състава на който влѣзоха най-добритъ хора на Турция. Този кабинетъ може би ще повлияе за успокоение на страната, ако комитетскитъ дейци отъ „Обединение и напредъкъ“, разбрали неизбѣжността на тѣхното изчезване, се въздържатъ отъ тайна противоправителствена агитация. Тѣ не разполагатъ съ реална фактическа сила; броятъ на офицеритъ, останали вѣрни на комитета, е нищожень и младотурцитъ не могатъ да противодействуватъ на кабинета, дошълъ благодарение поддръжката на грамадната частъ отъ войската. Обаче скритата агитация, особено на почвата на мнимото негодуване у народа въ случай на възможни понастоящемъ мирни преговори съ Италия, ще създаде голѣми затруднения на новия кабинетъ. Изпращането на нарочна правителствена мисия въ Скопие за водене преговори съ албанцитъ дава надежда за изравняването на албано-турската разпра. А откъзватъ на бившия великъ везиръ Феридъ паша, по народность албанецъ, да влѣзе въ новия кабинетъ, предизвиканъ отъ несъгласието на останалитъ министри съ неговата програма на отстъпки въ полза на

албанците, поражда опасение за възможността от протакането на албанското въстание, тъй като съ малки отстъпки понастоящем албанците нѣма да се задоволят.

Прочетеното от председателя на Камарата заплашително писмо от страна на офицерския съюз днесъ се смѣта апокрифично. Самият акт на прочитането наричат провокация.

Обнародваниятъ от офицеритѣ манифестъ, макаръ и въ умѣрени изрази, иска сжщо разпускане на Камарата и това разпускане е вѣроятно, тъй като при сегашната Кама̀ра новиятъ кабинетъ почти не може да работи.

70. Цариградъ, 14 VII. . . . Солунскитѣ младотурски вестници канятъ правителството да накаже офицеритѣ-метежници, защото, казватъ тѣ, е непонятно, какъ намиращитѣ се въ Албания 82 батальона не могатъ да излѣзатъ наглава срещу една шепа хора. Правителството, казватъ сжщитѣ вестници, трѣбва да вземе всички мѣрки за умѣртвяване въ зародиша и всѣка контръ-революция, защото въ случая се касае за сжществуването на Турция.

71. Цариградъ, 11 VII. (Закъснѣла по причина на цензура). Казватъ, че офицерскиятъ съюзъ билъ вече недоволенъ отъ новото правителство поради сегашния му съставъ. Съюзътъ искалъ оттеглянето на министра на флота Махмудъ Мухтаръ паша, понеже е билъ членъ въ кабинета на Хакъ паша, който е даденъ подъ сждъ. Съюзътъ е искалъ още оттеглянето на великия везиръ Гази Мухтаръ паша и замѣстването му съ Кямилъ паша. Тѣзи искания сж изложени въ една брошура, която се разнася изъ Стамбулъ; брошурата е написана съ изрази на ликуване за падането на младотурския комитетъ, когото напада остро и нарича дружество за монополизирането на властта; въ сжщата брошура се изтъква, че сегашното правителство не било желаното отъ нацията велико правителство.

72. Скопие, 15 VII. На 11 този месецъ вечерта всички жандарми отъ каракола при Бояновица, Прешовско, сж се присѣединили къмъ албанскитѣ въстаници. . .

Мохамеданското население отъ разнитѣ градове на Албания поканило християнитѣ да изпратятъ и тѣ своитѣ делегати за събранието и конгреса въ Прищина.

Мохамеданското население въ Скопие, както и въ много други градове, събира помежду си парични помощи и ги изпраща за храна на въстаницитѣ. . .

73. Петербургъ, 15 VII. На Петербургската телеграфна агенция съобщаватъ отъ Цариградъ: положението на новото правителство се затруднява предвидъ отказа на Феридъ паша да приеме портфейла на вътрешнитѣ работи, болезненото състояние на престарѣлия Кямилъ паша, който не се явява въ заседанията на Министерския съветъ. . . Сетне кабинетътъ още не си е изработилъ програма, а обстоятелствата налагатъ вземане на енергични мѣрки както за възстановяване дисциплината въ срѣдата на офицерството, тъй и за потушаване на албанското въстание. . . Броятъ на въстаницитѣ заедно съ присѣединилитѣ се къмъ тѣхъ войскови части. . . достига до

100,000 души. Заедно съ това на правителството предстои борба срещу привържениците на младотурския комитетъ, който, макаръ че не обладава действителна сила, но разполага съ голъма организация въ крупнитъ центрове и сж заели сгодна морална позиция, като борци за парламентарна свобода противъ военния деспотизъмъ . . .

74. *Цариградъ*, 15 VII. . . . Вчера се явиха при председателя на Камарата, Халилъ бея, четирима майори и му поднесоха единъ манифестъ, подписанъ отъ нѣкакъвъ „воененъ комитетъ“, за отбрана на конституцията . . .

75. *Солунъ*, 16 VI. На 8 того едно войсково отдѣление открило въ планината Пиринъ, въ мѣстността „Армейски бунаръ“, Мелнишко, 30-членната чета на войводата Дончо. Четата била нападната ненадѣйно; водено било продължително сражение, въ което четата не претърпѣла загуби. Отъ войската паднали нѣколцина убити. Четата била преследвана безрезултатно .

76. *Цариградъ*, 16 VII. . . . Вестниците обнародватъ телеграми, пратени отъ Елбасанъ, Драчъ и Тирана, съ които се исказва привѣтъ къмъ новото правителство и се иска спиране преследването противъ албанците . . .

Отъ добъръ източникъ се говори, че заплашителното писмо до председателя на Камарата било писано отъ нѣколцина офицери-съюзисти безъ съгласието на 7-членния управителенъ съветъ на съюза, . . „Хакъ“ обнародва едно изявление отъ двама кавалерийски офицери отъ цариградския гарнизонъ, които порицаватъ остро поведението на военния съюзъ . . .

Двадесетъ и седемъ офицери отъ Гюмюрджина изказватъ чрезъ една телеграма укоръ къмъ дезертьоритъ отъ Битоля и Дяково . . .

Тринайсетъ души граждани отъ Трапезундъ изпратили до съюза на избавителитъ следната телеграма: „Ако имате честь, излѣзте явно. Ако продължавате да създавате затруднения на правителството, много анадоолски синове ще излѣзатъ на среща ви“.

77. *Цариградъ*, 17 VII. Малко преди започване на заседанието на Камарата поставената предъ парламента войска, присѣствието на която предизвиква оплакване отъ депутатитъ, биде отстранена. Заседанието на Камарата се започна къмъ 1 часа следъ обѣдъ въ присѣствието на всички министри. Великиятъ везиръ прочете една декларация, съдържаща програмата на новото правителство; въ нея се изтъква, че кабинетътъ е поелъ властта при голъми затруднения въ единъ деликатенъ моментъ отъ турската история; великиятъ везиръ изказа надежда, че нацията ще подпомага правителството съ мирното си държане въ изпълнението на задачата му. Причинитъ на сегашнитъ трудности сж: незаконната намѣса на властитъ въ парламентарнитъ избори; участието на офицерството въ политическитъ партии и нарушение на законитъ съ неконституционни мѣрки. Правителството разпореда за произвеждане анкета по изборитъ . . .; правителството ще попрѣчи на намѣсата на войската въ политиката и ще смѣнява онѣзи чиновници, които биха продължавали да се числятъ къмъ партиитъ . . .

Относно войната съ Италия, въ декларацията се казва, че правителството цени жертвите . . . и че то ще продължава да брани страната, докогато се намъри основа за миръ, съобразно съ правата, честъта и достойнството на държавата . . .

78. *Солунъ*, 17 VII. На 15 т. м. на малкия мостъ, километъръ 380—550 отъ линията Солунъ—Дедеагачъ, е била намърена отъ пазачитъ една бомба. Идещиятъ смъсенъ влакъ е билъ спрѣнъ своевременно и експлозията избѣгната . . .

Слухътъ за убийството на единъ бей и единъ офицеръ отъ бившия революционеръ Мирчо Икономовъ се потвърждава. Убийството е било извършено въ кафене . . .

Въ селото Инево, Радовишко, станало сражение между една чета и войската. Убити сж били четирима четници и единъ войникъ . . .

При разрушения, чрезъ бомбенъ атентатъ желъзопътенъ мостъ въ Гевгелийско било намърено писмо на български, отъ името на революционната организация, въ което се заявявало, че атентатътъ е извършенъ отъ нейна страна и че отговорността пада върху правителството.

79. *Скопие*, 18 VII, . . . На 8. т. м. презъ нощта е била обстрелвана отъ непознати хора кулата на Хюсни бей отъ Куманово, намираща се при неговия чифликъ въ с. Диманци, Кратовско; никакви загуби не сж причинени на живущитъ въ кулата. Нападателятъ следъ тази безуспѣшна стрелба запалили нѣколко кръстци снопи. По тоя случай на другия день сж били арестувани почти всички намиращи се тамъ селяни, на брой 18 души, и следъ жестокъ бой отъ войниците сж били откарани въ Страцинския караколъ, гдето сж били отново изтезавани и разпитвани . . .

80. *Цариградъ*, 18 VII. „Танинъ“ има сведения, какво вследствие направени отъ Англия и Франция постъпки предъ правителствата на балканскитъ държави българското правителство отговорило, че въ случай на обща война България ще възприеме поведение, каквото би се налагало отъ политическитъ необходимости.

81. *Цариградъ*, 18 VII. Султанътъ помилва 130 души, между които сж всички министри и сановници отъ султанъ Хамидово време. . . . Завчера презъ нощта въ Битоля избухналъ единъ пакетъ съ динамитъ предъ къщата на единъ майоръ. Повреди нѣмало никакви. Едно лице било арестувано по този поводъ . . .

82. *Солунъ*, 18 VII. Въ Авлона е имало съборъ, въ който сж взели участие представители отъ цѣла Южна Албания. Съборътъ е гласувалъ една резолюция, съ която се изказватъ симпатии къмъ въстаницитъ отъ Северна Албания и готовность да ги подкрепятъ; приета е и една резолюция, въ която фигуриратъ следнитъ искания къмъ правителството: „Разтуряне на Камарата, произвеждане на нови, свободни избори; децентрализация въ управлението; образуване отъ Албания отдѣлна областъ съ самостоятеленъ генералъ-губернаторъ, албанецъ; употребяването на албанския езикъ като официаленъ и пр. Тази резолюция е протелеграфирана въ Цариградъ.

83. *Цариградъ*, 19 VII. Има слухъ, че въ Кочани, Скупски вилаетъ, избухнали две бомби; имало 30-тина души ранени.

84. *Скопие*, 20 VII. Маршалъ Ибрахимъ паша, председателъ на изпратената въ Албания правителствена мисия, мина днесъ презъ Скопската гара на пътъ за Прищина . . . На 14 того кочанската полиция направила обискъ въ канцеларията на Българското архиепископско намѣстничество въ Кочани, както и въ жилищата на именувемитъ Георги Митровъ, Коце Захариевъ, Станчо Коцевъ и Сандо Симовъ, но безъ никакъвъ резултатъ.

85. *Солунъ*, 20 VII. На 18 того следъ пладне едно отдѣление отъ стотина войници и жандарми, предвождано отъ нѣколцина бивши четници, отишло отъ гр. Гевгели въ с. Серменинъ; когато войската почивала въ селската кръчма, една българска чета, която се намирала въ селото, открила огънь отъ три страни. Завързало се сражение, което траяло до следъ смръкване; следъ туй селото било подпалено и изгорѣли 12 къщи. Въ сражението падналъ убитъ войсковиятъ водачъ Христо Капитанчевъ, двама пандури, единъ жандаръ и единъ войникъ; четирима войници имало ранени; отъ четата паднали двама убити . . .

Споредъ официални сведения бомбата въ градината на Охридския конакъ била внесена отъ нѣкой си терористъ, именуемъ Петко . . .

Спсредъ официални сведения, паланечкиятъ войвода Георги се опиталъ на 4 того съ нѣколцина другари да подпали военния складъ при поста Ташъ-тепе. Съгледани били отъ патрула, следъ което започнала престрелка. Георги и единъ отъ другаритъ му паднали убити. На мѣстото било намѣрено тенеке газъ.

86. *Петербургъ*, 21 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Борбата, която продължава да се води между правителството и Камаратъ, представява интересенъ предметъ за наблюдение . . . Следъ като се описватъ полѣзновенията на младотурския комитетъ да катурне правителството и следъ като се изтъква, че има разногласие между албанскитъ главатарии, между които имало и такива, които ратували за възвръщане на султанъ Абдулъ Хаида на престола, продължава: Отъ друга страна натрупването на албанци въ Прищина и Косово поле затруднява тѣхното снабдяване съ хранителни припаси и подготвя почва за грабежи . . . които вследствие на глада могатъ да се усилятъ и да разрушатъ окончателно слабата дисциплина на албанскитъ пълчища, като по тоя начинъ се въве пълна анархия въ провинциитъ на Европейска Турция. Всички тия съображения силно загрижватъ правителството . . .

Последнитъ известия отъ Скопие и Битоля сж много сериозни. Молисоритъ заедно съ черногорцитъ нападатъ турскитъ военни постове; българското население се отнася съчувствено къмъ албанското въстание; сръбски чети усилено действуватъ въ Новопазарския санджакъ; въ Скопския вилаетъ ежедневно се извършватъ динамитни атентати . . .

Положението се усложнява до тамъ, щото едва ли сегашната криза ще се разреши безъ европейска намѣса“.

87. *Скопие*, 21 VII. Въ четвъртъкъ, пазаренъ день, въ Кочанската чаршия избухнали две бомби; отъ взрива имало убити и ранени около 40 души. Подробности липсватъ . . .

88. *Скопие*, 21 VII. Консулски телеграфически сведения гласят, че на 18 того към турско-черногорската граница станала, между редовна войска от двете страни, схватка, която се обърнала въ ожесточено сражение. Турските войници от няколко погранични поста били принудени да се оттеглят последователно и черногорците заели три села. . .

89. *Солунъ*, 21 VII. . . . Експлозията, станала въ кочанската чаршия, причинила силна уплаха всрѣдъ населението, което тичало на всички страни, за да се укрие. Споредъ непотвърденъ слухъ извършени били изстѣпления надъ населението и отъ Щипъ била незабавно поискана войска. Други подробности липсватъ. . .

. . . Въ Куминаво се носѣлъ слухъ, каквѣ тѣзи дни се очаквало нападение на града отъ арнаутитѣ. Населението се намирало въ голѣма тревога и търговията била въ застой.

90. *Скопие*, 22 VII. Споредъ известия отъ Кочани тамъ сж станали голѣми изстѣпления отъ страна на турцитѣ, вследствие динамитния атентатъ, станалъ на 19 т. м. Говори се, че 40 българи сж били убити и още по-голѣмъ брой ранени. Градътъ е блокиранъ и никой не може да излѣзе вънъ отъ Кочани. Тамъ било обявено военно положение. Подробности, обаче, по всички тѣзи произшествия липсватъ. Знае се само, че бомбата е експлодирала близу до градския мостъ. Броятъ на жертвитѣ при експлозията билъ седемъ. Въ свръзка съ атентата тукъ е арестуванъ българинътъ Такю Бегжмовъ, живущъ въ Кочани, отдето той е дошълъ въ Скопие заедно съ жена си преди седмица.

91. *Цариградъ*, 23 VII. Офицеритѣ отъ Военния съюзъ ще държатъ събрание въ Еренкьой, за да взематъ решение по въпроса за разтурянето на Камарата и относно политическото положение на страната.

Телеграфически сведения, получени вчера следъ обѣдъ въ Високата порта, гласятъ, че престрелката при Гусинье, на турско-черногорската граница, между отоманското и черногорското население, продължава. Има се страхъ отъ общо стѣлкновение между пограничното население къмъ Дяково и Берана.

92. *Петербургъ*, 23 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: Заповѣдъта на военния министъръ за арестуване на комитетскитѣ офицери, които миналия петъкъ имаха събрание на „Хълма на свободата“ и протестираха противъ разпушането на Камарата, доказва, че най-после правителството пристѣпва къмъ вземане на решителни мѣрки, което тукъ се очакваше его вече цѣла недѣля. Досегашната нерешителност на кабинета се тълкуваше като неувѣрностъ въ поддръжката отъ страна на войската и народа; това спомогна за съвземането и ободряването на комитета, чиито привърженици почнаха да разпространяватъ преувеличени слухове за броя на офицеритѣ, готови да го поддръжатъ докрай. . .

Необходимо е да се прибави, че кабинетътъ до известна степенъ отслаби своето положение. . . съ амнистирането на най-компрометиранитѣ сподвижници на бившия султанъ Абдулъ Хамидъ. .

Тази амнистия направи тежко впечатление дори всрѣдъ съчувствено настроената къмъ сегашното правителство интелигенция. . .

Предвидъ на всички тѣзи обстоятелства положението продължава да бѣде много напрегнато. . .

93. *Цариградъ*, 23 VII. (11 ч. пр. обѣдъ). По предложение на Джавитъ бѣе Камарата гласува недовѣрие на правителството и отложи сесията си за неопредѣлено време. Въ Камарата, следъ гласуваното за отлагането на сесията, настѣпи неопишимо безредие. . . Съ оповестеното нейно решение за прекратяване на сесията Камарата поиска да избѣгне прочитането на ирадето за затварянето ѝ. . . Тѣй като Камарата отложи сесията си безъ опредѣленъ срокъ, правителството не можа да се представи предъ нея. Освенъ това правителството, противъ което Камарата гласува недовѣрие, трѣбва, съгласно конституцията, да се смѣта за паднало.

94. *Цариградъ*, 23 VII (1 часа сл. обѣдъ). Въ присѣдствието на всички министри и нѣколцина депутати биде прочетено ирадето относно прекратяването на парламентарната сесия. Въ ирадето, между другото, се казва, че съгласно даденото вчера отъ Сената тълкуване на конституцията, сегашната Камара се смѣта като продължение отъ предишната; следователно мандатътъ ѝ е изтекълъ. Ирадето обявява турянето край на първия законодателенъ периодъ на отоманския парламентъ и каза, че султанътъ натоварва правителството съ произвеждането на нови избори.

95. *Скопие*, 23 VII. Съгласно сведенията на единъ българинъ, който можалъ да излѣзе отъ града, установяватъ се следнитѣ подробности по събитията въ Кочани: На 19 т. м., пазаренъ день въ Кочани, къмъ 3 часа следъ пладне, експлодирала една бомба въ най-оживеното мѣсто на пазара, срещу хана на Адиль бегъ. Четири или пет минути следъ това експлодирала нова бомба на нѣколко стотинъ метра отъ първата. И дветѣ експлозии сж сили много силни и тѣхнитѣ гърмежъ причинилъ обща неопишима паника всрѣдъ градскитѣ жители и селянитѣ, дошли отъ околността на пазаръ. Тълпата, бѣгайки отъ мѣстото на експлозията, се прѣснала въ мигъ. Много дюкяни били набързо затворени; въ това време продавачитѣ изъ улицитѣ и селянитѣ се разбѣгали и оставили стокитѣ си, които били похабени и стѣпкани отъ тълпата. Споредъ разказитѣ на лица, намиращи се близу до мѣстата, гдето експлодирали бомбитѣ, броятъ на жертвитѣ билъ между 8 и 10.

Нѣколко минути следъ експлозията започнало да настѣпва спокойствие и тълпата се отдрѣпнала къмъ пазара. Обаче не се миналъ половинъ часъ и гарнизонътъ отъ града билъ вдигнатъ на кракъ. Войскови отдѣления слизали къмъ пазарището, пробивайки си пътъ презъ тълпата съ щикове; много войници стреляли срещу българитѣ, които съзирали въ околнитѣ улици, край които минавали. Сжщевременно въ другия край на града, недалечъ отъ конака, полицейскитѣ, повикани да възстановятъ реда, нарушенъ отъ експлозията, се предали отъ своя страна на най-голѣми изстѣпления.

Дветѣ отдѣления, жандармерийското и войнишкото, се смѣсили следъ това на пазарския мегданъ съ тълпата и настѣпила неопишима

суматоха. Няколко цигани и незначителен брой турски селяни се присъединили към войската и жандармитъ и тогава се започналъ истински грабежъ на дюкяните, въ време на който много българи сж били удряни съ щикове или застрелвани съ пушечни и релвоверни изстрели. Тръбва да се отбележи, че голѣма частъ отъ жителитъ на града сж отсъствували този день, на брой повече отъ 200 души, бидейки на сватба въ с. Църновци.

Безредията сж траяли близу 3 часа, следъ което жандармерийскитъ офицери, подпомогнати отъ военнитъ, сж се намѣсили и успѣли да възстановятъ отчасти тишината. Следъ това войската е почнала да пренася тѣлата на убититъ и раненитъ около мѣстата, гдето станали експлозиитъ, за да изглежда, че жертвитъ сж причинени отъ взривовѣтъ на двѣтъ бомби.

Най-после се явилъ каймакаминътъ и заповѣдалъ на жандармерията и войската да се върнатъ въ казармитъ, като оставилъ изъ улицитъ патрули за пазене на реда. Само като преминало малко тѣхното възбуждение войницитъ и жандармитъ изпълнили заповѣдта на каймакамина, но при отдръпването си тѣ се разпрѣснали въ безредие изъ града и се предали на грабежи изъ къщитъ, намиращи се изъ улицитъ, презъ които минавали. Срещу всѣки, който се показвалъ на прозорцитъ, войницитъ стреляли съ пушки.

Когато най-сетне редътъ билъ възстановенъ, властитъ разпоредили да се пренесатъ раненитъ въ затвора и въ двора на Конака и повикали българския архиерийски намѣстникъ, за да го накаратъ да подпише единъ актъ за наказание по станалитъ произшествия.

Изтѣпленията сж траяли всичко 7 часа, отъ 3 часа следъ обѣдъ до 10 часа вечерътъ. Броятъ на убититъ, споредъ сведения, съ които се разполага, възлизали на 34. Всички жертви сж българи.

Труповѣтъ сж били пренесени късно вечерътъ въ двора на българската църква, гдето полицейскиятъ комисаръ, сждебниятъ следователъ и единъ воененъ лѣкаръ отишли следъ това. Дрехитъ на много отъ убититъ били разкъсани, отъ което се виждало, че сж били претършувани за пари, на мнозина отъ убититъ селяни на вратовѣтъ висѣли гайтанитъ отъ изсѣченитъ кесии.

При разглеждане на труповѣтъ въ черковния дворъ повиканъ е билъ и българскиятъ архиерейски намѣстникъ, който е билъ натоваренъ да посочи имената на жертвитъ; той билъ заставенъ сжщо да подпише акта, въ който се казвало, че смъртъта на всички жертви е причинена отъ експлозията.

Властитъ съобщили, че между жертвитъ имало 5 турци и двама евреи, обаче лица-очевидци твърдятъ, че само единъ турчинъ отъ селото Облешево пострадалъ отъ експлозията и билъ пренесенъ въ селото си.

На другия день дюкянитъ продължавали да стоятъ въ сжщото положение, въ което били оставени следъ безредицитъ, тѣй като българитъ не смѣли да излѣзатъ отъ домоветъ си. Последнитъ трупове били заровени едва завчера сутринъта.

Градътъ билъ блокиранъ отъ войска, която не пушчала да излѣзе който и да било.

Говори се, че въ затвора, дето сж били пренесени по-голѣмата частъ отъ раненитѣ, нѣкои сж се поминали главно вследствие на лошитѣ хигиенични условия и липсата на медицинска помощъ. Българскиятъ намѣстникъ телеграфиралъ два пжти въ Скопие, за да бждатъ изпратени лѣкари, обаче досега никой не е заминавалъ.

На другия день следъ безредицитѣ българскитѣ жители въ Кочани съставили първия списъкъ на убититѣ, въ който фигуриратъ следнитѣ имена: Коце Матровъ, учителъ, убитъ съ щикове единъ часъ следъ атентата отъ войници, влѣзли въ кжщата му; Тодоръ Митевъ Лянговъ, ученикъ отъ III курсъ на Скопското педагогическо училище, ударенъ съ брадва отъ единъ турчинъ, касапинъ, на 500 метра разстояние отъ мѣстото на атентата, а следъ това доубитъ съ револверни изстрели отъ единъ циганинъ, ковачъ, именуемъ Ибо; Санде Ивановъ, убитъ съ щикове въ една отъ улицитѣ на града; Иорданъ Минарковъ, убитъ половинъ часъ следъ атентата, когато излѣзълъ да търси децата си въ чаршията, предполагайки, че е минала опасността. Споредъ думитѣ на жена му войниците задигнали отъ него 25 турски лири; Велко Пждаръ, умъртвенъ съ ножъ; Стоянъ Данаиловъ, умъртвенъ съ нѣколко щикови удара; Велко Бахчеваджията, убитъ съ сѣчиво по главата; Фендо Чорбаджийски, ученикъ, който, тежко раненъ, билъ пренесенъ вжщи, дето издъхналъ; Иорданъ Шишковъ; Анче Георгиева, убита отъ експлозията. Имената на останалитѣ жертви засега не се знаятъ. Има освенъ убититѣ, голѣмъ брой ранени или контузени.

Пълни сведения върху безредицитѣ въ Кочани не могатъ да се очакватъ по-рано отъ нѣколко дни.

96. *Цариградъ*, 23 VII. До 6 часа тази вечеръ въ града владѣе съвършено спокойствие. Военниятъ министъръ генералъ Назъмъ паша взе важни мѣрки за осуетяване всѣки опитъ за смутове. Изъ града циркулиратъ усиленни кавалерийски и пехотински патрули; освенъ туй значителни войскови отдѣления минаватъ изъ улицитѣ; въ Стамбулъ е пратена много конница; Централниятъ младотурски клубъ се намира подъ строгъ надзоръ. Отъ прочитането на ирадето за затварянето на Камарата до тази вечеръ не стана никакво частно събрание отъ страна на депутатитѣ; има слухъ, че депутатитѣ щѣли да се събератъ въ нѣкой провинциаленъ градъ. Въ Смирна, Солунъ и Одринъ това било невъзможно, тъй като гарнизонитѣ на тѣзи градове сж се произнесли ясно противъ младотурския комитетъ. Комендантътъ на смирненскитѣ войски Абдулахъ паша бѣше телеграфиралъ снощи до правителството, че ако Камарата не бжде разтурена въ 48 часа, войскитѣ му ще потеглятъ срещу Цариградъ.

Контъръ-торпильорътъ „Нумуне-и-Хамиятъ“, пристигналъ тази сутринъ отъ Дарданелитѣ, хвърли котва въ Босфора срещу зданието на Парламента.

Казватъ, че всички морски офицери съ екипажа заедно били на страната на военния съюзъ.

Великиятъ везиръ Гази Мухтаръ паша повика директоритѣ на вестницитѣ и имъ внуши да съветватъ населението да пази тишина.

Има слухъ, че, ако последва и най-малъкъ безпоредъкъ, ще бжде обявено усилено военно положение за 48 часа.

97. *Цариградъ*, 23 VII. Първиятъ дворцовъ секретаръ Али Фуадъ бей прочете въ Високата порта султанския рескриптъ, съ който се изразява съжаление за поведението на бившия председател на Камарата Халил бей, и се казва, че султанътъ продължава да дава довѣрието си на кабинета на Мухтаръ паша; най-накрай на правителството се заповѣдва да извърши безпрепятствено новитѣ законодателни избори.

98. *Цариградъ*, 23 VII. Споредъ официални сведения отъ избухването на адскитѣ машини въ Кочани на 19 того има 45 души убити и 185 ранени.

99. *Цариградъ*, 23 VII. Издадено е султанско ираде, съ което се обявява столицата въ военно положение за 40 дни.

100. *Цетина*, 23 VII. Вчера сутринтъ турцитѣ подновиха огъня на границата при Моковацъ . . . Турскиятъ пълномощенъ министъръ въ Цетина протестира вчера устно, а днесъ подаде протестационна нота и иска удовлетворение въ продължение на 24 часа; въ противенъ случай той ще напусне Цетина и ще сключи дипломатическитѣ отношения.

101. *Цариградъ*, 23 VII. „Иктикамъ“ опровергава официално съобщението на „Танинъ“, споредъ което 300 офицери имали събрание на Карабурунъ, близу до Солунъ. Двадесетъ и петъ офицера само се опитали да свикатъ събрание, но безуспѣшно.

102. *Цариградъ*, 24 VII. Ето текста на повѣрителния циркуляръ, разпратенъ отъ централното бюро на комитета „Обединение и напредъкъ“ на 10 юлий до всички клубове въ вътрешността на страната: „Не е вѣрно, че правителството подаде оставка, защото положението въ войската е било опасно и че то не е било въ състояние да се справи съ него. Понеже се уважи оставката на Махмудъ Шефкетъ паша, който съвсемъ лоялно заяви, че не е въ състояние да приложи закона, съ който се забранява на офицеритѣ да боравятъ съ политика, комитетътъ и правителството на всѣка цена бѣха решени да приложатъ закона, за да турятъ по тоя начинъ край на безредията, които почнаха да ставатъ опасни за отечеството. Осланяйки се на толкова гарнизони, които се изказаха противъ бунтовницитѣ, правителството и комитетътъ скоро и лесно биха се справили съ шепата недоволници, които се опитаха по своя воля и по най-безогледенъ начинъ да се наложатъ и на султана и на Парламента. Фактътъ, че двама доста уважавани офицери, на които бѣ предлаганъ портфейлътъ на воененъ министъръ до известна степенъ бѣха се солидаризирали съ бунтовницитѣ . . . дори и тоя фактъ не разколеба нито правителството, нито комитета въ тѣхното решение, щото заради превратнитѣ намѣрения на нѣколцина безсъвѣстници да влошатъ положението. Правителството и комитетътъ намѣриха това за толкова по-належащо, защото не можеше да се допусне надъ Камарата и конституцията да се упражняватъ насилия . . . Доколко въ това отношение, правителството бѣ решено да не отстъпва говори обстоятелството, че то по никой начинъ не се съгласи съ предложението да се изпрати комисия, която да преговаря съ албанцитѣ, защото бѣше убедено, че подобна комисия още

повече ще насърчи революционните сили на безсъвестниците и че то единъ денъ преди падането си изпрати въ Албания цѣла дивизия отъ Одринския корпусъ, която бѣ въ състояние да се справи съ бунтовниците. . .

Обаче всички тия добри решения на комитета и правителството се ошетиха отъ внезапната оставка на Саидъ паша. Въ единъ моментъ на слабостъ великиятъ везиръ, безъ да се посъветва съ своите другари, поднесе оставка и по тоя начинъ предостави по-широка свобода на политическите противници и младотурския режимъ. Тия противници отдавна подготвиха почвата за нашето падане и, за голѣмо съжаление, намѣриха поддръжка и отвънъ. Когато председателятъ на Камарата Халилъ бей само за форма бѣ повиканъ въ Двореца, за да се посъветватъ по образуването на новия кабинетъ, натъкна се на едно разположение, което ясно говорѣше, че въ Двореца сж решени да не се приема никаква комбинация, която би била въ духа на парламентаризма и конституцията. Убеждението, което нашиятъ приятел по тоя случай изнесе . . . е, че въ Двореца сж били решени да не изпускатъ случая, който, съ отставката на Саидъ паша, се даваше да се подпомогне опозицията да вземе властта въ ржцетъ си. Впрочемъ, въ комитета съвсемъ не бѣ тайна това равение, което Кямилъ паша, доказанъ чуждъ агентъ, съ помощта на Дамадъ Феридъ паша, вършеше въ Двореца. Кямилъ и Дамадъ Феридъ сж агенти на оная политика, която немуморно се стреми да превърне Турция въ група автономни държавици, въ които значението на мохамеданския елементъ би било сведено до нула. .

Намѣренъ предъ такова разположение въ Двореца, комитетътъ не счита за съвѣстно да се противопостави енергично против образуването на сегашния кабинетъ . . . Неговото патриотическо чувство не допустна, щото въ тия критически моменти населението да прѣчи за образуването на кабинета . . . Между това, тая лоялностъ на Камарата къмъ султана и правителството не е безусловна и безгранична. Тя ще трае дотогава, докогато въ това правителство преобладава примирителниятъ духъ на Гази Мухтаръ паша. Но ако отъ по нататъшната дейностъ на правителството би се видѣло, че то е решено да прокара въ управлението началата на децентрализационната политика на Дамадъ Феридъ, тогава комитетътъ, ослоненъ на влиянието, което по право разполага всрѣдъ гражданството и войската, ще намѣри начинъ да тури край на такава политика . . .

103. Скопие, 24 VII. Тази сутринъ въ 8 часа на километръ 208 по желѣзницата Скопие — Солунъ, до гара Зелениково, избухнала една бомба при преминаването на единъ товаренъ влакъ. Отъ избухването петъ вагона били излѣзли изъ релситъ; отъ персонала на влака имало четирима ранени тежко. . .

Споредъ сведения отъ частенъ източникъ, получени тукъ, броятъ на убитите (въ Кочани) билъ 112. Освенъ туй имало известно число изчезнали лица. Трѣбва да забележа, че избухването станало не въ 3 часа следъ обѣдъ, а въ 3 часа по турски, т. е. къмъ 9 часа сутринта.

Съобщаватъ, че за да се създадатъ мжчнотии на правителството скопските младотурци решили да накаратъ своите привърженици, които

заематъ видни длъжности, да си подадатъ оставката . . . На другитъ чиновници-младотурци било внушавано да правятъ всевъзможни препатствия на доброто управление на страната . . .

Съобщаватъ, че отъ Щипъ заминали за Кочани шестима военни лъкари. За тамъ е заминалъ и протосингелътъ при скопската българска митрополия, придруженъ отъ единъ лъкаръ.

104. *Цариградъ*, 24 VII. Н. Блаженство българскиятъ екзархъ направи днесъ предъ министра на правосъдието и изповѣданията Хилми паша постъпки по кочанскитъ събития . . .

Направилъ е постъпка по кочанскитъ събития и българскиятъ пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ . . .

105. *Цариградъ*, 24 VII. Портата разгласява една телеграма отъ шефа на специалната правителствена мисия въ Албания, маршалъ Ибрахимъ паша, който съобщава, че оповестилъ на албанцитъ разтурянето на Камарата и ги поканилъ да се разотидатъ и подкачатъ занятията си, както и всички чиновници, жандарми и военни лица да се върнатъ по мѣстата си, иначе ще бждатъ строго наказани. Една албанска депутация отговорила на това съ изрази на покорностъ, изявила задоволство и увѣрила правителствената комисия, че албанцитъ ще се разотидатъ по домоветъ си.

106. *Солунъ*, 24 VII. Съобщаватъ отъ Охридъ, че вчера, 32 того, повече отъ 1000 души охридски граждани, привърженици на младотурския комитетъ, нападнали военния складъ, разграбили намиращото се въ него оржие и забѣгнали въ планинитъ, за да се борятъ срещу ония, които сж за разтурянето на Камарата. Освенъ това забѣгнали сж въ планинитъ и единъ молязиминъ съ 30 войници. Отъ Ресенъ забѣгналъ сжщо единъ младъ турски подпоручикъ съ 80 войници . . .

Споредъ официални сведения по планинскитъ височини край село Мокрени, недалече отъ селото Българска Блаца, Костурско, станало сражение между една чета и жандармерията. Двама четници били убити.

Последнитъ известия отъ Кочани напълно потвърждаватъ съобщеното досега върху тамошнитъ събития. Броятъ на жертвитъ изглежда да надминава цифрата 120 убити и 200 ранени; досега не е билъ още съставенъ точенъ списъкъ, главно вследствие обстоятелството, че много убити и ранени селяни сж били пренесени въ селата имъ. Турската тълпа, която е взела най-големо участие въ безредицитъ, била предвождана отъ нѣколко градски първенци, а сжщо, казватъ, и отъ нѣколко млади офицери.

107. *Цариградъ*, 24 VII. Въ клубоветъ на младотурския комитетъ въ Цариградъ властитъ сж заловили компрометиращи документи. Правителството не намѣрява да прибѣгва до репресалии противъ членоветъ на „Обединение и напредък“, обаче всички онѣзи, които се предаватъ на революционни действия, ще бждатъ арестувани. Съ това се обяснява и въвеждането на ново военно положение.

Военниятъ министъръ е издалъ ново окръжно, съ което се заповѣдва на всички офицери да не се занимаватъ вече съ политика.

Нарушителитѣ на тази заповѣдъ ще бждатъ наказани съ всичката строгостъ на закона.

108. *Цариградъ*, 24 VII, „Жьонъ Тюркъ“ обнародва телеграма отъ Солунъ, изпратена, казва вестникътъ, отъ 5000 граждани, съ която се протестира противъ разтурянето на Камарата. Подобни телеграми били изпратени и отъ Алепъ, Трапезунъ и Смирна.

109. *Цариградъ*, 25 VII. Комендантътъ на първия корпусъ издаде правилникъ за военното положение. . .

Населението въ Цариградъ е доволно, или се показва равнодушно по поводъ разтурянето на Камарата. . .

Седалището на централния младотурски комитетъ е пренесено въ Солунъ. . .

Младотурскиятъ печатъ продължава нападкитѣ си противъ правителството и Сената.

110. *Скопие*, 25 VII. Птъ 19 т. м. до 23 привърженицитѣ на младотурския комитетъ, граждани и чиновници отъ разни мѣста, сж имали таенъ конгресъ въ Велесъ. . .

Съобщава се отъ различни страни, че българското население въ разнитѣ градове, следъ кочанскитѣ събития, е обзето отъ страхъ.

Отъ единъ и половина месеца насамъ много отъ адскитѣ машини и други приспособения за атентати, заловени отъ властитѣ при осуетени атентати, разбити чети или обиски и депозиранни въ правителственитѣ складове, сж изчезнали. . . Отговорнитѣ жандармерийски офицери за складоветѣ сж отъ най-преденитѣ привърженици на младотурцитѣ. . .

На 19 т. м. вечерта избѣгали отъ Гостоварския гарнизонъ шестима войници.

Една албанска чета се опитала да отвлѣче едрия добитѣкъ на жителитѣ на мохамеданското село Сърбиново. . .

Друга разбойническа чета била забелязана въ околноститѣ на селото Долно-Еловци.

111. *Цариградъ*, 25 VII. Виднитѣ членове на централния младотурски комитетъ „Обединение и напредѣкъ“ Джавидъ бей и Талаятъ бей сж заминали за Солунъ.

112. *Цариградъ*, 25 VII. . . . Въ Солунъ е обявено военно положение.

— Увѣрватъ, че днешното решение на Министерския съветъ за обявяването военно положение въ Солунъ се дължело на сведенията, които имало правителството, че бившитѣ министри Джавидъ и Талаятъ бей щѣли да свикатъ въ Солунъ единъ видъ Камара отъ нѣколко депутати, или други събрания за агитиране противъ правителството.

113. *Виена*, 26 VII. Съобщаватъ отъ Солунъ: „Частнитѣ сведения, получени тукъ отъ Кочани, не съвпадатъ съ официалната версия, споредъ която голѣмъ брой жертви били причинени само отъ експлозията на бомбитѣ. Споредъ тѣзи сведения турското население въ Кочани, ожесточено отъ атентата, нападнало българитѣ и извършило изстѣпления, на които властитѣ не турили край. Броятъ на убититѣ и

раненитѣ възлиза на 186 души. Кочанското население било въ общъ трауръ.

114. *Цариградъ*, 25 VII. Въ Велесъ е заловенъ единъ анархистъ българинъ, когато поставялъ бомба въ градския клубъ.

115. *Петербургъ*, 26 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: нито нѣ какви безредици, нито опитвеніята къмъ такива оправдаватъ извънмѣрно строгитѣ военни и полицейски мѣрки, взети въ столицата. . . Предполага се, че настѣпването на рамазана ще съвпадне съ облекчаването на твърде строгитѣ мѣрки. . .

Увѣряватъ, че комитетътъ ще устрои събрание отъ бившитѣ депутати въ Одринъ. . .

Положението тукъ изглежда още по-тревожно, вследствие неразрешеното още въ Черна-гора недоразумение. Портата се надѣва, че, чрезъ благосклоннитѣ съвети на Русия, спорътъ ще се изравни мирно.

Затруднени сж сѣщо отношенията съ България вследствие на кочанскитѣ събития, дето жертвитѣ сж почти изключително българи. Предполага се, че бомбитѣ сж хвърлени съ цель да се създаде поводъ къмъ обтѣгане на българо-турскитѣ отношения.

Може съ увѣреностъ да се каже, че турското правителство ще направи всичко, за да избѣгне усложненията на Балканския полуостровъ, но главната опасностъ сега се заключава въ стремжитѣ на балканскитѣ държави да използватъ за себе си създадената политическа конюнктура.

116. *Скопие*, 26 VII. Увѣряватъ, че вчера била намѣрена една бомба въ помѣщението на скопския клубъ „Обединение и напредѣкъ“. Досега авторитѣ на този опитъ за покушение не сж намѣрени. Заслужава да се отбележи само, че помѣщенията на комитета се пазятъ постоянно отъ по нѣколцина гавази.

Официални сведения гласятъ, че вчера въ Велесъ били намѣрени три бомби на разни мѣста въ града. По този поводъ били извършени нѣкои арести.

Съобщаватъ, че въ Велешката кааза боравѣла една чета отъ дезертьори-войници, християни.

Една делегация, изпратена отъ събранитѣ въ Прищина байрактари, връчила на маршалъ Ибрахимъ паша, шефъ на правителствената мисия, единъ мемурандумъ, съдържащъ предявенитѣ отъ албанцитѣ искания.

Изъ пазара и изъ българскитѣ махали въ Скопие ходятъ жандармерийски и войскови патрули, които залаватъ и претърсватъ всѣко лице, носещо подозрителни вещи. Сжщата мѣрка била приложена и въ Велесъ.

Съобщаватъ въ Прищина, че 500 резервисти отъ I-а и II-а класа, зачислени къмъ намиращитѣ се въ този градъ . . . кови части, отишли безъ оржие въ телеграфната станция и отправили направо до военния министъръ депеша да бждатъ разпуснати по домоветѣ си. . .

117. *Цариградъ*, 26 VII. Обявеното отъ бившето правителство военно положение въ Ипекъ е вдигнато. . .

Разпространенитѣ отъ вестницитѣ известия относно преговори за миръ съ Италия сж преждевременни. . .

118. *Виена*, 26 VII. Съобщаватъ отъ Солунъ: . . . албанцитъ, следвайки съветитъ на главатаритъ, започнали да се връщатъ по селата си.

Въ Скопие двама четници отъ четата на Чернопѣва, които на-мѣрявали да извършатъ атентатъ, били арестувани отъ властитъ, които золовили у тѣхъ бомби и револвери. . .

119. *Кьолнъ*, 26 VII. Съобщаватъ на „Кьолнише Цайтунгъ“ отъ Петербургъ: г. Нератовъ, помощникъ на министра на външнитъ работи, заяви предъ турския посланикъ Тувханъ паша, че Русия желѣе да на-прави всичко за запазване спокойствието на Балканитъ и да се избѣг-натъ сериозни усложнения за Турция. Рускиятъ пълномощенъ мини-стъръ въ Цетина билъ натоваренъ телеграфически да съобщи на чер-ногорското правителство гледището на руското правителство по тоя въпросъ, като заяви, че рускитъ симпатии нѣма да бждатъ на страна на Черна-гора въ случай, че Черна-гора прибѣгне до крайни мѣрки при сегашната обтегнатостъ на отношенията ѝ съ Турция.

120. *Римъ*, 26 VII. „Пополо Романо“ и „Месаджеро“ се надѣватъ, че турско-черногорскиятъ конфликтъ, който съставлява голѣма опас-ностъ за спокойствието на Балканитъ, ще бжде изравненъ. Цѣлиятъ италиански печатъ сподѣля това мнение.

121. *Солунъ*, 26 VII. Завчера, въ понеделникъ, въ тукашния офицерски клубъ се е състояло събрание, въ което сж участвували офицери отъ Солунския корпусъ. Събранието взело решение да се изпрати до султана протестъ, съдържащъ искане за строгото наказание на забѣгналитъ офицери и войници, както и да не бжде разтурена Камарата. Споредъ една версия на събранието присѣствували 190 офицера, а споредъ друга — само 30. . .

Вчера пристигнаха въ Солунъ бившитъ министри Джавидъ бей и Талятъ бей, придружени отъ д-ръ Назъмъ бей. Тѣ бѣха посрещнати на гарата отъ валията Хюсеинъ Кязимъ бей и тридесетина чиновници.

122. *Солунъ*, 26 VII. Споредъ единъ непотвърденъ още слухъ презъ нощта на 24 т. м. въ Щипъ билъ извършенъ динамитенъ атентатъ. Подробности липсватъ.

Споредъ една дописка до „Иени аеръ“ отъ Прищина известието за разтуряне на Камарата успокоило много духоветъ на Албания.

Завчерашното съобщение на „Румели“ за забѣгването на офицери, привърженици на младотурския комитетъ, се потвърждава. На 21 т. м. вечерта офицерътъ Джемалъ бей съ 30 войника, снабдени съ два то-вара мунции, забѣгналъ въ тъмнината къмъ турскитъ села, съ цель да повдигне тѣхнитъ жители срещу новия кабинетъ.

Въ всички градове въ Македония и Одринско се образуватъ граждански комитети за събиране помощи въ полза на пострадалитъ въ Кочани български семейства.

123. *Скопие*, 27 VII. Получени сж известия отъ Велесъ, че за-ловенитъ тамъ трима атентатори сж именуетитъ Петъръ Лѣсевъ . . . Тодоръ Ангеловъ, . . . и нѣкой си Никола Сарачето. . .

124. *Петербургъ*, 27 VII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „При свиждането, което българскиятъ пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ.

е ималъ съ турския министъръ на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди, по поводъ на кочанскитѣ събития, последниятъ обещава на българския представителъ, че турското правителство ще посвети особено внимание на кочанскитѣ събития и ще извърши по тѣхъ анкета съ всички гаранции за безпристрастие. . .

125. *Цариградъ*, 27 VII. . . . Освѣнъ обявеното въ Солунъ военно положение, правителството изучава въпроса за своевременно-стѣта отъ въвеждането военно положение въ Одринъ и въ Смирна. . .

126. *Одринъ*, 27 VII. Младотурцитѣ въ Одринъ сж много смутени, макаръ и да иматъ поддръжката на валията и други висши чиновници. Подъ защита на тѣхни приятели офицери тѣ поискаха да образуватъ митингъ, за да протестираатъ противъ разтурянето на камарата, но срещнаха отпоръ, твърде решителенъ, отъ страна на други офицери, привърженици на съюзиститѣ, които имъ казаха открито, че нѣма да допустнатъ подобно нѣщо. . .

Всѣкидневно тукъ ставатъ събрания на младотурцитѣ при затворени врата. . .

Смущението, въ което се намиратъ властитѣ и което владѣе въ всички турски сѣди, създава благоприятна почва за върлуването на разбойнически чети въ вилаета. Несигурността се увеличава всѣкидневно; ставитъ разбойничества дори въ селата, дето квартируватъ постоянно войскови отдѣления.

127. *Петербургъ*, 27 VII. Официозътъ „Росля“ приветствува пристигането на г. Поанкаре, министъръ-председателъ на Франция, одобрява мнението на руския и чуждестранния печатъ, че пристигането въ Русия на ръководителя на външната политика на приятелката и съюзна съ Русия държава не може да бжде сведено до единъ актъ на международна вежливостъ, но все пакъ никой нѣма основание да се тревожи отъ новото потвърждение на франко-руския съюзъ. . .

128. *Цариградъ*, 28 VII. Тукашнитѣ хамали излѣзоха съ опровержение и протѣстъ прогивъ слуха, че младотурскиягъ комитетъ имъ билъ раздалъ оржие за предизвикване на размирици. . .

Турскиятъ пълномощенъ министъръ въ Цетина, който билъ тръгналъ за Которъ, получилъ заповѣдъ отъ Портата да се върне въ Цетина и да стои на поста си.

Прилагайки надлежния пасажъ отъ правителствената програма, министерскиятъ съветъ се занимава съ въпроса за чиновницитѣ и разгласи две съобщения, съ едното отъ които опровергава слуховѣтъ, че чиновницитѣ щѣли да бждатъ уволнявани, и увѣрява, че ще си останатъ на мѣстата и ще бждатъ повишени съгласно законитѣ и придобититѣ имъ права, ако се държатъ съвсемъ безпристрастно, а съ другото кани всички чиновници въ Цариградъ и вилаетитѣ да подадатъ до началството си писмени декларации въ смисълъ, че скжсватъ всѣкакви сношения съ политическитѣ партии и че нѣма да посещаватъ клубовѣтъ — което задължение, ако нарушатъ, ще бждатъ уволнени. . .

Военното министерство дава гласностъ на една депеша отъ коменданта на 6-и Битолски корпусъ, Джавидъ паша, когото смѣтаха по рано

като привърженик на младотурския комитет — който съобщава, че министерската заповѣдъ, съ която се забранява на офицеритѣ боравенето съ политиката, била прочетена предъ всички офицери отъ 6-ия корпусъ и отъ 4-а дивизия; всички офицери се заклели, че нѣма да ставатъ орждия на никоя политическа партия и че ще се подчиняватъ на всички конституционни правителства. Сжщата заповѣдъ била съобщена и на Шипската и Дебърската дивизии.

Комендантътъ на 5-и Солунски корпусъ Саидъ паша телеграфира до Военното министерство, че получилъ една декларация отъ името на 114 офицера, събрани завчера презъ нощта въ Солунския воененъ клубъ, подписана отъ бившия Ипекски мютесарифъ майоръ Хюсанъ бей, отъ двама други майори и мнозина капитани и поручици и съдържаща две точки. Сжщата декларация била протелеграфирана на султана. Камарата, Великото везирство и всички корпусни и дивизионни коменданти. Първата точка отговаряла на нѣкои военни желанія, но втората била голѣмо нарушение на военнитѣ закони и съставлявала актъ на недисциплина. Вследствие появяването на тая декларация корпусниятъ командиръ събралъ въ казармата всички офицери на действителна служба включително санитарнитѣ и жандармерийскитѣ и ги запиталъ сподѣлятъ ли изложенитѣ въ декларацията идеи. Само 15 отъ тѣхъ, принадлежащи повечето къмъ жандармерията и които били увлечени отъ нѣкои инсинуации, заявили, че одобряватъ и дветѣ гореспоменати точки; 46 казали, че приематъ тѣзи точки, ако и командирътъ имъ ги одобри; 46 — че приематъ само първа точка, а 111 заявили, че ще изпълнятъ само военния си дългъ и че не ще участвуватъ никакъ въ подобни агитации.

Анкетата, произведена отъ армейския инспекторъ, дала сжщитѣ резултати. Офицеритѣ отъ Янинската дивизия отговорили, че за друго не мислятъ, освенъ за военния си дългъ, и че ще се покорятъ на всички султанови заповѣди.

Комендантътъ на 2-и армейски корпусъ Торгутъ Шефкетъ паша телеграфиралъ до Военното министерство, че офицеритѣ отъ неговия корпусъ мислятъ само за своитѣ военни обязанности.

Отъ обнародването на тѣзи депеши явствува, че 193 ма солунски офицери, партизани на младотурския комитетъ, се опитватъ да упражняватъ влияние върху другаритѣ си въ войската, ала не намиратъ никакъ привърженици.

Бившиятъ депутатъ Хюсеинъ Джахидъ бей и бившиятъ министъръ Саидъ Халилъ бей се завърнаха, идещи отъ Швейцария. Твърди се, че тамъ тѣ, по поръчка на турското правителство, правили заедно съ италиански делегати предварителенъ сондажъ за сключване на миръ.

129. *Цетина*, 28 VII. Портата назначи секретаря на Турската легация въ Цетина за управляващъ легацията. Редовнитѣ турски войски подкачиха вчера нападението си срещу черногорската граница при Велика. Сражението трая цѣлъ день; нападателитѣ бѣха отблъснати.

130. Цариградъ, 28 VII. Земетресението причини значителни повреди около Дарданелитъ.

. . . Споредъ сведения на вестницитъ шефътъ на правителствената мисия въ Албания телеграфиралъ до правителството, че областта се връща къмъ тишина и че той преговаря съ 29 албански главатари, които опровергавали слуховеъ за мними албански стремежи и заявявали, че не щатъ да се дѣлятъ отъ Турция. Казватъ, че въ Ганосъ, Хора и Мириофито и други села по европейския брѣгъ на Мраморно море пострадали особено много отъ земетресението и отъ пожара. Центрътъ на земетресението изглежда да е Мраморно море,

131. Солунъ, 28 VII. Обявяването на военно положение въ Солунския вилаетъ изненада всички. Обаче то се налагаше отъ развитието на събитията, главно отъ проектираната молба на младотурската партия противъ сегашния кабинетъ. Поводъ за обявяването на военното положение послужи най-вече агитацията на младотурцитъ всрѣдъ офицерството отъ тукашния гарнизонъ, резултатъ на което бѣше известната резолюция на солунскитъ офицери противъ офицеритъ-дезертьори и противъ разтурянето на Камарата . . . Сега се установява, че известни лица, образуващи воененъ комитетъ, проектирали, съ подкрепата на солунския валия Хюсеинъ Кязимъ и на тукашния офицерски корпусъ, да скжсатъ всѣкакви връзки съ официалната централна властъ, като я заставятъ по тоя начинъ да капитулира . . . На другия день следъ обявяването на военното положение младотурцитъ организираха къмъ пладне митингъ въ една джамия, развиха силни агитации противъ военното положение и посѣветваха гражданитъ да затворятъ чаршията. Опитътъ на младотурцитъ излѣзе несполучливъ . . . Младотурскитъ клубове се пазятъ отъ полиция и войска . . . Получиха се заповѣди за уволнението коменданта на града Джаферъ бей и на английския каймакаминъ . . . Военниятъ инспекторъ Зеки паша пристигна тукъ отъ Цариградъ. Гражданитъ на Кукушъ изпратили на султана благодарствена телеграма по поводъ разтурянето на Камарата и изказали готовность да се жертвуватъ за отечеството . . .

132. Солунъ, 29 VII. Снощи въ 10 часа стана бомбена експлозия въ австрийската поща. Зданието е разрушено. Половинъ часъ следъ това стана експлозия въ трамвайното депо, дето има два вагона разрушени. Загубитъ, причинени на помѣщението, сж незначителни. Човѣшки жертви нѣма. Градътъ е спокоенъ.

133. Солунъ, 29 VII. . . . Следъ литургията въ българската черква, при стечението на цѣлото солунско българско население, бѣ отслужена панихида за избититъ въ Кочани. Такива панихиди се отслужиха въ цѣлата страна. Споредъ гръцкия в. „Македония“ революционната организация въ Гевгелийско разпратила окръжни до първенцитъ на всички села, съ които кани бившитъ четници да забѣгнатъ въ гората. Тѣй като не последвалъ никакъвъ отговоръ, поканата била повторена съ заплашване.

134. Солунъ, 29 VII. . . . Следъ обявяване на военното положение въ Драма тамошнитъ младотурци имали бурно събрание въ своя

клубъ и решили да не признаватъ и да не се подчиняватъ на военния режимъ.

135. *Скопие*, 31 VII. Съобщаватъ отъ Кочани, че на 22 т. м. сж пристигнали презъ Щипъ архимандритъ Дионисий и д-ръ Кавадарковъ, изпратени отъ Скопската митрополия, д-ръ Ивановъ съ госпожата му, д-ръ Филиповъ, д-ръ Занешевъ и г-нъ Ем. Ляпчевъ. Пристигналитъ веднага се явили въ намѣстничеството, дето архиерейскиятъ намѣстникъ имъ далъ сведения върху кочанскитъ произшествия. Отъ сведенията на очевидци въ намѣстничеството става явно, че при втория взривъ на „житното пазарище“ не е имало никакво нараняване, нито убийство отъ бомбитъ, тъй като не останала никаква публика. . . Вчера пристигнаха въ Скопие съ специаленъ влакъ, идещи отъ Албания, повече отъ хиляда въстаници. . . Целъта, която преследватъ албанскитъ въстаници съ своето идване, не е още известна.

136. *Солунъ*, 31 VII. На 30 юлий заранъта по желѣзопътната линия Солунъ — Цариградъ, до станцията Килиндиръ, на километъръ 23, били намѣрени върху релситъ две бомби, предназначени за покушение върху Солунския пътнйшки влакъ. Бомбитъ били навреме отстранени.

137. *Българдъ*, 31 VII. При всичко, че обнародваното отъ „Таймсъ“ и възпроизведено отъ други иностранны вестници известие за сключване на сръбско-български съюзъ биде посрещнато благоприятно отъ сръбското обществено мнение, официозътъ „Самоуправа“ по поводъ статията на „Нойе Фрайе Пресе“ опровергава това известие.

138. *Петербургъ*, 1 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: знамето на въстанието (срещу новото правителство) е повдигнато въ Ресенъ отъ известния герой на революцията презъ 1908 год. майоръ Ниязи бей, който е избѣгалъ въ планинитъ начело на една турско-албанска чета отъ дезертирали войници и жандарми. . . Въ Столицата има опасения отъ избухване на кървави стълкновения всрѣдъ македонскитъ офицери, върху известна частъ отъ които дезертьорството на Ниязи бей може да подеиствува заразително. Правителството намѣрва да действува решително, но като винаги турскитъ войници, щомъ трѣба да се биятъ противъ тѣхни бивши другари по служба, действуватъ много неохотно съ оржжието си. . . Всичко ще зависи отъ успѣха на първитъ мѣрки. . . Изобщо положението си остава значително осложнено. . . Особено енергично работи военниятъ министъръ генералъ Назъмъ паша. . . Турско-албанскитъ недоразумения, наистина, се изглаждатъ, но съвсемъ не така успѣшно, както се предполагаше отначало.

139. *Скопие*, 1 VIII. Въ Скопие продължаватъ да пристигатъ пеша и по желѣзницата албански въстаници. Нощесъ повече отъ 5,000 души албанци сж се установили на лагеръ въ Скопското Черногорие. . . На 29 м. месецъ въ квартала Койнакъ, въ Велесъ, е била обискрана една жена, идеща заедно съ мжжа си отъ едно близко село; у нея сж били намѣрени бомби; жената е арестувана и откарана въ затвора — мжжътъ сполучилъ да избѣга.

Арестуваният отъ с. Ораовецъ, Велеско, Цане Карабуневъ, билъ откаранъ съ вързани ръце отъ Велесъ въ селото си, за да покаже скрититѣ пушки. Въ селото е билъ арестуванъ и протогерътъ Цане Шумановъ. Карабуневъ билъ отведенъ въ къщата му и оставенъ въ една стая съ вързани ръце. Додего стражаритѣ правѣли обискъ, той скочилъ отъ прозореца и избѣгалъ тъй както билъ вързанъ.

140. *Цариградъ*, 1 VIII. . . . Чиновниците отъ всички ведомства започнаха да подписватъ декларации, че не принадлежатъ и не ще принадлежатъ къмъ никаква политическа партия и че онѣзи, които се числятъ къмъ такава, ще я напустнатъ. Военниятъ министъръ Назъмъ паша, началниците на отдѣленията и офицеритѣ отъ Военното министерство положиха клетва за вѣрностъ на падишаха и конституцията и за неборавене съ политика . . .

141. *Цариградъ*, 1 VIII. Увѣряватъ, че рускиятъ посланикъ г. Гирсъ заявилъ вчера на министра на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди, какво рускиятъ пълномощенъ министъръ въ Цетина Арсениевъ билъ натоваренъ да направи предъ черногорското правителство постъпки за изглаждане по приятелски на неотдавнашния инцидентъ; Русия, — прибавилъ г. Гирсъ, — не ще допусне никога едно нарушение на статуквото на Балканския полуостровъ . . .

142. *Виена*, 1 VIII. . . . Министрътъ на вътрешнитѣ работи отпрати до валиитѣ окръжно, съ което ги поканва да започнатъ отъ 1. августъ изпълнението на формалноститѣ по произвеждане на законодателнитѣ избори; събирането на гласкитѣ ще стане на 1 октомврий, а избранитѣ депутати трѣбва да се намѣрятъ въ Цариградъ на 1 ноемврий . . . Подписването на чиновнишкитѣ декларации продължава. Чиновниците-младотурци, които отказватъ да подпишатъ декларациитѣ, биватъ уволнявани; мнозина чиновници се колебаятъ . . .

143. *Виена*, 1 VIII. Много вестници посвещаватъ статии на 25-годишния юбилей на Н. В. Царя на българитѣ, че презъ последнитѣ 25-години българската държава е заякчила позициитѣ си въ вътрешно и външно отношение и че е спечелила довѣрието на чуждия свѣтъ . . . „Цайтъ“, намеквайки за възбуждението на духоветѣ въ България вследствие на кочанскитѣ събития, изказва надеждата, че Царьтъ, при празнуването 25-годишния си юбилей, ще се възползува отъ признатия си авторитетъ, за да успокои развълнуванитѣ народни страсти. Въз основа на тази иманно увѣреностъ България се смѣта като главна опора за запазване мира на Балканитѣ, обстоятелство, което дава една толкова почетна позиция въ международно отношение.

144. *Лондонъ*, 1 VIII. „Таимсъ“ обнародва дълга преценка за Н. В. Царя на българитѣ въ статия, озаглавена „20-годишенъ прогресъ“. Вестникътъ обнародва и уводна статия, въ която казва: „Удивителната промѣна, която настъпи въ положението на българския народъ, е най-добро доказателство за резултатността на неговия изборъ и най-голяма почитъ за качествата на царь Фердинандъ като държавенъ глава; неговото царуване е една ера на непрекъснато благоденствие на България, която е предметъ на най-добри благопожелания отъ страна на свѣта и частно отъ Англия въ този моментъ, когато тя празнува въ-

историческата си столица юбилей на своя владѣтель, презъ чието царуване е извоювала своята независимостъ и е заела по-високо положение надъ други малки държави въ Европа; нейната войска днесъ държи най-малко второ мѣсто на Изтокъ и нейниятъ гласъ по всички балкански въпроси е много авторитетенъ. Като предсказване за нейното най-щестливо бъдеще може да се смѣта обстоятелството, че нейниятъ умственъ и материаленъ напредѣкъ продължава непрекъснато. Доколкото може да се сѣди, за младото царство се отваря блѣсково бъдеще“.

145. *Солунъ*, 1 VIII. (Закъснѣла). Идещиятъ отъ Цариградъ влакъ билъ спрѣнъ вчера къмъ обѣдъ близу до ст. Дойранъ, вследствие откриването две бомби върху желѣзопътната линия. По тази причина влакътъ пристигна въ Солунъ съ три часа закъснение. . . . На 27 миналия месецъ въ Митровица е билъ убитъ отъ двама арнаути артилерийскиятъ капитанъ Зия бей, младотурчинъ; нападателитѣ сж стреляли презъ прозореца на кафенето, въ което седѣлъ казаниятъ капитанъ. . . . Вчера сутринъ сж били намѣрени две бомби по скопската линия, близу до станция Караоланъ, на километъръ 38.

146. *Цариградъ*, 2 VIII. „Ихтиманъ“, който минава за органъ на военния съюзъ, държи остъръ езикъ срещу вика за война на Българскитѣ националисти. Ако България, — казва вестникътъ, — се опита да нападне Турция, политическиятъ раздори между отоманцитѣ биха престанали отведнажъ, българската войска ще се отзове срещу войската, която вече е изгубила търпението, задето отъ месеци насамъ води война, пъкъ врагъ не вижда. . . .

Споредъ Портенски сведения отредѣтъ на Саидъ Идрисъ (въ Истамбулъ), състоещъ се отъ 3000 души и 3 топа, предприелъ нападение срещу турскитѣ войски при Елъ-Хафа, но билъ отблъснатъ съ голѣми загуби. Отъ войската имало 6-ма убити и 4-ма ранени.

147. *Петербургъ*, 2 VIII. По случай 25-годишния юбилей на Н. В. Царя на българитѣ „Ново време“ отбелязва постигнатия отъ България напредѣкъ въ 25 години; благодарение мѣдрата политика на Царя и необикновената издръжливостъ на народа България стана първа държава въ Балканитѣ, — казва вестникътъ, — и отъ името на Русия отправя братски привети къмъ братския народъ и му пожелава да напредва съ поразителна бързина, както досега. „Биржеви Вѣдомости“ изтъква съпадението между интереситѣ на Русия и България и казва, че мѣдростѣта на Царь Фердинанда подсказва воденето правилна политика на тѣсно единство съ Русия.

148. *Виена*, 2 VIII. „Нойесъ Винеръ Тагеблатъ“ пише: „Въ уведомениѣ кржгове увѣржаватъ, че графъ Берхтолдъ намѣрjava да вземе почина за размѣната на възгледи между силитѣ, съ цель да се накара Портата да постоянствува въ прокарване на децентрализаторската система на управление, възприета отъ нея, и да спечели за сегашната политика на Турция симпатитѣ на всички балкански народи, чиито интереси, както и тѣзи на отоманското правителство, биха могли по този начинъ да бъдатъ най-добре запазени“.

„Нойе Фрайе Пресе“ казва, че възнамѣржаванитѣ отъ графъ Берхтолда постѣпки сж насочени отъ една страна къмъ утвърждаване на

Портата въ нейнитѣ усилия въ полза на народноститѣ отъ Турция и отъ друга страна — къмъ упражняване на благотворно влияние върху балканскитѣ народи чрезъ изясняване тѣхнитѣ отношения, за да прѣчидениятъ народъ на другия въ осъществяването на тѣхнитѣ задачи, по-голъма часть отъ които биха могли да се съгласуватъ съ позицията на Отоманската империя и да направятъ възможно, щото Портата да се предаде на политика, целеша приспособяването къмъ социалнитѣ условия, съществуващи въ Турция.

149. Петербургъ, 2 VIII. По поводъ 25 годишния юбилей на Н. В. Царя на българитѣ официозътъ „Россія“ обнародва статия, въ която се казва: „Бладѣтельтъ на независима България може съ гордостъ да гледа изминатия отъ него продължителенъ пѣтъ; той води България къмъ онова политическо пристанище, спирането въ което е, може би, само пауза предъ ново усилие за културно издигане. Трѣбва да се надѣваме, казва вестникътъ по-нататѣкъ, че началниятъ инцидентъ въ Македония ще се изглади чрезъ мирни преговори между България и Турция, Миролюбието, отличителна черта въ политическия тактъ на българския владѣтель, се явява като гаранция за това, че споменатиятъ инцидентъ не ще има като послѣдствие опасностъ за мира и спокойствието на Балканския полуостровъ“.

150. Скопие, 2 VIII. Вслѣдствие общото тревожно състояние на духоветѣ нѣкои граждани, страхувайки се отъ възможни безредици, сж напустили Велесъ и сж заминали за чужбина, а други се готвѣли да заминатъ . . . Изъ града обикалятъ жандармски патрули . . . Разпитани сж били нѣкои граждани да посочатъ диритѣ на нелегални лица . . . Споредъ официаленъ изворъ на 30 м. м. въ Шипъ е билъ заловенъ единъ български селянинъ, носещъ бомби, и арестуванъ . . . Скопскиятъ градски съветъ разхвърли налогъ на разнитѣ общини, като помощъ за посрѣщане нуждитѣ на албанцитѣ . . . Говори се, че сръбското правителство е опустнало, срещу записъ, на албанскитѣ главатари голѣмъ брой пушки, подъ условие, щото следъ свѣршване въстанието да му бждатъ върнати . . .

151. Берлинъ, 2 VIII. Въ уводна статия по случай юбилея на Н. В. Царь Фердинанда „Нордъ Дойче Алгемайне Цайтункъ“ пише: „Туй, което заслужава най-вече изтъкване, сж деликатнитѣ грижи, положени отъ Царя за сношенията на страната съ чужбина; следвайки пѣтя на миролюбието, той съумѣ да издигне страната до забележително положение, каквото силитѣ охотно ѝ признаватъ . . . Тѣкмо сега вълнитѣ на раздражението се издигатъ твърде високо въ България. Вѣрваме, че България, съ мъдростта на Царя си, ще излѣзе и тоя пѣтъ съ честь отъ затруднението и не ще се впуска въ авантюри . . .“

152. Цариградъ, 2 VIII. . . . Военното министерство издаде заповѣдъ за строго прѣследване на жандармерийския капитанъ Джемалъ Бей, който заедно съ 16 свои сподвижници е избѣгалъ въ планината около Рѣсень. „Алемдиръ“, органъ на партията „Свобода и споразумение“, се учи, че Ниязи бей се отказалъ да възбужда населението противъ правителството. Министерскиятъ съветъ е разисквалъ въ нощесното си заседание турско-черногорския въпросъ, възъ основа ра-

порта на турския пограничен комисар, въ който се излага, че кралъ Никола, отговаряйки на турските постъпки досѣжно черногорската мобилизация, заявилъ, какво Черна-гора трѣбва да брани правата си и се оплакалъ, задето Портата е забавила да санкционира протокола за поправянето границитѣ.

153. *Цариградъ*, 2 VIII. Въ Военното министерство се получаватъ депеши отъ корпуснитѣ коменданти, съ които се съобщава, че офицеритѣ полагатъ исканата отъ тѣхъ клетва и подписватъ декларацията за неучастие въ политически партии. Въ Одринъ нито единъ офицеръ не се поколебалъ да сложи подписа си подъ последствията. Споредъ вестницитѣ издадено било султанско ираде, съ което се прие-матъ албанскитѣ искания. Кочанскиятъ кметъ и тамошнитѣ първенци сж изпратили телеграма до Военното министерство, въ която искатъ подкрепления, тъй като се опасявали да не би българитѣ да извършатъ новъ атентатъ.

154. *Петербургъ*, 2 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: . . . Портата проявява несъмненъ стремежъ къмъ изглаждането на кочанския инцидентъ и задоволяване справедливитѣ желания на България съ произвеждане на безпристрастно следствие, но фанатичното противохристиянско настроение у мюсюлманското македонско население, както и непрестаннитѣ покушения, вършени отъ динамиторитѣ, членове на тайната българска революционна македонска организация и избухналото обществено негодуване въ България, могатъ да парализиратъ всички миролюбиви намѣрения на дветѣ правителства, турското и българското. Ако тѣзи динамитни покушения предизвикатъ новъ избликъ на мюсюлманския фанатизъмъ, единствената мѣрка за предотвратяването на възможнитѣ винаги турско-български усложнения би била най-скорошното възстановяване на строгата властъ и въдворяването на реда въ Македония — което е възможно само съ помощта на чуждестранна жандармерия и съвършено непостижимо съ турскитѣ военни административни сили. Споредъ сведения на завърнали се отъ македонскитѣ области европейци тамъ владѣла пълна анархия; властитѣ били деморализирани, сѣдилищата бездействували, прокурорствата били заняти изключително съ преследвания за политически престѣпления; справедливостъ и безпристрастие съвсемъ отсъствували; взаимното недоверие между разнитѣ части отъ населението било по-големо отъ всѣки други пжтъ; като се прибави отсъствието на дисциплина въ войската и разюздаността на албанцитѣ, картината става дотолкова безотраднa, щото неспособността на Турция да премине само македонскитѣ бедствия става явна отъ пръвъ погледъ“.

155. *Петербургъ*, 3 VIII. По поводъ на Н. В. Царя на българитѣ „Речь“ пише: „Още като княжество България доказа предъ Европа, че може да претендира за хегемония на Балканския полуостровъ, тъй като следъ освобождението си тя постига огроменъ успѣхъ не само въ развитието на военната си мощъ, но въ културно и стопанствено отношение. Отъ 24 априлъ 1909 год. настѣпи въ България нова ера, въ която въпросътъ за хегемонията се постави вече върху почвата на реалнитѣ факти“.

„Свѣтъ“ пише: „Царь Фердинандъ съумѣ да влѣзе въ душата на народа, да се проникне отъ неговитѣ настроения . . . България може да се гордѣе съ своя монархъ“ . . .

„Петербургская газета“ намира, че Царѣтъ на българитѣ е завършилъ достойно започнатото въ 1877 г. отъ Русия дѣло — възсѣздаване на България.

„Новое время“, като говори за положението въ Албания и Македония, изтъква безплодността на действията на дипломацията по поводъ невъзможното положение на македонцитѣ, изтъква и успѣха на албанското въстание. Вестникѣтъ намира за недостатъчно да се казва на македонцитѣ: „Искайте и не се бунтувайте“, когато до тѣхъ ликуватъ албанцитѣ, които не сж искали, а сж се бунтували и сж си получили своето. Споредъ мнението на вестника за умаловажаването на всички вълнения въ Македония и за прекратяване активната борба съ турското правителство достатъчно е да се назначи християнинъ — губернаторъ, да се отдѣли частъ отъ бюджета за мѣстнитѣ нужди и да се създаде мѣстна македонска милиция.

156. *Солунъ*, 3 VIII. Консулитѣ на великитѣ сили тукъ опровергаватъ категорически съобщението на нѣколко солунски вестници, какво въ навечерieto на извършенитѣ тукъ покушения били получили нѣкакви писма отъ атентаторитѣ.

На 1 того къмъ обѣдъ една малка бомба избухнала въ Щипъ предъ помѣщението на клона отъ „Детѣ Публикъ“. Бомбата била увита въ кърпа; взета била отъ едно 14 годишно турче и избухнала въ ржцетѣ му, като му откъснала единия прѣстъ само. Вследствие на туй никакво вълнение нѣмало въ града; чаршията работѣла.

157. *Виена*, 3 VIII. Споредъ „Нойе Фрайе Пресе“ увѣряватъ, че починалъ на австро-унгарския министъръ на външнитѣ работи графъ Берхтолда за размѣна на мнения между великитѣ сили относно прокарването на децентрализационенъ режимъ въ Турция нѣма за цель предприемането на никаква политика на намѣса; такава политика би била съвсемъ противна на цельта на проектираната акция; досега не била установена никаква специална програма за тази акция; изпратена била само покана на великитѣ сили да си дадатъ мненията; съвѣщанията по въпроса ще се водятъ отъ австро-унгарскитѣ посланици при правителствата на силитѣ. Съвсемъ не се касае за разрешение на Източния въпросъ нито напълно, нито частично. Може да се има надежда, че турското правителство ще спечели по този начинъ време, за да осъществи реформената си програма, и че балканскитѣ народи ще бждатъ отново изпълнени съ духа на по-голъмо довѣрие.

158. *Парижъ*, 3 VIII. „Журналъ де Деба“, коментирайки инициативата на графъ Берхтолда, намира превъзходно, дето Тройното съглашение и Трониятъ съюзъ се споразумяватъ, за да действуватъ въ една и сѣща посока, главно за да задържатъ воинственитѣ попѣлзновения на Черна Гора и България. Ще бжде добре, ако българскитѣ народъ знае, че всички велики сили сж решени да загасятъ огъня, който българската революционна организация се опитва да запали въ четиритѣ краища на Македония. Колкото и пламенни да сж вѣжде-

нията на българитѣ, България несъмнено ще се въздържа, ако великитѣ сили заявятъ ясно въ София, че нѣма да търпятъ никакво нападение противъ Турция, подѣ каквѣто и да било предлогъ.

159. *Лондонъ*, 3 VIII. Агенцията „Ройтеръ“ се учи отъ дипломатически изворъ, че поканата за започването размѣна на възгледи досѣжно положението на балканскитѣ провинции на Отоманската империя е била вече получена отъ правителствата на силитѣ, пратена имъ отъ страна на австро унгарското правителство.

160. *Солунъ*, 3 VIII. На 25 VII между селата Падежъ, Желѣзница и Покровникъ, Горноджумайско, билъ убитъ, отивайки на пазаръ на Джумая, бившиятъ четникъ, а сега придружаващъ потеритѣ, Спасе, отъ с. Падежъ.

Относно намѣренитѣ бомби при Дойранъ на Цариградската желѣзна линия сж получени следнитѣ достовѣрни подробности: На 31 юлий стотина метра далече отъ станция Дойранъ подѣ желѣзния мостъ стражата съгледала две голѣми бомби; оказало се, че тежатъ всѣка по 7 кгр. Бомбитѣ били съгледани нѣколко минути преди пристигане на солунския пѣтнишки влакъ; последниятъ билъ спрѣнъ и задържанъ повече отъ два часа, додето били махнати бомбитѣ. Увѣржаватъ, че последнитѣ били предназначени за единъ воененъ влакъ, който миналъ нѣколко часа преди пѣтнишкия, но поради нѣкаква повреда въ електрическата батерия, съ която билъ съединенъ посрѣдствомъ жица, не избухнали. Дойранскитѣ власти се явили на мѣстото, но отъ атентаторитѣ ни следа не била открита.

По поводъ намѣренитѣ бомби на 31 юлий между станциитѣ Караоглу и Матово по скопската желѣзопѣтна линия били арестувани и откарани съ силна стража въ Кукушъ българитѣ Христо Катинаровъ отъ с. Богданци, Гевгелийско, и други двама съ неизвестни имена, тримата търговци житари.

Правителството е разпоредило до всички власти въ Македония да положатъ всички свои усилия за предотвратяването инциденти отъ бомбени атентати. Властитѣ се задължаватъ да локализируютъ незабавно послѣдствията отъ експлозиитѣ и да взематъ най-строги мѣрки за запазване отъ улични схватки . . .

Вчера тукашнитѣ офицери положиха клетва, че нѣма да принадлежатъ къмъ никоя политическа партия и нѣма да се мѣсятъ въ външнитѣ и вътрешнитѣ работи на държавата.

Споредъ официални сведения тѣзи дни се зебелязватъ въ Гевгелийско силни български чети, имащи за целъ извършването на атентати по желѣзопѣтната линия; охраната на последната е усилена.

Споредъ сведения отъ официаленъ източникъ на 31 юлий войницитѣ при единъ постъ въ Велесъ забелязали три подозрителни лица — двама мъже и една жена българи; заповѣдали имъ да спратъ, но тѣ почнали да бѣгатъ; войницитѣ почнали да стрелятъ въ въздуха; единиятъ отъ бѣгащитѣ, който яздилъ на конь, можалъ да се отърве, а другиятъ и жената били заловени; въ бохчата на жената били намѣрени три бомби. Заловенитѣ лица били предадени на военния съдъ. Бомбитѣ били предназначени за поставяне въ Велесъ.

161. *Римъ*, 3 VIII. „Джорнале д'Италия“ пише, че предложението на графъ Берхтолда заслужава най-голъмо внимание, и изтъква съ задоволство, че графъ Берхтолдъ е изявил искрено намѣрение да достигне омиротворяването на Европейския изтокъ. Вестникътъ бележи, че децентрализацията на Турция ще бжде въ всѣки случай отъ полза за европейския миръ . . .

162. *Берлинъ*, 3 VIII. „Локаль Анцайгеръ“ пише по поводъ предложението на графъ Берхтолда, че едва ли могатъ да се оспорватъ добритѣ шансове, които има проектираната солидарна постѣпка на силитѣ . . .

163. *Цетина*, 3 VIII. Официално съобщаватъ: близу до турско-черногорската граница, въ Беранско, християнското население е било нападнато вчера отъ руговскитѣ арнаути. Войската се намѣсила въ сражението; много християни били избити и голѣмъ брѣй християнски семейства избѣгали въ черногорска територия. Пограничното население е силно възбудено.

164. *Цариградъ*, 3 VIII. Портата е уведомена, че силитѣ ще направятъ въ София, Цетина и Бѣлградъ постѣпки, при които ще заявятъ, че нѣма да позволятъ, щото мирътъ и редътъ на Балканитѣ да бждатъ нарушени.

165. *Цариградъ*, 3 VIII. . . . Въ Портата има слухъ, че министрътъ на правосъдието Хюсеинъ Хилми паша получилъ анонимно писмо, което се виждало, че е пратено отъ комитета „Обединение и напредѣкъ“. Въ писмото Хилми паша билъ заплашванъ съ покушение върху личността му, въ случай, че не си удържи даденитѣ по-рано на комитета обещания . . . Отоманската телеграфна агенция е дала подѣ съждъ в. „Иени Газета“ за писаното отъ него, че ужъ сегашното правителство било скжсало връзкитѣ си съ речената агенция. Правителството, заявява агенцията, ѝ оказва сжщото довѣрие, както въ миналото. Сжщата агенция заявява, че е получила отъ правителствениитѣ кръгове следнитѣ изявления: сегашното правителство смѣта, че революционниятъ периодъ, започнатъ съ юлскитѣ събития въ 1908 г., трѣбва да се приключи и да се започне единъ миренъ развой; тъй като борбитѣ между лица или групи отъ лица сж винаги гибелни за една страна, тѣзи борби трѣбва да се замѣстятъ въ борбата за тържество на политически идеи и принципи; правителството, прочее, е привърженикъ на идеята за примирителна политика и отхвърля всѣка политика на преследване. Даденитѣ на провинциалнитѣ власти наставления за предстоещитѣ избори сж проникнати отъ духа на тѣзи идеи; дългъ се налага на истинскитѣ патриоти отъ „Обединение и напредѣкъ“ и отъ „Свобода и споразумение“ да се вдѣхновятъ отъ сжщитѣ идеи.

166. *Виена*, 3 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Въ Горица, Битолски вилаетъ, сж били разлепени изѣ улицитѣ и въ църквата възвания, съ които народътъ се приканва къмъ въстание . . .“

167. *Скопие*, 3 VIII. Анкетната комисиия по кочанскитѣ събития установила отъ прегледа на изровенитѣ трупове, че отъ избухването на бомбата били умрѣли 9 българи, 6-ма турци и 2-ма евреи, а 30 българи били избити презъ време на безредицитѣ. Споредъ сведения отъ

намирашитъ се въ Кочани лѣкари до 28 юлий била дадена медицинска помощъ на 217 ранени, отъ които 197 българи и 20 турци. Освенъ това имало голѣмъ брой лекоранени и контузени . . . Числото на пристигналитъ въ Скопие досега албанци се пресмѣта на около 10,000 души. Огдѣлни чети пристигатъ непрестанно въ града. Намѣренията на байрактаритъ не сж известни и поради това владѣе известно безпокойство въ града; трѣбва, обаче, да се забележи, че съ поведението си спрямо жителитъ въстаницитъ сега не сж дали никакъвъ поводъ за оплакване . . .

168. *Цариградъ*, 4 VIII. . . . „Икдамъ“ има сведения, че великитъ сили не взели подъ внимание неотдавнашната нота на черногорското правителство относно пограничния въпросъ, тъй като той за сѣгаль и интересувалъ само Турция и Черна гора. Само тукашниятъ руски посланикъ подкрепилъ постѣпката на черногорското правителство. Сжщиятъ вестникъ съобщава, че английскиятъ министъръ на външнитъ работи съръ Едуардъ Грей заявилъ на лондонския турски посланикъ Тевфикъ паша, че въпрѣки сключенитъ съглашения и вършенитъ манифестации отъ нѣкои балкански народи, Англия желае поддържането на мира и статуквото на Балканския полуостровъ.

169. *Парижъ*, 4 VIII Тукашнитъ вестници посрѣщатъ съ симпатия псчина на австро-унгарския министъръ на външнитъ дѣла графъ Берхтолда, който, казватъ тѣ, заслужава най-голѣмо внимание. Споредъ „Фигаро“ австро-унгарското предложение е не само логично, но и навременно.

170. *Скопие*, 4 VIII. На 29 VII скопскиятъ митрополитъ Неофитъ отслужи панихида въ кочанската черква за упокоение душитъ на загиналитъ при кочанскиитъ събития . . .

171. *Цариградъ*, 4 VIII. Нѣколко стотинъ албанци навлѣзли въ Велесъ.

172. *Българдъ*, 4 VIII. „Вечерне Новости“ твърди пакъ, че между книжата на покойния министъръ-председателъ Миловановичъ билъ намѣренъ проектъ за сръбско българска уния подъ скиптра на Н. В. Царя на българитъ. Отъ мѣродавно мѣсто опровергаватъ най-решително това известие и забелязватъ, че е само сензационна измислица на вестника.

173. *Цариградъ*, 4 VIII. . . . Въ една очевидно инспирирана статия „Иени Газета“ се обръща остро къмъ агитациитъ въ България, които той смѣта за предизвикани отъ известни амбициозни кръгове съ прѣскане на пари. Вестникътъ съветва българитъ да чакатъ резултатитъ отъ вътрешната политика на турското правителство, която ще обезпечи истинското равновесие между всички отомански народности; само ако и усилията на днешното правителство излѣзатъ несполучливи, — прибавя вестникътъ, — всички отомански народности, включително турцитъ, биха могли да потърсятъ срѣдство за своето спасение.

174. *Цариградъ*, 5 VIII. Албанскиитъ работи продължаватъ да безпокоятъ Портата. Министерскиятъ съветъ реши да обяви амнистия на всички политически затворници албанци. Въ турскиитъ кръгове намиратъ.

поведението на албанците необяснимо след излизането на султанското ираде, съ което се приемат почти всички албански искания и което е разгласено още завчера въ Косовския вилает . . .

175. *Скопие*, 5 VIII. Въ Скопие продължават да пристигат въоръжени албанци на групи . . .

176. *Цариградъ*, 5 VIII. Министерският съветъ е взелъ решение за предприемане нападение срещу албанците, ако потеглятъ къмъ Солунъ . . .

Отъ Одринъ е изпратенъ единъ полкъ войска за Велесъ. Има слухъ, че за Солунъ била изпратена войска отъ Дарданелитъ. Четвъртата дивизия щѣла сѣщо да замине отъ Битоля за Велесъ.

177. *Берлинъ*, 5 VIII. „Нордъ Дойче Алгемайне Цайтунгъ“, говорейки за положението на отоманското правителство, пише, че презъ изтеклата седмица то значително се е подобрило. Направенитъ отъ албанците концесии изглежда, че предизвикватъ опасения въ България, Сърбия и Гърция за съдбата на тѣхнитъ сънародници въ Турция. Предложението на графъ Берхтолда, казва вестникътъ, има за цель преудреждането възбуждението на духоветъ у балканскитъ народи. Германия посрѣща приятелски почина на графъ Берхтолда.

178. *Кьолнъ*, 5 VIII. „Кьолнише Цайтунгъ“, като говори за 82-годишнината отъ рождения денъ на императора Францъ Иосифъ, казва че австро-унгарската армия играе ролята на стражъ на мира и спомага, щото турскитъ вълнения да останатъ ограничени въ своето огнище. Съюзна и приятелска Германия спомага на Австро-Унгария да пази свѣтовния миръ.

179. *Виена*, 6 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: Правителството е дало на влѣзитъ въ Велесъ албанци 24 часа срокъ да се разпръснатъ, иначе ще ги нападне съ сърсѣдоточенитъ 15 батальона пехота и артилерия . . . Правителството е наредило да се произведе строга анкета по инцидентитъ въ Берана; тамъ щѣло да бжде обявено военно положение. Сраженията около черногорската граница продължаватъ и черногорцитъ напредвали къмъ Берана. Новиятъ турски пълномощенъ министъръ получава отпускъ . . .

180. *Скопие*, 6 VIII. Много тукашни жители, българи и турци, напустнаха града, боейки се отъ възможни изстѣпления, а най-вече грабежи отъ страна на албанците . . .

Всички банкови заведения въ Скопие затвориха канторитъ и прекратиха сдѣлките до заминаването на албанците.

181. *Цариградъ*, 5 VIII. (Захъснѣла). Скопскиятъ валия пресмѣта влѣзитъ до вчера въ Скопие албанци на 12,000 души.

Офицеритъ отъ Министерството на морината положиха вчера клева за небораване съ политика. Споредъ една притурка на „Икдамъ“ Портата натоварила своя посланикъ въ Виена, Мавропени бей, да се осведоми официално върху предложението на графъ Берхтолда. Дивизионниятъ генералъ Хасанъ Тахсинъ паша е назначенъ за янински валия.

182. *Кьолнъ*, 6 VIII. „Кьолнише Цайтунгъ“, въ една телеграма отъ Берлинъ, като взема поводъ отъ съобщението на нѣколко френ-

ски вестиици, че починът на графъ Берхтолда е произвел лошо впечатление въ Берлинъ, казва, че въ действителность, противно на френската версия, предложението на австро-унгарския министъръ е било посрещнато одобрително още следъ първото му съобщаване отъ управляващия австро-унгарското посолство.

183. *Лондонъ*, 6 VIII. Агенция „Ройтеръ“ се учи, че министърътъ на външните работи съръ Едуардъ Грей е отговорилъ на австро-унгарското предложение въ смисълъ, че той ще бже щастливъ да влѣзе въ размѣна на възгледи досѣжно положението на балканскитѣ провинции на Отоманската империя.

184. *Българдъ*, 6 VIII. Вестникитѣ посрѣщатъ известието за политиката на графъ Берхтолда съ резерва и нѣкои съ явно недоовѣрие, като се боятъ отъ намѣренята на Австро-Унгария въ Балканитѣ. „Политика“ изказва мнение, че Берхтолдъ има за целъ да предизвика нови разногласия между Сърбия и България и да лови риба въ мжтна вода.

185. *Цариградъ*, 6 VIII. „Левантъ Херолдъ“ окачествява почина на графъ Берхтолда като истинска благодатъ за Турция. Вестникътъ казва, че предложението на графъ Берхтолда е било направено само за попрѣчване всѣки опитъ за намѣса; заради благосъстоянието на Турция и за собственото си спокойствие Европа трѣбва да приеме това предложение; сжщо Русия, ако действително желае поддържането статуквото, ще приеме най-сегне австро-унгарското предложение. Вестникътъ е на мнение, че починътъ на графъ Берхтолда е насоченъ къмъ разрешението на албанския въпросъ. Постжпкитѣ на Европа въ този смисълъ биха дали жертва, принесена за общи миръ и за съживяване на Турция.

186. *Цариградъ*, 6 VIII. Въ вчерашната си уводна статья „Сабакъ“ пише следното по турско-българскитѣ отношения, което е изразъ на мнението на управляващитѣ кржгове: „Поставачитѣ на бомби и устроителитѣ на митинги въ България иматъ за целъ използването на обстоятелствата, създадени отъ безредицитѣ на нѣкои мѣста въ Турция — мислейки, че това е единъ изключителенъ случай, какъвто дълго време не ще имъ се представи. Ще си постигнатъ ли целъта тѣзи агитатори? Съмнително е. Тѣ разчитатъ на следнитѣ две условия: натискъ надъ българското правителство или намѣса на великитѣ сили въ вътрешните работи на Отоманската империя за възстановяване на реда. Комитаджитѣ, четитѣ и крайнитѣ шовинисти, обаче, трѣбва да иматъ предвидъ сегашното състояние на България; тази държава е следвала досега твърде сполучлива линия на поведението за защита на своитѣ интереси и нѣма никакви основания днесъ да промѣня това си поведение. Царъ Фердинандъ е единъ отъ най-способнитѣ владѣтели въ наше време; въ политиката си отдавна той е ималъ за целъ да не засѣга неприятно Европа и сигурно е, че, каквато и да е надеждата на устроителитѣ на митинги, царъ Фердинандъ не ще иска, особено въ единъ моментъ, когато отоманското правителство се бори съ голѣми вътрешни трудности, когато то работи съ всичкитѣ си сили за превъзможването имъ, да тури начало на една политика, която би

предизвикала негодуване въ цѣла Европа противъ България. Въ отоманскитѣ официални крѣгове сѣществва увѣреността, че правителството на г. Гешова не ще напустне линията на поведението, която си е начертало за поддържане добри отношения съ Отоманската империя и — да работи за тѣхното усиляване; тази увѣреностъ съставлява едно ценно положение; надѣваме се и отъ друга страна убенени сме, че т. Гешовъ и неговитѣ сподвижници не ще нахърнятъ туй положение на отитѣ".

Последнитѣ депеши отъ Ибрахимъ паша, получени въ Портата, досѣжно албанцитѣ, изглеждатъ успокоителни; положението не отива къмъ влошаване, макаръ вчера да сѣ влѣзли въ Скопие 1500 въоръжени албанци, освенъ намиращитѣ се отъ по-рано тамъ, макаръ че отъ друга страна нѣколко стотинѣ албанци сѣ влѣзли въ Велесъ и че 150 души сѣ пристигнали въ Солунъ. Правителството е изпратило 30 дружини въ Скопие и Велесъ и е заповѣдало да се спре отиването на албанцитѣ къмъ Солунъ, като се прибѣгне въ случай на нужда до военна сила.

"Икдамъ" пише, че въпрѣки враждебнитѣ манифестации противъ Турция, станали въ България, правителството на последната продължава да храни приятелски чувства спрямо Турция; фактитѣ достатъчно говорятъ, че Софийското правителство нѣма да измѣни поведението си, въпрѣки националистичнитѣ движения на опозиционнитѣ партии на македонския комитетъ. Българското правителство не е прибѣгнало до никакво натрупване на войски близу до отоманската територия и то е увѣрило Портата въ своитѣ миролюбиви чувства. Г-нъ Гешовъ, български министъръ-председателъ, въ едно свиждане съ турския пълномощенъ министъръ въ София Наби бей, е направилъ предъ последния формални заявления въ този смисълъ.

187. *Солунъ*, 6 VIII. (Закъснѣла). Вчера по пладне на цариградската желѣзопѣтна линия, близу до станцията Сарж-гьолъ, $\frac{1}{2}$ часъ преди минаване на солунския влакъ, случайно била открита отъ стражата върху релситѣ една капсула, свързана посрѣдствомъ фитилъ съ две голѣми бомби, заровени единъ метъръ подъ релситѣ. Поради невъзможностъ да се даде знакъ за спиране на влака войничитѣ почнали де стрелятъ; влактѣ едва успѣлъ да спре на десетъ крачки отъ бомбитѣ. Следъ изваждането на последнитѣ влактѣ бавно и предпазливо продължилъ пътуването.

На 29 м. м. една турска чета убила надвечеръ свещеника Константинъ попъ Василевъ отъ село Стинекъ, Петришко. На 2 м. м. вечерта е билъ разрушенъ отъ неизвестчи лица голѣмиятъ дървенъ мостъ при с. Горгопикъ, Гевгелийско, намиращъ се на шосето, което води отъ гумендженската станция за Гуменджа. Сѣщата вечеръ е билъ убитъ въ влашкото село Ошинъ, Гевгелийско, влашкиятъ първенецъ Нано, въ чиято кѣща се помѣщавала телеграфната жандармерийска станция. Навлизането на албанцитѣ въ вѣтрешността на Македония създава голѣми безпокойства на правителството, Военнитѣ власти сѣ получили категорична заповѣдъ да не допускатъ напредването на албанцитѣ отгатыкъ Велесъ. За тая цель въ Демиръ-Капия сѣ били съ-

срѣдоточени значително число войски. Излѣзло е султанско ираде, съ което всички албански главатарии се награждаватъ съ ордена „Османіе“; ония отъ тѣхъ, които притежаватъ военни титли, сж повишени въ по-високъ воененъ чинъ.

188. *Петербургъ*, 7 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Неочакваното за Турция австро-унгарско предложение за намѣса въ турскитѣ вътрешни работи предизвика голѣмо незадоволство въ всички тукъшнии политически крѣжгове безъ разлика на партии. Печатътъ отъ всички направления се изказва единодушно противъ австрийското предложение и увѣрва, че цѣла Турция ще се обедини противъ опитването на Европа да ѝ натрапи автономия на европейскитѣ области — и нарича такъвъ опитъ решителна стѣпка къмъ разпокъсването на турската империя. Тукъ сж силно обезпокоени отъ движението на албанцитѣ къмъ Солунъ, които наричатъ „австрийска армия“; надѣватъ се, че благодарение дадената пълна амнистия на албанцитѣ, движението ще спре. Клането въ Берана, дето албанцитѣ мюсюлмани избивали християни — сърби и черногорци — изглежда, че надминава избиването въ Кочани; числото на пострадалихъ въ Берана достигало, казватъ, нѣколко стотинъ души; имало много кѣщи изгорѣни“.

189. *Скопие*, 7 VIII. Споредъ официални сведения племената миридити, матъ и пука, въ Шкодренския вилаетъ, отъ нѣколко дни сж въстанали и водѣли ожесточени сражения съ войската. Тѣхното главно искане било даването имъ автономия.

190. *Скопие*, 7 VIII. Съобщаватъ официално, че на 4 т. м. черногорцитѣ при Берана навлѣзли въ турска територия и убили единъ офицеръ и четирима войници. Носи се неговѣренъ слухъ, че мохамеданското население въ Беранско влизало въ християнскитѣ кѣщи и вършело убийства. Пристигналитѣ на 4 т. м. въ Велесъ албанци, на брой 35 души, се опитали действително да освободятъ затворницитѣ, обаче безуспѣшно, тъй като властитѣ взели своевременно мѣрки; затворътъ се пазѣлъ отъ войска и конница, изпратена отъ Щипъ. Цѣлото турско население било въоръжено отъ властѣта; то било решено, въ случай, че албанцитѣ почнатъ да гърмятъ, да се отдаде на изстѣпления и убийства, следъ което всички тѣзи кръвопролития щѣли да припишатъ на албанцитѣ. Пѣтници, пристигащи отъ Велесъ, съобщаватъ, че тамъ населението живѣе въ непрекъснатата тревога и страхъ...

191. *Цариградъ*, 7 VIII. Споредъ вестницитѣ Министерскитѣ съветъ, който заседава до единъ часа тази нощъ, взелъ решение да се направятъ енергични постѣпки въ Цетина и да се привлѣче вниманието на военнитѣ сили върху Черна-гора, която зае воинствено поведение, навлѣзе въ отоманска таритория и раздаде орѣжие на християнитѣ въ Берана.

Бившиятъ депутатъ Лютфи Фикри бей отхвърля въ уводна статия въ „Танзимотъ“ твърдението, че направената отъ графъ Берхтолда постѣпка била въ свръзка съ сегашното положение на албанцитѣ, но заявява, че това австро-унгарско предложение е предупреждение, отправено къмъ Турция въ смисълъ, че последната ще трѣбва да въведе

въ своите европейски области децентрализиционен режим, който е вътрешна необходимост; Турция би тръбвало да въведе режим на децентрализация безъ да се излага на натискъ отъвън; дори и най-широката децентрализация, ако се предвиди въ отоманското законодателство, туй не ще бже въ ущърбъ на единството и цѣлокупността на империята, — казва Фикри бей.

192. *Виена*, 7 VIII. Съобщаватъ отъ Солунъ: „Известията отъ Скопие гласятъ, че положението тамъ се подобрило и населението се успокоило. Албанцитѣ захванали да се връщатъ по домоветѣ си. Три влака съ албанци и тѣхнитѣ главатари, между които Риза бей, заминали. Градътъ взима пакъ нормалния си видъ“.

193. *Цетина*, 7 VIII. Официално съобщаватъ: турската войска и руговските арнаути, преди да отидатъ въ помощъ на града Берана, сж изгорѣли блокхаузитѣ на турско-черногорската граница, съ цель последнитѣ да не паднатъ въ ржцетѣ на въстаницитѣ. Клането въ Беранско продължава. Пограничната черногорска територия е препълнена съ бѣжанци, много отъ които ранени. Въ нападението на Берана не е участвувалъ нито единъ черногорецъ. Вчера въ Цетина се състоя голѣмъ митингъ, на който се протестира противъ турскитѣ жестокости надъ християнското население въ Берана. Въ резолюцията, приета отъ митинга, се иска отъ черногорското правителство да се обяви война на Турция.

194. *Кьолнъ*, 8 VIII. На „Кьолнише Цайтунгъ“ съобщаватъ отъ Берлинъ: „Несъмнено е, че Турция нѣма ни най-малко интересъ да влиза въ свада съ Черна-гора. Може да се предполага, че вината за това е на Черна-гора, която по причини не съвсемъ ясни, следваше политиката на дразнене, спрямо която Турция досега се е показвала крайно търпелива; не може да се мисли, че Цариградското правителство ще продължава и по-нататкъ въ това си похвално направление; може да се каже, че обявяването на война съ Черна-гора би било за Турция единъ изходъ отъ затруднителното ѝ вътрешно положение. Не е изключена евентуалността, че Турция би могла да прибѣгне къмъ туй срдство. Време е, прочее, да се държи спрямо Черна-гора по-енергиченъ езикъ, отколкото досега; никоя отъ великитѣ сили нѣма интересъ отъ подигането на Източния въпросъ. Задачата за намиране успокоително срдство е трудна, но е разрешима, тъй като всички разумни хора въ Турция признаватъ голѣмата нужда отъ намиране изходъ отъ сегашното положение. Никоя велика сила не е съгласна, щото Черна-гора да предизвика самоволно смутове; въпросътъ е твърде важенъ, за да може да се допустне на малки държави като Черна-гора да предприематъ сами разрешението му“.

195. *Цариградъ*, 8 VIII. „Алемдаръ“ има сведения, какво грцкото правителство дало увѣрения, че ще подпомага Портата противъ всѣкакви инциденти на Балканския полуостровъ.

196. *Виена*, 8 VIII. Съобщаватъ отъ Цариградъ съ дата 7 того 3 ч. сл. обѣдъ: „Въ тазнощното си заседание Министерскитѣ съветъ е взелъ решение да се смѣта албанскитѣ въпросъ за приключенъ. Тѣзи отъ албанцитѣ, които сж искали да се завърнатъ по домоветѣ си,

ще бъдат смѣтани за разбойници и третирані като такива. Даденъ имъ билъ срокъ до тази сутринъ да се подчинятъ, иначе ще бъдатъ нападнати отъ правителствената въоръжена сила“.

Потвърждава се известието, че черногорцитѣ сж заели градеца Берана; околнитѣ височини, обаче, още били въ ржцетѣ на турската войска. Въ дипломатическиѣ кржгове се вѣрва, че черногорцитѣ ще изпразднятъ града. Турцитѣ изпращатъ войски за Берана отъ Ипекъ,

197. Цариградъ, 8 VIII. Министрътъ на външнитѣ работи Нурадунгянъ, ефенди потвърди известието, че съ Италия сж започнати преговори, които нѣматъ никакъвъ официаленъ характеръ.

— Вестникитѣ съобщаватъ, че войскитѣ сж отблъснали отъ Берана герногорцитѣ и сж влѣзли въ града.

198. Лондонъ, 8 VIII. Агенцията „Ройтеръ“ се учи въ добре уведомениѣ кржгове, какво България очаква съ значително безпокойство подробноститѣ на точкитѣ, върху които ще стане размѣната на възгледи между силитѣ. Българитѣ смѣтатъ, че е настѣпилъ за Европа моментътъ да се намѣси активно на Балканитѣ, Европа не си е дала достатъчно смѣтка за възмущението, повдигнато въ България отъ Кочанската афера; увѣряватъ по този поводъ, че като се вземе предвидъ вълнението всрѣдъ всички партии въ България, въ скоро време ще изпъкнатъ само две приемливи алтернативи—да се обяви война на Турция, или да се даде автономия на Македония подъ надзора на силитѣ.

199. Солунъ, 8 VIII. Вчера отпътуваха за Велесъ солунскиятъ и битолскиятъ коменданти, Саидъ паша и Джавидъ паша, съ строги инструкции да не допускатъ по никой начинъ напредването на албанцитѣ по-нататъкъ отъ Велесъ. Около Велесъ досега има съсредоточени около две дивизии войска, изпратена тамъ отъ Албания и отъ Битоля. Съ своето необмислено поведение албанцитѣ неочаквано се намиратъ въ твърде критическо положение.

Цѣлата Беранска кааза, въ която има около 50 чисто сръбски села, е въ форменъ бунтъ. Правителственитѣ власти, съ изключение на тѣзи въ града Берана, сж били изгонени навсѣкжде и замѣстени съ черногорски власти. Отъ Ипекъ сж били изпратени къмъ Берана петъ батальона пехота и артилерия. Сраженията продължаватъ непрекъснато.

На 5 т. месецъ въ 10 ч. вечерта на километъръ 126 отъ скопската линия избухнала адска машина, която повредила релситѣ на нѣколко метра разстояние.

На 6 того по пладне една албанска група отъ 31 въстаници влѣзла безпрепятствено въ Струга съ пѣсни и шумни демонстрации отъ никого необезпокоявана и се настанила въ помѣщението на албанския клубъ.

На 5 т. месецъ 300 албански въстаници се опитали да влѣзатъ въ Драчъ. Следъ продължително сражение съ войската, подпомогната отъ гражданитѣ, албанцитѣ били отблъснати.

На 6 т. м. между станциитѣ Дойранъ и Аканджали по цариградската желѣзопътна линия била намѣрена една бомба.

200. Цариградъ, 8 VIII. „Танинъ“, който днесъ поднови излизането си, потвърждава известието, че предвидъ застрашителното положение въ страната, младотурскиятъ комитетъ разпратилъ до всички

свои клубове окръжно, въ което се казвало, че комитетът приема засега извършеното отъ правителството, подъ условие да иска отъ него смѣтка по-късно въ благоприятенъ моментъ.

Земетресенията около Мраморно море продължаватъ. Малкото оцѣлѣли кѣщи сѣ и тѣ на сругване.

Между народа се води усилена агитация за идване на властъ на единъ кабинетъ начело съ Кямилъ паша, който окачествяватъ като отмъстителенъ кабинетъ. Отмъщение противъ младотурския кабинетъ се проповѣдва дори по джамиитѣ. Завчера единъ ходжа въ една рамазанска проповѣдь въ джамията Св. София казалъ: „Махмудъ Шефкетъ паша, Талаятъ бей, Джавидъ бей и бившиятъ шейхъ юль-ислямъ Муса Кязимъ ефенди би трѣбвало да бждатъ обесени на четири тѣхъ цариградски порти.

201. Цариградъ, 8 III. „Танинъ“ се изказва неodobрително за постѣпката на графъ Берхтолда. Вестникътъ е на мнение, че графъ Берхтолдъ е чакалъ падането на младотурския кабинетъ и поемането властѣта отъ единъ кабинетъ, клонещъ къмъ децентрализация, да направи своето насочено къмъ разпокъсването на Турция предложение.

202. Скопие, 9 VIII. Албанскитѣ пълчища, които се връщатъ по роднитѣ си мѣста, сѣ изтѣпкали, опустошили и изпоорали почти всички градини, кукурузени нивы, бостани и лозя въ околноститѣ на Скопие и онѣзи, които тѣ срѣщатъ по пътя си. По цѣлата турско-черногорска граница между Колатинъ, Плава, Гусинье, Селце до Кастратскитѣ езера ставатъ всѣкидневно сражения между войската, подпомогната отъ руговскитѣ албанци и черногорцитѣ, подпомагани отъ малисорскитѣ племена кастрати, коги, груди, шали, шоши, клименти и други.

203. Кочани, 9 VIII. Анкетната комисиия не оправда надеждитѣ, които ѝ се възлагаха за безпристрастно разследване събитията и откриване виновницитѣ.

204. Виена, 9 VIII. „Райхсностъ“ възпроизведе твърденията на единъ отъ най-способнитѣ ромънски дипломати, нѣкогашенъ ромънски представителъ въ Италия, а сега такъвъ при една велика сила отъ Тройното съглашение, който казва, че слуховетѣ за тайно турско съглашение сѣ лишени отъ всѣко основание. . . Ние сме въ добро прирѣтелство съ Турция,—продължава ромънскиятъ дипломатъ. — Всѣко териториално разширение на коя и да е балканска държава би засегнало естествено нашия кредитъ и престижъ, понеже такова разширение може да стане само въ ущрѣбъ на Турция, нашето поведение спрямо Портата е ясно само по себе си, ние сме за запазване на статуквото.

Относно евентуалността за ромъно българско съглашение, съ цель за задружно действие между дветѣ държави, интервюираниятъ ромънски дипломатъ заявилъ, че е лесно да се намѣри платформа за такова съглашение: стига само България да ни даде, по начинъ изключващъ всѣко съмнение, увѣрение, че изоставя завсѣкога въжделенията си за Добруджа; иначе сътрудничеството между нея и Ромъния е невъзможно. Ние сме първи въ Балканския полуостровъ и такова искаме да останемъ въ бждеще,

205. *Цариградъ*, 9 VIII. Увѣряватъ, че военниятъ съюзъ упражнявалъ натискъ за съставяне кабинетъ начело съ Кямилъ паша. Оставката на Хилми паша, министъръ на провощдието, се дължала най-вече на натискъ, упражняванъ отъ четирима генерали.

206. *Цариградъ*, 9 VIII. Портата е оведомена, че Черна-гора продължава своитѣ военни приготовления, които безпокоятъ официалнитѣ крѣгове. Кралъ Никола билъ заявилъ на управляващия турската легация въ Цетина, че билъ въодушевенъ отъ чувство на миролюбие, но че билъ принуденъ да прави мобилизация, като противовесъ на турскитѣ войскови съсърдоточавания. Тукашнитѣ официални крѣгове не скриватъ, че Турция е съсърдоточила войски около Берана за отблъскване опититѣ на черногорцитѣ за нашествие.

207. *Цетина*, 9 VIII. Турскитѣ войскови отдѣления отъ пограничнитѣ блокаузи при Велика всѣкидневно стрелятъ срещу нашитѣ села, разположени въ този край, като съ това предизвикватъ мирното черногорско население къмъ съпротива.

208. *Цетина*, 9 VIII (официално). Идешитѣ отъ Цариградъ обвинения противъ Черна-гора сж безосновни. Черногорското правителство е сезирало великитѣ сили съ нетърпимото положение, създадено отъ непрестаннитѣ погранични инциденти, предизвикани отъ турскитѣ войски, и ще чака съ търпение резултата . . .

209. *Цариградъ*, 9 VIII. Султанътъ прие вчера на продължителна аудиенция принцъ Сабахеддинъ, който, както е знайно, се подвизава като ратникъ за децентрализационния режимъ въ Турция . . .

„Алемдаръ“ има сведения, че въпрѣки даванитѣ отъ нея увѣрения за миролюбие, Гърция усилва своитѣ гарнизони край турската граница и мобилизира запаса отъ окрѣжитѣ Лариса, Калабика и Трикала.

210. *Скопие*, 10 VIII. Християнското население въ Скопие продължава да е въ тревога и следъ заминаването на албанцитѣ. Полицията изглежда безсилна, тъй като всички скопски турци открито носятъ въ пояситѣ си револвери и ножове и се държатъ надменно и предизвикателно спрямо християнитѣ.

Преди нѣколко дни е билъ убитъ отъ неизвестни хора, недалечъ отъ собствената му къща, свещеникътъ Евтимъ Темелковъ, въ село Митрошинци, Пехчевско.

На 7 того, пазаренъ день, въ Велесъ произлѣзла паника всрѣдъ жителитѣ вследствие на единъ инцидентъ между двама офицери.

Дирекцията на желѣзопѣжната компания, вследствие на заплашителни писма отъ разни чети, е решила, съ цель за избѣгване на катастрофи съ пѣтнишкитѣ влакове, да изпраща за въ бждеще, преди потеглянето на пѣтнишкия влакъ, товаренъ влакъ или, ако нѣма такъвъ, съвсемъ прѣзденъ влакъ.

211. *Кочани*, 10 VIII. Общиятъ брой на раненитѣ въ Кочани възлиза на 251 души, отъ които 221 българи и 30 души турци.

212. *Цариградъ*, 10 VIII. Портата, която вчера до пладне бѣше безпокойна, отъ снощи насамъ изглежда успокоена по поводъ на черногорската мобилизация. Представителитѣ на великитѣ сили сж направили енергична постѣпка въ Цетина и вчера предъ Портата, като сж

дали съвети за спокойствие и благоразумие. Въ авторитетните дипломатически кръгове владѣе убеждението, че турско-черногорскиятъ въпросъ ще бѣде уреденъ по приятелски начинъ. Сжщото убеждение е изказано и въ интервютата на Нурадунганъ ефенди, министъръ на външните работи, и г. Пламенацъ, черногорски шарже д'аферъ.

213. Цариградъ, 10 VIII. Споредъ сведения, черпени въ турски кръгове, Черна-гора съсърдоточила до турската граница 34-хилядна войска. „Алемдаръ“ казва, че споредъ сведения, получени въ едно надеждно учреждение, отъ Русия пристигнали въ Черна-гора и били стоварени въ Антиварското пристанище 139 тона.

Ерзерумскиятъ валия телеграфира до В.Порта, че Русия съсърдоточила 60-хилядна войска въ Сарж-Камъшъ, на кавказката граница. 20-хиляди души отъ тази войска били пристигнали откъмъ Волга.

Споредъ сведения, получени въ Министерството на вътрешните работи италианцитъ бомбардирани на 4 т. м. турския лагеръ при Ходейда; нѣколко снаряди паднали близу до болницата; имало петъ души ранени.

214. Цариградъ, 10 VIII. Слухъ се носи, че военниятъ съюзъ упражнявалъ натискъ за свалянето на сегашното правителство и поставянето на Кямилъ паша на везирски постъ въ разстояние на два дни.

215. Цариградъ, 10 VIII. Въ противовесъ на обнародваното отъ нѣкои цариградски вестници съобщение, споредъ което българското правителство било дало въ Портата нови миролюбиви увѣрения, отъ мѣродавно мѣсто заявяватъ, че българскиятъ пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ не е правилъ предъ турския министъръ на външните работи никакви изявления по политиката на царството спрямо отоманската империя. Напротивъ, г. Сарафовъ между другото е казалъ на Нурадунганъ ефенди, какво движението въ България ще се засили, когато стане известно, че турски войници сж били и убивали българитъ въ Кочани.

216. Кочани, 11 VIII. Възъ основа на констатиранитъ отъ нея факти, анкетната комисия решила да бждатъ дадени подъ сждъ всички офицери и войници, които участвували въ безредицитъ; за най-виновенъ комисията смѣта гарнизонния комендантъ.

217. Виена, 11 VIII. „Политише Кореспонденцъ“ се учи, че френскиятъ посланикъ въ Виена, г. Крозие, е съобщилъ официално въ външното министерство, какво френското правителство изявява драговолно готовность да участвува въ размѣната на мнения между силитъ досеже Турция, съгласно на предложението на графъ Берхтолда. Началникътъ на отдѣление въ външното министерство, баронъ Макио, получи собственоръчно въпросното съобщение, като представителъ на графъ Берхтолда.

218. Атина, 11 VIII. Противно на официалнитъ твърдения отъ турска страна, Атинската телеграфна агенция е уведомена, че албанцитъ сж завзели Бератъ и че сега се движатъ противъ Валона. Въ цѣла Албания положението е съвсемъ несигурно.

219. *Синая*, 11 VIII. Графъ Берхтолдъ и неговата съпруга пристигнаха тая сутринъ тукъ. Тъ бѣха посрещнати отъ министъръ-председателя.

220. *Българдъ*, 11 VIII. „Одиекъ“ посвещава въ вчерашния си брой една статия за предложението на графъ Берхтолдъ, въ което препоръчва скептично отнасяне къмъ австроунгарския починъ по протѣната причина, че Австро-Унгария има задни мисли и че подобенъ починъ отъ нейна страна не вдъхва довѣрие. „Самоуправа“ излага въ ввводна статия трудното положение на Балканитѣ и казва, че едничкото сръдство за омиротворението имъ е даването отъ великитѣ сили свобода на балканскитѣ народи.

221. *Солунъ*, 11 VIII. Валиитѣ на всичкитѣ европейски вилаети сж били уведоменн вчера телеграфически, че е дадена отъ Султана обща амнистия на всички политически престѣпници, както намиращитѣ се въ затворитѣ, тъй и избѣгалитѣ, отъ всички народности . . .

На 9 того въ Разложко, въ политѣ на Пиринъ планина, имало, споредъ официаленъ източникъ, ожесточено продължително сражение между една българска чета и едно войсково отдѣление. Убити били трима четници, а други трима ранени и живи заловени.

Една грѣцка чета пленила въ Мецово, Янински вилаетъ, сджията Абдуллахъ Хамитъ, за освобождението на който искала откупъ.

Четата на войводата Ичко, въ Гевгелийско, отвлѣкла въ пленъ 12 овчари, власи, аргати на нѣкой си богатъ влахъ; за пуцането имъ на свобода искала 200 лири откупъ.

На 9 т. м. при станция Демиръ Капия, по скопската желѣзопѣтна линия, били намѣрени три адски машини, поставени подъ релситѣ на моста.

Албанскитѣ въстаници въ Янинско отвлѣкли въ пленъ, презъ време на една негова обиколка, генералъ-щабния офицеръ Хамди бей, който билъ осжденъ на смъртъ отъ въстаницитѣ. Отъ Янина била изпратена силна военна потеря за освобождението му.

Известниятъ южно-албански главатаръ Авни бей блокиралъ съ четата си нахийския центъръ Хрупища, въ Костурско, и сполучилъ да навлѣзе вътре.

222. *Скопие*, 12 VIII. Ипекскитѣ албанци, следъ разграбване горжжието отъ държавнитѣ складове, нападнали и помѣщенята на инженеритѣ за пѣтищата, като разграбили намиращитѣ се въ тѣхъ инструменти и други вещи.

На 5 т. м. сж дезертирали 20 конници войници и 5 офицера сжщо конници отъ Митровишкия гарнизонъ, и презъ Нови пазаръ се отправили за Босна, гдето на границата австрийската стража ги задржала.

223. *Букурещъ*, 12 VIII. Министрътъ на външнитѣ работи г. Майореску даде тази сутринъ дежбоне въ честь на графъ Берхтолдъ и неговата съпруга му.

224. *Цетина*, 12 VIII. (Официална). Въпрѣки всички обещания и увѣрения отъ турска страна, че сж дадени заповѣди за прекратяване

огъня по границата, турските военни погранични кордони всеки ден стрелят въ черногорската територия.

225. *Цариградъ*, 12 VIII. Портата направила въ Цетина енергични постъпки, като поканила черногорското правителство да демобилизира войските си. Сщевременно Турция взела предпазителни мърки край черногорската граница; отъ Скопие, Нови пазаръ и Митровица се изпращатъ войски къмъ границата. Пресмътъ се тамъ да е съсрѣдоточена 35 батальона войска.

226. *Цариградъ*, 12 VIII. Министерскиятъ съветъ взе решение за обявяване военно положение въ Ксчани и за предаване на воененъ съдъ гражданските и военни чиновници, които презъ време на инцидентитѣ пренебрегнали своя дългъ. Правителството отпустила още 10000 лири за пострадалитѣ въ Кочани.

227. *Българдъ*, 12 VIII. Вестниците обнародватъ едно полуофициално съобщение, получено тази нощъ отъ сръбската граница, за кланета, извършени отъ албанцитѣ надъ сърбитѣ въ Сеница и Бѣло поле. Въ време на кланетата билъ убитъ сеничкиятъ каймакаминъ Поповичъ. Албанцитѣ намѣрявали, споредъ сжщото съобщение, да извършатъ наскоро клане надъ сърбитѣ въ Нови пазаръ. Много сръбски семейства отъ Сенице и Бѣло поле избѣгали къмъ сръбската граница.

Туй известие предизвика тукъ голѣмо възбуждение. Вестниците подканятъ правителството да вземе най-енергични мърки за защита на сръбското население въ онѣзи покрайнини. За утре се готви свикването на голѣмъ митингъ.

228. *Атина*, 13 VIII. „Месаже д'Атенъ" възпроизвежда нѣкои пасажии отъ грѣцкитѣ вестници, отнасящи се до предложението на графъ Берхтолда. „Патрисъ" казва, че това предложение се посрѣща съ симпатични отзиви. Приемането предложението на графъ Берхтолда отъ силитѣ, заключава „Патрисъ", и ако се приложи искрено, ще тури край на злинитѣ, които разяждатъ Близкия изтокъ.

„Естия" пише, че ние трѣбва съ хладнокрѣвие да посрещнемъ развитието и съдбата на Берхтолдовото предложение, безъ да се оставяме да бждемъ излъгвани съ измамливи надежди, тъй като силитѣ винаги работятъ за собственитѣ си интереси. „Естия" заключава, че девизътъ на балканскитѣ народи трѣбва да бжде „Балканитѣ за балканскитѣ народи".

„Ембросъ" смѣта, че никакъвъ лѣкъ не е въ състояние да предпази Турция отъ окончателна катастрофа.

229. *Кьолнъ*, 13 VIII. На „Кьолнише Цайтунгъ" заявяватъ, че е съвсемъ невѣрна новината на „Новое время", какво маршалъ фонъ деръ Голцъ щѣлъ да отиде наскоро въ Цариградъ съ мисия отъ страна на Германия и че въ турскитѣ крѣгове давали голѣмо значение на това посещение.

По поводъ предложението на графъ Берхтолда Кьолнише Цайтунгъ пише, че съ предстоящата размѣна на мнения се преследва общата целъ да се насочатъ работитѣ въ Близкия изтокъ по пѣтица полезни за развоя на Турция и за запазване на европейския миръ. Политическитѣ групировки на силитѣ могатъ много добре да спомог-

натъ за постигане на тази целъ. Абсурдно е, следователно, да се мисли, че въ случая се касае до предприемането на действия, които да дадатъ преднина на една политическа группировка, като се нахвърнятъ интереситъ на друга подобна.

230. Цетина, 13 VIII. Представителитъ на великитъ сили направиха приятелски постъпки, като настояваха за запазване на мира. Кралъ Никола и правителството отговориха, че Черна-гора не храни никакви агресивни намѣрения, но иска само да брани границата си противъ турскитъ нападения и изказаха надеждата, че силитъ ще намѣрятъ срѣдства за уреждане на турско-черногорския въпросъ и ще отстранятъ причинитъ за конфликта.

231. Скопие, 13 VIII. Мѣстнитъ власти въ Кочани сж почнали раздаването парични помощи на пострадалитъ въ погрома семейства отъ отпустнатитъ 5000 турски лири.

232. Скопие, 13 VIII. Една албанска чета отъ 120 души отвлѣкла преди нѣколко дни хиляда овце на Иосифъ Тодоровени отъ Галичникъ, Дебърско. Властта не е взела никакви мѣрки за преследването на разбойницитъ въ връзки оплакването на пострадалия.

233. София, 13 VIII. Опълномощени сме да опровергаемъ твърденията на единъ софийски сутрешенъ вестникъ, че въ Чамъ кория имало съвещание на министритъ подъ председателството на Царя, че тѣзи дни щѣли да бждатъ мобилизирани южно-българскитъ дивизии и че войната съ Турция щѣла да бжде обявена идущия септемврий. Впрочемъ, знае се, че вчера повечето министри бѣха въ София.

234. Цариградъ, 13 VIII. Привърженицитъ на младо-турската партия държаха вчера въ централния комитетски клубъ подготвително събрание за опредѣляне дневния редъ на тазгодишния младотурски конгресъ.

Споредъ официални портенски сведения на 7 т. м. въ с Велища, Кочанска кааза, избухнала една малка бомба въ една къща, дето квартирували наемателитъ на десетъка; единъ отъ тѣхъ билъ раненъ. Наредено е следствие.

235. Цариградъ, 13 VIII. Една турска чета отъ около 40 души, подъ началството на поручикъ Джемалъ, действува изъ Охридско. Въ 15 дни тя е убила петима българи и, казватъ, че решила да убие и други интеллигентни българи, особено онѣзи, които сж участвували въ въстанието отъ 1903 год. На населението отъ Охридъ и околноститъ, което поискало отъ каймакамина да вземе мѣрки противъ тази чета, каймакаминътъ отговорилъ, че билъ безсиленъ да стори нѣщо, тъй като хората отъ тази чета се разхождали свободно изъ Охридъ и си правили ифтера (рамазачска разговявка) у първенцитъ турци отъ града.

Има слухъ, че великиятъ везиръ Гази Мухтаръ паша получили заплашителни писма отъ военния съюзъ.

236. Скопие, 13 VIII. Споредъ нѣкои информирани кръгове турско-черногорскиятъ пограниченъ конфликтъ билъ дѣло на младотурцитъ, съ целъ да се компрометира положението въ страната при новия кабинетъ. Албанцитъ отъ Ругово, които бѣха въоръжени отъ бившия мютегарифъ и комендантъ на Ипекъ, Джаферъ Таяръ бей, заедно съ войската, първи сж нападнали невѣстаналитъ молесери и мирното

сръбско население отъ беранската кааза, което сж почнали да ограбватъ и убиватъ безъ никаква милостъ. Тогава се намѣсили черногорцитѣ и сж произлѣзли нѣколко кървави схватки.

237. Скопие, 14 VIII. Майоръ Мустафа бей отъ 15-и полкъ ще бжде предаденъ на воененъ сждъ за боравене съ политика. Въпрѣки формалното запрещение, издадено отъ войнитѣ, да се не занимаватъ съ политика, офицеритѣ отъ 7-и стрелчески батальонъ, квартируващъ въ Скопие, както и онѣзи отъ кавалерията, се организиратъ, за да защищаватъ комитета „Обединение и напредѣкъ“.

238. Цариградъ, 14 VIII. Новоназначениятъ министъръ на вътрешнитѣ работи Данишъ бей пристигна тукъ. Има слухъ, че Енверъ бей и Фетхи бей, турски военачалници въ Триполитания и Бенгази, били повикани отъ комитета „Обединение и напредѣкъ“, за да участвуватъ въ младотурския конгресъ.

239. Парижъ, 14 VIII. Агенция „Хавасъ“ се учи отъ Лондонъ: „Английското правителство е помолило Парижкия и Петербургския кабинети да се присѣдинятъ къмъ него, за да привлѣче вниманието на Гърция върху опасноститѣ отъ дебаркирането въ Самосъ и предизвикването на движение за анексиране къмъ Гърция, което сега се подготвя въ Гърция и Критъ. Два английски и френски военни парахода получиха заповѣдъ да отидатъ въ Самосъ и да се противопоставятъ съ сила на дебаркирането“.

240. Лондонъ, 14 VIII. Агенция „Ройтеръ“ съобщава отъ Малта: положението на Критъ вдѣхва безпокойство. Вѣрва се, че по тая причина заминаването на английския крайцеръ „Диана“ е ускорено съ два дни.

241. Българдъ, 14 VIII. Правителството натовари своя пълномощенъ министъръ въ Цариградъ да направи енергични постѣпки предъ Портата по поводъ клането въ Сеница и сжщевременно да поиска защитата за сърбитѣ въ цѣлия Ново-пазарски санджакъ противъ евентуални нови нападения. „Одискъ“, органъ на младорадикалитѣ, пише: „Дълги години Сърбия бѣше добъръ търпимъ съседъ на Турция. Сръбскитѣ правителства биваха често пжти и противъ желанието на цѣлия народъ приятелски разположени къмъ Турция. За туй приятелство тя ни се отплаща съ варварско изтрѣбление на сърбитѣ въ една отъ своитѣ покрайнини. Всѣко търпение има граница. Сръбското правителство е длъжно да намѣри тутакси срѣдства за възпрепятствуване изтрѣблението на сръбския елементъ. Проявяването на отстъпчивостъ въ тая посока би било не само грѣшка, но и престѣпление. Дългъ на сръбското правителство е сега да действува енергично“.

242. Солунъ, 14 VIII. За да се осигури безопасността на желѣзницитѣ, решено е да се увеличи охраната и да се построятъ нови бараки край желѣзопжтнитѣ линии.

Вследствие на едно донесение до кочанскитѣ власти, какво войводата Тодоръ Александровъ проектиралъ да извърши атентатъ въ село Виница на 8 т. м., пазеренъ день, всички войски отъ Кочани заминали за Виница, дето въ казания день се явили въоръжени всички турци отъ с. Градецъ. По сжщитѣ причини жителитѣ на Виница него

день не отворили дюкянитѣ си, нито пъкъ нѣкой отъ околнитѣ български села е отишълъ на пазаръ.

243. Цариградъ, 14 VIII. Споредъ известия, получени въ арменската патриаршия, сигурността и безопасността въ населенитѣ съ арменци области била незадоволителна. Въ Битлиска вилаетъ владѣла анархия. Всички пѣтища били прекъснати. Кюрдитѣ вършили всѣки день убийства надъ арменци.

244. Цариградъ, 14 VIII. Рускиятъ посланикъ г. Гирсъ има вчера свиждане съ министра на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди; разговортъ имъ, който ималъ за предметъ предложението на графъ Берхтолда, трая часъ и половина. Джавидъ паша съ войската си навлѣзълъ въ Берана. Турско-черногорскитѣ инциденти се смѣтатъ за свършени. Конгресътъ на комитета „Обединение и напредѣкъ“ ще се събере на 20 число отъ месеца. Портата има сведения, че черногорското правителство дало заповѣдъ за разпущане мобилизираната войска, което било започнато вече.

Отоманската телеграфна агенция разгласява едно официално съобщение, въ което се казва, че въ официалнитѣ кръгове заявявали, какво отношенията на турското правителство съ съседнитѣ нему държави съвсемъ не оправдаватъ появилитѣ се въ нѣкои вестници тревожни известия; все повече се засилва убеждението, че неотдавнашнитѣ инциденти по турско-черногорската граница ще бждатъ уравниени по начинъ задоволителенъ за дветѣ страни. Що се отнася до отношенията между Турция и България, тѣ сж тъй добри, както въ миналото; има старания, наистина, за предизвикване смугъ между дветѣ страни съ използване на кочанскитѣ инциденти, но превъзходното разположение на императорското правителство къмъ България може да засили приятелскитѣ отношения, що съединяватъ дветѣ страни, отношения нарушени съ хвърляне на бомби. Отоманското правителство даде доказателства за своята добра воля, като разпреди да се накажатъ примѣрно всички чиновници, които сж се провинили въ нѣкаква небрежностъ по изпълнение на длъжноститѣ си; агитаторитѣ и екзалтиранитѣ лица, които дразнятъ българското обществено мнение, знаятъ произхода на тия бомби, сѣещи смъртъ не само между българитѣ, но и между мюсюлманитѣ и израилтянитѣ; тѣ знаятъ сжщо върху кого пада отговорността за тѣзи прискрѣбни инциденти, за които въ Турция съжаляватъ повече, отколкото въ България, инциденти по поводъ на които се вдига голѣмъ шумъ, съ който, обаче, не ще се заблудятъ обществениятъ духъ и международното обществено мнение.

245. Цариградъ, 14 VIII. Главнокомандуващиятъ на турскитѣ войски въ Йеменъ генералъ Изетъ паша съобщава, че на 24 м. м. имало сражение между турската войска и отряда на Сеидъ Идрисъ. Последниятъ билъ разбитъ и отъ хората му паднали 150 убити и ранени. За да прикрие поражението си, Сеидъ Идрисъ се опиталъ да извърши нови нападения съ 8 топа, но билъ пакъ разбитъ. Хората на Имамъ Яхия постигнали победа надъ Сеидъ Идрисъ и му причинили значителни загуби. На 4 и 5 того имало нови сражения между войската и Сеидъ Идрисъ, който билъ пакъ надвигъ. Отъ турска страна имало само

единъ поручикъ раненъ. На 6 того имало ново сражение, въ което топовеъ на Сеидъ Идрисъ били заставени да млъкнатъ.

246. Виена, 15 VIII. Съобщаватъ отъ Солунъ: споредъ сведения, пристигнали отъ Янина, четирима жандарми сж били нападнати, обезоръжени и обрани отъ една гръцка чета, броеща 30 души, близу до Влахоръ.

Жандармерийскиятъ поручикъ Мехмедъ Али е забѣгналъ отъ Разлогъ, преминалъ границата и влѣзълъ въ България.

Обявено е военно положение въ Берана и околноститѣ.

Съгласно рапорта на Скопския валия, голѣмо множество отъ арнаутски метежници, придружени отъ селяни изъ околността на Ипекъ, навлѣзли въ последния градъ, разграбили дюкянитѣ, както и много кѣши като вселили обща улаха и тревога всрѣдъ населението, което не срѣща никаква закрила отъ страна на властитѣ. Арнаутитѣ бунтовници нападнали сжщо германскитѣ инженери въ Ипекъ, като ги заплашвали и имъ задигнали много ценни инструменти.

247. Солунъ, 15 VIII. Споредъ официални сведения на 12 или 13 т. м. въ с. Дъница, Нахййски центъръ, въ Прилепската каваза станало сражение между жандармерията и многобройна българска чета. Въ време на сражението двамъ отъ четниците успѣли да влѣзатъ въ правителствения домъ и да поставятъ две адски машини, отъ избухването на които зданието било съвсемъ разрушено. Други подробности липсватъ.

Албанцитѣ отъ Пермети, Янинско, изгонили кѣймакама, прокурора, председателя на сжда и полицейския комисаръ, като предварително имъ обрѣснали брадитѣ.

Една разбойническа чета завдигнала отъ с. Исупища, Костурско, двама селяни патриаршисти и искала 200 лири откупъ.

На 10 того българинътъ Мильо Гоцевъ отъ с. Бойница е билъ отвлѣченъ отъ нѣколко четници по пътя отъ Гуменджа за Бойница.

248. Скопие, 15 VIII. Нѣколко тукашни мюсюлмани, недоволни отъ сегашното положение, се организирали тайно въ единъ политически комитетъ подъ название „Ахраръ Мухафазаря“ (либерало-консерватори).

Въ тукашното жандармерийско управление сж открити значителни злоупотрѣбления. Жандармерийскитѣ офицери Азизъ, Джемалъ и други нѣкои продали за повече отъ 2000 лири оржие отъ конфискуванитѣ такива презъ 1910 година.

Военнитѣ власти взематъ на реквизиция най-добритѣ коне отъ скопскитѣ села.

По заповѣдъ отъ Цариградъ намиращитѣ се въ Велесъ три полка войска щѣли да бждатъ отправени незабавно за столицата.

Българинътъ Миланъ Тодоровъ, родомъ отъ с. Летевци, Скопска кааза, шивачъ съ Скопие, биде арестуванъ и откаранъ въ Велесъ, гдето ще бжде подложенъ на следствие, затога, че въ деня на атентата при Зелениково отишълъ въ с. Карабунице, Велешка кааза, гдето е жененъ.

249. Цариградъ, 15 VIII. Министритъ на външнитъ работи Нурадунганъ ефенди и на правосъдието — Халилъ бей, имаха вчера въ държавния съветъ разговоръ съ Кямиль паша относно итало-турската война и продължаванитъ официални преговори за миръ.

„Танинъ“ съобщава, че около 1000 албанци се събрали отново въ Дяково и други се били опжители къмъ тѣхъ.

Шкодренскитъ валия телеграфира, че на северъ отъ Берана станало ново сблъскване между турци и черногорци.

Подполковникъ Джемалъ бей е назначенъ за председателъ на военния съдъ въ Берана.

Бившиятъ депутатъ отъ Драчъ Есадъ паша заминалъ вчера за Шкодра; натоваренъ билъ, казватъ, отъ правителството съ тайна мисия при албанцитъ.

Въ портенскитъ кржгове се говори, че отоманското правителство отхвърлило окончателно предложението на графъ Берхтолда, като поблагодарило на австро-унгарското правителство за неговитъ приятелски намѣрения.

Известия отъ Атина гласятъ, че гръцкото правителство направило нови постъпки предъ Портата за скопчването на гръцкитъ желѣзници съ турскитъ.

250. Цариградъ, 16 VIII. Нощесъ бѣше направенъ опитъ за повдигане бунтъ всрѣдъ жандармерията и нѣкои войскови части въ Голата и Касжмъ паша, гдето се намира Министерството на морската. Тѣзи опити се приписватъ на подстрекателства отъ страна на младотурския комитетъ.

251. Солунъ, 16 VIII. Въ с. Велеша, Охридско, въ дома на квартируващия тамъ офицеръ, избухнали две бомби. Отъ взрива кжщата била съборена и офицерътъ раненъ.

252. Атина, 16 VIII. Като говори за принудителнитъ мѣрки на силитъ противъ критянитъ, които проектиратъ да дебаркиратъ въ Самосъ, и за намѣрението на Англия да укори Гърция по поводъ движението за съединение, подготовяно въ Самосъ „Месоже д' Атенъ“ поддържа, какво Гърция е абсолютно чужда на всѣко влияние, виновността за което пада изключително на силитъ покровителки, които допустнаха нарушаването отъ Портата на Самоския уставъ, който, обаче, е гарантиранъ отъ самитъ сили. Силитъ, пише вестникътъ, трѣбва да принудятъ Портата да оттегли войскитъ си, оставени въ Самосъ, въпрѣки привилегиитъ на острова, и да ревизира устава, за да се избавятъ самоскитъ жители отъ произволитъ на Портата.

253. Скопие, 17 VIII. Споредъ официални сведения въ градоветъ и селата близу до черногорската граница не сж станали никакви масови кланета.

Сръбскитъ вестникъ „Вардаръ“ се учи, какво руговскитъ башибозуци опожарили село Полица, Беранско, броещо 400 кжщи.

Вчера заминаха за постовѣтъ си турскитъ консулъ въ Врѣня и турскитъ воененъ аташе въ Бѣлградъ, които, вследствие на сръбскитъ демонстрации, бѣха дошли въ Скопие.

Въ Гостиваръ, по подобие на много други центрове, имало брожение всрѣдъ мохамеданитѣ за изгонване на правителственитѣ чиновници; особено силно било противъ градския сѣдия, който не притежавалъ нужднитѣ познания.

254. Атина, 17 VIII. Турскитѣ погранични войници сж нападнали вчера грѣцкитѣ блокхаузи въ Аргиропуло, Пророкъ Илия и То-вилъ—Криси. Единъ унтеръ офицеръ и 5 войници отъ грѣцка страна има убити. Съобщаватъ, че отъ турска страна сж паднали 2 войника. Военното министерство издаде заповѣдь за засилване пограничнитѣ постове. Започната е строга анкета.

Полученитѣ отъ Самосъ известия гласятъ, че възбуждението противъ присѣтствието на турски войски въ острова расте всрѣдъ населението.

255. Цариградъ, 17 VIII. Следъ като правителството е удовлетворило исканията на севернитѣ и южнитѣ албанци, сега и албанцитѣ отъ Шкодренския вилаетъ сж поискали — и правителството е вече изпратило, както биде оповестено — намиращата се въ Албания нарочна комисия да проучи исканията имъ. Шкодренци искали най-вече ново разпредѣление на общинитѣ и прилагането на стария, тъй нареченъ „Дукачиновъ законъ“ за горитѣ — правдини, дадени отъ Портата на севернитѣ албанци.

256. Солунъ, 17 VIII. На 15 т. м. станало сражение между жандармерията и четата на Иванъ Смоларски въ планината Бѣласица. Единъ джандаринъ падналъ убитъ. Раненитѣ и убититѣ четници били задигнати отъ другаритѣ си. На мѣстото на сражанието била намѣрена бомба, тежка 2 оки.

Единъ въоръженъ четникъ се явилъ напоследѣкъ предъ еврейския равинъ въ Струмица и му предалъ 13 писма, адресирани до разни еврейски първенци. Съ тѣзи писма се искало отъ всѣки първенецъ да внесе по 25 лири въ продължение на 24 часа. Писмата били пратени отъ Чернопѣвъ.

Солунскитѣ вестници съобщаватъ, че подобни писма били разпратени около 100; исканитѣ съ тѣхъ пари възлизаха на сумата 1500 лири.

257. Цариградъ, 17 VIII. „Танинъ“ пише, възъ основа на достовѣрни сведения, че българското правителство продължава да работи трескаво за издигане на укрепления по границата и за съсредоточаването тамъ на войски.

Бележка отъ Б. Т. агенция. Въпросното съобщение на турския вестникъ е чиста измислица.

258. Виена, 18 VIII. Съобщаватъ отъ Солунъ: „Малесоритѣ бунтовници отъ мѣстността Исми сж били отблъснати отатѣкъ р. Матъ и се оттеглили къмъ северъ. Населението, което било избѣгало отъ селата, почнало да се връща по домоветѣ си, Албанцитѣ сж освободили и затворницитѣ въ Гусинѣ, между които има и 4-ма християни.

Властитѣ отъ Кавадарци сж били уведомени, че въ две околни села сж били нахрупани голѣми количества експлозиви и бомби. Изпратени сж две жандармерийски отдѣления.

259. Цариградъ, 18 VIII. Гръцката легация връчи на Портата вербалната нота, съ която привлича вниманието върху неотдавнашните погранични инциденти и иска анкета.

260. Виена, 18 VIII. Съобщаватъ отъ Солунъ: „Епископътъ и първенците на православното население въ Драчъ и цѣлото окръжие сж изпратили до великия везиръ и вселенската патриаршия една телеграма, въ която изтъкватъ, че съгласно конституцията, въ областитъ, дето населението е християнско въ мнозинството, и административните чиновници трѣбва да бждатъ християни, следъ което редътъ нѣма да бжде нарушаванъ. Тѣ молятъ правителството да отстрани отъ длъжностъ сегашните мютесарифи и каймаками и да ги замѣни съ християни. Владиката въ Аргирокастро е изпратилъ отъ страна на православното сѣпство подобна молба до правителството. Квртируващиятъ въ Янина 69-и пехотенъ полкъ е получилъ заповѣдъ да замине незабавно за Превеза“.

261. Солунъ, 18 VIII. Тукъ започна да излиза новъ всѣкидневенъ гръцки вестникъ подъ название „Ембросъ“. Той ще следва сжщото направление както и бившиятъ в. „Фаросъ“, органъ на младотурската партия, списванъ на гръцки езикъ, и ще ратува противъ гръцко-българско сближение. Гърцитѣ бойкотиратъ новия вестникъ.

Властитѣ сж уведомени, че въ Тиквешките села сж били пренесени много бомби и избухливи материали, предназначени за атентати. Въ казанитѣ села сж били прѣснати много потери, за да извършатъ обиски.

Споредъ официални сведения въ Джумайско билъ отвлѣченъ отъ нѣкаква чета единъ гръцки първенецъ отъ Мелникъ. Жандаринътъ, който го придружавалъ, билъ убитъ.

262. Цариградъ, 18 VIII. „Ихдамъ“ опровергава формално известията за мними сѣсрѣдоточавания на българска войска край турската граница, известие разгласено отъ „Танинъ“.

263. Цариградъ, 18 VIII. Съобщаватъ отъ Валона, че албанскиятъ главатаръ Салихъ и другаритѣ му отворили въ Вратища, на югъ отъ Валона, затвора и освободили 70 затворника. Бившитѣ депутати Сюрейя бей и Исмаилъ Кемалъ бей сж въ конфликтъ. Населението е подъ оржие; властитѣ не знаятъ какво да предприематъ; чаршията въ Валона е затворена.

264. Скопие, 19 VIII. Споредъ новини отъ Ипекъ албанцитѣ били раздѣлени на два враждебни лагера подъ главатарството на Зейнелъ бей и Яшаръ паша. Положението въ Тетовската кааза става все по-не-сносно влѣдствие на враждуващитѣ тамъ чети, които почти всѣкидневно вършатъ грабежи и убийства.

265. Българдъ, 19 VIII. Днесъ преди обѣдъ бѣше свиканъ отъ дружеството „Народна отбрана“ митингъ, на който присѣтствуваха повече отъ 3000 лица отъ двата пола, включително офицери. Следъ родо-любивитѣ речи на председателя на дружеството, запасниятъ генералъ Янковичъ, депутатъ протоиереи Джуричъ и мнозина други, биде взета резолюция, съ която се протестира остро противъ преследванията, грабежитѣ и изтрѣблението на сръбския елементъ въ Турция, най-вече въ

Новопазарския санджакъ; поканва се правителството да предотврати, чрезъ най-енергични постъпки, по-нататъшни възможни кланета на сърби и да издействува отъ Турция пълно удовлетворение за извършенитѣ кланета въ Сеница и Бѣло-поле.

266. Петербургъ, 19 VIII. Въ църквата „Казанский Соборъ“, при голѣмо стечение на богомолци, между които членоветѣ на Славянското благотворително дружество, представители на тукашната македонска, българска, сръбска колонии, славянската учаща се младежъ и пребиваващитѣ тукъ български и сръбски офицери, се отслужи панихида за избититѣ славяни въ Щипъ, Кочани, Сеница и други мѣста въ Македония и Стара Сърбия.

267. Цариградъ, 20 VIII. Вестницитѣ съобщаватъ за нови инциденти покрай гръцко-турската граница, близу до Търновосъ; имало 15 души убити и ранени отъ дветѣ страни; гърцитѣ искали да си отмъстятъ на турцитѣ за жертвитѣ отъ по-раншинитѣ инциденти.

268. Солунъ, 20 VIII. Издаването на в. „Право“ биде спрѣно днесъ за неопредѣлено време отъ солунския воененъ сѣдъ съ мотивовка, че вестникътъ обнародвалъ известия и статии, дразнещи обществения духъ.

269. Цариградъ, 20 VIII. Младотурскиятъ конгресъ се откри днесъ следъ обѣдъ въ помѣщението на централния младотурски комитетски клубъ. Заседанието се държи при затворени врата. Конгресътъ изслуша единъ докладъ върху тазгодишнитѣ събития, разгледани отъ становището на младотурския комитетъ; докладътъ заключавалъ, че разтурянето на камарата било незаконно. . . . За председател на конгреса биде избранъ бившиятъ министъръ на вътрешнитѣ работи Хаджи Адинъ бей.

Въ Ванския вилаетъ кюрдски чети избили 14 арменци, отвлѣкли 8 жени, ограбили едно село и изгорили друго. . . .

270. Цариградъ, 20 августъ. Сведения отъ Илেকъ гласятъ, че албанцитѣ продължаватъ да се събиратъ на голѣми групи; тѣ искатъ раздаване на оружие и други привилегии. . . . Отоманската телеграфна агенция съобщава, че на черногорската граница сж станали нови стѣлкновения. Лимскитѣ албанци задигнали едно стадо отъ 500 овци отъ Тетовско. Официално се опровергава новината за появяването на български чети въ Кочани.

271. Солунъ, 20 VIII. Отъ българска страна не е предприето досега още нищо за организирането на предстоящата изборна борба, макаръ да се е изминалъ вече цѣлъ месецъ откакто е излѣзло ирадето за произвеждането на новитѣ избори. Споредъ владѣещото всрѣдъ българскитѣ обществени кръгове мнение българитѣ могатъ да участвуватъ въ изборитѣ, като дадатъ подкрепата си на партията „Свобода и споразумение“, при единственото условие, щото последната да поеме предварително, при сключването на изборното съглашение, категорични ангажименти, че ще бжде изоставена досегашната насилническа политика спрямо народноститѣ и че ще бждатъ прокарани редица неотложни радикални и демократични реформи още презъ първата сесия

на новата камара, като се даде всеобща амнистия на политическите престъпници преди започването на изборната борба.

Сходно съ горното е становището и на тукашните гръцки кръгове. Преговорите за изборно съглашение въ Цариградъ ще се водят върху базата на посочените искания. Безъ поемане на подобни ангажменти отъ страна на либералите немислимо е българите да дадатъ на последните своята подкрепа само срещу нѣколко депутатски мандата. По-върно е, че българите, а може би и гърците, ще предпочетатъ да не взиматъ никакво участие въ изборите.

Споредъ официални сведения въ Горно Джумайско ставало сражение между жандармерията и две съединени български чети, Убити били двама четници и единъ жандаринъ; другъ жандаринъ билъ раненъ.

Отъ Сеница дезертирали 4 жандарми немосюлмани.

„Иени Асръ“ печати едно съобщение на своя кореспондентъ отъ „Демиръ Хисаръ“, въ което положението въ последната тая кааза се рисува твърде тежко. Тамъ върлува многобройна чета, която събирала голѣми налози. Само презъ последните нѣколко дни четата задигнала мнозина селяни. Населението отъ градовете и селата не смѣло да излиза на никъде. Търговията била въ застои . . .

272. Цариградъ, 20 VIII. Портата обнародва полуофициално редъ телеграми досежно инцидентите край турско-черногорската граница, станали отъ 15 юлий до 6 августъ; навсѣкжде въ депешите се изтъкватъ като нападатели черногорците и крайграничното християнско отоманско население. Въ вчерашното си заседание Министерскиятъ съветъ се е занималъ обстойно съ доклада по този въпросъ, изпратенъ отъ турския пограниченъ командиръ, и взелъ решение за привличане вниманието на силите върху действията на Черна-гора.

273. Солунъ, 21 августъ. Споредъ официални сведения въ околностите на Ташлѣджа е имало сражение между войската и една сръбска чета. Имало убийтъ единъ четникъ и нѣколко ранени. Снощи бѣ арестуванъ тукъ Димитъръ попъ Пандовъ, учителъ въ девическата гимназия.

274. Атина, 21 VIII. Официозътъ „Патрисъ“ обнародва изявления отъ едно лице, заемащо твърде високо положение. Тсва лице заявило, че понеже Н. В. Царъ Фердинандъ и г-нь министъръ Гешовъ сж противъ идеята за война съ Турция, докато г. Гешовъ заема властта, България, която иска не разпокъсването на Турция, а подобрене положението въ Македония, ще държи миролюбиво поведение. Никакво съглашение между Австро-Унгария и България не съществува; напротивъ, едно австро-ромънско съглашение, насочено противъ България и Русия, упражнява силенъ натискъ надъ България за поддържане на мира. Никоя велика сила не желае усложнения въ Балканския полуостровъ; всички сили сж направили въ тоя смисълъ постѣпки въ София, Бѣлградъ и Цетина. България, значи, не получава отъ никъде насърчение и съветъ за отваряне на врати. Вълнението на българите не може да предизвика подаване оставка отъ страна на г. Гешова, но то, въ всѣки случай, ще осуети проекта за автономия на Албания, а туй ще бжде голѣма морална победа за България. Бъл-

гаритѣ никога не сж действували леко и винаги, когато е нужно, умѣятъ да обуздаватъ своитѣ воинствени стремежи. Гърция следи зорко събитията и ще помисли за напущане своето резервирано поведение спрямо Турция само въ случай на война между Турция и България.

271. Цариградъ, 21 VIII. Портата получила, казватъ, сведения за нови изпращания на воененъ материалъ отъ България къмъ турската граница и за решение на комитетитѣ да изпращатъ чети въ Македония и да хвърлятъ на въздуха мостоветѣ въ Кумановско и Паланечко.

Бележки на Българската телеграфна агенция. Всички известия за изпращането на военни материали къмъ турската граница, както и за военни съсредоточения на български войски тамъ, сж съвършено невѣрни.

276. Цариградъ, 21 VIII. Положението на арменскитѣ вилаети става отъ день на день по-тежко . . . Въ с. Курцъ били убити седмина арменци . . . Село Козпизъ било заобиколено отъ разбойници. . . Село Спарта било изгорено . . .

277. Цариградъ, 21 VIII. Холерата продължава да върлува въ Дамаскъ и вътрешността на вилаета . . .

Портата изпратила на маршалъ Ибрахимъ паша въ Скопие 15000 лири, която сума, казватъ, щѣла да бжде раздадена на албанцитѣ.

278. Атина, 22 VIII. Атинската телеграфна агенция телеграфически опровергава слуховетѣ досежно скорошната мобилизация на гръцката войска и флотъ.

279. Цариградъ, 22 VIII. Младотурскиятъ конгресъ разисква, въ присѣствието на 55 души депутати, 4 сенатори и 24 делегати, въпроса за участвуване на партията въ парламентарнитѣ избори. Върху шумъ и смутъ конгресътъ се произнесе съ дигане ржце противъ участвуване въ законодателнитѣ избори. Стана нужда да се вдигне заседанието; следъ подкачването му конгресътъ повтори поименно гласуването на въпроса и взе съ 66 гласа противъ 13 резолюция, която гласи: „Комитетътъ „Обединение и напредъкъ“, който смѣта затварянето на камарата като посегателство върху конституцията, реши да участвува въ изборитѣ, за да поправи съ законни сръдства свършения фактъ и да върне на нацията правото ѝ“.

Отъ гръцко-турската граница идатъ известия за нови кръвопролитни инциденти, станали тамъ.

280. Берлинъ, 22 августъ. „Локалъ Анцайгеръ“, като говори за влиянието, което упражняватъ Тройниятъ съюзъ и Тройното съглашение върху разрешението на Близко-източния въпросъ, казва: „Ще бжде лошъ день за спокойствието на Европа, ако държавнитѣ мже отъ Златния рогъ, повлияни отъ привидното разграничаване сфери на интереси отъ великитѣ сили и отъ опозицията, която срѣщатъ въ собствената си страна, биха поискали да отхвърлятъ приготвяванитѣ предложения, които иматъ за цель главно успокояването на малкитѣ балкански държави и, следователно, насочени сж къмъ истинското спасение на Отоманската империя. Мжчно би било да се пресмѣтнатъ после-

дицитѣ отъ единъ отказъ и да се каже съ положителностъ, какъ ще бждатъ заглушени по-нататкъ стремежитѣ на държавитѣ, които чакатъ нетърпеливо раздѣлянето на турското наследство на Балканитѣ, въ случай, че Портата отговори на съветитѣ на силитѣ съ едно категорично поп *possimus*.

281. *Цариградъ*, 22 VIII. „Икдамъ“ пише, възъ основа на сведения отъ външното министерство, че официознитѣ преговори за сключване миръ продължаватъ нормално, но че не ще могатъ да бждатъ свършени преди края на септемврий; на отоманскитѣ представители ще бждатъ изпратени допълнително инструкции. . .

282. *Цариградъ*, 22 VIII. „Жонъ Тюркъ“ обнародва изявления отъ членъ на правителството, името на който премълчава и който казалъ, че правителството не ще прилага въ управлението нито крайна централизация, нито крайна децентрализация, а ще се придържа въ системата за вземане предвидъ специалнитѣ условия на всѣка областъ и на всѣка отоманска народностъ. . .

Относно въпроса за съюзъ съ чужда държава интервюираниятъ министъръ казалъ, че една велика сила предлагала преди нѣколко месеца на Турция сключването на съюзъ, но предложението имало смисълъ на маскирана протекция, затуй било отхвърлено отъ Портата.

283. *Скопие*, 23 VIII. Албанскитѣ главатари Мехмедъ паша Дера, Риза бей и Хасанъ бей били назначени за мютесарифи респективно на Призренския, Ипекския и Прищепенския санджаци.

284. *Солунъ*, 23 VIII. Съобщаватъ, че положението въ Костурско напоследъкъ почнало да се влошава до непоносимостъ. Нападенията, обиритѣ и насилията надъ българитѣ въ този край зачестили извънредно. Въ срѣдъ войницитѣ и турското население владѣло такова неприязнено настроение противъ българитѣ, щото всички се страхували отъ изстѣпления по най-дребенъ поводъ.

„Иени Асръ“ пише, че преди нѣколко дни една чета въ Воденско нападнала близу до с. Батуминъ, сжщата кааза, търговеца Рамизъ ефенди и трима поляци. И четирмата пжтници били избити. . .

Сжщиятъ вестникъ съобщава, че близу до с. Кованецъ, Гевгелийско, е билъ намѣренъ трупътъ на българина Димо Дѣлевъ, кметъ на сжщото село. Убийцитѣ не били известни.

Пакъ споредъ турски източникъ, кметътъ на с. Бегнище, Тиквешко, именуемъ Ефремъ, отъ една седмица насамъ се изгубилъ безследно; предполага се, че е убитъ. . .

285. *Парижъ*, 23 VIII. „Еко дьо Пари“ пише: „Ние сме въ положение да заявимъ, че френското външно министерство намира програмата на графъ Берхтолдъ по-разумна, отколкото това се очакваше, и че тя ще бжде проучена по най-приятелски начинъ и въ благоприятенъ смисълъ. Отговорътъ на френското правителство ще бжде връченъ на управляващия австро-унгарското посолство сигурно презъ идната седмица“.

286. *Солунъ*, 23 VIII. Генералъ Шефки паша билъ натоваренъ отъ военното министерство да разследва, какво е било участието на

войската въ Кочанския пѣгромъ. Той вече заминалъ за Кочани. Вестниците съобщаватъ, че председателятъ на правителствената мисия въ Албания, Ибрахимъ паша, запитанъ отъ централното правителство за положението въ Албания, отговорилъ, че при оттеглянето си отъ Скопие албанцитѣ извършили голѣми изстѣпления, безъ властитѣ да бждатъ въ състояние да имъ попрѣчатъ. Презъ последната седмица, гласѣлъ отговорътъ на Ибрахимъ паша, всрѣдъ албанското население е настѣпило известно успокоение.

287. *Солунъ*, 23 VIII. Споредъ официални сведения, на 20 того една българска чета нападнала близу до Кукушъ единъ жандармерийски участѣкъ и се завързало кратко сражение. Следъ това жандармитѣ отъ тоя каракѣлъ изчезнали безследно; върху тѣхната участъ не се знае нищо. . .

288. *Атина*, 23 VIII. Атинската телеграфна агенция е уведомена, че въ Харманлъж е станало стѣлкновение между албански въстаници и турскитѣ войски. Последнитѣ се оттеглили въ Берана.

289. *Цариградъ*, 23 VIII. Достоверни сведения представятъ положението въ Илекъ като застрашително. Изглежда неизключено избухването на конфликтъ между ипекскитѣ албанци отъ една страна и правителството и другитѣ албанци — отъ друга. . .

290. *Битоля*, 23 VIII. Въ Корча билъ застрелянъ преди нѣколко дни отъ трима албанци майоръ Реджебъ ефенди Погани. Единъ телеграфистъ, който се намиралъ случайно наблизу, билъ раненъ и единъ минувачъ билъ убитъ отъ изстрелитѣ на бранещия се офицеръ.

291. *Цариградъ*, 23 VIII. „Стамбулъ“ увѣрява, че Портата смѣта за полезно да направи постѣпки предъ българското правителство, за да получи отъ него увѣрения, какво то нѣма да търпи образуването въ България на нови чети. Това правителствено решение, казва вестникътъ, трѣбва да се отдаде на обстоятелството, че Портата иска да избѣгне проливането на кръвъ, което ще стане неизбѣжно съ вземането на мѣрки за преследване четниците. На турската легация въ София сж били дадени съответни инструкции.

292. *Цариградъ*, 23 VIII. „Танинъ“ има сведения, какво жандармерийскитѣ комендантъ въ Битоля се оплакалъ, че жандармерийскитѣ офицери и жандарми турци въ Корча, Дебъръ и Елбасанъ били оскърбявани отъ албанци. Комендантътъ се оплакалъ и отъ разпространяващата се всѣки день все повече анархия. . .

293. *Солунъ*, 24 VIII. Известно е, че грѣцко-българското сближение, предизвикано отъ шовинистическата политика на младотурцитѣ и наложено отъ общитѣ интереси на двѣтъ нации, бѣ гледано съ твърде лошо око отъ бившитѣ отомански управници. Както се вижда, обаче, новото правителство не се въодушевява отъ по-други чувства спрямо поменатото движение. Напраздно още на другия день следъ получаване на вестъта за участието на Хилми паша въ новия кабинетъ всрѣдъ македонскитѣ български крѣжгове се появиха сериозни опасения отъ ново раздухване на враждата между българи и гърци, тъй като всеизвестно е, че Хилми паша е именно, който въ битността си генераленъ инспекторъ на македонскитѣ вилаети раздуха до

неимовърност международанитѣ ежби и докара и дветѣ нации до взаимно самоизтрѣбение. И днесъ, макаръ Хилми паша да е получилъ своя постъ въ министерството на Гази Мухтаръ, забелязва се началото на една изкусно комбинирана кампания противъ гръцко-българското сближение. Особено силно се чувствува това тукъ, дето сж турени въ ходъ всички интриги, съ цель да се създаде охлаждение и омраза между българи и гърци.

Новиятъ гръцки вестникъ „Ембросъ“ — издържанъ отъ тайнитѣ турски фондове и чието главно предназначение е да работи противъ гръцко-българското сближение — се пълни систематически съ статии, въ които българитѣ се рисуватъ като некултурна и варварска нация, въковни врагове на гърцитѣ, и, главно, заплашва последнитѣ съ „стремежа на българитѣ да завладѣятъ Македония“.

Турскитѣ вестници отъ своя страна — особено „Иени Асръ“, чиито връзки съ властѣта сж познати — редовно и съ рѣдко усърдие препечатватъ всичко неблагоприятно и обидно за българитѣ, което намиратъ въ гръцкитѣ вестници. Освенъ това, за раздухване на гръцко-българската вражда се прибѣгва и къмъ други срѣдства. Законътъ за спорнитѣ черкви, който и въ миналото е билъ единъ отъ най-добритѣ инструменти за поддържането на тая вражда, ще бжде използванъ и сега за сжщата цель. Вестницитѣ съобщиха, че държавниятъ съветъ въ Цариградъ решилъ да се върнатъ на патриаршиститѣ черквитѣ въ Дойранъ и нѣкои други градове, които близу преди две години бѣха предадени, съгласно поменатия законъ, на екзархийскитѣ болшинства. По всѣка вѣроятностъ това решение на държавния съветъ не се дължи на юридически мотиви, не е взето съ цель да се поправи една неправда, а е продиктувано отъ чисто политически съображения. Съ последователното отнемане и възвръщане на спорнитѣ черкви, очевидно, цели се поддържането на враждата между екзархисти и патриархисти.

Обаче, въпрѣки антибългарскитѣ агитации на нѣкои вестници и правителствени интриги, грамадното болшинство отъ гърцитѣ продължаватъ да хранятъ спрямо българитѣ чувство на приятелство и увѣреніе. Дори гръцкитѣ ржководни кржгове въ града изказватъ пълна готовностъ за солидарни действия съ българитѣ въ бждеще.

294. Цариградъ, 24 VIII. Следъ известно колебание правителството започна да прави голѣми промѣни въ чиновничкия персоналъ. Следъ редъ уволнения на валии — които още продължаватъ — сега се уволняватъ и много мютесарифи и каймаками. По поводъ на тѣзи уволнения се води остра полемика между пресата на дветѣ партии.

295. Виена, 24 VIII. По случай свиждането на германския имперски канцлеръ Бетманъ Холвегъ съ графъ Берхтолдъ въ Бухлау, „Фремденблатъ“ пише: „Не сжществува никакъвъ специаленъ политически мотивъ, който кара Бетманъ Холвегъ да отива въ Бухлау. Изпитана и упражнявана отъ дълго време традиция е станало, щото компетентнитѣ на външната политика лица на Австро-Унгария и Германия да се познаватъ лично и да могатъ по тоя начинъ да констатиравтъ отвреме-навреме въ устни обяснения хармонията на тѣхнитѣ възгледи. Естествено Бетманъ Холвегъ и графъ Берхтолдъ подробно ще рази-

скват върху международното положение и върху последните политически събития. След последната радикална промяна в отоманската империя, Близкият изток е в центра на политическия разисквания на Европа. Естествено е, че в разговорите в Бухлау ще бъде засегнат също и въпросът за положението на Балканите. За Турция съставява едно събитие от благоприятно значение, че тъкмо в такъв мъчен момент като този, който преживява сега отоманската империя, се срещат министрите на две държави, чиято традиционна политика е насочена към запазването и консолидирането на турската империя. Германският имперски канцлер и австро-унгарският министър на външните работи се ръководят от тенденцията, отговаряща на интересите на техните държави — запазване на статуквото на Балканите и консолидирането на отоманската империя. Тази тенденция трябва да бъде толкова по-важна за Турция в сегашния момент, когато, съгласно известия, наистина още непотвърдени официално, не изглежда изключена възможността, щото турската империя да се избави в едно повече или по-малко близко бъдеще от грижите ѝ за войната с Италия. Сключването на мир с Италия ще позволи на турското правителство да вложи всичките си сили в дѣлото за вътрешното здравяване на отоманската империя, — дѣло, в реализирането на което ще срещне навѣрно най-горещите симпатии на двете сили от централна Европа. Въ размѣната на възгледи между Бетманъ Холвегъ и графъ Берхтолдъ ще изпъкне, несъмнено, отново съществено консервативната тенденция в политиката на Тройния съюз, който досега е игралъ ролята на една толкова значителна и мощна опора на мира. Съгласуването политическия цели на Германия и Австро-Унгария съставява гаранция от твърде голѣмо значение за stabilitet на нѣщата в Европа, и всѣка манифестация, която свидетелствува за неизмѣнния характеръ на съюза на Германия и Австро-Унгария, е щастливо подчертаване на идеята за мира. Посѣщението на германския канцлеръ при графъ Берхтолдъ съставява ново доказателство за отличните пълни съ приятелско довѣрие отношения между Германия и нашата монархия“.

296. *Лондонъ*, 24 VIII. Агенция „Ройтеръ“ се учи, че последните предложения на графъ Берхтолдъ сж направили добро впечатление в външното министерство и ще бъдат проучени от съръ Едуардъ Грей.

297. *Солунъ*, 24 VIII. Тази сутринъ едно непознато лице, облѣчено като жена, се опитало да постави адска машина на желѣзопътната линия Кара Суле — Гевгели. Стражата го забелязала своевременно и почнала да стреля подире му, тъй като непознатиятъ почналъ да бѣга. Стражата успѣла да залови атентатора раненъ и го отвела въ Гевгели. При следствието се констатира, че той е арменецъ, именуемъ Оханесъ, дезертиралъ като новобранецъ отъ войската. Положението на ранения е безнадеждно.

Телеграфиратъ отъ Кавадарци на „Туркъ дили“, че въ Тиквешко върлува българска чета, броеща 80 души. Тя се движела свободно, необезпокоявана отъ никого. Кавадарските турци се опасявали да не

би четниците да нападнат града. Мѣстнитѣ власти били безсилни да преследватъ четата.

Вестниците съобщаватъ, че преди нѣколко дни стражаритѣ намѣрили въ клона на „Детѣ тобликъ“ въ Прилепъ една бомба, която била вдигната, безъ да експлодира. . .

Пакъ споредъ сведения на вестниците, близу до Охридъ била намѣрена бомба, поради което тамошното турско население било силно възбудено. . .

Преди нѣколко дни една разбойническа чета задигнала трима калугери отъ Св. гора. Тя искала 1500 лири откупъ. Сжщата чета задигнала игумена на Ватопедския манастиръ, който билъ откупенъ срещу 300 лири.

„Ендепанданъ“ съобщава, че християнското население отъ Епиръ устройвало манифестации и искало отъ правителството да назначи за янински валия християнинъ. . .

Споредъ официални сведения, на 17 того въ Гилини избухнала бомба въ кжщата на Ибрахимъ Морацъ; кжщата била разрушена, Ибрахимъ убитъ, членовеѣ на семейството му ранени. . .

Гръцкиятъ адвокатъ Лазараки, който бѣ задигнатъ недавна, близу до Полигросъ, е намѣренъ убитъ въ мѣстността Стане.

Споредъ „Иени Мейданъ“ младотурскиятъ комитетъ въ Велесъ раздавалъ оржие на населението въ каазата. . .

Споредъ гръцки изворъ, въ Нигритската кааза, Сърско, върлувала турска чета.

Споредъ официаленъ изворъ, въ околността на Сеница били убити отъ неизвестни лица трима сърби.

298. Цариградъ, 24 VIII. Въ вчерашната си среща съ великия везиръ арменскиятъ патриархъ му направилъ оплакване и противъ убийството на трима арменци въ Битлисъ. . .

Правителството е уведомено официално за образуването на новата националь-конституционна партия. . .

Френскиятъ крайцеръ „Брюни“ и английскиятъ „Медея“ кръстосватъ въ водитѣ около Самосъ, за да не допустнатъ слизането въ острова на критски чети.

299. Атина, 24 VIII. Членовеѣ на тукашнитѣ дружества: Епирско, Македонско, Тракийско, Бѣломорско и Мало-азиатско ще се събератъ въ недѣля на митингъ, за да искатъ отъ гръцкото правителство и отъ силитѣ да се застъпятъ за привилегиитѣ и сигурността на гръцкото население въ Турция — иначе щѣли да заплашатъ съ вземане на решение за действуване по свое усмотрение и щѣли да се изселятъ. . .

300. Атина, 24 VIII. Атинската телеграфна агенция има следнитѣ сведения: „Въ цѣлия окръгъ Лешъ (Алесио) включително града Санъ Джовани до Медуа е обявено военно положение. Сбиванията между въстаницитѣ и войската продължаватъ въ окръга. Въ Шкодра били пренесени вчера 105 ранени“.

301. *Цариградъ*, 25 VIII. Известията за извършени убийства надъ арменци въ Битлисъ и Вонъ предизвикватъ брожение между арменцитъ. Вчера тукъ имало протестационни арменски събрания . . .

302. *Цариградъ*, 25 VIII. Презъ последните дни станали сблъсквания между населението отъ областта Задрима и войската, изпратена тамъ да накаже виновниците за по-раншното нападение срещу турските постове. Войската действувала безогледно . . .

303. *Солунъ*, 25 VIII. На 23 того сутринта една българска чета отвлѣкла отъ чифлика му въ околноститъ на Охридъ Халилъ паша; бившъ министъръ на вакъфитъ въ Египетъ. За освобождението му четата искала 5000 лири откупъ. По този поводъ мохамеданското население въ Охридъ е силно възбудено и българитъ се опасаватъ отъ настигане на безредици.

304. *Солунъ*, 25 VIII. Споредъ сведения отъ турски източникъ единъ ходжа държалъ въ джамията въ Куманово проповѣдь противъ конституцията. Последната, споредъ хсджата, билъ гяурски законъ, противенъ на шериата. Ходжата се намиралъ подъ закрилата на албанскитъ байрактари.

Споредъ сжщия вестникъ (Ендепанданъ) работилницитъ при дърводѣлницата въ гората Лопенъ, Кочанско, били нападнати отъ голѣма чета, бити и заплашвани съ смъртъ, ако не напустнатъ работата.

Отъ Цариградъ телеграфираатъ, че Иса Болетинацъ, който зае недавна Митровица и нареди тамъ свое управление, отправилъ до населението прокламация, съ която обявява, че въздига Албания въ независимо царство; въ сжщия смисълъ Иса Болетинацъ телеграфиралъ и до великия везиръ.

305. *Цариградъ*, 25 VIII. Въ арменскитъ кржгове се има страхъ отъ общо въстание въ арменскитъ вилаети, ако не бждатъ взети бързи мѣрки за възстановяване на реда особено въ Битлиския и Вонския вилаети.

Въ Ипеско положението продължава да бжде твърде смтно и има слухъ, че, ако даденитъ на албанцитъ обещания не бждатъ изпълнени въ 15 дена, щѣла Албания щѣла да бжде вѣвлѣчена въ едно движение по-революционно отъ първото.

306. *Солунъ*, 26 VIII. Преди нѣколко дни близу до селото Боянчища, Велешко, била забелязана една шесточленна българска чета. Единъ селянинъ отъ Боянчища билъ арестуванъ по този поводъ; той се обвинява като укривателъ на четитъ . . .

Споредъ официални сведения, близу до селото Пирава, Дойранско, сж били убити отъ непознати лица двама българи.

307. *Атина*, 26 VIII. Въ храма на Юпитеръ Олимпийски се събра голѣмъ митингъ по обсъждане положението на гърцитъ въ Турция; на митинга участвуваха всички сдружения на неосвободенитъ гърци отъ Анадола, Румелия, Бѣломорскитъ острови, Кипъръ, Критъ, Самось, патриотическитъ и работническитъ дружества отъ кралството, еснафскитъ сдружения съ знамената си и селяни отъ околноститъ; участващитъ на митинга се пресмѣтаха на 30,000 души.

Митингът гласува съ акламация една резолюция, съ която: 1) порицава това анархично и съсипателно за християните състояние и престъпленията, вършени надъ християните; 2) иска отъ Портата приемането на националните искания, поднесени ѝ още при обявяване на конституцията; 3) иска даването достатъчни гаранции, каквито вече бѣха искани съ тождествени такрири отъ страна на вселенския патриархъ и духовните началници на другите народности — и енергичната намѣса на гръцкото правителство за добиване освенъ тѣзи гаранции и международни.

308. Цариградъ, 26 VIII. Съобщаватъ, че български чети действували около Кочани, Кратово и Паланка. Въ Кочани една чета отвлѣкла сина на единъ богатъ мюсюлманинъ.

Малесоритѣ се опитали да нападнатъ отново Драчъ и Шиякъ, но имъ било попрѣчено.

Една сръбска чета се появила въ Сеницка кааза. . . Четата убила единъ мюсюлманинъ.

309. Цариградъ, 26 VIII. Изстѣпленията на войската надъ ке-количкото население въ областъта Задрима продължавагъ. На 22 т. м. седемъ безоръжни християни били убити най-жестоко отъ войниците, които ги конвоирали.

310. Битоля, 26 VIII. Въстанишкото движение въ Битолския вилаетъ се смѣта вече за свършено. Завърналитѣ се отъ Елбасанъ въстаници били посрещнати най-приветливо отъ населението и властите. По този случай били държани речи, въ една отъ които единъ отъ въстанишките водители изтъкналъ, че позорътъ, нанесенъ на албанците преди две години отъ Торгутъ Шефкетъ паша, сега е вече изличенъ.

По сѣщия начинъ били посрещнати въстаниците и въ Корча. . .

311. Скопие, 26 VIII. Споредъ допълнителни сведения, въпросътъ за носенето оръжие отъ албанците все още не е окончателно разрешенъ Между правителството и албанските водители не е постигнато съглашение за поставяне оръжията въ складоветѣ, а билъ уговоренъ 15-дневенъ срокъ, следъ изтичането на който правителството щѣло да вземе окончателно решение по въпроса. . .

312. София, 27 VIII. Вчера двама ефрейтори отъ българския постъ Кара-тепе, Пещерска околия, сж били убити изъ засада въ момента, когато се връщали отъ патрулна обиколка, отъ войниците на турския постъ. Трупътъ на едната отъ жертвите не могълъ да бжде намѣренъ; предполага се, че е отвлѣченъ въ турска територия. Започнала е престрелка.

Българското правителство е натоварило г. Сарафовъ, български пълномощенъ министъръ въ Цариградъ, да направи енергични постѣпки предъ Високата Porta за незабавното прекратяване на огъня на границата.

313. Солунъ, 27 VIII. Тукъ сж получени следните съобщения за разширението на разбойничеството въ Дебърско: на 8 т. м. плененъ е отъ арнаутска чета всичкия дребенъ добитѣкъ (около 450 глави) отъ Горно-рѣканското село Върбени. . .

На 17 того вечерята задигнати сж всички овце (2800 глави) и убити 7 коня отъ мандрата на Иванъ Филиповски, кехая отъ с. Галичникъ . . .

На 18 т. м. вечерята при мѣстността Сухо поле сж задигнати 1800 овце отъ мандритѣ на селскитѣ кехаи Иванъ и Кръстьо Гуржовски.

На 20 того, къмъ 10 ч. презъ деня, многобройна арнаутска чета нападнала бачилото на Лазарополския кехая Евтимъ Георгиевъ Коко-невски . . . и пленила цѣлото стадо, състоещо се отъ около 4000 овце.

Българското население въ Горно-Рѣканско било силно изплашено и отчаяно. То се готвѣло да напустне страната и да търси въ чужбина спасение на живота и имота си.

Споредъ допълнителни сведения отъ Дебъръ, горнитѣ факти се потвърждаватъ и се съобщава за други грабежи. Така на 3 того отъ бачилото на Иосифъ Тодоровъ Томовски, отъ с. Галичникъ, били заграбени 1950 овце . . .

314. Цариградъ, 27 VIII. Игуменътъ на арменския манастиръ при Ахтаморъ телеграфира, че въ с. Испархердъ били убити и други шестима арменци и че кюрдитѣ ограбили и опожарили нѣколко села, жителитѣ на които избѣгали изъ планинитѣ.

315. Атина, 27 VIII. Въ Патрасъ, Мисолунги, Воло и други градове на кралството станаха вчера митинги подобно на атинския. Народътъ отъ всѣкъде иска енергичната намѣса на Гърция въ полза на неосвободенитѣ гърци.

На явилитѣ се при него петима делегати отъ атинския митингъ министъръ-председателътъ г. Венизелосъ казаль: „Правителството сподѣля народнитѣ чувства и ще действа за обезпечаване на националнитѣ интереси и права, на които е длъжно да бжде блюстителъ, и е готово да посрещне всѣка евентуалностъ“. Министрътъ прибавиль, че желае, щото отношенията между Гърция и Турция да продължаватъ да бждатъ добри.

316. Атина, 27 VIII. Всички дневни вестници, като коментиратъ положението, казватъ, че Гърция трѣбва да предприеме въоръжена намѣса.

317. Солунъ, 27 VIII. Споредъ официални сведения, въ околността на Сеница станало сражение между жандармерията и две сръбски чети. Резултатитѣ не сж известни.

Близу до Струмица, гласи едно официално известие, сж намѣрени убити двама българи и двама турци; убийцитѣ не сж известни. . .

318. Цариградъ, 27 VIII. „Ихдамъ“ съобщава, че реформитѣ, които се прилагатъ въ Албания, щѣли да бждатъ приложени и въ всички анадолски области.

Отоманската телеграфна агенция обнародва една депеша отъ Ванъ, споредъ която въ Хошъ-гедикъ били убити още двама арменци. . .

Отъ турско-черногорската граница идатъ известия за нови инциденти.

Шкодренскиятъ валия съобщава до правителството, че забѣгнали въ Черна-Гора малисори се завръщатъ оттамъ въоръжени.

Въ уводна статия „Сахабъ“ разказва, че слуховѣтъ за българо-турска война сж преувеличени, въпрѣки националистическото движение. Вестникѣтъ по-нататѣкъ казва, че Царь Фердинандъ и г. Гешовъ разбиратъ напълно, че, ако България поеме върху си отговорността за една война, европейската дипломация не ще я посрещне съ неутралност като свършенъ фактъ, както бѣше случаятъ съ триполитанската война; тѣ не се мамятъ отъ невѣрнитѣ слухове за вътрешното положение на Турция и схващатъ твърде добре сжщинския смисълъ на неотдавнашното посещение на графъ Берхтолда при ромънския кралъ; стараятъ се сжщо да даватъ отпоръ на създаваното отъ опозиционитѣ партии течение въ полза на война; по всѣка вѣроятностъ миролюбивитѣ имъ настроения ще иматъ и този пжтъ успѣхъ, какъвто сж имали въ миналия случай.

„Левантъ Хералдъ“ коментира и той въ твърде благоприятенъ смисълъ започнатитѣ между правителствата на великитѣ сили преговори върху предложението на графъ Берхтолда.

319. Цариградъ, 27 VIII. Къмъ официалния докладъ на турскитѣ и черно-горскитѣ комисари, натоварени съ анкетиране смутоветѣ и избиването на много сърби въ Беранско, билъ приложенъ и единъ медицински актъ. . . До 12 того били пренесени въ Андреевица 74 души ранени, отъ които 62 мъже, 8 жени и 4 деца.

320. Цариградъ, 28 VIII. Осведоменитѣ кржгове опровергаватъ слуховѣтъ за предстояща война между Турция и България, слухове, дължими, може би, и на полученитѣ тукъ сведения, че много български чети щѣли да преминатъ наскоро границата. Относно слуховѣтъ за война се изтъква, че Турция притежава въ този моментъ туй предимство, че има съсредоточени войски. . .

„Алемдоръ“ има сведения, че 10 български офицери и 50-тина четници проектирали да предприематъ събарянето на конаци въ Македония.

Забележка на Б. Т. агенция. Съобщенията на последнитѣ две депешы сж фантастични измислици, непочиващи на никакво основание; никаква чета не е преминала, нито се готви да премине границата предвидъ на обстоятелството, че взетитѣ отъ правителството мѣрки правятъ съвършено невъзможно образуването на чети въ територията на българското царство. . .

321. Цариградъ, 28 VIII. Българската екзархия подаде на министерството на правосъдието и изповѣданията енергиченъ такриръ, въ който прави изложение на кочанскитѣ събития и иска бързото наказание на всички виновни, отстранение отъ длъжностъ на провинилитѣ се чиновници и даване вѣществени и парични помощи на пострадалитѣ.

322. Солунъ, 28 VIII. Споредъ сведения на вестницитѣ, днесъ, въ 3 часа по турски, една бомба избухнала на пазара въ Дойранъ; отъ взрива били умъртвени 20-тина лица и тежко ранени петдесетина; измежду пострадалитѣ жени нѣмало и повечето били мюсюлмани; 19 души отъ ромънитѣ, а именно 17 мюсюлмани и 2 християни били отнарани въ Солунъ, а другитѣ ранени — за Съресъ. Избухването на бомбитѣ не било последвано отъ никакви смутове.

323. Цариградъ, 28 VIII. Арменският патриархъ Арцаруни връчи на Портата единъ такриръ, съ който заявява, че, ако до утрне получи успокоителенъ отговоръ за прекратяване на убийствата на арменци и вземане достатъчни мѣрки за обезпечаване на реда, щѣлъ да бѣде принуденъ да приведе въ изпълнение решението на арменското народно събрание относно оставката на духовния и мирския съвети и затваряне на патриаршията, църквитѣ и училищата.

324. Българдѣ, 28 VIII. Кралътъ натовари г. Пашичъ Никола съ мисията за съставяне новъ кабинетъ. Г-нъ Пашичъ поиска 24 часа време, за да си помисли и да се посвѣтва съ своитѣ съпартизани и съ водителитѣ на опозиционнитѣ партии. Г-нъ Пашичъ е изказалъ предъ народа убеждението, че за уяснение на политическото положение е необходимо свикването на Скупщината на извънредна сесия.

Турското правителство е разрешило прекарването презъ Солунъ на 30 вагона сръбски муниции, които днесъ следъ обѣдъ сж пристигнали отъ Солунъ въ Ристовацъ.

325. Солунъ, 28 VIII. Съобщаватъ отъ Сеница, че завчера тамъ е станало сражение между турскитѣ и сръбскитѣ погранични постове по поводъ убийството на единъ турчинъ отъ сръбската стража.

Споредъ официаленъ изворъ, 40 български селяни, на връщане отъ Скопие, били нападнати и обрани отъ албанци.

Тукъ се носи слухъ, че въ Крушево е билъ бомбардиранъ правителствения домъ. Пжтници увѣржаватъ, че гърмежътъ отъ експлозията билъ чутъ чакъ въ Прилепъ. Потвърждение на тоя слухъ нѣма.

Преди една седмица въ Петричко сж били убити отъ турска чета българскитѣ селяни Петъръ Стояновъ и нѣкой си Цвѣтанъ въ Петричка кааза.

Снощи бѣ освободенъ подъ гаранция учителътъ Пандовъ. . .

326. Цариградъ, 28 VIII. „Алемдаръ“ се учи, че Портата получила съобщение отъ София, какво воинственото настроение намалява и общественото мнение се успокоява. . .

327. Цариградъ, 28 VIII. Вестницитѣ иматъ сведения, че муниционнитѣ складове въ Търговище, Скопски вилаетъ, били нападнати отъ албанци, които били отблъснати отъ войската.

328. Цариградъ, 28 VIII. Българската екзархия ще връчи скоро на Портата единъ такриръ, придруженъ съ списъка на извършенитѣ въ продължение на една година престѣпления надъ българи. Споредъ този списъкъ, презъ последната година имало 150 българи избити и 557 ранени. Въ такрира освенъ това екзархията ще иска и амнистия за всички българи.

329. Солунъ, 28 VIII. Потвърждава се, съ допълнителни известия, че четата на Петъръ Чаулевъ, преследвана отъ войската, нападнала кулата близу до селото Велме, Охридска кааза, дето квартирувала потерата и отпосле я разрушила. Турцитѣ отъ околнитѣ села навлѣзли въоръжени въ с. Велме, но изстѣпленията били предупредени благодарение на обстоятелството, че селянитѣ навреме избѣгали въ планината. Мюдюринътъ на Дебренската нахия, който се опиталъ да възпре

мюсюлманската тълпа, билъ немилостиво битъ отъ последната; едната му ржка била счупена.

330. Цариградъ, 29 VIII. Българскиятъ пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ има тази сутринъ ново свиждане съ министра на външнитъ работи по поводъ убийството на двамата ефрейтори на границата при Кара-тепе. Нурадуигянъ ефенди заявилъ, че той чакалъ още точни сведения по този прискръбенъ инцидентъ. Г-нъ Сарафовъ отиде въ Портата следъ пладне.

„Левантъ Херолдъ“, който винаги се държи не достамъ симпатично къмъ българитъ, пише по поводъ пограничния инцидентъ при Кара-тепе, какво българското правителство не единъ път е изтъквало, че винаги пограничните инциденти сж били предизвиквани отъ турска страна и че това обстоятелство е достатъчно да докаже кои сж виновни за провокациитъ, еднакво чести на турско-сръбската и турско-гръцката граници — навсѣкжде, гдето има турски постове.

На два часа разстояние отъ Аргирокастро въоръжени албанци-мюсюлмани убили единъ гръцки свещеникъ . . . Въ Премети, гдето цѣлото население е гръцко, албанцитъ заплашили съ смъртъ секретаря на митрополията и заявили, че ще затворятъ митрополията, ако гръцитъ не се присъединятъ къмъ исканията на севернитъ албанци. Гърцитъ отказали да стрятъ това.

331. Скопие, 29 VIII. Бившиятъ сръбски консулъ въ Скопие и Прищина, Тодоръ Станковичъ, сега пенсионеръ, е назначенъ за председател на дружеството „Сръбска народна отбрана“, чието седалище е въ Куршумли. Понастоящемъ той се занимава съ срганизирането и въоръжаването на чети, целта на които не се знае каква е. Отъ друга страна сръбскиятъ войвода Тръбичъ, действуващъ въ Велешко, заминалъ напоследъкъ отъ Велесъ за Солунъ, за да преговаря съ младотурския комитетъ, който брои много привърженици между велешкитъ турци за взаимно действие на сръбскитъ и турскитъ чети противъ българитъ и албанцитъ въ областта Порѣчие, Битолски вилаетъ.

Сръбскиятъ запасенъ капитанъ Яша Ненадовичъ е назначенъ отъ сръбската революционна организация въ Нишъ, за да следи минаващитъ по желѣзницата презъ Нишъ македонци отъ България въ Турция и обратно.

Групи въоръжени албанци обикалятъ навсѣкжде по полетата на българскитъ села въ Скопско, като завдигатъ домашния добитъкъ на българитъ при пълно бездействие на властитъ . . .

332. Цариградъ, 29 VIII. Въ оповестения си тахриръ до Портата по кочанскитъ събития българската екзархия се позовава на по-раншнитъ свои постъпки за вършенитъ въ областитъ на Европейска Турция престъпления, несъвмѣстими съ конституцията; после напомня прискръбнитъ събития въ Щипъ, които бѣха отъ естество да нанесатъ на Портата голѣми морални и материални щети и да докаратъ за Турция най-лоши последствия; екзархията казва, че се надѣвала, какво Портата ще вземе всички мѣрки за защита на мирното българско население, когато узнала съ най-голѣмо съжаление за инцидентитъ, станали въ Кочани. Позовавайки се на извършеното следствие, тахрирътъ

описва извършенитѣ подирѣ избухването на бомбитѣ нападения надѣ българитѣ и изтъква като виновници войската, полицията и жандармерията, както и башибозуцитѣ, които въ продължение на два часа, при викове „смъртъ на гяуритѣ“, сж убивали и ранявали съ ножове, тояги и огнестрелно оржие българитѣ по улицитѣ и сетне въ къщитѣ, разбивайки на последнитѣ вратитѣ и сж крадѣли отъ пострадалитѣ джебни часовници, пари и ценни вещи; дори архиерейскиятъ намѣстникъ билъ битъ. Тѣзи инциденти, които предизвикаха огорчение, ужасъ и отчаяние въ цѣлата българска народностъ, сж противни на истинскитѣ интереси на Портата. Съ туй екзархията мисли, че изпълнява своя дългъ както къмъ турското правителство, тъй и къмъ българската народностъ, като за успокоение раздразнената българска народностъ иска вземането на ефикасни мѣрки за предотвратяване подобни инциденти; строгото, бързо и примѣрно наказание на виновниците; отстранение отъ длъжностъ на виновнитѣ отговорни чиновници, жандарми и полицейски и даване отъ правителството материална и парична помощ на пострадалитѣ български семейства.

333. Копенхагенъ, 29 VIII. Министъръ-председателътъ г. Бернтсенъ категорично опровергава новината на английския „Обзървър“ досежно нѣкакъвъ съюзъ между Англия, Дания и Русия. Министъръ-председателътъ подчертава дълга на Дания, който се заключава въ пазенето отъ нейна страна неутралитетъ при всички положения.

334. Лондонъ, 29 VIII. Рускиятъ министъръ на външнитѣ работи г-нъ Сазоновъ ще бжде приетъ отъ кралъ Георгъ V тутакси следъ неговото завръщане отъ маневритѣ . . . Г-нъ Сазоновъ ще отпътува отъ Балморалъ къмъ 10 септемврий.

335. Солунъ, 29 VIII. Властѣта поднася за подписъ на шефовецѣ на немюсюлманскитѣ общини декларации за неборавяне съ политика.

Споредъ сведения отъ официаленъ източникъ, именуемиятъ Доне Толевъ отъ с. Месимеръ, Воденско, билъ отвлѣченъ съ непознати хора.

По случката съ избухването на бомбата въ Дойранъ официалнитѣ сведения гласятъ, че избухването не било последвано отъ безредици . . . Арестувани били четирма българи, заподозрѣни като съучастници въ атентата.

Споредъ сведения отъ официаленъ източникъ една българска чета нападнала чифлика на Андоуаки Стефанъ близу до Порой; четата била отблъсната отъ чифликчиитѣ пазачи.

Отвлѣченитѣ 12 души власи отъ една българска чета отъ Гевтели били освободени срещу голѣмъ откупъ.

336. Парижъ, 29 VIII. Като обсежда положението въ Балканския полуостровъ, „Танъ“ констатира, че броженито между балканскитѣ народи безпокои Европа; опасенията отъ тежки усложнения произлизатъ много повече отъ екзалтираностѣта на народитѣ, отколкото отъ поведението на правителствата имъ. Въ България — продължава вестникътъ — духоветѣ сж най-разпалени; тази родолюбива екзалтация е толкозъ по-обезпокоителна, че пограничниитѣ инциденти могатъ да се обърнатъ въ истинска битка, въ която да бжде скоро увлѣчена цѣлата войска. Царъ Фердинандъ и правителството му се противо-

поставятъ съ всички сили срещу опасността отъ подобна авантюра и знаятъ, че великитѣ сили иматъ еднаква и твърда воля за недопущане на една война между България и Турция, че не ще се спратъ предъ никаква мѣрка за възпрепятствуването ѝ и че, ако поради една необмислена постѣпка се озоватъ предъ единъ свършенъ фактъ, сж решени да локализируютъ конфликта. „Танъ“ напомня, че мирътъ е принесълъ на българитѣ сериозни придобивки и Европа е улеснявала прогресивното имъ развитие. Благодарение иждрата политика на своя Царь, България може да се стреми да стане въ бждеще европейски стражъ на Балканитѣ; тя не бива да си разстройва, въ една авантюра безъ облаги, положението, което е съумѣла да си създаде.

337. Цариградъ, 29 VIII. Вследствие на честитѣ убийства, които почнаха да ставатъ въ нѣкои отъ арменскитѣ вилаети, и поради появилитѣ се усложнения за положението на арменцитѣ въ Армения, арменската организация „Хинчакъ“ е делегирала свои хора въ Армения. . . Тѣзи дейци сж натоварени съ специална мисия отъ централния комитетъ на организацията.

338. Цариградъ, 29 VIII. Отъ Скопие идатъ сведения за нови албански изстѣпления.

339. Цариградъ, 29 VIII. Споредъ известия отъ Шкодра, малесоритѣ отъ племето Груда нападнали известната отъ миналогодишното малесорско въстание укрепена позиция Дечинъ до Тузи. Подробности липсватъ.

Осемъ батальона брусенски ихтияти, които отъ месецъ стояха мобилизирани до старата Троя, недалечъ отъ Дарданелитѣ, сж се разбунтували и искали да бждатъ разпуснати по домоветѣ си. Макаръ да е изпратена войска за усмиряването имъ, вѣрва се, че желанието имъ ще бжде удовлетворено.

340. Цариградъ, 29 III. Контрактитѣ на германскитѣ офицери-конструктори нѣма да бждатъ подновени, нито ще се апелира за съдействието на нови германски офицери.

Споредъ една депеша, получена въ вътрешното министерство, въ Диарбекирския вилаетъ е станало кърваво сблъскване между две многобройни кюрдски племена, и отъ дветѣ страни имало много убити и ранени.

341. Цариградъ, 29 VIII. „Иждамъ“ опровергава слуховетѣ за съсредоточаване на български войски край турската граница. Споредъ сведения, дадени отъ турскитѣ погранични комисари, край границата не се забелязвала никаква извънредна деятельность; военнитѣ маневри ще ставатъ край Шуменъ.

342. Цариградъ, 29 VIII. Увѣряватъ, че министерскиятъ съветъ продължава да се занимава съ изработването на проектъ за реформитѣ въ Европейска Турция.

Министерството на външнитѣ работи опровергава слуха за изпращане войски въ южна Албания; бившето правителство — заявява сжщото министерство — разпрати войски по разни мѣста споредъ своитѣ изборни нужди, а сегашното правителство съсредоточава вой-

ски въ стратегическите пунктове, предвидени въ военната организация на империята.

343. Цариградъ, 30 VIII. Споредъ сведения отъ министерството на външните работи, Портата продължава да получава твърде благоприятни увѣрения относно поведението на великите сили и на балканските държави. Германия, Франция, Англия и Русия увѣрили Портата, че, имайки довѣрие въ сегашното турско правителство, не ще се мѣсятъ никакъ въ работите на Турция и не искатъ прилагането на чл. 23 отъ Берлинския договоръ, отнасящъ се до реформите въ Европейска Турция и за Армения, България и Гърция дали миролюбиви увѣрения. Тукашниятъ гръцки пълномощенъ министъръ, г-нъ Грипарисъ, посети днесъ министра на външните работи, Нурадунгянъ ефенди, и му заяви, че неотдавнашните митинги въ Атина и провинцията не сж отъ естество да повлияятъ върху миролюбивото и приятелско поведение на гръцкото правителство спрямо Турция и че правителството не щѣло да допусне свикването на нови митинги и щѣло да спре по-нататъшната агитация; г-нъ Грипарисъ опровергалъ слуховетъ за мними военни приготовления на Гърция.

Г-нъ Даневъ опровергалъ предъ управляващия Софийската турска легация като невѣрни приписваните нему отъ нѣкои вестници военствени намѣрения.

344. Лондонъ, 30 VIII. „Дейли Телеграфъ“ разглежда надълго въпроса за възможния резултатъ отъ една турско-българска война, прави коментаръ върху България, като центръ на войната, и прави сравнение между военните сили на България.

345. Българдъ, 30 VIII. Образува се кабинетъ съ следния съставъ: г-нъ Пашичъ Н.—министъръ-председател и министъръ на външните работи; д-ръ Пачу Л. — на финансите; д-ръ Протичъ Ст. — на вътрешните работи. . . .

346. Одринъ, VIII. Двама българи отъ Гонь-кьой, Узункюпрійско, именуватъ Христо и Димитъръ сж били убити на 27 юлий отъ войниците при Хамза-Беглии, на връщане отъ България, гдето били на работа. Тѣхното убиване, извършено скришомъ и безъ нѣкой да преследва убийците, се отдава на обстоятелството, че тѣ нѣмали паспортъ. . . .

347. Скопие, 30 VIII. Въ Скопие се прѣсна слухъ, че ученикътъ Тодоръ Ангеловъ, заловенъ въ Велесъ по поводъ на опитъ за атентатъ, сполучилъ да избѣга отъ велешкия затворъ. Поменатиятъ е български поданикъ.

Вследствие на донесение до властите, че на 23 т. м. щѣлъ да бжде извършенъ атентатъ на Скопския пазаръ, директорътъ на полицията и военниятъ комендантъ бѣха издали строги заповѣди, . . . да не ставатъ погроми надъ християнското население.

348. Цариградъ, 30 VIII. Едно официозно съобщение гласи: „Въпрѣки невѣрните и не твърде успокоителни известия, разгласявани нѣрочно въ частъ отъ чуждестранния печатъ досежно турско-българските отношения, между софийското правителство и Портата отношенията сж пропити отъ взаимно довѣрие и духъ на широка примире-

телност; благодарение на тѣзи благоприятни взаимни разположения, има се пълно основание за надежда, че висещитѣ въпроси между дветѣ държави, дори нѣкѣти отъ стопанствено естество, ще бждатъ на-скоро уредени по начинъ задоволителенъ за дветѣ страни.

Една турско-българска офицерска комисия е натоварена съ разследването на пограничния инцидентъ при Кара-тепе.

349. Солунъ, 30 VIII. Военниятъ съдъ отмѣни постановлението за суспендиране на в. „Право“.

350. Цариградъ, 30 VIII. Отъ Албания се получаватъ все по-обезпокоителни новини; положението се влошава въ Малесията, гдето почти цѣлото население е повдигнато, особено въ Шкодранския вилаетъ. Министерскиятъ съветъ решилъ да се изпратятъ войски въ този край.

„Иени Газета“ потвърждава новината, че силитѣ сж получили миролюбиви увѣрения отъ балканскитѣ държави и сж ги предали чрезъ своитѣ представители въ Портата . . . Портата покани вилаетскитѣ управления да посочатъ мѣрkitѣ и реформитѣ, които се налагатъ отъ мѣстнитѣ и социални нужди на всѣка провинция и които ще послужатъ за попълване на реформения проектъ, оповестенъ вече и който ще бжде разпространенъ въ цѣла Турция, изключая постановленията, отговарящи на мѣстнитѣ условия въ Албания.

351. Цариградъ, 30 VIII. Съобщението на столичнитѣ вестници, споредъ което българскиятъ пълномощенъ министъръ г-нъ Сарафовъ билъ заявилъ при последния дипломатически приемъ въ Портата, какво шумътъ, подигнатъ отъ българскитѣ националисти, щѣлъ да тури българското правителство предъ алтернативата или да обяви война на Турция или да си даде оставката — е безъ значение и всички слухове по този поводъ не съдържатъ нищо вѣрно, тъй като г. Сарафовъ не е правилъ предъ Нураудинякъ ефенди никакво заявление въ този смисълъ.

352. Цариградъ, 30 VIII. . . . Правителството е взело решение за отпущане кредити за направата на съборенитѣ презъ последнитѣ безредици въ Берана кжщи и една стара черква.

Преговоритѣ за сключване на миръ (съ Италия) продължаватъ.

353. Скопие, 31 VIII. Дванадесетъ сърбомански семейства отъ с. Мирковци, Скопска кааза, сж поискали отъ тукашната българска митрополия да минатъ въ лоното на екзархийската църква. Искането имъ е уважено.

354. Солунъ, 31 VIII. Пжтници съобщаватъ, че въ Тиквешко била подновена обезоржжителната акция. Многобройни потери обикаляли изъ българскитѣ села. Селянитѣ били подлагани на бой и изтезания, за да предадатъ намиращитѣ се въ тѣхъ оржжия.

355. Солунъ, 31 VIII. Споредъ допълнителни сведения отъ чатенъ и сигуренъ изворъ, антентатътъ въ Дойранъ е станалъ при следнитѣ обстоятелства: адската машина била поставена въ една торба съ жито; избухването станало на житния пазаръ, гдето имало натрупани много хора, дошли на пазаръ. Бомбата експлодирала съ силенъ трѣсъкъ; прозорцитѣ на околнитѣ кжщи били строшени. На мѣстото на експлозията паднали убити 30 души, тежко ранени 40 и леко ранени 20.

По-голямата част от жертвите сж турски селяни. Точният брой на убитите българи не се знае. Самоличността на голѣма част от убитите не може да се установи, тъй като труповете им сж съвършено разкъсани и обезобразени. Засага се знае само, че сж убити петима българи и нѣколкоина тежко ранени.

Следъ експлозията настѣпила неопикуема тревога; всички хора бѣгали, обзети отъ панически страхъ, къмъ кѣшитѣ си. Въ продължение на нѣколко минути улиците съвсемъ опустѣли. На мѣстопроизшествието останали само нѣколкоина жандарми. . . . Турското население, изплашено отъ експлозията, се разбѣгало по домовете си въ очакване на втора експлозия. Едва следъ 20 минути турците почнали да слизатъ къмъ българската махала, въоръжани и решени да се отдадатъ на изстѣпления, обаче последните били избѣгнати вследствие намѣсата на нѣкои офицери и чиновници. . . .

356. *Цариградъ*, 31 VIII. „Жонъ. Тюркъ“ обнародва изявление отъ единъ турски министъръ, който казалъ: Никаква опасностъ отъ война съ България не ни заплашва, до когато тамъ е на властъ правителството на г-нъ Гешова. Ако въпрѣки всичко войната избухне, турската войска ще поеме съ достоинство хвърлената ѝ рѣкавица. Исканщия война въ София се маматъ, ако разчитатъ на мнимите разногласия въ турската войска. Никоя друга държава не ни застрашава съ война.

Относно въпроса за реформи министърътъ заявилъ: „Не ще има никаква чужда намѣса, подъ какъвто видъ и да било. Съзнавайки нуждата отъ реформи, сегашното правителство захвана да се занимава съ въвеждането на такива. Принципетъ на реформите е третиране на равна почва народностите и признаване специалните нужди“.

Досежно въпроса за миръ, министърътъ казалъ: „Ако Италия се покаже по-малко неотстъпчива и разбере, че предвидъ положението, които двете воюващи страни заематъ въ театра на войната въ момента на преговорите, може да бжде сключенъ само единъ честенъ миръ, такъвъ ще се сключи“.

357. *Цариградъ*, 31 VIII. Споредъ сведения отъ Янина, положението тамъ отивало все къмъ подобрене. Събраните при Лѣсковикъ 400 въстаници се разотиили по селата си. Малките бунтовнишки отреди, които обикаляха и северните покрайнини на вилаета, прекратили своята агитаторска деятелностъ. Известниятъ главатаръ Дервишъ Хима се намира съ 80 въстаници въ Аргирокастро. Въ Филатския санджакъ въстанишкото движение е съвършено утихнало. . . .

Сжщо отъ Тирана и Драчъ идатъ известия, че движението е свършено.

358. *Атина*, 1 IX. Атинската телеграфна агенция има следните сведения: „Близу до Шкодра въстаниците разбили и разпрѣснали днесъ единъ батальонъ турска войска. Албанецътъ Бехдѣтъ бей е назначенъ за битолски валия. Албанските бейове отъ Валона, Бера и Тирана, събрани въ Шкодра, взели решение за продължаване на въстанието. Малесорите отъ санджака Тузи обсадили укреплението Дзито.

което господствува надъ Подгорица. Гръцкиятъ свещеникъ въ Овинъ (Епиръ) билъ убитъ отъ албанци“.

359. Цариградъ, 1 IX. Единъ тукашенъ информационенъ листъ има сведения, че една 30-членна албанска чета, подъ главатарството на именуемия Салихъ, отишла въ Гиляни, Скопски вилаетъ, и заявила на каймакамина да напустне поста си въ 48 часа. Каймакаминътъ решилъ да упорствува.

360. Солунъ, 1 IX. Споредъ най-нови достовѣрни сведения отъ експлозията въ Дойранъ сж убити 12 турци и 2 българи. . . Тежко ранени 25 турци и 3 българи; леко ранени — 38 турци и 8 българи. . .

361. Виена, 1 IX. „Ноевъ Винеръ Журналъ“ публикува единъ разговоръ съ управляващия гръцката легация въ Виена г. Ксидакисъ който е заявилъ, че новината на „Кориере д'Италия“ какво Гърция щѣла да мобилизира войскитъ си, а сжщо че гръцкитъ министри сж имали воененъ съветъ и че обявяването на войната било предстоещо, е невѣрна. Управляващиятъ заявилъ, че всички слухове за война, що се отнася до Гърция, почиватъ на невѣрни предположения. Гръцкото правителство нѣма никакво намѣрение да нарушава мира на Балканитъ. Въ сжщия разговоръ г. Ксидакисъ заявилъ, че въ Критъ, както и въ другитъ острови, владѣе пълно спокойствие.

362. Цариградъ, 3 IX. Споредъ сведения отъ сигурно мѣсто последниятъ инцидентъ на турско-българската граница при Кара-тепе се дължалъ единствено на предизвикателното поведение на майора Агияхъ бей, инспекторъ на турскитъ погранични постове, сжщиятъ, който миналата година въ качеството си на Махмудъ пашовъ довѣренъ човѣкъ попрѣчи съ своето поведение на смѣсената комисиия за определяне границата да свърши докрай мисията си. . .

363. Цариградъ, 3 IX. Младотурскиятъ печатъ продължава да дава тревожни сведения отъ Албания. „Терджуман-и-Хакикатъ“ съобщава, че малисоритъ скжсали телеграфа между Шкодра и Тирана; много турски чиновници отъ пограничнитъ край Черна-гора градове избѣгали въ Шкодра; бунтовницитъ се опитали да извършатъ нападение между Тирана и Драчъ, но били отблъснати съ загуби 40 души убити и 80 ранени. Въ Шкодра — споредъ сжщия вестникъ — двама жандарми били убити всрѣдъ пазара и единъ майоръ билъ тежко раненъ.

364. Солунъ, 4 IX. Вчера по обѣдъ избухнала адска машина близу до с. Валандово, единъ часъ отъ Дойранъ; нѣмало никакви повреди. . . Миналия четвъртъкъ въ Кукушъ не се е състоялъ пазаръ вследствие страха отъ атентати; мнозина търговци не си отворили дюкянитъ и селяни не дошли въ града.

365. Скопие, 5 IX. Кочанскиятъ каймакамъ е наредилъ, щото занаяпредъ пазарътъ въ с. Виница, Кочанско, да се състои на полето вѣнъ отъ казаното село. Тази мѣрка се дължела на опасението отъ атентати. Пжтници отъ планинскитъ села на Кочанската кааза разправятъ, че жандармитъ, които обикаляли тѣзи села, изисквали отъ селянитъ да имъ предаватъ оржия.

366. Скопие, 5 IX. Новоназначеният скопски валия Галибъ паша пристигна тукъ да заеме поста си. Именуемитъ Лазаръ Иванчовъ и Арсо Трайковъ отъ с. Опила, Кратовска кааза, били арестувани и изтезавани до кръвъ отъ жандармитъ въ каракола на сѣщото село. Положението на изтезаванитъ изглежда да е безнадеждно. Сѣщитъ жандарми непрестанно изтезаватъ селянитъ отъ Опила и последнитъ живѣятъ подъ изключителенъ режимъ.

367. Цариградъ, 5 IX. Българската екзархия врѣчи на Портата нота, съ която, възъ основа на рапорти отъ архиерейскитъ намѣстници въ Охридската епархия, излага анархичното състояние въ Охридско, гдето населението било тероризирано отъ четата на жандармерийския капитанъ Джемалъ бей, който действувалъ въ съгласие съ Ниязи бей. Българитъ, дори духовенството, били заплашвани. Екзархията искала вземането на ефикасни мѣрки и правителството обещало да стори това.

368. Цариградъ, 5 IX. Министерскиятъ съветъ се занимава съ доклада на отоманскитъ делегати по водене официалнитъ преговори за мира съ Италия. . . Следъ свършването на заседанието единъ отъ министритъ заяви, че Италия още не е близу до отоманскитъ предложения. . .

Портата има сведения, които потвърждаватъ известието за малесорското нападение на Тузи. . . Вследствие общото брожение на малесоритъ въ Шкодранско министерскиятъ съветъ е взелъ решение за изпращане една дивизия въ областъта между Шкодра и черногорската граница.

369. Българдъ, 5 IX. Коментирайки положението въ Турция, правителствениятъ в. „Самоуправа“ казва, че за премахване лошото състояние на работитъ въ Македония, Стара Сърбия и Албания трѣбва да се искатъ отъ Европа реформи, лоялното приложение на които би трѣбвало да бжде гарантирано отъ великитъ сили; тѣзи реформи сж необходими и трѣбва да се искатъ както въ името на човѣщината и цивилизацията, тъй и въ името на справедливитъ интереси на балканскитъ държави — завършва „Самоуправа“.

370. Атина, 5 IX. Тукашнитъ вестници, коментирайки статиитъ на в. „Танъ“ и на „Миръ“ върху евентуалната намѣса на силитъ въ Атина, Българдъ и Цетина, съ цель да попрѣчатъ подпомагането на България отъ респективнитъ държави въ случай на война, изтъкватъ, че действията на Европа въ Балканитъ не сж донасяли нищо добро за балканскитъ държави и за християнскитъ населения на Турция. Европа, вмѣсто да се обърне къмъ Турция, която презъ време царуването на султанъ Абдулъ Хамидъ и докогато траеше всесиλιето на младотурския комитетъ само е умаломощавала и докарвала до отчаяние християнитъ, избивайки и ограбвайки селското население, нарушавайки всички права на народноститъ и постановленията на конституцията, като по този начинъ е правила невъзможенъ живота — тя се обръща къмъ балканскитъ държави, за да имъ попрѣчи да взематъ въ свои рѣце дѣлото на тѣхнитъ сънародници, по който начинъ Турция ще бжде заставена да направи за християнскитъ народи онова, което Европа не е искала никога да стори. Атинската преса подчер-

тава сжщо, че съществуват опасения, какво, въпреки желанието на Гърция да не нарушава мира, не ще могат да се слушат съ благо-склонност съветитъ за въздържане, безъ да бждат дадени сериозни гаранции, че ще бждат взети действителни мърки въ полза на християнскитъ народности, живѣщи въ Турция.

371. Атина, 5 IX. Съобщаватъ отъ Шкодра на атинската телеграфна агенция: . . . „Малесоритъ отъ Тузи, подпомогнати отъ голѣмъ брой черногорски доброволци, причиняватъ голѣми загуби на турскитъ войски. Увѣряватъ, че цѣла една дружина била разбита. Непрекжнато се изпращатъ турски войскови подкрепления, но тѣ сж недостатъчни. Стълкновенията все повече се разширяватъ. Тази сутринъ малесоритъ отъ Дукагинъ нападнали войската близу до Шкодра. Сражението продължава. . . Бейоветъ отъ северния Епиръ сж заплашвали да избиятъ гръцкитъ митрополити и консули. . .“

372. Солунъ, 5 IX. На 2 того непознати лица тежко ранили въ Велесъ офицера Авни бей, който току що се билъ завърналъ отъ Албания. Нападателитъ успѣли да избѣгатъ. Една албанска чета задигнала въ Неврокопско четирма българи, които освободила срещу откупъ. На 3 того седмина турци въ Щипъ, бивши затворници въ Скопие, освободени неотдавна отъ албанцитъ, почнали да стрелятъ въ време на единъ гуляй, вследствие на което дошла полиция, но тя не могла да усмири бунтуващитъ се. Между дошлитъ жандарми и пиянитъ турци се започнала престрелка, въ време на която билъ смъртно нараненъ дивизионниятъ генералъ Мехмедъ паша. . . Следъ това жандармитъ убили и седмината бунтуващи се турци. Тази случка предизвикала голѣма паника въ града.

Споредъ автентични сведения малесоритъ обсадили градоветъ Шкодра и Драчъ, за да ги превзематъ. . . Разпоредено е изпращането на войска. Ако последната закъснѣе, възможно е малесоритъ да превзематъ Шкодра и Драчъ.

373. Цариградъ, 6 IX. . . . Въ Малесията все още положението остава сериозно. . . Макаръ че има отпустнати отъ правителството 35,000 лири кредитъ за обезщетение на жителитъ отъ Берана и Колошинъ, тукъ има сведения, че председателятъ на правителствената комисия, маршалъ Ибрахимъ паша, отказалъ да дава обезщетения на онѣзи семейства, отъ които нѣкои членове не сж се завърнали по домоветъ си. . .

Споредъ „Сабахъ“ тукашниятъ руски посланикъ г. Гирсъ заявилъ вчера предъ министра на външнитъ работи Нурадунганъ ефенди, че руското правителство дало въ София съвети за благоразумие и умѣреностъ и че то винаги следвало политика, целяща поддържането на реда въ Балканитъ.

„Икдамя“ пише, че австро-унгарскиятъ посланикъ маркизъ Палавичини настоялъ предъ Портата за възстановяване на реда въ Малесията. Въ синода на Вселенската патриаршия вчера сж били прочетени нѣкои писма, изпратени отъ митрополититъ въ Солунъ, Смирна, Коня и Чорлу, които съобщаватъ за много потурчвания на християни, извършени въ тѣхнитъ епархии. По този поводъ патриархътъ ще подаде

такриръ до правителството. Арменският владика отъ Ванъ телеграфира, че само въ каазата Шатакъ на Ванския вилаетъ 17 арменци били избити отъ кюрдитѣ. . .

374. Цариградъ, 6 IX. Самоскиятъ князь Беглери телеграфира до Портата съ дата 2 IX т. г., че жандармерията и войската, изпратени срещу бунтовниците, които бѣха се оттеглили около Маратошамно, заставили бунтовниците да напуснатъ острова. Въ цѣлия островъ владѣе тишина.

375. Солунъ, 6 IX . . . Върлуващата около Струга турска чета . . . държи въ страхъ цѣлото население. На 1 того четата взела пѣтя между Струга и Дебъръ, вследствие на което пазарътъ въ Струга не се състоялъ. Четата убила двама селяни.

376. Цариградъ, 6 IX. . . . Съобщено бѣ, че мюлязининътъ Джемалъ бей съ четата си отъ 40 души тероризира българското население въ Охридската кааза, Тѣй като въ петнадесетъ дни бѣха избити петима българи и жителитѣ не смѣха да излизатъ по работата си, Н. Блаженство Екзархътъ врѣчи такриръ на правителството. . .

377. Цариградъ, 6 IX. Известията отъ Шкодра ставатъ отъ день на день по-лоши; нѣколко хиляди малесори сж вѣстанали безъ да се знаятъ тѣхнитѣ искания; около Тузи продължаватъ да се водятъ силни сражения. . . Споредъ „Сабахъ“ движението не се ограничавало въ санджака Дурацо, но се било разпространило изъ много населени мѣста на Шкодранския вилаетъ.

378. Скопие, 7 IX. Албанцитѣ отъ Ипекъ, Дяково и Призренъ сж изпратили протестъ до правителството противъ назначаването за мютесарифи на Мехмедъ паша и Хайрединъ бей и за каймакамъ Яхия ефенди.

Вѣстанали сж противъ властѣта албанцитѣ и отъ областѣта Гусинѣ.

Люмскитѣ албанци въ Призренско се готвѣли да дойдатъ въоръжени въ Призренъ и разграбятъ оръжието отъ държавнитѣ складове.

Населението на Ипекъ е изгонило всички тамошни жандарми, тѣй като пиянствували и гърмѣли по улицитѣ. Всички изгонени жандарми пристигнаха отъ Ипекъ въ Скопие.

379. Атина, 7 IX. Всички тукашни вестници коментиратъ благоприятно изявленията на министъръ-председателя Венизелосъ, какво Гърция може да мобилизира сега 130,000 души и въ непродължително време други 170,000, съ оръжие и муниции, достатъчни за водене продължителна борба. Вестниците пишатъ сжщо, че Гърция ще направи голѣми порѣчки за снабдяване на войската съ муниции и ще разшири кадритѣ. Въ финансово отношение Гърция сжщо е добре; монетната резервна наличностъ въ злато възлиза на 80 милиона, депозирани въ гръцкитѣ и чуждестраннитѣ банки; тѣ позволяватъ допълването на въоръжението въ кжсо време. При все това всички вестници се изказватъ въ полза на мира и пишатъ, че Гърция не желае война.

380. Лондонъ, 7 IX. Министрътъ на външнитѣ работи съръ Едуардъ Грей прие вчера въ външното министерство българския пълномощенъ министъръ въ Лондонъ г-нъ Маджаровъ.

381. Цариградъ, 7 IX. „Алемдаръ“ има сведения, че сраженията около Тузи били подкачени снощи; войската имала единъ убитъ и седемъ ранени; малесоритъ имали 17 убити и 21 ранени, отъ които трима били черногорски войници. Портата натоварила управляващия турската легация въ Цетина да иска по този поводъ обяснения отъ черногорското правителство.

382. Солунъ, 7 IX. Споредъ официални сведения, близу до село Хемли, Шкодранско, станало ожесточено сражение между една албанска въстаническа чета и едно войсково отдѣление. Мнозина въстаници били убити, други пленени; отъ войската паднали двама убити.

Почти всички българи, арестувани отъ властта въ Дойранъ въ свръзка съ атентата, сж били освободени отъ следственитъ власти, съ изключение на петима души, чийто арестъ е продълженъ. Най-силно се подозира като авторъ на атентата единъ селянинъ отъ Св. Петка, Поройско, обвиненъ, че е донесълъ въ Дойранъ адска машина.

За извършването на нова анкета въ Кочани замина заедно съ генералъ Шукри паша и председателътъ на тукашното главно сѣдилище, арменецътъ Артуръ ефенди.

Трима работници българи отъ с. Киречкѡй, Солунско, сж били убити отъ непознати лица по пътя между Демиръ-Хисаръ и Джумая. Споредъ тукашнитъ вестници близу до Прилепъ билъ намѣренъ убитъ войводата Марко.

383. Цариградъ, 1 IX. Оставкитъ на арменския патриархъ и съветниците бидоха подадени следъ продължително заседание на арменското народно събрание, въ което било констатирано, че взетитъ отъ правителството мѣрки за подобрене на положението въ арменскитъ области сж недостатъчни. Въ Диаръ-Бекиръ единъ арменски първенецъ билъ убитъ всрѣдъ пазара.

384. Солунъ, 7 IX. Солунскитъ вестници пишатъ, че между християнитъ и мохамеданитъ въ Шкодранско владѣла голѣма неприязнь. Въ Тузи не съществувала никаква правителствена властъ, тъй като чиновницитъ, полицията и жандармерията се разпрѣснали при приближаването на въстаницитъ. Въ градчето Боколи въстаницитъ опожарили и помѣщението на жандармерията и сѣдилището. Малесоритъ нападнали пощенската кола между Шкодра и Санъ Джовани ди Медуа и убили пощальона, както и офицера, придружаващъ пощата. Вследствие на това нападение въ този край било обявено военно положение.

385. Цариградъ, 7 IX. Прѣсна се слухъ, че черногорцитъ нападнали отново Берана. Тази новина не е още потвърдена.

Въ арменскитъ вилаети се е почнало преследването на кюрдскитъ глатвари. . . Леката кюрдска конница, която носи името „Хамидие“, ще бже преобразувана; въ нея ще служатъ и арменци.

Отоманската телеграфна агенция опровергава формално новината на „Жьонъ Тюркъ“, споредъ която изучаването на проекта за сключването на турско-българскитъ желѣзници било изоставено. Тази новина, споредъ Отоманската агенция, била съвършено невѣрна и тенденциозна. Напротивъ, министерскитъ съветъ въ последното си заседание се е занималъ съ въпроса за сключването на турско-българскитъ

желѣзници и трѣбва да се очаква едно скорошно и благоприятно решение на Портата по въпроса.

Въ отговоръ на това опровержение „Жьонъ Тюркъ“ пише, че той просто е говорилъ за изоставянето на проекта за скопчването на линиитѣ презъ Куманово, нѣщо, което се обяснявало съ стратегически съображения предвидъ на сегашнитѣ обстоятелства. Въ Портата не се твърди нищо подобно и съобщението на „Жьонъ Тюркъ“, не почи-
вашо на нѣкаква сериозна основа, се смѣта като тенденциозно.

386. София, 7 IX. Опълномощени сме да заявимъ, какво новината на нѣкои вестници, че е спрѣно издаването на паспорти, не е вѣрна. Правителството, следвайки неизмѣнно своята миролюбива политика, не е нито мислило да пристѣпи къмъ подобна мѣрка.

387. Цариградъ, 7 IX. Споредъ достовѣрни сведения сраженията въ мѣстността между Тузи и Дечичъ, до черногорската граница, сж престанали отъ 4 т. м. насамъ, тъй като Черна-гора затворила своята граница и прекратила даването помощъ на въстаницитѣ. Сраженията продължаватъ предъ Шкодра; малесоритѣ искали да навлѣзатъ въ града; ако сполучатъ да сторятъ това, има се страхъ отъ сериозни инциденти, защото, въпрѣки прогласеното военно положение, мюсюлманитѣ отъ града сж въоръжени и готови за отбрана. Причината за малесорското въстание е, че правителството пратило войска задъ уговоренитѣ по миналогодишното съглашение предѣли. Вѣрва се сжщо, че малесоритѣ сж били подбутнати къмъ въстание отъ черногорцитѣ.

388. Солунъ, 8 IX. Вследствие владѣщата въ страната несигурностъ, която се усилва постоянно поради некадърността на властитѣ да спратъ четнишкото движение и да обезпечатъ живота и имота на жителитѣ, изселването на последнитѣ взема все по-голѣми размѣри въ каазитѣ Гюменденска и Гевгелийска, особено въ селата Крива, Педкасъ, Тушилово, Лубница, Хума, Лѣсково, Ошани и други, мжжкото население на които се е почти изцѣло изселило въ Америка.

389. Цариградъ, 8 IX. Бившиятъ дебърски депутатъ Басри бей телеграфира, че населението въ Дебърско се разбунтувало противъ каймакамина, привърженикъ на младотурския комитетъ, заловило го въ пленъ и чакало уволнението му.

390. Българдъ, 8 IX. По поводъ изказанитѣ отъ нѣкои вестници мисли, че ключътъ на положението въ Балканитѣ понастоящемъ се намиралъ въ София и че действията на Сърбия зависѣли отъ по-нататъшното поведение на България, официозниятъ в. „Самоуправа“ казва: „Ключътъ на сегашното положение въ Балканитѣ не се намира нито въ София, нито въ Българдъ, но въ Турция. Въ настоящето положение сжществува еднаквостъ въ интереситѣ на Сърбия и България, отъ които държави нито една не притежава първенство надъ другата. Турция е единичниятъ източникъ на безпокойствие и причина за вълнения поради хаоса и анархията, които царуватъ въ нея. Докато сжществуватъ тѣзи причини и докато християнскитѣ народности въ Турция не добиятъ сериозни гаранции за нормалния имъ животъ, ключътъ на настоящето положение ще сжществува винаги въ Турция. Отъ последната зависи разрешението на настоящата тежка криза. Балкан-

скитѣ дѣржави съ еднакъвъ интересъ следятъ напредѣка на тая криза. Дѣлгътъ имѣ е еднакъвъ, тѣй като тѣхнитѣ събрата сж еднакво изложени. Отъ Турция именно зависи, завѣршава вестникътъ, изходѣтъ на положението“.

„Самоуправа“ формално опровергава пустнатитѣ изъ града и възпроизведени отъ нѣколко бѣлградски вестници слухове досежно свикването на Скупщината, мобилизирането на войски и приготвяването отъ сръбското правителство на единъ меморандумъ до великитѣ сили.

391. Цариградъ, 8 IX. Споредъ допълнителни сведения, Софулисъ дебаркиралъ въ Маратокампо съ триста критяни и се присѣдинилъ къмъ самоскитѣ въстаници. Има слухъ, че Софулисъ и четата му имали сражение съ турската войска близу до Св. Константинъ, по пѣтя за Бати.

392. Лондонъ, 8 IX. Агенцията „Ройтеръ“ се учи отъ добре осведомени кржгове, че нѣма потвърждение на известията върху сключването съюзъ между малкитѣ балкански дѣржави, но безспорно е, че сжществува, вѣроятнo, едно сближение на тѣзи дѣржави. Макаръ че тукъ сж наклонни да гледатъ съ недовѣрие на сензационнитѣ известия върху предстоящитѣ враждебни действия въ Балканитѣ, все пакъ не кррятъ сериозността на положението, ако не бждатъ направени реформи въ Европейска Турция.

Споредъ общественото мнение, разискванията между английския и руския министри на външнитѣ работи, съръ Едуардъ Грей и г. Сазоновъ, трѣбва да иматъ резултати отъ голѣмо значение.

393. Цариградъ, 8 IX. Портата дава гласностъ на една мазбата (протоколъ) на министерския съветъ относно реформитѣ, каквито правителството е решено да бждатъ приложени въ всички турски области. Въ мазбатата се казва, че министрътъ на външнитѣ работи поднесълъ на министерския съветъ докладъ, въ който, следъ като се излагатъ известнитѣ заявления на посланицитѣ на силитѣ относно положението въ Европейска Турция, решението досежно Албания, както и единъ разговоръ на турския посланикъ въ Петербургъ Турханъ паша съ руския министъръ на външнитѣ работи г. Сазоновъ, изтъква се нуждата отъ даване на провинциалнитѣ власти ясни наставления за премахване причинитѣ, които пречатъ за доброто споразумение между разнитѣ народности; за обезпечаване справедливостъ въ отношенията между населението и властитѣ, поддържане на обществения редъ и, най-сетне, прилагане решенията относно Албания и цѣла Турция споредъ мѣстнитѣ изисквания.

Министерскиятъ съветъ се занималъ и съ единъ докладъ и отъ министра на вътрешнитѣ работи отъ 28 м. м. по сжщия въпросъ, по който докладъ министрътъ защищава следнитѣ мѣрки:

1. Да се продължава прилагането на общитѣ закони всѣкжде, дето сжществува добре организирана администрация, но въ частъ отъ Албания и въ други вилаети, дето такава организация нѣма, да се прилагатъ до въвеждане на такава, за разрешаване спороветъ между

неселението според мѣстнитѣ обичаи, като министерството на правосъдието пригответи и поднесе на парламента надлежитѣ законопроекти.

2. Да се поканятъ министерствата да назначатъ за чиновници безъ разлика на вѣра и народностъ лица, притежаващи способности, като предпочитатъ лицата, познаващи мѣстнитѣ езици, обичаи и нужди.

3. Да се поканятъ министерствата на просвѣтата и земеделѣието да отворятъ . . . гимназии и земеделски училища . . . и да се прибави изучаването на мѣстния езикъ.

4. Отпущане кредити за отваряне богословни училища. . .

5. Тѣй като министерството на общитѣ сгради се занимава съ направата на потрѣбни желѣзници и пѣтища, да се поканятъ всички областни управления да покажатъ . . . къде още се чувствува нужда отъ пѣтища, желѣзници, почистване рѣкитѣ. . .

6. Да се поканятъ вилаетските управления къмъ незабавно съставяне списъци на общинитѣ, които трѣбва да се създадатъ, и

7. Да се разшири за всички румелийски вилаети правителственото решение относно военната повинностъ на албанцитѣ. . . (думата е новобранцитѣ да служатъ въ военнитѣ части на Европейска Турция, б. н.).

394. Цариградъ, 8 IX. Тази вечеръ министерскиятъ съветъ биде свиканъ въ Високата Порта на извънредно заседание, за да се занимае съ единъ много важенъ въпросъ; споредъ достовѣрни сведения, Портата била получила обезпокоителни известия относно поведението на България. Съветътъ разисква въпроса за необходимитѣ мѣрки, които правителството трѣбва да вземе за посрѣщане на всѣка евентуалностъ.

Бележка на Б. Т. Агенция. Упълномощени сме да заявимъ, че никакви обезпокоителни известия не сж могли да бждатъ получени въ Портата относно поведението на българското правителство, тѣй като това поведение продължава да бжде миролюбиво.

395. Лондонъ, 8 IX. Управляващиятъ тукашната сръбска легация е заявилъ на агенцията „Ройтеръ“, че не е получилъ отъ Бѣлградъ нито потвърждение на слуха за образуването на балканската конфедерация, нито известие за обща сръбска мобилизация. Безъ съмнение е, казалъ той, че съществува нѣщо като сближение, предизвикано отъ общността на интереситѣ на малкитѣ балкански държави, но това не допуска непременно воинствени чувства срещу Турция. Целта е повече една съвмѣстна защита на интереситѣ, които тѣзи държави иматъ на Балканитѣ.

Агенция „Ройтеръ“ се учи отъ български източникъ, че България съ нетърпение очаква резултатитѣ отъ конференцията на Балморалъ. Нищо не е известно върху формалното образуване на балканска конфедерация, но се потвърждава съществуването на едно сближение между България, Сърбия, Гърция и Черна-гора, които сж съгласни, че трѣбва да бждатъ приложени сериозни реформи въ Турция, защото иначе положението би било опасно.

396. Солунъ, 8 IX. Янинскиятъ кореспондентъ на в. „Ватандашъ“ (бившъ „Румели“) описва положението въ Южна Албания като съвършено анархично и заплашително; властитѣ били безучастни зрители на всички престѣпления; въ нѣкои мѣста населението отказвало да плаща

данъци и да отбива военната си повинност; много градове, дори цѣли каази, се намирали безъ жандармерийски коменданти — последнитѣ били изгонени отъ албанскитѣ главатари; дори Янинскитѣ валия повѣрилъ пазенето на спокойствието и реда въ вилаета на разни бейове, нѣкои отъ които били вече назначени на важни административни длъжности.

Въ с. Горно-Броди, Сѣрско, билъ убитъ въ едно кафене отъ непознати хора именуемиятъ Димитъръ Кърджалията и раненъ тежко учителътъ Стояновъ.

Въ всички македонски градове съществува голѣмъ страхъ отъ атентати; навсѣкжде почти пазаритѣ не ставали и пазарджии отъ селата не идвали, макаръ че сега е сезонътъ за най-оживенитѣ пазари. Поради туй търговията е въ застои почти навсѣкжде.

На 7 того, преди преминаването на пѣтнишкия влакъ отъ Солунъ за Цариградъ, между станциитѣ Килиндиръ и Дойранъ стражата забелязала по линията една адска машина, съединена посрѣдствомъ жица съ релситѣ; влакътъ спрѣлъ предъ самото мѣсто, гдето била поставена адската машина, и последната била отстранена отъ единъ офицеръ, който слѣзълъ отъ влака.

397. *Атина*, 8 IX. „Месаже д'Атенъ“ започна обнародването фотографическитѣ снимки на стари фермани, съ които се даватъ и се потвърдяватъ привилегиитѣ на бѣломорскитѣ острови. Съ това речението вестникъ опровергава съобщението на виенското турско посолство, което оспорваше достоверността на документитѣ, обнародвани въ съчинението на г-ца Стефанопуло за бѣломорскитѣ острови.

398. *Цариградъ*, 8 IX. Коментирайки въпроса за реформи, „Жюнь Туркъ“ се застъпва най-горещо за административна децентрализация и културна автономия на всѣка народностъ въ империята. По-нататкъ вестникътъ препоръчва въвеждането на пропорционалното представителство въ вилаеткитѣ съвети и въ парламента.

399. *Атина*, 9 IX. Атинската телеграфна агенция има сведения отъ Цариградъ, че Портата щѣла да продължи преговоритѣ за миръ съ Италия, като се надѣвала да получи съгласието на Англия за измѣнение на учредителния ферманъ за Египетъ въ смисълъ, щото Египетъ да туря въ случай на война въ разположение на Турция 20,000 войници, а въ занѣна на туй Турция щѣла да се съгласи да приеме едно очертане на египетската граница съгласно съ желанието на Англия.

400. *Петербургъ*, 9 IX. Цариградскитѣ кореспондентъ на Петербургската телеграфна агенция съобщава:

„Министрътъ на външнитѣ работи Нурадунгянъ ефенди ме прие снощи у дома си. Разговорътъ ни се започна съ моето питане за резултата отъ разследването по Кочанскитѣ събития, като прибавихъ, че липсата на точни сведения въ печата по този въпросъ произвежда тежко впечатление. Министрътъ отвърна: „Разгласено бѣ, че следствената комисия, въ състава на която влизаше и единъ българинъ и която бѣ дошла до едногласно заключение, е завършила разследването си; като резултатъ отъ нейния докладъ бѣше обявяването на военното по-

ложение въ Кочани и изпращането тамъ едно отдѣление отъ военния съдъ за сжденето и наказанието на виновнитѣ“.

Министрътъ изказа съжаление, заедто, предвидъ безпокойството въ онзи край, трѣбвало да се предпочете опростотворената и съкратена репресия и да се прибѣгне, вмѣсто къмъ обикновенъ и публиченъ, къмъ воененъ и таенъ съдъ, но на последния сж дадени наставления за строго и напълно справедливо наказание на виновнитѣ. Окончателната присжда, разбира се, ще бжде обнародвана.

Изказахъ съжаление — продължава кореспондентътъ — че липсата на сведения по хода на разглеждането дѣлото поражда неблагоприятни, може би несправедливи, коментарии по отношение на сжда, които съ една пълна гласност могат лесно да бждатъ отстранени. Министрътъ забележи . . . че би желалъ да знае съ какви частни сведения разполагамъ азъ по туй дѣло. Казахъ, че точни данни нѣмамъ, но че частнитѣ ми сведения съвпадатъ съ онѣзи на българскитѣ вестници, които изтъкватъ, че сжщинскитѣ виновници за убийствата не сж привлѣчени подъ отговорностъ. Сетне запитахъ министра въ какво положение сж преговоритѣ за скопчването на турскитѣ желѣзници съ българскитѣ. . .

Безъ да се гледа на значителнитѣ разходи за направата на съединителната линия. . . Турция се съгласи да се построи тая линия презъ Куманово споредъ желанието на България.

По-нататкъ запитахъ . . . за събитията около Берана. Той направи прегледъ на всички събития, станали въ последно време около черногорската граница, и прибави, че било решено да се не отваря повече дума за стълкновенията съ черногорцитѣ по поводъ нападенията на блокхаузитѣ около Мойковацъ и другаде. . . Трѣбва сжщо да се смѣта изчерпанъ и спорътъ относно оправянето на турско-черногорската граница, очертана отъ една международна комисия въ 1892 година. . .

Когато заговорихъ по външната политика, азъ обърнахъ вниманието на г. министра върху вестникарскитѣ сведения за сближението между балканскитѣ държави, което се яви като последица отъ възстановяването на конституцията въ Турция и на младотурския режимъ, който сближи сжщо силно разединенитѣ дотогава вжтре въ Турция елементи — български, гръцки и сръбски. — Да, това, както се вижда, е единствената заслуга на младотурцитѣ — забеляза министрътъ.

Предъ християнскитѣ племена или предъ Турция? — попитахъ азъ.

Сжщо и предъ Турция, отговори министрътъ и почна горещо да доказва ползата за Турция отъ сближението на всичкитѣ разноплеменни помежду имъ, както и съ турския елементъ. Това се явява именно нашата цель, продължи той. Разширяване за цѣлата страна на реформитѣ, дадени на Албания, ще послужи като срѣдство за достигането на тази цель. . .

По такъвъ начинъ, забелязахъ азъ, може да се дойде и до балканска конфедерация. . .

Защо не — отговори министрътъ — ако балканската конфедерация е била неприемлива по-рано, следъ време може да стане свършенъ фактъ.

Следъ това обърнахъ вниманието на министра на обстоятелството че съ въвеждането на самоуправление, съ учредяване на изборни съвети въ вилаетитѣ, Турция може сама да изпълни програмата, която ѝ е посочена отъ Берлинския договоръ. . . Трѣбва да ни се даде време, трѣбва да ни се оказва довѣрие, — каза министрътъ. Правителството едногласно възнамѣрява да въведе реформи. Не трѣбва да се посрѣщатъ неговитѣ предложения съ недовѣрие.

Това е извинително отчасти — забелязахъ. Реформитѣ сж били набелязвани не веднажъ; изминаха се повече отъ 35 години отъ подписването на Берлинския договоръ, а реформи налице още не сжществуватъ. . .

Министрътъ потвърди моето предположение, че никакво внимание не се е обърнало отъ турска страна на предложението на графъ Берхтолдъ и че Портата, предвидъ полученитѣ слухове, сама е заявила за неприемливостта на това предложение за Турция. Оттогава никакви разговори съ Австрия по този поводъ не сж ставали. . .“

401. Солунъ, 9 IX. Група български политически дейци отправятъ единъ позивъ къмъ българското население въ Турция, съ който го подканватъ да се организира и вземе активно участие въ предстоящитѣ законодателни избори. Съ този позивъ се препоръчва да се свика въ Солунъ въ непродължително време изборенъ съборъ, целта на който ще бжде да опредѣли съ кои политически партии и национални групировки трѣбва да действуватъ българитѣ въ изборитѣ. До свикването на събора е избрана една 5-то членна комисиия, която ще служи като обединително звено и ще се грижи за изборитѣ.

402. Цариградъ, 9 IX. Споредъ достовѣрни сведения, Портата, следъ като отхвърлила завчера италианското предложение за прогласяване независимостта на Либия, направила контрапредложение за даване на Либия автономенъ режимъ подъ италианска окупация, но шефъ на управлението да бжде сановникъ аналогиченъ на египетския хедифъ. Въ отговоръ на това италианцитѣ направили контрапредложение въ смисълъ, че Италия приема присѣтствието въ Италия на единъ само отомански чиновникъ съ чинъ паша, който да се занимава само съ вакъфитѣ и съ работитѣ на Детъ Публикъ. . .

Въ нѣкои дипломатически кръгове се вѣрва, че, предвидъ сегашното положение въ Балканитѣ, Портата може да измѣни това свое мнение и да се покаже по-отстъпчива по въпроса за мира. . .

403. Лондонъ, 9 IX. Споредъ „Таймсъ“ рускиятъ министъръ на външнитѣ работи г. Сазановъ е ималъ свидждане съ турския посланикъ, съ българския пълномощенъ министъръ и съ управляващия сръбската легация въ Лондонъ.

404. Цариградъ, 10 IX. Споредъ вестницитѣ Портата натоварила своитѣ посланици да направятъ оплакване предъ силитѣ противъ поведението на Черна-гора, която оказва подкрепа на малесоритѣ и дава медицинска помощ на раненитѣ въ своитѣ държавни болници, та, когато оздравѣятъ, ги въоръжава и ги изпраща въ отоманска територия. Портата иска отъ правителствата на силитѣ да дадатъ сериозни съвети

на черногорското правителство, иначе тя отхвърля всякаква отговорност за последствията. . .

405. Лондонъ, 10 IX. Рускиятъ министъръ г. Сазоновъ замина въ Балморалъ.

406. Българь, 10 IX. Днесъ сж свикани запаснитѣ отъ нѣколко набора на 15-дневно обучение.

Следствие известията за предстоещъ конфликтъ, както и на разнитѣ комбинации, правени въ свръзка съ тѣзи безпокойтелни версии, които предизвикватъ неспокойство и съ това нанасятъ вреда на търговията, правителствениятъ органъ „Самоуправа“ обнародва едно съобщение, въ което заявява, че е въ положение да изтъкне пълната невѣрностъ на тѣзи известия и че отъ твърде положителнитѣ сведения на вестника, черпени отъ достовѣрно мѣсто, явствувало, какво нѣмало вѣроятностъ за започване военни действия, нито пъкъ сжществували усложнения, които биха могли да дадатъ поводъ за такива. Напротивъ, общото положение въ Европа е, че силитѣ проявяватъ все повече и повече благоприятни за поддържането на мира стремежи; следователно, предвидъ на сегашнитѣ обстоятелства, слуховетѣ за предстоещата война сж лишени отъ всяко основание.

407. Солунъ, 10 IX. По починъ на бившия депутатъ Баери бей албанцитѣ отъ Дебърско отстранили отъ длъжностъ всички чиновници, партизани на „Обединение и Напредъкъ“, включително дебърския мю-тесарифъ, който завчера заминалъ за Битоля.

Съобщенията съ Шкодра и изобщо съ южна Албания продължаватъ да бждатъ прекъснати и не се знае, какво става тамъ; отъ Битоля и Скопие непрестанно се изпраща войска за тамъ.

408. Цариградъ, 10 IX. Въ Скопие е спрѣнъ отъ турцитѣ единъ значителенъ транспортъ — 20 вагона — сръбски воененъ материалъ. Тукашниятъ сръбски пълномощенъ министъръ г. Ненадовичъ направи по този поводъ постъпки предъ Портата . . . обаче, изглежда, че, вследствие на политическото положение, Портата не е неклонна къмъ подновяване разрешението, дадено въ 1908 г.

409. Цариградъ, 10 IX. Споредъ сведения, черпени отъ Портата, правителствата на силитѣ дали нови увѣрения относно бждещото поведение на България. Днесъ Портата е получила по-успокойтелни известия относно общественото мнение въ Сърбия и продължава да бжде неспокойна поради брожението въ България.

410. Цариградъ, 10 IX. Говори се, че турскитѣ военни власти започнали обширни укрепителни работи край Одринъ. На солунскитѣ власти е дадена заповѣдь да не пропускатъ вече прекарването на сръбски военни материали презъ Солунъ и да конфискуватъ такъвъ материалъ, ако бжде прекаранъ.

411. Цариградъ, 10 IX. Група въоръжени християни извършиха ново нападение на Берана. Резултатътъ отъ сражението още е неизвестенъ.

Споредъ получени отъ Портата сведения, 6 италиански броненосци и 9 торпильора се появили тази сутринъ срещу Смирна, подъ видъ на демонстрация.

412. Цариградъ, 10 IX. Тукашниятъ руски посланикъ г. Чирсъ направи вчера постъпки предъ Портата за прилагане на реформитъ къмъ всички народности въ империята и има по този въпросъ дълъгъ разговоръ съ министра на външнитъ работи Нурадунгянъ ефенди. За забелязване е, че следъ този именно разговоръ Портата даде гласностъ на телеграфираната вече реформена мазбата.

Въ дипломатическитъ кръгове не отдаватъ никаква важностъ на оповестенитъ реформи, въ които не се споменува нищо за вилаетскитъ съвети, макаръ че, споредъ сегашния законъ за вилаетитъ, тѣзи съвети иматъ властъ за уреждане на работи отъ мѣстенъ характеръ, като обществени постройки, за каквито, споредъ оповестенитъ реформи, валинитъ ще рапортиратъ на Портата.

413. Цариградъ, 10 IX. Внезапното спиране на българскитъ маневри и разпращането на войскитъ по мѣстата имъ сж предметъ на обширни коментарии въ турската преса. „Икдамя“ пише, че не се знае дали българскитъ войски сж действително разпуснати; ако това не е станало, тогава за никого нѣма съмнение, че отоманската империя се намира предъ едно заплашване и едно предизвикателство. „Иени Газета“ казва въ уводната си статия: „Ако разпусането на войскитъ е заповѣдано, нѣма какво да се каже, но ако, както се носи слухъ, съсрѣдоточенитъ войски сж прекратили маневритъ си само за да бждатъ отправени къмъ границата, въпросътъ взема твърде сериозенъ обратъ“. „Сабахъ“ вѣрва, че причината за прекратяване на маневритъ и разпусчане на българскитъ войски е намѣсата на Европа, която прави всички усилия, за да не бжде нарушено статуквото на Балканитъ,

Споредъ „Икдамя“ положението въ Малесията се подобрявало; схваткитъ, които станали тѣзи дни около Шкодра, били незначителни. Албанцитъ мохамедани отъ Скопския вилаетъ се записватъ въ голѣмъ брой, за да заминатъ противъ малесоритъ.

Споредъ „Танзиматъ“ смутоветъ въ Армения били предизвикани отъ комитета „Обединение и Напредѣкъ“.

414. Цариградъ, 10 IX. Скопскиятъ валия телеграфира, че въ с. Секулица, Кратовско, българинътъ Димитъръ Паровъ подпалилъ на 7 того кжщата на българина Дойчо, въ която имало скрити бомби, последнитъ избухнали и избили всички въ кжщи. Подпалвачътъ се предалъ самъ на властѣта.

Въпрѣки опровержението на Българската телеграфна агенция, осведоменитъ кръгове поддържатъ достовѣрността на съобщението, телеграфирано на 9 т. м., относно извънредното заседание на турския министерски съветъ.

415. Виена, 11 IX. Императорътъ прие днесъ по обѣдъ унгарската и австрийската делегации. Въ отговоръ на приветственитъ речи на двамата председатели императорътъ произнесе тронното слово, въ което, следъ като поблагодари, каза: „Отношенията ни съ всички държави продължаватъ всѣкжде и всѣкога да носятъ приятелски характеръ. Осланяйки се върху тѣсния и изпитанъ отъ дълги години нашъ съюзъ съ Германия и Италия, нашата външна политика е насочена сега, както и по-рано, къмъ спомагане за запазване на мира при съблюдаване

сжщевременно интереситѣ на монархията. Съ искрена симпатия следимъ усилията на италианскитѣ и турскитѣ държавници за намиране чрезъ размѣна на прѣки и незадължителни възгледи една основа за честенъ за дветѣ страни миръ. Предвидѣ неуясненото положение въ Близкия изтокъ моето правителство взе почина за размѣна на възгледи между силитѣ, вследствие на който се оказа, че всички заинтересовани желаятъ единодушно поддържането на статуквото и спокойствието на Балканитѣ. Благодарение на новитѣ военни закони нашата войска и флота получиха усилване на ефективата си въ мирно време и действителната служба биде значително облекчена. Предвидѣ финансовото положение на дветѣ части на империята паричнитѣ искания на моето военно управление за тази година бѣха ограничени въ мѣрката на необходимото. Съ предприето му разширение нашиятъ флотъ ще бжде въ състояние да отговаря въ по-висока степенъ на увеличаващата се нужда отъ покровителствуването нашитѣ стопански интереси“.

Императорската речъ бѣ посрещната съ оживени ржкоплѣскания.

416. *Виена*, 11 IX. При приема на делегациитѣ отъ императора председателътъ на унгарската делегация г-нъ Лантъ наблегна въ своята речъ за нуждата да се работи енергично за засилване на Тройния съюзъ, който съставлява най-сигурна гаранция за запазване на европейския миръ, и изказа съжаление за войната на съюза на Италия съ австро-унгарската традиционна приятелка Турция. Ораторътъ се изказа съ най-симпатични изрази за почина на графъ Берхтолдъ досежно размѣната на мнения между силитѣ по балканскитѣ работи. . .

417. *Виена*, 11 IX. Унгарска делегация. Днесъ следъ пладнѣ комисията по външнитѣ работи има заседание, въ време на което министрътъ на външнитѣ работи графъ Берхтолдъ направи следното изложение:

„Пролѣтната сесия на делегациитѣ ми даде случай да характеризирамъ нашитѣ отношения съ различнитѣ сили и да опредѣля основнитѣ линии на нашата политика. . . Тѣй като никаква промѣна не е станала въ нашитѣ отношения съ съюзнитѣ и приятелскитѣ сили, азъ не смѣтамъ за свой дългъ да влизамъ отново въ разглеждане основнитѣ елементи на нашата външна политика. . . Макаръ че Италотурската война не е още завършена . . . представители и на дветѣ страни отъ известно време водятъ преговори. . .

Сѣбитията, на които отъ известно време сж станали театъръ Балканитѣ, погълнаха въ най-висша степенъ вниманието на нашата монархия. Като непосредни съседи на Турция, ние не можехме да игнорираме опасноститѣ, които биха могли да се породятъ за вътрешния и външенъ миръ на Европейска Турция вследствие антагонизма между отоманското правителство и албанцитѣ, които чувствуватъ нахърнени своитѣ традиционни свободи. Когато по-сетне настѣпи промѣна на турския режимъ въ Цариградъ, промѣна, първата проява на която бѣ за свидетелствуване снизхождение къмъ албанцитѣ; когато въ сжщото време, по различни поводи, главно поради турско-черногорския пограниченъ конфликтъ и поради възбуждението на духоветѣ въ България вследствие Кочанското клане, както и вследствие на стѣлкновенията между гърци и албанци въ Епиръ, настѣпи едно положение на рабо-

титъ, което заплашва да направи най-трудно, ако не и невъзможно дѣлото на помирение, ние взехме почина за размѣна на възгледи между силитѣ по положението въ Балканитѣ. Целта, която въ този случай имахме предвидъ, бѣше да дадемъ главно време на Портата — и съвети приятелски, ако това бѣде подходящо — за реализиране на политиката, игнорирана отъ нея, и за въвеждане редъ въ провинциитѣ на Европейска Турция — всичко това, чрезъ единодушното съгласие на великитѣ държави върху базата: запазване мира и статуквото на Балканитѣ.

За голѣмо наше задоволство, всички кабинети, разбирайки добрия смисълъ на нашето предложение, се присѣдиниха къмъ него, вследствие на което между силитѣ се установи взаимно разбирателство и се създаде ценна гаранция за предотвратяването твърде възможното насилствено разрешение на сегашната криза. Особено руския кабинетъ, както и нашиятъ, полага усилия, за да се запази мирътъ. Обаче, би било много опасна илюзия да се вѣрва, че опасноститѣ на сегашното положение въ Балканитѣ по този начинъ сж отстранени. Малко задоволителното положение на работитѣ въ областитѣ на Европейска Турция не може да не се отрази опасно на съседнитѣ ней страни и държавнитѣ мжже, стоящи начело на последнитѣ, се озоваха предъ трудна задача. Желаетъ да се надѣваме, че ръководящитѣ лица на балканскитѣ държави, вдъхновявайки се отъ политическото благоразумие и пропити отъ съзнанието отъ тежки отговорности, нѣма да се подадатъ на попититѣ, които идатъ отъ страна на неотговорни елементи.

Отъ друга страна, ние искаме да изкажемъ надеждата, че Турция нѣма да игнорира сериозността на положението и ще намѣри начинъ за предотвратяването на опасноститѣ и усложненията. Сведенията, съ които разполагаме по този поводъ, оправдаватъ мнението, че сегашното правителство на Турция полага усилия да създаде необходимитѣ гаранции за правилното течение на живота на различнитѣ народности отъ Европейска Турция.

Графъ Еренталъ, на времето си, както знаемъ, посрещна съ особено искрени думи възстановяването на отоманската конституция. Това даде поводъ да се появи легендата, че графъ Еренталъ напълно и безъ резерва е одобрилъ политиката на комитета „Обединение и Напредѣкъ“ въ Турция, нѣщо което не отговаря на действителността. Азъ вече изтъкнахъ, въ моето изложение отъ 17 априлъ т. г., че е въ традициитѣ на външната политика на виенския кабинетъ поддържането на приятелски отношения съ отоманската империя. Нашиятъ интересъ не е да се свързваме съ една или друга партия, но той цели запазването териториалната цѣлостъ на турската империя и нейното вътрешно консолидиране, както и примиряването законнитѣ искания на разнитѣ народи, живѣещи въ Европейска Турция, съ нуждитѣ и изискванията на отоманската държава. Споредъ нашето мнение турскитѣ държавни мжже трѣбваше да положатъ честни усилия за достигането на тази задача и за разрешението на сложнитѣ въпроси, като бждатъ увѣрени, че ще срещнатъ нашата морална подкрепа. Въ следването на тази политика ние се чувствуваме затвърдени отъ убеждението, че тя отговаря на

схващанията на нашите съюзници. . . Азъ имахъ, както знаете, случай да разговарямъ съ компетентнитъ държавни мъже на германската империя въ Берлинъ и можахъ да намѣря ново потвърждение за съгласуването крайнитъ цели и на двата кабинета. Сжщо размѣната на мнения . . . съ Бетманъ Холвегъ, въ Бухлау, има за резултатъ пълното изясняване съпадането на нашите възгледи, главно досежно консервативнитъ принципи, които служатъ и на двете съюзни държави като ръководна нишка въ Близкия изтокъ.

Презъ идния месецъ азъ ще имамъ случай да се представя на Н. В. италианския кралъ и да размѣня мисли съ италианския министъръ на външнитъ работи маркизъ ди Санъ Джуляно. . .

При моето посещение въ Синая, съгласно поканата на Н. В. ромънския кралъ, азъ се убедихъ, че нашиятъ югоизточенъ съседъ, съ който поддържае най-сърдечни отношения, продължава да пази твърдо изпитаните традиции на една политика, следвана настойчиво и вдъхновявана отъ желанието да се запази мирътъ.

Както можете да видите отъ това изложение, сегашното положение не е никакъ отъ естество да влияе успокоително, въпрѣки общото съгласие на кабинетите на великите сили въ тѣхните усилия да запазятъ мира. Въ хоризонта на Балканите блѣсватъ непрекъснато свѣткавици, които свидетелствуватъ за натрупаното електричество въ политическата атмосфера тамъ, безъ да могатъ да прѣснатъ мрака, който обгръща неразрешените и висещи въпроси. Дипломатията бди, за да попрѣчи избухването на заплашващите конфликти и да угаси още въ началото му готвения на Балканите пожаръ. По своето географическо положение ние стоимъ близу до горящата почва и голѣми интереси на монархията сж подхвърлени на рискъ; но ние сме готови по суша и море и можемъ да гледаме на бъдещето съ спокойствие“.

418. Солунъ, 11 IX. На 31 августъ вечерята билъ направенъ несполучливъ опитъ за бомбардирането на Толичкия караколъ въ Прилепско. Лицето, което поставило бомбата, било съгледано отъ единъ жандармъ. Станала престрелка между четата и намиращите се близу до каракола жандарми. Единъ жандармъ падналъ убитъ.

На 3 того вечерята, къмъ полунощъ, въ с. Заполжени, Прилепско, била бомбардирана кулата на Ремзи бей отъ Прилепъ. Часть отъ сградата била разрушена; човѣшки жертви нѣма. На следния день били открити въ Прилепъ 12 българи отъ казаното село. Тѣ били освободени следъ дълъгъ разпитъ. Гърмежътъ отъ бомбата билъ чутъ и въ Прилепъ.

419. Атина, 11 IX. Атинската телеграфна агенция има сведения, че положението въ Делвино (Епиръ) е тревожно за християните; жандармерията се съединила съ турско-албанските разбойнишки чети за преследване на християнските чети, образувани за защита на населението противъ разбойниците, които се радватъ на безнаказаностъ.

Мютесарифътъ на Делвино преследва гръцкото население, което турците, албанците и войската заплашватъ съ изтрѣбение.

420. *Цариградъ*, 11 IX. Отъ осведоменъ източникъ увѣрять, че преговоритъ за миръ съ Италия не сж окончателно сжсани и че Портата щѣла да направи нови контъръ-предложения.

Военното министерство е решило да произведе маневри въ Одринското поле.

421. *Атина*, 11 IX. Събралиът се тукъ критски депутати обнародватъ въ вестниците едно изявление, въ което казватъ, че . . . взетото въ 1911 год. едногласно отъ критския народъ решение ще бжде изпълнено буквално . . . и прибавятъ, че, предвидъ сегашнитъ обстоятелства, моментътъ е най-благоприятенъ за издействуване окончателно и благоприятно разрешение на въпроса за присъединението на Критъ къмъ Гърция.

422. *Цариградъ*, 11 IX. Казватъ, че на маневритъ въ Одринско щѣли да участвуватъ 50,000 войска отъ втория и третия корпуси.

423. *Цариградъ*, 11 IX. Портата е взела решение за изпращането въ Шкодра на една комисия, която да проучи оплакванията и исканията на малесоритъ. . .

Сръбскиятъ пълномощенъ министъръ г. Ненадовичъ поднови предъ великия везиръ постъпките си за издействуване разрешение относно превозването на спрѣния въ Скопие сръбски воененъ материалъ. Отъ сръбска страна изтъкватъ, че отказътъ на Портата би могълъ да има сериозни последици, тъй като сръбското обществено мнение е раздразнено.

Казватъ, че нѣкси малесорски байрактари, които пристигнали въ Цетина, получили отъ тамъ насърчение да постоянствуватъ въ движението.

424. *Цариградъ*, 11 IX. На 7 того въ Прилепъ едно магаре, натоварено съ две торби жито, ходейки само изъ пазара, привлѣкло вниманието на полицията и последната намѣрила въ една отъ торбитъ една бомба тежка 7 килограма и съ запаленъ фитилъ. Експлозията била предотвратена.

„Алемдаръ“ има сведения, какъво Черна-гора раздавала оржие и муниции на малесоритъ. . .

Една сръбска 25-членна чета се опитала да нападне селото Серчово.

Бившиятъ депутатъ отъ Драчъ генералъ Есадъ паша, албанецъ, щѣлъ да бжде назначенъ за комендантъ на Шкодранската дивизия.

425. *Цариградъ*, 11 IX. . . . „Продось“ пише, че положението въ Епиръ се влошава. 60 албанци мюсюлмани отъ с. Зулиятика навлѣзли въ християнскитъ села Али къой, Трамоли, Чауси и Карампели... Споредъ други сведения реченитъ села били заобиколени отъ 500 албанци мюсюлмани, въоръжени, които разграбили оръжейния складъ въ Делвино. Албанцитъ мюсюлмани принуждавали християнитъ да се потурчватъ. . .

Споредъ „Танинъ“ . . . Нурадунганъ ефенди отговорилъ на постъпките, направени отъ сръбския пълномощенъ министъръ, че сръб-

ските мунции били спрѣни поради брожението, което се забелязва въ Сърбия.

426. Атина, 12 IX. Вестниците обнародватъ следното писмо, пратено отъ капитана на грѣцкия параходъ „Румелия“, който билъ нападнатъ отъ турцитѣ въ пристанището Вати на островъ Самосъ: (пропуштаме писмото, понеже подробноститѣ не представляватъ интересъ, б. н.). Това неокачествимо турско изстѣпление срещу грѣцкия параходъ предизвика въ Атина дълбоко възмущение и гнѣвъ. Обществено то мнѣние е раздражено до крайностъ.

427. Цариградъ, 12 IX. Споредъ достовѣрни сведения, всички рецифи отъ Одринско, Солунско, Битолско и Скопско и 12 дивизии ще участвуватъ на маневритѣ, на които се отдава голѣма важностъ.

428. Скопие, 12 IX. Временно намиращиятъ се тукъ албански главатаръ Риза бей е получилъ една телеграма отъ Шкодранския жандармерийски комендантъ, който моли както него, така и другитѣ главатары да му се притекатъ на помощъ и освободятъ гр. Шкодра отъ обсадата на малесоритѣ. На тая телеграма Риза бей отговорилъ, че той и другитѣ албански главатары не могатъ и никога нѣма да отидатъ срещу малесоритѣ, но съ готовностъ би приели да посрѣдничатъ между вѣстаницитѣ и правителството. . .

429. Цариградъ, 12 IX. Маневритѣ ще станатъ едновременно въ Одринско и Македония. Казватъ, че на тѣхъ ще присѣтствува и военниятъ министъръ генералъ Назъмъ паша. . . Портата получила отъ Самоския князь депеша по безжичния телеграфъ . . . че вчера въ 2 $\frac{1}{2}$ часа подиръ обѣдъ критскитѣ и самоскитѣ вѣстаници нападнали височинитѣ, господствуващи на Вати. Турската войска се бранѣла. Престрелката траяла до вечерята.

430. Цариградъ, 12 IX. . . . Има слухъ, че тукашното комендантско управление открило съществуването на таенъ воененъ комитетъ и въ който участвували капитани и майори. Твърди се, че този комитетъ ималъ връзки съ младотурския. . . Този комитетъ билъ решилъ да върши атентати противъ членоветѣ на военния съюзъ.

431. Атина, 12 IX. Вестниците коментиратъ оживено станалия въ о-въ Самосъ инцидентъ и искатъ даването пълно удовлетворение на Гърция отъ Турция. . .

432. Цариградъ, 12. IX. Решението за извършване на турскитѣ есенни маневри въ Одринско било взето въ заседанието на министерския съветъ отъ 9 т. м. вечерята, важността на което заседание била изтъкната тогазъ. Маневритѣ щѣли да започнатъ наскоро; ще се борава съ тѣхъ съ воененъ телефонъ, безжиченъ телеграфъ и аероплани. . .

433. Цариградъ, 12 IX. Говори се, че съществуващото въ Шкодра военно положение било разширено и върху Лешъ, Тузи и околноститѣ имъ.

Споредъ „Танинъ“ единъ турски блокхаузъ въ областта Здрима билъ нападнатъ отъ една чета и ограбенъ.

„Танзиматъ“ твърди, че младотурскиятъ комитетъ готвѣлъ бунтъ въ Цариградъ, за да се добере до властата.

Споредъ слухове една гръцка чета убила до Пхисовище, Янински вилаетъ, прочутия албански разбойникъ Мухаремъ.

434. Солунъ, 12 IX. Завчера по битолската линия между станциитъ Острово—Суровичъ стражата забелязала една малка чета и открила огънь по нея; четата се отдалечила.

Изборнитъ приготовления всрѣдъ българското население въ Македония сж започнати. . .

435. Цариградъ, 12 IX. Съсрѣдоточаването на войскитъ, които ще участвуватъ въ маневритъ, ще стане въ разстояние на десетина дни. Самитъ миневри ще траятъ осемъ дни.

„Стамбулъ“ пише по този случай, че още въ 1910 г. било взето решение за произвеждане голѣми маневри всѣка година презъ октомврий. Такива миналата година не станали поради върлуването на холерата.

Намирашитъ се въ отпускъ офицери отъ 1-и, 2 и 8-и корпуси, както и онѣзи отъ 1-о, 2-о, 3-о, 4-о, 5-о и 6-о редифни окръжия, получили заповѣдъ да се завърнатъ въ полковетъ си.

Въ дипломатическитъ кръгове, като изтъкватъ, че въ всички страни произвеждането на голѣми маневри се оповестява нѣколко месеца по рано, изказватъ опасение, че тази взета неочаквано мѣрка отъ турското правителство може да предизвика безпокойство въ България и да стане причина, щото последната да вземе предпазителни мѣрки на своята граница.

Въ дипломатическитъ кръгове се изказва сжщо и съжаление за спирането на 20 вагона сръбска мунициия, като мѣрка отъ естество по-скоро да предизвика взривъ, отколкото да предотврати една съмнителна досега опасностъ. . .

436. Цариградъ, 13 IX. . . . Втората дивизия, намираща се въ Смирна, ще пристигне тукъ следъ два дни, за да участвува въ Одринскитъ маневри.

Споредъ вестницитъ, отговаряйки на запитванията за разяснение, направени отъ българския пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ, турскиятъ министъръ на външнитъ работи Нурадунганъ ефенди заяви, че всѣка година ставатъ маневри и че не трѣбва да се смѣтатъ като заплашване противъ България, съ която, въпрѣки възбуждението, забелязано напоследъкъ тамъ, Портата желае да поддържа приятелски отношения. Дипломатическитъ турски представители били уведомени да дадатъ на силитъ сжщитъ увѣрения досежно маневритъ.

437. Атина, 12. IX. Гръцкото правителство натоварва гръцкия пълномощенъ министъръ въ Цариградъ г. Гринирисъ . . . като протестира енергично, да поиска нужднитъ обяснения досежно неокачествимото нападение отъ страна на турския гарнизонъ въ Самось противъ гръцкия търговски параходъ „Румелия“ . . . и да изиска едно удовлетворение: строго наказване виновницитъ, изказване съжаление стъ страна на отоманската правителство и плащане обезщетение. . .

438. Скопие, 13 IX. . . . Бившиятъ офицеръ Али Мехмедъ Алиевъ е избѣгналъ въ планинитъ на 6 т. м. заедно съ нѣколко войници отъ Прищинския гарнизонъ. Дезертиритъ ходятъ изъ градоветъ

и вършатъ избирателна пропаганда въ полза на „Обединение и напредък“ . . .

439. Лондонъ, 13 IX. Агенция „Ройтеръ“ е опълномощена да заяви, че е съвсемъ неоснователно предположението, какво сегашните преговори между съръ Едуардъ Грей и г-нъ Сазоновъ щѣли да се приключатъ съ решаване действителното раздѣляне на Персия.

440. Цариградъ, 13 IX. Днесъ въ 3 и половина часа следъ обѣдъ екзархийскиятъ капу кехая г-нъ Гелевъ врѣчи отъ името на Н. Блаженство екзарха министру на правосъдието и изповѣданията следния такриръ, къмъ който има приложенъ списъкъ на пострадалитѣ българи: (въ такрира, следъ като се излагатъ постѣпките на екзархията предъ върховното управление за вземане мѣрки за отстранение на престѣпленията, насилията и изтезанията, вършени надъ българитѣ, презъ 1911 год., констатира се, че надлежнитѣ власти не сж взели нуждитѣ мѣрки за обуздаване престѣпнитѣ елементи, което се вижда отъ факта, че въ продължение на 10 месеца презъ 1911 год. сж били избити 56 българи, а презъ 1912 год. вече има 237 убийства и 633 наранявания и накрая завършва): „Заставени отъ нашия дългъ къмъ държавата и къмъ паството, ние подаваме настоящия такриръ, съ приложение къмъ него подробенъ списъкъ на убититѣ и ранени българи, изложени презъ конституционния режимъ на нещастия, съвършено несъвмѣстими съ прогласенитѣ гаранции, и молимъ императорското правителство за вземане нови строги и коренни мѣрки, съ които да може да се гарантира на отоманскитѣ българи въ империята животътъ и честта. Български екзархъ: Йосифъ I.“

441. Цариградъ, 13 IX. . . . Въ Ванския вилаетъ имало сбиване между единъ кавалерийски отредъ и една кюрдска чета; последната стреляла изъ засада и убила единъ поручикъ и 10 войника. Наредено е за преследването на четата.

442. Виена, 13 IX. Комисията по външнитѣ работи при австро-унгарскитѣ делегации започна разискванията си. . . По тоя случай: князь Шварценбергъ изказа мнение за поддържане добри отношения съ Русия . . . направи остра критика на политическото положение въ Хърватско; каза по-нататъкъ, че не смѣта за изключено настѣпването въ Балканитѣ на едно критическо разрешение безъ наша вина. Единствено въ този именно случай ще бжде невъзможно да се следва миролюбива линия на поведение, защото ние не можемъ да допустнемъ Сърбия да увеличава територията си. . .

Социалистътъ Еленбогенъ направи запитване къмъ министра на външнитѣ работи, дали правителството намѣржава нѣкоя военна намѣса въ случай, че станатъ нѣкои териториални промѣни въ Турция. Графъ Берхтолдъ отговори, че въ изложението, направено отъ него презъ априлъ т. г., той се обявилъ партизанинъ на принципа за постепенность и че, следователно, сега се вижда заставенъ да изрази своето учудване, задето Еленбогенъ може да си въобрази, какво министрътъ би могълъ да преследва днесъ воинствена политика. Азъ не мога, завърши министрътъ, освенъ да отговоря отрицателно на интерпелацията на г-нъ Еленбогенъ.

Нѣкои оратори, които взеха думата следъ това, одобриха напълно предложението на графъ Берхтолдь, което не носи никакъ нападателенъ характеръ, и препоръчватъ воденето на такава балканска политика, съ която биха могли да се спечелятъ симпатитѣ на балканскитѣ държави и да се заякчатъ икономическитѣ отношения съ тѣхъ.

Разискванията ще продължатъ утре.

Императоръ Францъ Йосифъ награди началника на ромънския генераленъ щабъ, генералъ Авереску, съ голѣмия кръстъ на ордена „Леополдъ“.

443. Цариградъ, 13 IX. Всѣкидневно се изпращатъ за Одринъ презъ Солунъ орждия, сандъци съ пушки и муниции въ голѣмо количество. Въпросътъ за допусчане въ Сърбия на 20-тѣ вагони сръбски муниции, задържани въ Скопие, не е още разрешенъ. Размѣната на ноти между Бѣлградъ и Цариградъ продължава.

444. Цариградъ, 14 IX. Слухъ се носи, че въ о-въ Самосъ били стоварени френски и английски войскови отдѣления. . .

445. Цариградъ, 14 IX. „Жьонъ Тюркъ“ публикува едно интервю съ министра на външнитѣ работи, Нурадунганъ ефенди, съдържащо успокоителни изявления досежно положението на Балканитѣ. Министрътъ се надѣва, че облацитѣ, които помрачаватъ балканския небосводъ, ще минатъ безъ буря. . . Ако България продължава да държи миролюбиво поведение, нѣма съмнение, че и другитѣ балкански държави ще направятъ същото. Говорейки за реформитѣ, които би били единичката причина за война, Нурадунганъ ефенди казалъ: „Турското правителство по собствана инициатива проучва реформитѣ. . . То ще ангажира специалисти чужденци. . .

446. Цариградъ, 14 IX. „Танинъ“ обнародва текста на една депешъ, изпратена отъ току що уволнения солунски валия Феридъ паша до военния министъръ генералъ Назъмъ паша, съ която валията съобщава, че, въпрѣки военното положение и въпрѣки запрещението за боравене на офицеритѣ съ политика, много офицери отъ солунския гарнизонъ държали тайни събрания въ вилата Алатини или въ единъ хотелъ и по кафенетата и казината водѣли явно пропаганда въ полза на младотурския комитетъ; много офицери отъ гарнизона на Скопския вилаетъ се навъртали съ или безъ отпускъ въ Солунъ; . . . майоръ Хасанъ Тосунъ бей се занимавалъ съ образуване на комитети; 15-и артилерийски полкъ билъ вече привлѣченъ къмъ страната на тайния комитетъ . . .

447. Цариградъ, 14 IX. Потвърждава се известието, че английскиятъ крайцеръ „Медей“ и френскиятъ „Брюи“ дебаркирали въ Вати по единъ отредъ за защита на чуждестраннитѣ поданици.

448. Солунъ, 14 IX. На 11 того въ 7^{1/2} часа въ Битоля избухнала съ силенъ трѣсъкъ една адска машина до една стена на едно кафене, на главната улица, именуема „Широкъ сокакъ“. Отъ експлозията имало тухлени парчета, захвърлени по цѣлата улица. . .

Завчера на 12 того, къмъ обѣдъ, при минаването на пжтниския влакъ отъ Солунъ за Цариградъ избухнала на линията бомба между станциитѣ Сарж-гьолъ и Килиндиръ. Отъ взрива билъ повреденъ локо-

мотивът, а също и релситът на незначително разстояние. След известно време влакът продължил пътя си. Официалните сведения гласят, че атентаторът бил убит от стражата, когато бѣгалъ. Цариградският влак пристигна тукъ съ 4 часовъ закъснение.

449. Солунъ, 14 IX. Споредъ сведения отъ официаленъ източникъ, въ Малешевско, въ мѣстността Шишково, станало сражение между една българска чета и едно жандармерийско отдѣление . . .

Споредъ сведения отъ сѣщия източникъ, въ Неврокопско станало сбиване между едно войсково отдѣление и петима българи дезертьори, въ с. Старчища. Българитѣ избѣгали, безъ да пострада нѣкой отъ тѣхъ.

„Иени Аеръ“ съобщава, че въ Енидже-Вардарско върлували четири чети, които действували за сформироването на селска милиция . . .

Отъ Берана съобщаватъ на солунскитѣ вестници, че сраженията около черногорската граница били прекратени на 10 того. На следния день черногорцитѣ подновили престрелката, но скоро я преустановили. Досега има двама турски войници убити и единъ раненъ; черногорцитѣ имали 15 души убити и ранени.

Албанцитѣ развалили построената неотдавна телеграфна линия за военни нужди между Феризовичъ и Призренъ. Християнското население отъ Бератъ се оплакало телеграфически на централното правителство и на гръцката патриаршия отъ владѣщата несигурност и многобройнитѣ убийства въ Бератско.

450. Цариградъ, 14 IX. Съобщенията съ о-въ Самосъ продължаватъ да бждатъ прекжснати . . .

Споредъ достовѣрни известия френскиятъ и английскиятъ крайцери, следъ като стоварили по единъ взводъ моряци, пристѣпили къмъ охраната на града, поканили турския комендантъ да прекрати стрелбата въ вътрешността на града, поискали да влѣзатъ въ сношение съ Софулисъ и пратили лодка за отиването на крайцера „Брюи“.

451. Цариградъ, 14 IX. Споредъ достовѣрни сведения маневритѣ въ Одринско не щѣли да бждатъ голѣми маневри, а само съсрѣдоточаване на десетъ дивизии: Одринска, Лозенградска, Митровишка, Скопска, Щипска, Сърска, Драмска и Еласонска за областни упражнения.

452. Виена, 14 IX. Комисията по външнитѣ работи при австрийската делегация прие бюджета на министерството на външнитѣ работи. Презъ време на разискванията по тоя случай министрътъ на външнитѣ работи графъ Бертолдъ, отговаряйки на разни оратори, горещо ѣ поблагодарилъ . . . Досежно посещенияето на френския министъръ предсѣдателъ и министъръ на външнитѣ работи г. Поанкаре въ Петербургъ и на руския министъръ на външнитѣ работи г. Сазоновъ въ Англия, графъ Бертолдъ заяви, че на такива посещения, макаръ тѣ да не сж безъ известна политическа важностъ, трѣбва да се погледне най-напредъ отъ точка зрение на международна учтивостъ. Не можемъ, каза той, да се чудимъ на това, че г. Сазоновъ, следъ свиждането си съ държавнитѣ мжже на Германия и други сили, се представява засега на английския кралъ и влиза въ съприкосновение съ английскитѣ мѣ-

родавни личности. Министърът върва, че именно такива свиждания въ настояще време сж отъ естество твърде много да помогнатъ за постигането на сжщитѣ цели, които той преследва съ предложението си за разговори между силитѣ относно Близкия изтокъ. Отъ това явствува още и че засега не сжществува никаква причина за опасяване отъ обтегнаостъ между политическитѣ групи на Тройното сжглашение и на Тройния сжюзъ. Приемането на моето предложение, каза той, доказва вече, че сжтрудничеството на всички сили въ сжщото направление за запазване на мира е възможно, къмъ която и група да принадлежатъ тѣ. Графъ Берхтолдъ повтори, че съ предложението си той преследва главно цельта да работи заедно съ другитѣ сили за поддържането статуквото и мира на Балканитѣ. Вземайки този починъ, тѣй никакъ не е помислилъ да узурпира ржководенето на Източния въпросъ, но да даде на всичкитѣ велики сили възможность въ взаимно сжприкосновение да изкажатъ мненията си досежно избора на срѣдствата за постигане гоненитѣ съ неговото предложение цели. Понеже воденитѣ преговори . . . продължаватъ, министърътъ сжжалаява, че не е въ състояние да се изкаже върху тѣхъ . . . касае се да се намѣри срѣдна линия на поведение, съ което, като се държи надлежна смѣтка за оправдателната чувствителность на Високата Порга, да изглежда годна да създаде положителна основа да се успокоятъ отоманскитѣ националности и да се помогне така за поддържане на мира. Отговаряйки на г. Крамаржъ, министърътъ изтъкна, че въ това отношение политиката на Австро Унгария и тази на другитѣ сили е консервативна. Ето защо, прибави той, трѣбва да се избѣгва всичко, което би могло да направи невъзможна тая политика. Относително ония ласажи отъ изложението му, кждето се говори за мрака, въ който се намиратъ неразрешенитѣ проблеми, министърътъ заяви, че итало-турския конфликтъ и сжществуващитѣ едновременно съ него явления на вълнения въ балканскитѣ държави, въ Македония и Албания, говорятъ сами и би трѣбвало да освободятъ самия него отъ задачата да говори обстойно върху тая тема. За нещастие, прибави той, въ тѣзи области за насъ и за цѣлата европейска дипломация не липсватъ трудни задачи. Спрямо изказаното отъ нѣкои оратори желанье, щото Австро Унгария по силата на Тройния сжюзъ да упражни натискъ върху Италия за ускоряване сключването на мира, министърътъ загатна за взетата миналата година отъ самия него инициатива съ цель да се услужи на каузата на мира, въ сжгласие съ другитѣ сили, както и за предложението, направено въ сжщия смисълъ отъ страна на Русия. Тѣзи усилия, обаче, каза той, останаха безрезультатни . . .

Относно Дарданелския въпросъ графъ Берхтолдъ напомни, че този въпросъ биде туренъ на дневенъ редъ отново миналата есенъ, когато вследствие известието, че рускиятъ посланикъ въ Цариградъ направилъ постжпки предъ него, руското правителство заяви формално, че не иска да повдига тоя въпросъ . . .

Досежно мнимото сключване на морското сжглашение между силитѣ на Тройното сжглашение графъ Берхтолдъ заяви, че не знае нищо конкретно.

453. *Виена*, 14 IX. . . . Въ комисията на външните работи при австрийската делегация, през време на разискванията, депутатът г-н Крамаржъ се изказа против мнението на княз Шварценбергъ, че Австро-Унгария не трѣбва да допуска на Сърбия завоюването на нова територия. Разглеждайки албанския въпросъ, ораторътъ заяви, че на християнските народи въ Турция трѣбва да се даде пълна административна автономия при запазване суверенните права на Турция — иначе катастрофата е почти неминуема. Една австро-унгарска военна намѣса въ Балканите би докарала конфликта съ Русия. Даване пълна автономия на Македония и Албания; да не се мѣсимъ въ перипетиите на една балканска война и да не се безпокоимъ, ако балканските народи си подѣлят Балканския полуостровъ, е единичниятъ пътъ къмъ сърдечни и пълни съ доверие отношения съ Русия. . . .

454. *Атина*, 14 IX. Атинската телеграфна агенция съобщава: „Раздразнението на елинския народъ е достигнало до най-висше стѣпало вследствие известieto за клането въ о-въ Самосъ. Турските войски безразлично сж стреляли въ продължение на два дни срещу жителите на гр. Вати. Много жертви, между които и нѣколко деца, които си играели изъ улиците, сж били застреляни. Двесте жени и деца сж избѣгали и се скрили въ гръцкото консулство. Единъ френски и единъ английски кораби сж стоварили войски, за да спратъ турските убийства, и предприели пазенето на града. Стоварването на турски войски въ острова продължава“.

455. *Цариградъ*, 14 IX. „Танинъ“ съобщава за пристигането на 300 рзнени войници отъ Албания и иска разяснение отъ правителството по това. . . .

456. *Цариградъ*, 14 IX. . . . Споредъ една телеграма до патриаршията отъ гръцкия владика въ Аргирокастро, албанците убили въ Делвино и Филиотисъ петима и ранили много гърци. Митрополитътъ изтъква нуждата отъ изпращане войски тамъ. . . .

457. *Цариградъ*, 14 IX. . . . Въ едно интервю, обнародвано въ тукашния гръцки вестникъ „Неологосъ“, Камилъ паша заявилъ, че както турското правителство, тъй и народностите въ империята, особено Гърция, иматъ общъ интересъ отъ заякчаването на Турция, за да може тя да отблъсне опасностите, идещи отъ общите ѝ врагове; дори чрезъ уреждане на висещите въпроси между Гърция и Турция може и да се намѣри способъ на споразумение, или дори за сюзъ и сътрудничество между двете държави; има се надежда, щото, въпреки затрудненията, правени отъ критяните, критскиятъ въпросъ да бѣде разрешенъ задоволително за всички заинтересовани; този въпросъ ще трѣбва да се разглежда и решава независимо отъ въпроса за Спорадските острови, но и въ свръзка съ статуквото на изтокъ, което трѣбва да си остане непожтнато. Отъ разговора изобщо гръцкия журналистъ заключилъ, че Камилъ паша има свой собственъ планъ за външната и вътрешна политика.

458. *Цариградъ*, 15 IX. Понастоящемъ 44 вагона съ военни припаси, предназначени за сръбското правителство, сж спрѣни въ Солунъ. Турските вестници казватъ, че бѣлградскиятъ кабинетъ още не е

далъ обяснение на Портата върху преследваната целъ съ нейнитѣ непрекъснати въоръжения.

Преговоритѣ за сключване на миръ оставали преустановени въ Уши и Италия била заявила, че, ако тѣзи преговори не се завършатъ до края на месеца, враждебнитѣ действия въ Егейско море ще се подкачатъ.

Споредъ „Сабахъ“ великитѣ сили сж съобщили на Портата, че сж решени да не оставатъ да бжде разклатено статуквото нито на Балканитѣ, нито въ Критъ.

Въ Портата се учатъ, че Австрия извършила важни войскови съсредоточавания на границата на Новопазарския санджакъ.

Споредъ грѣцкитѣ вестници съветникътъ на английското посолство билъ врѣчилъ на Портата единъ документъ досежно реформитѣ въ Македония.

459. Одринъ, 15 IX. Споредъ съобщения, получени отъ тукашнитѣ власти, квартируващата тукъ дивизия се завръщала отъ Албания въ пълния си съставъ.

460. Цариградъ, 15 IX. Грѣцкиятъ пълномощенъ министъръ въ Цариградъ, г. Гринарисъ, направи днесъ предъ министра на външнитѣ работи, Нурадунгянъ ефенди, постъпки по поводъ инцидента съ парахода „Румелия“ въ пристанището на Вѣти.

461. Солунъ, 15 IX. Правителството е разрешило превозването презъ Турция на спрѣния сръбски материалъ.

Споредъ сведения отъ официаленъ източникъ малесоритѣ задигнали 14,000 овце, принадлежащи на българи отъ с. Галичникъ.

Жандармерийскитѣ коменданти отъ Кочани, Кратово, Велесъ, Щипъ и Куманово си подали телеграфно оставкитѣ до главното коменданство на македонската жандармерия, като заявили, че, ако не имъ бждатъ приети оставкитѣ, щѣли сами да напуснатъ длѣжноститѣ и да заминатъ за Скопие. Това подаване на оставкитѣ било предизвикано отъ уволнението напоследѣкъ на нѣкои жандармерийски коменданти.

462. Цариградъ, 15 IX. Съобщаватъ, че 20 тѣ вагони съ сръбски воененъ материалъ, чието изпращане отъ Скопие за Сърбия бѣ първоначално разрешено, вчера сж били повторно спрѣни при Куманово.

По този поводъ се говори, че очакваниятъ сръбски материалъ билъ 300 вагона. Портата била решена да възпрепятства минаването на сръбския материалъ; решението щѣло да бжде дадено само ако Сърбия даде задѣлжение да не предприема нищо противъ Турция.

463. Цариградъ, 15 IX. Мобилизацията на Митровишката и Скопската дивизии за упражнениа е вече свършена. Упражненията на 10-тѣ дивизии ще траятъ 6 седмица. Споредъ единъ непровѣренъ слухъ мобилизацията на нѣкои дивизии била отложена.

Шкодранскиятъ валия съобщава, че нѣкои черногорци стреляли върху една варка съ турски войници; трима войници били убити и 18 души заловени и откарани въ Черна-гора, следъ като били съблѣчени. По тоя поводъ Портата е протестирала енергично въ Цетина.

Рускиятъ посланикъ г. Гирсъ и управляващиятъ британското посолство г. Марлингъ имаха днесъ следъ обѣдъ продължително сви-

ждане съ министра на външните работи Нурадунганъ ефенди. По това свиждане се правят много коментари; мисли се, че въ него е станало дума за срещата въ Белморалъ и за необходимостта стъ реформи въ Турция.

Изпущането въ реформената мазбата клаузата относно разширението на военната повинностъ за всички народности въ Европейска Турция произвежда лошо впечатление въ дипломатическитъ кръгове.

Положението въ Армения продължава да бжде обезпокоително. Биголскиятъ владика телеграфира, че въ окръга Хизанъ всички пж-тища били заети отъ разбойници и населението живѣло съ страхъ; кюрдскитъ произволи и насилия продължавали.

464. Парижъ, 15 IX. Въ днешния министерски съветъ въ Рем-буе г. Поанкаре, министъръ-председател и министъръ на външните работи, направи изложение върху положението въ Близкия изтокъ и съобщи последнитъ телеграми, получени отъ Цариградъ, София, Атина и Бѣлградъ, и върху размѣната на мнения между великитъ сили въ интереса на запазването на мира.

465. Атина, 15 IX. Атинската телеграфна агенция е опълномощена да опровергае новината, че министърътъ на външните работи е правилъ каквито и да било изявления досежно мобилизацията на гръцкитъ войски вследствие на турската мобилизация и на споразумението между балканскитъ държави.

Атинската телеграфна агенция е уведомена, че турскитъ лодки, които носѣха мюфтията, едно отдѣление турски войници, хранителни припаси и муниции за Тузи, сж били нападнати отъ малесоритъ изъ засада. 70 войници сж били убити и 32 пленени. Въ нападението сж участвували и жителитъ отъ петъ черногорски села.

466. Цариградъ, 15 IX. „Сабахъ“ има сведения за едно важно свиждане, станало на 10 того въ Лондонъ, между руския министъръ на външните работи г. Сазановъ и лондонския турски посланикъ Тефикъ паша, комуто рускиятъ министъръ заявилъ, че по отношение на въпроса въ Европейска Турция за мира на Балканитъ Русия следва твърде приятелска политика спрямо Турция.

Въ единъ дълъгъ коментаръ по въпроса за реформитъ „Иени Газета“ заявява, че Портата този пжтъ била решена да изпълни даденото си обещание; ако и туй обещание за реформи пропадне, въ националното съществуване на Турция ще настъпи катастрофа.

Главатаритъ на малесрскитъ племена груди, хоти, скуели и кастрати, които бѣха отишли въ Цетина и тамъ били най-добре посрещнати, се завърнали вече въ родината си.

По покана на новия призренски мютесарифъ Мехмедъ паша албанцитъ отъ Гара, Люма и Призренъ дали бесъ: нѣкои първенци да отидатъ въ Шкодра, за да преговарятъ съ въстаницитъ, и, ако последнитъ откажатъ да се подчинятъ, първенцитъ ще призватъ албанцитъ мюсюлмани на борба противъ албанцитъ католици.

467. Виена, 15 IX. Съобщаватъ отъ Солунъ, че едно непознато лице хвърли бомба въ улица „Сабри Паша“, близу до кантората на дружес-

ството за газово осветление. Отъ взрива има малко повреди и единъ минувачъ раненъ.

468. Цариградъ, 15 IX. Министерътъ на правосъдието Халимъ бей е стигналъ вчера въ арменската патриаршия и е заявилъ на патриарха, че неговиятъ мемоаръ върху положението на арменцитѣ въ Анадола е билъ взетъ подъ съображение отъ правителството и че валиитѣ сж получили формални инструкции за възстановяването на реда и за безпошадното преследване на четитѣ.

Министерътъ на правосъдието направи сжщо вчера посещение на гръцкия патриархъ, който му е изложилъ обезпокоителното положение, въ което се намиратъ гърцитѣ въ Епиръ, вследствие на заплашванията и на атентатитѣ, на които сж подхвърлени гръцкиятъ свещеници и селяни отъ страна на албанцитѣ мюсюлмани. Халимъ бей е увѣрилъ патриарха, че въ случая правителството ще се намѣси енергично.

„Неологосъ“ се учи, че правителството, намирайки за справедливи олакванията противъ назначението на Хамди бей за мютесарифъ на Аргирокастро, въ Епиръ, е решило да отмѣни това назначение.

469. Скопие, 16 IX. Вчера заминаха за Прищина скопскиятъ валия Галибъ бей, директорътъ на полицията и мнозина видни албанци. Тѣхното заминаване е въ свръзка съ прокарването на реформи, предвидени въ 14 тѣ точки.

На 9 того по улицитѣ на гр. Ипекъ, отъ градския съветъ, сж били разлепени обявления, съ които се известява на населението, че правителството въ Цариградъ е уважило всичкитѣ искания на албанцитѣ.

На 8 того отъ Ипекъ, презъ Рожая, за черногорската граница сж заминали две роти войници и 2 митральози. Отъ Плава и Гусине, по неизвестни причини, турската войска се е оттеглила къмъ селата Велухъ и Кучище.

470. Цариградъ, 16 IX. Шкодранскиятъ валия Хасанъ Риза бей е отстраненъ отъ поста си. „Алемдаръ“ съобщава, че щѣло да излѣзе ираде за назначаването на Татаръ Османъ паша за времененъ Шкодрански валия, той щѣлъ да управлява вилаета докогато маршалъ Кязъмъ паша свърши своята мисия при малесоритѣ.

Две хиляди и петстотинъ албанци, подъ началството на бившия депутатъ отъ Драчъ генералъ Есадъ паша Топтани, сж на пътъ къмъ Шкодра.

Оповестеното нападение и пленяване отъ черногорци на турски войници е станало по рѣката Лимъ. Портата е уведомила правителствата на силитѣ за този инцидентъ.

471. Цетина (официална), 16 IX. На приятелскиятъ съвети за миръ, дадени имъ отъ представителитѣ на великитѣ сили, кралятъ и правителството отговориха, че Черна гора нѣма да бжде въ нищо противъ желанията на великитѣ сили, но нейното поведение зависи отъ добрата воля на турското правителство да поддържа реда на границата.

472. Атина, 16 IX. Гръцкиятъ пълномощенъ министъръ въ Цариградъ г. Гринарисъ е уведомиръ гръцкото правителство, че Портата изказала съжаление за инцидента въ Самосъ и щѣла да накаже виновнитѣ . . .

473. Цариградъ, 16 IX. Споредъ известия, получени отъ Критъ, 600 души турски войници били сполучили да дебаркиратъ въ о. Самосъ и други 800 души ги следвали.

474. Балморалъ, 16 IX. Конференциитъ между руския и английския министри на външнитъ работи, г. Сазоновъ и съръ Едуардъ Грей, се свършиха и двамата министри напуснаха балморалския дворецъ. Г-нъ Сазоновъ ще остане въ Англия до къмъ срѣдата на седмицата и ще направи нѣколко частни посещения. Никакво комюнике не е обнародвано върху станалитъ конференции. Споредъ „Ивънини Щандардъ“ нѣмало да бжде публикувано такова.

475. Солунъ, 16 IX. Снощи, въ 9 часа, станаха въ Солунъ две бомбени експлозии: една въ улица „Сабри паша“, гдето има трима ранени, другата до банята, при джамията „Касъмъ паша“, която не причини повреди. По поводъ на дветъ експлозии има арестувани нѣколко българи. Градътъ е спокоенъ.

476. Атина, 16 IX. Атинската телеграфна агенция дава следнитъ известия: „Военниятъ аташе при английското посолство въ Цариградъ е пристигналъ въ Одринъ, отдето заедно съ тамошния английски консулъ ще замине за Лозенградъ.

Една пехотна дивизия (часть ? б. н.) отъ 11-а Тракийска дивизия пристигнала въ Деде-Агачъ, кждето ще се съсрѣдоточатъ всичкитъ части на тая дивизия.

Онѣзи, които, числейки се къмъ наборитъ 1894—1900, сж били освободени отъ военна служба, сж повикани въ Скеча и Деде-Агачъ, за да взематъ участие въ маневритъ.

Всичкитъ редовни набори на 4-тѣ резервни дивизии въ Одринския вилаетъ сж сжщо повикани.

Башибозуци отъ Кара Дервенъ, Епиръ изнасилили гръцки жени и извършили други безчинства изъ околнитъ села. Населението било обзето отъ панически страхъ.

Единъ италиански воененъ корабъ поискалъ да попрѣчи на стоварянето турски войски въ о-въ Самосъ, но комендантътъ на френския крайцеръ „Брюи“ му заявилъ, че той нѣмалъ право да се намѣсва въ самоскитъ работи. Това известие произведе тукъ мжчително впечатление. Самосци сж се противили на дебаркирането, като убили нѣколко турски войници. Вследствие намѣсата на коменданта на крайцера „Брюи“, въ Самосъ е било сключено 5-дневно примирие, начиная отъ петъкъ.

Турскитъ войници изнасилили две момичета въ Анемолилъ, Самосъ, и убили баща имъ.“

477. Парижъ, 16 IX. „Танъ“ възпроизвежда отъ „Нойе Фрайе-Пресе“ едно интервью съ тукашния български пълномощенъ министъръ г. д-ръ Станчевъ досежно оповестенитъ отъ турското правителство реформи. По тѣхъ г. д-ръ Станчевъ проявява известенъ скептицизмъ и, следъ като заявява, че България обича мира, казва, че поддържането на мира въ турската частъ на Балканския полуостровъ е невъзможно, защото тамъ миръ не сжществува и трѣбва предварително да се създаде. Г-нъ Станчевъ прибави, че България съзнава своитъ задължения

и спрямо собствените си интереси и спрямо Европа, но Европа да не вкарва младото царство въ безизходно положение.

Интервюиранъ въ Парижъ отъ „Танъ“, д-ръ Станчевъ потвърдилъ горните свои изявления; заявилъ, че това били негови лични убеждения, основани върху дългата му опитност по балканските въпроси — и прибавилъ, че реформите, споменати отъ него въ даденото интервю на „Нойе Фрайе Пресе“, не съставляватъ пълненъ проектъ за реформи. Европа, сжщо заинтересована като насть въ поддържането на балканския миръ, единствена притежава срѣдството, което е отъ естество да внесе спокойствие на Балканите, т. е. незабавно въвеждане действителни и коренни реформи въ Македония, завършва г. д-ръ Станчевъ.

478. Цариградъ, 16 IX. Споредъ сведения отъ Самось, дебаркирането на по-големо френско и английско войсково отдѣление въ Вати се оказвало необходимо поради обстоятелството, че турците разграбвали дюкяните въ града, което предизвикало голѣмо раздражение между населението. Комендантътъ на „Брюи“ повикалъ при себе си Софулисъ, главатарьтъ на вземанието, и му обещалъ, че, ако бжде спрѣна престрелката, желанията на самосчани щѣли да бждатъ взети подъ внимание.

Бившиятъ Сиваски валия Назъмъ паша е назначенъ за солунски валия. Бившиятъ министъръ на пощите Ибрахимъ Суса, християнинъ, е назначенъ за ангорски валия.

Въ единъ втори такрирь екзархията се оплакала противъ извършенитъ въ Дебърско убийства. Съ трети такрирь иска разпущането на задържанитъ още подъ знамената и изслужили своята служба войници българи.

Държавниятъ вестникъ обнародва една правителствена разпоредба подъ видъ на законъ за печата, която предвижда наказания за подстрекателитъ на народа и войската къмъ въстание.

479. Цариградъ, 16 IX. . . . Една комисия, въ съставъ отъ единъ морски и петима сухоzemни офицери, е натоварена съ проучането на въпроса, какви усѣвършенствувания могатъ да се направятъ по отбраната на Дарданелитъ и Босфора.

480. Атина, 16 IX. Атинската телеграфна агенция съобщава следното: „Редифитъ отъ петъ резервни дивизии въ Скопския вилаетъ сж повикани подъ знамената. Единадесетата дивизия отъ Тракийския армейски корпусъ е повикана назадъ въ Одринъ. Повикани сж на шестседмично обучение редифитъ на единадесетъ дивизии, а именно: отъ тѣзи, които се намиратъ въ Одринъ, Кърджали, Баба-Ески, Шкодра, Гюмюрджина, Съресъ, Драма, Щипъ, Скопие, Митровица и Елбасанъ съ ефективъ 110,000 души. Войскитъ, които бѣха изпратени отъ Тракия въ Албания, както и онѣзи, които поради итало-турската война бѣха премѣстени въ Дарданелитъ, Смирна и Солунъ, сж получили заповѣда да се завърнатъ по респективнитъ имъ мѣстоквартирования“.

481. Цариградъ, 17 IX. „Танинъ“ има сведения, че едно отдѣление френски моряци обезоржило турската войска въ Самось.

482. Петербургъ, 17 IX. Кралъ Каролъ ромънски е назначенъ генералъ-фелдмаршалъ въ руската армия.

483. Скопие, 17 IX. Тукашниятъ валия, който понастоящемъ се намира въ Прищина, е свикалъ телеграфически, освенъ заминалитъ съ него албанци, и други албански главатари, неизвестно съ каква целъ. Споредъ една версия, щѣло да има съвещание, въ което валията щѣлъ да апелира къмъ албанскитъ първенци да се притекатъ на помощъ на държавата, а споредъ други — валията щѣлъ да имъ вземе мнението, какво поведение ще държатъ албанцитъ въ случай на война на Турция съ нѣкоя отъ съседнитъ държави.

484. Българдѣ, 17 IX. Бюрото на пресата разгласява следното съобщение: „По причина запрещението отъ страна на турското правителство превоза на сръбския материалъ презъ Турция и поради турската мобилизация, издадена е заповѣдъ за мобилизирането на цѣлата сръбска войска. Скупщината е свикана на извънредна сесия за 20 того“.

485. Копенхагенъ, 17 IX. Гръцкиятъ кралъ Георги замина оттукъ съ берлинския експресъ.

486. Българдѣ, 17 IX. Заповѣдта за мобилизация се посрѣща одобрително отъ населението и се тълкува като стѣпка къмъ уясненіето на положението на Балканитъ, станало непоносимо.

487. Цариградъ, 17 IX. Известията, какво Портата била дала разрешение за превоза на сръбскитъ муниции, сж невѣрни. Сръбскиятъ пълномощенъ министъръ г. Ненадовичъ направи днесъ подиръ обѣдъ нови енергични постѣпки, за да иска разрешение. Отъ сръбска страна заявяватъ, че Сърбия не щѣла вече да прави никакви други постѣпки по този въпросъ и по-нататъшното ѣ поведение щѣло да зависи отъ отговора, който днесъ Портата ще ѣ даде.

— Споредъ нови турски сведения, броятъ на убититъ въ варката на черногорската граница билъ 30, а она на плененитъ — 70 души. Черногорцитъ изрѣзали носовѣтъ на убититъ — обстоятелство, което предизвика възмущение.

— Портата неправилна мѣрjene на Самоскитъ власти, които по съвета на английското и френското войскови отдѣления дали съгласието си за примиріе, съ което въстаницитъ се признаватъ за воюваща страна.

Министерскиятъ съветъ е взелъ вчера решение за усиление на войскитъ къмъ българската граница; сжщо казватъ и за войскитъ, които ще участвуватъ въ маневритъ, Официалнитъ крѣгове, обаче, не вѣрватъ, че работата ще дойде до война.

488. Виена, 17 IX. Комисията по военнитъ работи при австрийската делегация разисква бюджета на Военното министерство. Въ края на заседанието, отговаряйки на едно запитване отъ делегата Лотуръ, министрътъ на външнитъ работи графъ Берхтолдъ заяви:

„Досега сме получили само отъ София известие, което гласи, че споредъ сведения, получени отъ тамошното военно министерство, въ този моментъ (телеграмата е подадена въ София въ четири и половина часа следъ обѣдъ) била обявена обща мобилизация и заповѣдта за това трѣбвало да бжде разгласена още днесъ. Отъ Българдѣ и Атина

никакво подобно известие не е пристигало, макаръ че и тамъ положението е не по-малко сериозно. Искамъ, обаче, да изтъкна, че между заповѣдта за мобилизация и почването на военните действия трѣбва да се вземе решение, свързано съ тежка отговорност, но великите сили се стараятъ постоянно за предотвратяване на опасностите които биха произлѣзли отъ подобно положение, и продължаватъ да действуватъ за запазване на мира" (Ржкоплѣскания).

489. Лондонъ, 17 IX. Агенция „Ройтеръ“ има следните сведения: Положението на Балканския полуостровъ занимава на първо мѣсто лондонските дипломатически кръгове. Общото впечатление е, че, въпреки сериозността на положението, има се още надежда за запазване на мира, особено предвидъ напредналия сезонъ, и че обстоятелствата ще заставятъ силите да посъветватъ балканските държави къмъ умереност. Рускиятъ министъръ г. Сазоновъ има разговоръ днесъ съ италианския и турския посланици и съ управляващия сръбската легация.

490. Солунъ, 17 IX. Освенъ избухналите две адски машини, намѣрени сж и други две неизбухнали въ джамията „Касъмие“ и въ махалата Тахта кале до единъ турски хотелъ. По този поводъ бидоха разследвани мнозина българи, но бидоха освободени. Населението е въ панически страхъ отъ нови атентати.

491. Цариградъ, 17 IX. Въ Портата циркулиратъ слухове за предстоящо дохождане на везирски постъ на Кямилъ паша, вследствие на разнесение съ великия везиръ Гази Мухтаръ паша по назначението на нѣкои валии.

492. Деде-Агачъ, 17 IX. Тукашната дивизия бѣше въ Албания и тия дни очакваше се да се завърне, обаче, по заповѣдъ отъ Цариградъ, се отправя за Одринъ. Тукъ отъ вчера набързо се свиватъ всички редици и утре заминаватъ за Одринъ; викатъ се подъ предлогъ за маневри, но между турците се говори, че отиватъ на война; събиратъ се само турци, а не и отъ друга народност. Въ града владѣе голѣма уплаха.

493. Атина, 18 IX. Атинската телеграфна агенция има сведения отъ Цариградъ, че турската мобилизация била извършена по съветъ отъ Англия.

494. Цетина, 18 IX. Известието за общата мобилизация на българската армия предизвика тукъ неописуемъ възторгъ. Въ знакъ на солидарностъ съ храбрия български народъ за запазване интересите на Черна-гора Н. В. кралъ Никола издаде днесъ заповѣдъ за обща мобилизация на черногорската войска.

495. Виена, 18 IX. Коментирайки създаденото отъ мобилизацията на балканските държави положение, в. „Фремденблагъ“ казва: Безъ да умаловажаваме значението на известието на мобилизация, трѣбва, обаче, и да не преувеличаваме важността му. Мобилизацията е приготвление за война, но не е още война. Разбира се, положението на Балканите изглежда сериозно и незадоволително, но трѣбва да се надѣваме и да желаемъ, че съ единодушно и целесъобразно сътру-

дничество силитѣ ще сполучатъ и този път да предотвратятъ пожара, който заплашва да избухне въ Балканитѣ.

496. *Букурещъ*, 18 IX. Една официална мисия отъ 11 германски драгунски полкъ, състоеща се отъ петима офицери, начело съ полковникъ фонъ Зейдлицъ, пристигна въ Синая, за да поднесе поздравления на кралъ Каролъ по случай 50 годишнината отъ военната му кариера, започната въ речения полкъ.

Съобщава се отъ Галацъ, че тамошниятъ гръцки консулъ далъ заповѣдъ на гръцкитѣ търговски параходи по Дунава да минатъ незабавно презъ Босфора.

497. *Цариградъ*, 17 IX. Потвърждава се известието, че отъ главното гръцко пристанищно управление е дадена заповѣдъ на всички гръцки параходи да напустнатъ Черно море, Цариградъ и Мраморно море.

498. *Цариградъ*, 18 IX. Съобщениѣ отъ агентитѣ известия предизвикаха голѣмо безпокойство между населението; въ мюсюлманскитѣ срѣди възбуждението е голѣмо; едно подиръ друго дойдоха известията, че България решила да мобилизира; че много вагони съ войска и муниции пристигнали на границата; после пристигна известие за сръбската мобилизация; освенъ туй Сърбия даваше 48 часовъ срокъ на Портата за пропусчане до сръбската граница — или връщане назадъ за Марсилия спрѣлитѣ въ Скопие и Солунъ муниции; сетне дойде известието, че Гърция се мобилизирала набързо и дала заповѣдъ на своитѣ търговски параходи да напустнатъ незабавно черноморскитѣ и цариградскитѣ пристанища, както и териториалнитѣ турски води. Вследствие на тая заповѣдъ търговскитѣ и пощенски гръцки параходи, които трѣгваха за Черно море, взеха пътя обратно за Пирея. Намиращитѣ се въ Цариградъ въ отпускъ гръцки офицери получиха заповѣдъ за връщане въ Гърция.

Подъ председателството на военния министъръ генералъ Назъмъ се държа вчера съвещание, на което присѣдствуваха министритѣ: на вътрешнитѣ работи — Данинъ бей, на флота — Мухтаръ паша и на финанситѣ — Абдурахмамъ паша.

Презъ време на последното си посещение при министра на външнитѣ работи, Нурадунганъ ефенди, такашниятъ руски посланикъ, г. Гирсъ, съветвалъ Портата да се въздържа отъ всѣка мѣрка, която би могла да послужи като предизвикателство къмъ балканскитѣ държави. Следъ туй г. Гирсъ ималъ свиждане съ великия везиръ Гази Мухтаръ паша, предъ когото се изказалъ въ сжщия смисълъ.

Компанията на източнитѣ желѣзници е издала обявление, че изпращачитѣ на предадени вече по станцитѣ стоки за България и ненатоварени трѣбва незабавно да си ги взематъ.

Дивизионниятъ генералъ Ибрахимъ Фетхи паша е назначенъ командантъ на първи армейски (Цариградски) корпусъ.

499. *Цариградъ*, 18 IX. Комисията подъ председателството на маршалъ Кязимъ паша, която отива да въвежда реформи въ Малесията, замина презъ Будапеща за Шкодра.

Поржчаният въ Франция аеропланъ за турската войска пристигна. Съ него Турция разполага вече съ седемъ военни аероплана.

Малисоритъ отъ Прегматия съобщили на идещия откъмъ Драчъ генералъ Есадъ паша, съ 2000 въстаници, че само следъ като се споразумѣятъ съ севернитъ малисори ще могатъ да му явятъ дали ще може да мине съ отряда си презъ Прегматия, а за това имъ били нуждни 10 дни срокъ.

Отвѣтѣжде идатъ известия за свикване подъ знамената на редифи отъ втора категория и запаси. Дивизионнитъ командири сж получили заповѣдъ за попълване на редифскитъ дивизии. Елбасанската дивизия, която подлежи на мобилизация, ще замине скоро за Шкодра.

500. Лондонъ, 19 IX. Агенция Ройтеръ има сведения отъ дипломатически кръгове, че рускиятъ министъръ на външнитъ работи г. Сазоновъ направилъ въ София и Бѣлградъ твърде спешни постъпки за запазване на мира. Споредъ сведенията на сжщата агенция Англия, Франция и Русия действуватъ въ пълно съгласие и силитъ отъ Тройния съюзъ сжщо били решени да сторятъ всичко възможно за предотвратяване избухването на военнитъ действия. Представителитъ на всички велики сили въ Цариградъ се стараятъ да привлѣкатъ приятелски вниманието на Портата върху належащата нужда отъ осъществяване на реформитъ.

501. Цетина, 19 IX. Въ извънредно издание на Държавния вестникъ сж обнародвани мотивитъ за мобилизацията на черногорската войска, а именно: непрестаннитъ погранични инциденти и сѣрѣдоточаването на турски войски край черногорската граница. Въ мотивировката се казва по-нататкъ: при сегашнитъ сериозни обстоятелства тази важна постъпка — мобилизацията — е срдство за отбрана на отечеството и запазване националнитъ интереси. Решението за мобилизацията и мотивировката бидоха съобщени на представителитъ на великитъ сили.

502. Атина, 19 IX. Министерскиятъ съветъ взе решение за обявяване на мораториумъ.

Следъ събирането си на сесия Камарата ще гласува на първо мѣсто закони за временно отмѣняване свободата на печата.

Телеграфически известия отъ Ню-Йоркъ съобщаватъ за заминаването оттамъ на 8,000 гърци, упражнени въ военното изкуство и снабдени съ усвѣршенствуващи оржжия — за да се присѣдинятъ къмъ гръцката армия.

Държавенъ вестникъ обнародва назначението на Престолонаследника Н. Кр. В. Князь Константинъ за главнокомандуващъ на войската и флота. Следъ назначаването му за такъвъ Князь Константинъ положи клетва предъ министъръ-председателя г. Венизелосъ и предъ членоветъ отъ Светия Синодъ.

503. Парижъ, 19 IX. Агенция Хавасъ обнародва следнитъ сведения: Министъръ-председателтъ г. Поанкаре има днесъ следъ пладне съвѣщание съ тукашния турски посланикъ Рифатъ паша. Французъ

китѣ пълномощни министри въ София, Бѣлградѣ, Атина и Цетина сж подновили вчера и днесъ предъ надлежнитѣ правителства направенитѣ отъ тѣхъ по-рано постѣпки, като сж посѣветвали казанитѣ правителства да държатъ миролюбиво поведение. Английскитѣ и рускитѣ представители въ реченитѣ столици сж направили сжщо аналогични постѣпки.

504. Цариградѣ, 19 IX. Едно правителствено комюнике мотивира турската мобилизация съ мобилизациитѣ и съ военнитѣ съсредоточавания на балканскитѣ държави. Всички политически партии държаха днесъ общо събрание, въ което заявиха единодушно, че ще дадатъ своята подкрепа на правителството. Правителството реквизира всички превозни сръдства, както и всички параходи.

505. Парижѣ, 19 IX. Въ едно интервю, дадено на в. „Танъ“, тукашниятъ български пълномощенъ министъръ д-ръ Станчевъ заявилъ, че съществува съгласие между всички балкански държави; съобщилъ една телеграма отъ своето правителство, въ която се казва, че вследствие предизвикателствата на Турция, България се видѣла принудена да обяви мобилизация, и прибавилъ, че четиритѣ балкански християнски държави сж се задължили помежду си да мобилизиратъ задружно и да се не дѣлятъ. Министрътъ изказалъ увѣреността си, какво френското обществено мнение ще симпатизира на българското дѣло и прибавилъ: „България е обмислила постѣпката си много добре и знае, че ако прави рискъ, прави го съ пълно съзнание на своя дългъ и чувствавайки се способна да изпълни този си дългъ, ако стане нужда“.

506. Виена, 19 IX. Императоръ Францъ Иосифъ посети Кралъ Георги гръцки. Посещението трая три четвърти часъ.

507. Лондонѣ, 19 IX. Агенцията Ройтеръ съобщава: „Отъ разговоритѣ между английския и руския министри на външнитѣ работи, Съръ Едуардъ Грей и Сазоновъ, въ Балморалъ става явно, че между английското и руското правителства съществува съгласие по всички принципиални въпроси, засѣгащи дветѣ държави; отношенията между дветѣ правителства сж се консолидирали още повече. Относно Персия въпросътъ за подѣлба не е билъ никога разискванъ. Досежно Балканския полуостровъ дветѣ правителства одобряватъ всичко целешко запазването на мира, действуватъ и ще действуватъ въ съгласие съ други велики сили, които сж сжщо на мнение, че силитѣ не трѣбва чрезъ какъвто и да било натискъ да затрудняватъ турското правителство въ изпълнение на задачата му.“

508. Лондонѣ, 19 IX. Агенцията Ройтеръ разгласява следното съобщение: „Г-нъ Сазановъ ще замине утре за Парижъ. Това му посещение въ френската столица е отъ частенъ характеръ, но рускиятъ министъръ ще разисква по този случай съ председателя на републиката г. Фалиеръ и министръ-председателя на сжщата г. Поанкаре по всичко, що интересува дветѣ съюзни нации. Макаръ че нѣма специална мисия тамъ, рускиятъ министъръ ще напусне Парижъ на 22 т. м. и ще се отбие въ Берлинъ, гдето ще има свиждане съ държавния секретаръ на външнитѣ работи фонъ Кидерленъ — Вехтеръ, но не и съ канцлера

Бетманъ — Холвегъ. Сжщо и въ германската столица г. Сазоновъ нѣма специална мисия“.

509. Виена, 19 IX. Правителствениятъ комисаръ при Борсата съобщилъ тамъ, че билъ опълномощенъ отъ министра на външнитѣ работи да заяви, какво отъ последната речъ на графъ Берхтолдъ насамъ положението не е измѣнено и силитѣ продължаватъ да полагатъ старания за запазване на мира.

Споредъ съобщения на вестниците военниятъ министъръ генералъ фонъ Ауфенбергъ, запитанъ частно отъ нѣкои членове на унгарската делегация, казалъ, че е невѣрно известието за мобилизирането на два австро-унгарски корпуса.

510. Цариградъ, 19 IX (11 ч. 30 м. пр. обѣдъ). Портата отказва издаването фермани на гръцкитѣ търговски параходи за преминаването имъ презъ Дарданелитѣ, като заявява, че можело да стане нужда да ги наеме тя.

511. Цариградъ, 19 IX (2 ч. сл. об.). Дипломатическитѣ кръгове смѣтатъ инцидента по задържането на гръцкитѣ параходи като най-сериозенъ, който би могълъ да ускори развоя на събитията.

512. Цариградъ, 19 IX (9 ч. 30 м. в.). Гръцкиятъ пълномощенъ министъръ г. Грипарисъ протестира предъ Портата противъ задържането на гръцкитѣ търговски параходи.

513. Виена, 19 IX „Н. Фр. Пресе“ обнародва интервю съ тукашния български пълномощенъ министъръ г. Салабашевъ, който заявилъ, че Народното събрание сигурно ще одобри това, което Царьтъ и правителството вършатъ сега, като минимумъ отъ онова, що би трѣбвало да сторятъ, предвидъ абсолютната необходимостъ. Народното събрание ще одобри съ възторгъ и войната, ако такава се окаже нужна. Министрътъ изтъкналъ бѣзброй доказателство за миролюбивитѣ чувства на Н. В. Царя на българитѣ, който не е искалъ никога война — и казалъ, че никога начело на управлението на България не е стоялъ човѣкъ, който, като г. Гешевъ, да е проповѣдвалъ постоянно идеята за превъзходни отношения съ Турция. По-нататѣкъ г. Салабашевъ заявилъ: „България не е имала амбиции за териториално разширение, ала не може да стои глуха и нѣма предъ страданията на нейнитѣ сънародници въ Македония. Ако въ последния часъ, благодарение влиянието на силитѣ, особено въ Австро-Унгария и Русия, бжде гарантирана пълна безопасностъ на всички народности отъ всички вѣроизповѣдания въ Турция, не ще бжде много късно за запазване на мира“.

514. Берлинъ, 19 IX. „Нордъ Дойче Алгемайне Цайтунгъ“ пише: „Последнитѣ събития усилиха вѣроятността за единъ конфликтъ, но европейскитѣ правителства отдавна иматъ предвидъ възможността за такъвъ конфликтъ и имаха достатъчно време да се обяснятъ помежду си, какво поведение ще държатъ предъ такава евентуалностъ. Предвидъ на твърдата воля на всички сили за възпрепятствуване разширението на конфликта, не може да не се дойде до окончателно споразумение. Можемъ, прочее, съ увѣреностъ да чакаме, че едно общо и широко сблъскване, въ което европейскитѣ велики сили биха могли да бждатъ увлѣчени, ще бжде избѣгнато.“

515. Парижъ, 19 IX. Споредъ сведения на една тукашна агенция, възпроизведени отъ нѣколко вестници, Турция била влѣзла въ преговори съ силитѣ за свикване на международна конференция.

516. Цариградъ, 19 IX. „Ени Газета“ съобщава, че Портата била решила да държи засега отбранително поведение.

На всички български параходи е дадена заповѣдь да се завърнатъ въ българскитѣ пристанища.

„Сабахъ“ обнародва изявленията на единъ турски министъръ, който изказалъ убеждение, че никоя отъ великитѣ сили не желае война и че напрежението ще изчезне, ако балканскитѣ държави демобилизиратъ.

Командантътъ на Дарданелитѣ, Риза паша, пристигна тукъ.

517. Цариградъ, 20 IX. Тази сутринъ бившиятъ министъръ на външнитѣ работи Асъмъ бей има продължително свиждане съ българския пълномощенъ министъръ г. Сарафовъ. Това свиждане е предметъ на много коментарии.

518. Атина, 20 IX. Критскитѣ депутати, които бѣха дошли тукъ, за да участвуватъ въ заседанието на гръцката камара, се представиха тази зранъ на министъръ-председателя г. Венизелосъ, и му заявиха, че предвидъ сериозността на положението се поставятъ подъ неговитѣ заповѣди и подъ пълното му разпореждане.

519. Атина, 20 IX. . . . Резервиститѣ, които се стичатъ масово по полковетѣ си, минаватъ изъ града пѣйки патриотически пѣсни. Получаватъ се известия за мобилизацията въ Критъ, която ще даде 6,000 войници. Тѣзи известия усилватъ още повече народния възторгъ и вѣрата, че силитѣ не ще могатъ да възпрепятствуватъ избухването на конфликта.

Гърцитѣ, живущи въ разни страни, сж телеграфирани въ Военното министерство, че се поставятъ подъ неговитѣ заповѣди, за да служатъ на отечеството.

Свиканитѣ 10 набора отъ националната гвардия ще служатъ за охрана на гръцкитѣ желѣзници.

Престолонаследникътъ, главнокомандуващъ на армията, е предметъ на възторжени акламации всѣкжде, кждето се яви.

Св. Синодъ на гръцката църква се събра тържествено при гроба на патриархъ Григорий (обесенъ отъ турцитѣ въ 1821 г.) и извърши тамъ молебень, какъвто се е вършилъ презъ време на византийскитѣ императори, когато сж воювали противъ варваритѣ.

520. Петербургъ, 20 IX. Императорската Николаевска военна академия даде обѣдь въ честъ на българскитѣ офицери, които следваха курсоветѣ на речената академия, и сега заминаватъ за родината си.

521. Цариградъ, 20 IX. Министерскиятъ съветъ, събранъ на извънредно заседание, обсъжда създаденото отъ мобилизацията положение, особено по въпроса за задържането на гръцкитѣ параходи.

Турскитѣ кржгове изглежда, че още не вѣрватъ въ неизбежността на войната. Раздразнението за война почва, обаче, да обхваща турското общество. Много семейства се снабдяватъ съ провизии отъ страхъ предъ оскъдица.

Полицията съставя списъкъ на българскитѣ поданици. Много български семейства заминаватъ. Полицията съставя списъкъ и на чужденцитѣ, отъ страхъ да нѣма шпиони между тѣхъ.

Военното министерство забрани на вестницитѣ да обнародватъ сведения по войсковитѣ движения.

Телеграфнитѣ съобщения съ Одринъ сж преустановени.

Борсата, въ която тази сутринъ имаше спадане на курсовѣтъ, подигна последнитѣ подиръ обѣдъ, вследствие появилитѣ се успокоителни слухове.

522. Българдѣ, 20 IX. Военниятъ министъръ генералъ Путникъ биде туренъ на разположение. За воененъ министъръ е назначенъ полковникъ Радивой Бѣйовичъ.

Скупщината ще се конституирз днесъ и ще започне заседанията си въ сѣбота.

Разгласеното известие, че Турция щѣла охотно да приеме едно предложение за свикване една международна конференция, подъ условие, ако балканскитѣ държави демобилизиратъ, се смѣта тукъ като проста маневра отъ турска страна, съ цель за измамване на всички и за печелене на време.

523. Цириградѣ, 20 IX. „Сабахъ“ съобщава, че английскитъ, френскитъ и рускитъ пълномощни министри въ Атина нотифицирали предъ грѣцкия министъръ-председателъ г. Венизелосъ, че ще попрѣчатъ ефикасно на всѣки опитъ за нарушение сатуквого на Критъ.

524. Българдѣ, 20 IX. Скупщината се събра на сесия. Досегашниятъ председателъ г. Андра Николичъ биде избранъ за такъвъ.

Генералъ Радомиръ Пугникъ е назначенъ за началникъ на Гералния щабъ.

525. Българдѣ, 19 IX. (Закъснѣла). „Самоуправа“ съобщава, че тукашнитѣ представители на великитѣ сили молили сръбското правителство да не съсрѣдоточава войски край турската граница и да не влошава положението. Министъръ-председателъ г. Пашичъ отговорилъ, че съсрѣдоточаването на войски е подъ зависимостъ на Върховното командване и трѣбва да съответствува на разположението на турскитѣ войски. Относно второто желание на силитѣ, сръбското правителство е оттеглило своята разпоредба за отзоваване на своя дипломатически представителъ въ Цириградѣ въ случай на неблагоприятенъ отговоръ отъ страна на Портата по въпроса за превозване сръбския воененъ материалъ.

526. Парижъ, 20 IX. Телеграфическитѣ сведения, получени до 8 ч. тази вечеръ въ Министерството на външнитѣ работи отъ Балканскитѣ страни, рисуваъ положението тамъ като неизмѣнно и отъ тѣхъ явѣствава, че такова то ще остане още 2 дни.

Никакво потвърждение не е получено още на известието, че Ромъния била решила да мобилизира, нито на съобщението за станали схватки между турски и български отдѣления.

Изглежда, че преговоритѣ между силитѣ взематъ все по-благоприятенъ обратъ и продължава да сжществува надеждата за по-скоро постигане на споразумение относно обща акция въ интереса на ми-

ра. Русия, както Германия, Англия и Франция, е разположена да действа въ този смисъл въ София, Българдъ, Атина, Цетина и Цариградъ. Остава да се узнаятъ възгледитъ на Австро-Унгария, но сжществуваатъ основания да се вѣрва, че виенското правителство е сжщо въодушевено отъ миролюбиви чувства и не ще откаже да се солидаризира съ другитъ сили. Щомъ стане известно и неговото решение, между правителствата ще се постигне съглашение за една европейска намѣса. Тѣй като събитията на Балканския полуостровъ интересуватъ най-вече Русия и Австро-Унгария, френското, английското и германското правителства биха ги оставили — ако тѣ пожелаатъ — да действуватъ като мандатѣори на Европа.

Досежно итало-турскитъ преговори телеграфическитъ известия отъ Цариградъ гласятъ, че, въпрѣки даванитъ отъ италианска страна опровержения, турскитъ осведомени кржгове казватъ, какво преговоритъ щѣли скоро да се свършатъ съ сключване на миръ.

527. Цариградъ, 20 IX. Тази вечеръ станаха тукъ нови, твърде шумни манифестации съ викове: „Да живѣе войната, долу Гърция“. Предъ английското посолство станаха англофилски манифестации.

528. Брюкселъ, 20 IX. Българскитъ офицери, които следваха курса на тукашното Военно училище, си заминаха снощи. Една делегация отъ ученици при сжщото училище ги изпрати на гарата. Българскитъ студенти при тукашния свободенъ униврситетъ ще си заминатъ тази вечеръ.

529. Ню-Йоркъ, 20 IX. Тукашниятъ грѣцки консулъ взе въ реквизиция парахода „Македония“, който трѣбваше да замине днесъ за Пирей; разпреди да се стоварятъ пжтнишкитъ багажи на суша и да се пригответи параходътъ незабавно да замине за Филаделфия, дето ще натовари муниции и оттамъ ще се върне въ Ню Йоркъ, за да вземе резервиститъ, отиващи за Гърция и за другитъ балкански държави, да постѣпятъ въ редоветъ на войската.

130 гърци и българи заминаха съ парахода „Мавритания“ днесъ, а други 90, за които нѣмаше мѣсто, ще заминатъ съ следващия параходъ.

530. Българдъ, 20 IX. Скупщината се събра и се конституира днесъ : . . Въ правителственитъ кржгове се заявява, че Сърбия не желее да прави завоювания, а иска само да обезпечи сжществуването и мирното развитие на своитъ сънародници въ Турция, чрезъ обръщане въ автономна областъ Стара Сърбия, дето, отъ 1,050,000 жители, повече отъ 700,000 сж сърби.

Тази нощъ бидоха задържани тукъ 11 вагона воененъ материалъ, изпратенъ отъ една австро-унгарска фирма на Турция.

531. Атина, 21 IX. Князь Андрей се яви предъ военния министъръ и поиска да бжде записанъ да служи на отечеството.

Снощи станаха много патриотически манифестации,

Генераль Сапунджакисъ е назначенъ комендантъ на Епирската армия.

На краля, който ще си дойде въ недѣля, се готви блѣскаво посрѣщане.

532. Виена, 21 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Въ Сѣресъ избухнала една бомба, поставена предъ джамията „Ески Джамии“. Отъ това избухване имало 7 души ранени. Въпрѣки последвалото раздражение, никакъвъ инцидентъ не станалъ. По този поводъ били арестувани трима българи“.

533. Петербургъ, 21 IX. Тази вечеръ заминаха по варшавската желѣзопътна линия повече отъ 60 български офицера. На гарата бѣха изпратени сърдечно съ изпѣването на „Шуми Марица“.

534. Виена, 21 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Портата разглася официално съобщение отъ Военното министерство, съ което срокътъ за явяването на новобранците по частитѣ имъ се опредѣля до сѣбота (22 тогѡ) вечерътъ“.

535. Анверсъ, 21 IX. Много българи отидоха въ тукашното българско търговско агентство, гдето изявиха съ възторгъ желание за по-скорошно завръщане въ отечеството си, за да се явятъ подъ знамената.

Тази вечеръ много български студенти се събраха предъ агентството съ развѣти знамена и пѣйки българския химнъ.

536. Цариградъ, 21 IX. Като приемалъ вчера, по случай годишнината отъ рождението си, поздравленията на министритѣ, султанътъ казалъ предъ тѣхъ, че съзнава сериозността на положението и се надѣва, че тѣ ще бранятъ и отстояватъ равносилно правата и достоинството на империята. „Имамъ вѣра, — прибавилъ султанътъ, — че нашата войска, ако стане нужда, ще си изпълни дълга. Съ Божията помощ и благодарение на мѣрките, които ще бждатъ взети, всички трудности ще бждатъ превъзможни“.

Вестницитѣ съобщаватъ, че военниятъ министъръ генералъ Назъмъ паша билъ назначенъ за главнокомандуващъ на турската армия, а бившиятъ воененъ министъръ Махмудъ Шефкетъ паша щѣлъ да бжде назначенъ за командуващъ на армията, която ще действува къмъ сръбската граница.

537. Виена, 21 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Трудноститѣ за кореспондиране на дипломатическитѣ представители на балканскитѣ държави съ тѣхнитѣ правителства прави положението неуяснено. Сръбскиятъ пълномощенъ министъръ г. Ненадовичъ не е получавалъ още никакъвъ отговоръ отъ страна на Портата относно превоза на сръбскитѣ муниции. Това отсъствие на всѣкакъвъ отговоръ би могло да се смѣта като отказъ, но, по нѣмане на наставления отъ своето правителство, г. Ненадовичъ не знае да си замине ли или да стои. Въ сжщото положение се намира и грѣцкиятъ представитель г. Грипарисъ, който не е получилъ още никакъвъ окончателенъ отговоръ отъ Портата досежно грѣцкитѣ параходи. Тукъ се намиратъ много ремаркьори и малки параходи, които следъ обявяване на войната Турция би могла да залови и употреби за своитѣ нужди. Въ Черно море се намиратъ около 70 грѣцки парахода, натоварени съ храни.“

Казватъ, че телеграмитѣ, пращани до Портата отъ нейнитѣ дипломатически представители въ София, Бѣлградъ и Атина, се получавали обѣркани и не можели да се дешифриратъ.

Правителството не пуща българитѣ да си заминаватъ. Първиятъ драгоманъ при българската легация поиска отъ Портата обяснение за това и бръзъ отговоръ. На това министрътъ на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди отговорилъ, че нѣмалъ известие за подобна мѣрка.

Първиятъ драгоманъ при гръцката легация се е оплакалъ на великия везиръ противъ забраняването на гръцкитѣ поданици да си заминаватъ. Правителството е забранило и препродаването на гръцкитѣ и българскитѣ параходи на чужди поданици“.

538. Парижъ, 21 IX. Министъръ-председатѣтъ и министъръ на външнитѣ работи г. Поанкаре има днесъ подиръ обѣдъ съвѣщание съ тукашния турски посланикъ Рифатъ паша.

539. Лондонъ, 21 IX. Агенцията Ройтеръ има сведения, какво Турция уведомила правителствата на силитѣ, че предъ явно агресивното поведение на балканскитѣ държави тя си запазва пълна свобода на действие, съ убеждението, че цѣлиятъ цивилизованъ свѣтъ ще ѝ отдаде право за нейното поведение на умѣреностъ, но това не изключва грижата отъ нейна страна за запазване сигурността, достойнството и правата си.

540. Будапеща, 21 IX. Треноветѣ Ориентъ-експресъ и конвенционалнитѣ, циркулиращи между Виена и Цариградъ, ще циркулиратъ до ново разпореждане само между Виена и София.

541. Атина, 21 IX. (Закъснѣла). Много дами отъ висшето атинско общество си предлагатъ услугитѣ въ случай на война като болничарки.

Вестницитѣ казватъ, че кралятъ и министъръ-председатѣльтъ Венизелосъ ще идатъ на границата.

Тукашниятъ италиански пълномощенъ министъръ маркизъ Карлоти разцѣлувалъ възторжено лицето, което му съобщило указа за мобилизацията на гръцката войска.

Всички запасни офицери сж повикани на действителна служба. Съ голѣмъ възторгъ се посрѣща купуването на два контъръ-торпильора въ Англия.

Камарата е свикана за 24 того.

Общинскитѣ избори сж отложени поради общата мобилизация. Българскиятъ параходъ „Борисъ“ получи заповѣдъ да се не връща въ България, а да остане въ Пирея до ново разпореждане.

Едно известие за окупирането на Критъ отъ Англия и Франция предизвика тукъ и въ Критъ голѣмо възмущение. Цѣлото критско население е решено да се възпротиви на тази окупация съ сила и по-скоро да умре, отколкото да допустне извършването на подобенъ, никакъ неоправданъ актъ отъ страна на силитѣ.

Известията на английския печатъ, че Гърция, България, Сърбия и Черна гора били подали едновременно ултиматумъ на Турция, се опровергава.

Албански и други чети, плащани отъ ромънската пропаганда, сж се появили въ околността на Корча и намѣрвали между другото да убиятъ корчанския гръцки митрополитъ.

542. Парижъ, 21 IX. Голѣмото възбуждение и приготовленията за военни действия въ България безпокоятъ сериозно канцлерствата.

Взето е предвидъ и избухването на конфликта, но, ако това стане, силитъ сж спокойни за последствията му отъ европейска точка зрение; силитъ сж се споразумѣли за локализирането на конфликта, ако такъвъ избухне, и за обезпечаване зачитането на териториалното статукво.

543. Атина, 21 IX. Официозътъ „Естия“, като говори за сключването на миръ между Италия и Турция, казва: „Предвидъ сериозността на положението — балканскитъ държави, разбира се, не можеха да се надѣватъ за голѣма подкрепа отъ страна на Италия, но очакваха, че Италия ще използва неочакваната помощъ, идеща ѝ отъ Балканитъ. Решението на Италия за сключване на миръ съ Турция е неоправдаемо. При все това балканскитъ народи, особено гръцкиятъ, не се облѣгаха на Итало-турската война, а на собственитъ си сили. Въ всѣки случай, и подиръ сключване на миръ съ Италия турскиятъ флотъ не ще се осмѣли да излѣзе отъ Проливитъ.

544. Парижъ, 21 IX. Днесъ следъ обѣдъ рускиятъ министъръ г. Сазоновъ има свикване съ пълномощнитъ министри на България г. д-ръ Станчовъ, Сърбия г. д-ръ М. Весничъ и Гърция г. Романосъ.

545. Парижъ, 22 IX. Министъръ-председателътъ г. Поанкаре събщи въ министерския съветъ резултатитъ отъ воденитъ съ г. Сазоновъ разговори и условията, при които Франция, въ пълно съгласие съ Русия и великитъ сили, продължава да прави опити за предотвратяването на войната въ Балканитъ, за локализирането на конфликта, ако такъвъ избухне, и за обезпечаване въ всѣки случай териториалното статукво.

546. Виена, 22 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ съ дата 20 того, относно предварителнитъ условия за миръ съ Италия, официалнитъ турски кржгове заявяватъ, че по-рано отъ 10 дни не могатъ нищо да съобщатъ.

547. Българдъ, 22 IX. Кралътъ откри сесията на скупщината съ следната тронна речъ: „Съ искренъ поздравъ добре дошли приветствувамъ Вашето събиране и сжщевременно предстоещата ви дейность заедно съ моето правителство. Скупщината биде свикана на извънредна сесия предвидъ появилитъ се у нашата съседка изключителни обстоятелства. Непоносимата участъ на нашитъ сънародници въ Отоманската империя винаги е задавала голѣми грижи на кралство Сърбия. Предъ все въпиешитъ сплаквания на нашитъ потиснати и застрашени съ пълно изтрѣбление братя ние бѣхме принудени да потушаваме съ сила еднородноститъ чувства на цѣлия народъ за поддържане мира въ Източна Европа. Държейки такова коректно поведение, кралство Сърбия имаше право и основание да очаква въвеждането на реформи въ Отоманската империя и обезпечаването мирното и безопасно развиване на нашитъ съплеменници тамъ. По този начинъ щѣха да бждатъ отстранени прѣпятствията за напредъка и мирния развой на кралство Сърбия. Макаръ че великитъ сили отъ друга страна — което констатирамъ съ задоволство и съ голѣма благодарность — дадоха въ Цариградъ приятелски съвети, продиктувани отъ изпитанията, що търпи нашата народность въ Турция, заедно съ другитъ народности, ала за зла честь всичко бѣше напраздно и, вмѣсто очакванитъ реформи, преди нѣколко дни бѣхме

изненадани съ мобилизация на турската войска близу до нашата граница. На този акт, който заплашва нашата безопасност, Сърбия можеше да даде само единъ отговоръ. Съ моя указъ отъ 17 того нашата войска биде поставена на военна нога. Нашето положение е ясно определено. Дългъ ни се налага да вземемъ всички мѣрки за нашата безопасностъ; дългъ ни се налага да сторимъ въ съгласие съ християнскитѣ балкански държави всичко, което зависи отъ насъ, за осигуряване истинскитѣ условия за действителенъ и траенъ миръ въ Балканитѣ.

Съ пожелание отъ дънъ-сърдце успѣхъ на Вашата работа, нужна за държавата и нацията, обявявамъ сесията на Народната скупщина за открита.

Да живѣе сръбскиятъ народъ!"

548. Атина, 21 IX. (Закъснѣла). Мобилизацията продължава да се извършва оживено. Запаснитѣ се стичатъ съ растещъ възторгъ по войсковитѣ части. Въ кралството владѣе чудесенъ редъ.

Залавянето на гръцкитѣ параходи отъ Турция се смѣта въ гръцкитѣ кръгове като пиратско дѣло.

549. Виена, 21 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ:

Положението си остава неизмѣнно; рускиятъ и френскиятъ посланици, г. г. Гирсъ и Бомпаръ, посетиха министра на външнитѣ работи Нурадугянъ ефенди; последниятъ има сетне съвѣщание съ Кямилъ паша.

Дипломатическитѣ представители на балканскитѣ държави непростанно заявяватъ, че никаква постъпка не може да промѣни положението и не ще може да предоврати войната. Реченитѣ представители ще напуснатъ едновременно Цариградъ, но не знаятъ кога.

Манифестациитѣ продължаваха до тази вечеръ.

Днесъ станаха два митинга, отъ които единъ, държанъ отъ партията „Свобода и споразумение“, гласува резолюция, съ която правителството се поканва да не приема никаква идея за конференция, а да обяви война; тази резолюция биде вржчена на султана и правителството. Другиятъ митингъ бѣ свиканъ отъ комитета „Обединение и напредѣкъ“. На него участвуваха повече отъ 20,000 души; той гласува резолюция, съ която заявява, че ще подкрепи правителството, ако то си изпълни дълга.

Борсовиятъ комитетъ взе мѣрки за предотвратяване на единъ търговски крахъ.

Компанията на Източнитѣ желѣзници съобщава, че стоковиятъ превозъ между Цариградъ, Мустафа-паша и Деде-Агачъ е преустановенъ.

Известието, че Махмудъ Шефкетъ паша билъ назначенъ за комендантъ на войскитѣ, които ще действуватъ край сръбската граница, се опровергава.

550. Парижъ, 21 IX. Министъръ-председателтъ г. Поанкаре има тази сутринъ свиждане въ Министерството на външнитѣ работи съ руския министъръ г. Сазоновъ; презъ двучасовото траяне на това свиждане бѣха повикани тамъ единъ следъ другъ българскиятъ, гръцкиятъ и сръбскиятъ пълномощни министри, които се явиха тутакси.

551. *Виена*, 21 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Въ вчерашнитѣ манифестации участвуваха и ходжи, които подстрекаваха мохамеданитѣ. Манифестантитѣ чупиха на два пѣти прозорцитѣ на българската легация и на гръцкото консулство. Предъ италианското посолство и италианскитѣ банки станаха противоиталиански демонстрации“.

552. *Атина*, 21 IX. Купенитѣ неотдавна нови гръцки контеръ-торпильори „Лъвъ“, „Пантера“ и „Карагуй“ сж заминали днесъ отъ Ливерпулъ; по заповѣдь на гръцкото морско министерство тѣ отиватъ за Филадельфия, гдето ще натоварятъ муниции отъ заведенията при градеца Витлеемъ.

Гръцкиятъ подводенъ корабъ „Делфинъ“ е заминалъ отъ Корфу за Пирей.

Студентитѣ отъ атинския университетъ манифестираха тази вечеръ съ неописуемъ възторгъ предъ българската и сръбската легации, викайки „Да живѣе България“, „Да живѣе Сърбия“, „Да живѣе войната“. Студентитѣ отидоха следъ туй предъ Военното министерство и искаха оржие. Военниятъ министъръ г. Венизелосъ ги поздрави и имъ заяви, че, когато стане нужда, ще ги повика въ редоветѣ на войската.

Въ Солунъ били заловени два гръцки търговски парахода. Въ отговоръ на направенитѣ по този поводъ постѣпки отъ тамошния гръцки генераленъ консулъ, валията заявилъ, че действувалъ въ случая съгласно наставления отъ своето правителство.

553. *Солунъ*, 22 IX. Снощи пристигна тукъ новоназначениятъ Солунски валия Назъмъ паша. Посрещнатъ бѣ на гарата отъ представители на военнитѣ и гражданскитѣ власти.

Централното бюро на младотурския комитетъ разпратило до комитетскитѣ клубове въ провинцията оржие, съ което, предвидъ опасността отъ предстоящата война въ Балканитѣ, имъ препоръчва да забравятъ партийни разпри и да окажатъ всичкото си съдействие на правителството за отбрана на държавата.

Отъ Елбасанъ съобщаватъ на в. „Туранъ“, че около границата били съсрѣдоточени много гръцки чети и че селата срещу турския постъ заприличали на въстанически лагеръ. Четницитѣ очаквали заповѣдь отъ гръцкото правителство да навлѣзатъ въ Турция.

Отъ четири дни насамъ въ Солунъ не се получава никаква европейска поща поради прекъсването на съобщенията между турскитѣ и сръбскитѣ желѣзници.

Вследствие на туй тукъ владѣе пълна неизвестностъ за онова, що става вънъ отъ Турция. Публиката се задоволява съ новини изключително отъ Цариградски източникъ.

Тукъ нѣма движение на никакви войски, освенъ на два табура, които още на 17 того презъ нощта заминаха за Куманово; всрѣдъ турското население не се забелязва изобщо никакъвъ възторгъ, напротивъ владѣе едно безгранично униние и страхъ предъ бждещето. Въ противовѣсъ на това, между християнското население отъ всички народности се забелязва бодростъ и надеждностъ въ бждещето.

554. *Парижъ*, 22 IX. Англия се присъединява къмъ формулираното отъ Франция предложение за съвмѣстна акция на силитѣ предъ

балканските държави и предъ Турция. Англия е на мнение, че би било предпочитателно едно провъзряване, отъ името на Европа, грижата на Русия и Австро-Унгария за намѣса въ София, Бѣлградъ, Атина и Цетина. Колкото за постѣпката, която трѣбва да се направи въ Цариградъ, тя щѣла да бѣде колективна.

555. *Виена*, 22 IX. Гръцкиятъ кралъ си отпѣтува за Атина.

556. *Атина*, 22 IX. Като говори за постѣпките на силитѣ, „Месаже д'Атенъ“ казва: Балканскитѣ народи изгубиха всѣко довѣрие въ Европа. Нарушението на Самоския уставъ отъ Турция доказа небрежността на силитѣ въ спазване на задѣлженията имъ. Даванитѣ отъ силитѣ съвети за миръ и обещания нѣматъ вече цена, тъй като балканскитѣ държави не смѣтатъ вече думитѣ на Европа за гаранция.

Докогато трае мобилизацията или войната, ако такава избухне, шефовеѣ на разнитѣ партии ще поддържатъ правителството.

557. *Атина*, 22 IX. Разпространеното известие за морска демонстрация се опровергава. Въпрѣки обещанието имъ да изпразнятъ Самосъ, турцитѣ вѣзнамѣрявали да оставятъ тамъ единъ войсковъ отредъ. Ако това се обистини, положението си остава непромѣнено, защото въ таквъ случай нарушението на Самовския уставъ ще продължаватъ и Портата ще може въ единъ благоприятенъ моментъ да усили своя гарнизонъ въ острова. Отъ друга страна самосчани ще постоянствуватъ въ сегашното си поведение, докато на острова не остане ни единъ турски войникъ.

Мобилизацията въ Критъ е отбранителна. Не става въпросъ за дохождането на критска войска въ Гърция.

Мобилизацията въ Гърция продължава; всички запасни войници сж се явили по частитѣ си.

Между турцитѣ и малесоритѣ станало сражение, резултатитѣ на което сж неизвестни.

558. *Бѣлградъ*, 22 IX. Правителствениятъ срганъ „Самоуправа“ пише, Балканскитѣ блокъ затваря извора на сътресенията, които сериозно тревожатъ Европа и застрашаватъ нейнитѣ голѣми стопански интереси. Далече е отъ него да претендира за нѣкаква роля въ събитията на всесвѣтската политика. Той само въ Балканитѣ ще бѣде представителъ и бранителъ на реда и законността, стражъ на свободата, гаранция за правдата и справедливостта. Занемаренитѣ и необработени балкански полета трѣбва да станатъ, подъ работнитѣ рѣце на свободнитѣ балкански народи, житница, която да снабдява съ хлѣбъ европейския свѣтъ, а многобройнитѣ и солидни балкански търговци да станатъ голѣми покупатели на произведенията на европейската промишленостъ“.

„Одиекъ“ казва: „Въ Сърбия днесъ нѣма ни искра страхъ, нито изкуственъ възторгъ. Тя днесъ е бодра, а на народната бодростъ съответствува държавната готовност. Пари, слава Богу, има довольно, а боева готовностъ повече отъ довольно. Ако не бждатъ удовлетворени справедливитѣ искания на сръбския народъ въ Турция, Сърбия ще може да обезпечи за своитѣ сънародници тамъ много по-доба бждещностъ, отколкото е било минзлото имъ. За тази цель тя има достатъчно и сила и воля“.

„Политика“ пише: „Извънредната сесия на скупщината е последната работа от дългогодишното приготвление и последен резултат от многото искания. Като върни тълкуватели на желанията на своя народ, депутатите нито ще смътят, нито ще могат да си допустнат каквото и да било колебание и отстъпчивост. Войната е неизбежна и никога не може да я предотврати“.

„Правда“ казва по повод поведението на Франция: „Французите сж станали съвсем материалистичен и смъткаджийски народ, за който парите сж Бог. Съ туй се обяснява желанието на французката дипломация за мир и искрено споразумение съ Австрия. Съветът на французите: „Мирувайте и се развивайте стопанствено“ ще послушаеме чак когато излезем на море — а туй може само съ война да се постигне. Французите знаят това много добре, защото и тй по сжичите съображения завладяват Мароко и други колонии из Африка“.

„Щампа“ въ статия, озаглавена „На какво разчита Австрия“, пише: „Онуй международно право, на което Австро-Унгария се позовава, напомня твърде много международното право от времето на египетските фараони. Тя би го приложила и днес спрямо нас, за да бжде по-силна не от нас, а от други; нейният юмрук днес е по-слаб от оня на другите и затова туй „право“ днес иде на смътката“

„Трибуна“, въ отговоръ на подмътането, че балканските народи били сами предизвакали усложнението въ Турция и побъркали на реформите, задава ребромъ въпросъ на Австрия: „Кой мжти водата въ Турция между арменците и арабите? И затова ли ние сме криви? Нима въ Виена не виждатъ, че никого не могат вече убеди, че Турция може и по-нататкъ да продължава да бжде такава, каквата си е, за гавра на цивилизацията и позоръ на правдата. Чуждото ние никога не сме искали, а само нашите, сръбски земи, и войната ще издухне без-условно“.

„Пиомонтъ“ обнародва разговоръ съ министъръ-председателя г. Пашичъ, въ края на който министърътъ казалъ: „Храня надеждата, че ние, балканските народи, ще идемъ докрай въ нашите искания, и че скоро ще можемъ да обезпечимъ щастливъ животъ за нашите сънародници подъ отомански скиптеръ“.

„Стража“ пише: „Днесъ Русия тръгна изъ онзи път, изъ който вървѣше преди 40 години; тя стана, безъ всѣко съмнение, активенъ елементъ за правата на християните въ Турция. Въ момента, когато се мобилизира противъ Турция, тукашниятъ руски представителъ държи такова поведение, щото за Турция нѣма никакво съмнение, че Русия е съ насъ. Духоветѣ въ Сърбия сж приятно изненадани отъ този обратъ и всѣки е изпълненъ съ чувство на признателностъ, защото въ споразумение съ Русия ще можемъ, безъ всѣкаква резерва, да предприемемъ всѣкаква акция“.

„Свѣтъ“ пише: „Смѣ ли и може ли нѣкой да спре този избликъ на народно настроение? Европейските дипломати, които ни каратъ да демобилизираме, слѣпи ли сж, та не видятъ, че дипломацията си е изиграла ролята и че сега думата иматъ мечътъ и пушката?“

„Мали Журналът“: „Онова, което балканските народи съ нетърпение очакваха, техните правителства съумяха да го осъществят и затуй народите, въ името на световния миръ, ще имъ бждатъ благодарни. Не жалейки жертвите, които сръбскиятъ народъ на драго сърдце ще даде, Скупщината ще държи смѣтка само за едно: пълно удовлетворение на сръбските искания“.

„Вечерне Новости“: „Не приемаме никаква автономия съ нѣкаквъ турски суверенитетъ, а трѣбва просто да освободимъ петвѣковните роби“.

559. Парижъ, 23 IX. Предъ единъ редакторъ на в. „Танъ“ рускиятъ министъръ г. Сазоновъ заявилъ: „Понастоящемъ Европа прави задружни лоялни усилия, къмъ които се присѣдиняватъ всички сили за предотвратяване на войната, дори ако Европа не сполучи това трѣбва да се констатира, че канцлерствата се ръководятъ отъ едни и същи идеи и отъ една и съща обязаностъ. Тази общностъ е мощна гаранция за европейския миръ. Колкото за формулата, която трѣбва да служи като основа за обща акция на силите по балканската криза, касае се не само до едно обещание на реформи въ Турция, но и за осъществяването му и за срѣдствата за благополучното му изпълнение. Щомъ балканските държави увѣржаватъ, че не се домогватъ до никакви териториални облаги, ще трѣбва логически да се обявятъ доволни отъ това. Г-нъ Поанкаре и азъ изложихме тази сутринъ формално това становище предъ българския, сръбския и гръцкия пълномощни министри. Не зная каква форма ще има акцията на силите, но сме готови да приемемъ два възможни метода, а именно: задружна акция или австро-руска акция отъ името на великите сили. Каквато и да е опасността, задавана отъ положението въ Балканите, едно нѣщо е явно, а именно: че френско-рускиятъ съюзъ и Тройното споразумение сж напълно готови да изпълнятъ ролята въ интереса на мира, за което сж създадени; и че Тройниятъ съюзъ, въодушевенъ отъ същия духъ, ни дава своето полезно съдействие за постигане на общата цель“.

560. Атина, 23 IX. Атинската телеграфна агенция има сведения отъ Цариградъ, че по поводъ изстѣпленията на манифестантите предъ гръцките и българските легации и консулствата тамъ, военниятъ министъръ Назъмъ паша обещалъ да вземе нужните мѣрки противъ виновните.

Между гръцките колонисти въ Египетъ и другаде владѣе радостно настроение.

Новата гръцка подморска лодка „Делфинъ“ пристигна въ Пирей, дето ѝ биде направена овация отъ множеството.

561. Виена, 23 IX. Дружеството на турския „Червенъ полумесець“ е решило да основе лазарети въ Цариградъ, Одринъ и Скопие.

Двама египетски принцове сж се записали за турски доброволци. Арменскиятъ комитетъ кани арменците къмъ сплотяване за отбрана на отечеството.

Въпрѣки парламентарната ваканция, Сенатътъ е свиканъ на извънредна сесия. Има слухъ, че Камилъ паша ще състави новъ кабинетъ.

562. Парижъ, 23 IX. Италиански сведения отъ достовѣренъ източникъ потвърждаватъ известието за предстоящо сключване на миръ съ Турция.

563. Виена, 23 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Сенатътъ не можа да държи заседание, поради липса на законно число сенатори. Опитътъ за държане заседание навѣрно ще бѣде повторенъ утре“.

Споредъ неprovѣрени слухове правителството искало да вземе мнението на Сената по въпроса за война или миръ.

Бившиятъ министъръ на външнитѣ работи Асъмъ бей замина днесъ следъ обѣдъ презъ Кюстенджа за Европа съ специална мисия.

Министърътъ на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди има чести съвѣщания съ Кямиль паша върху положението. Военниятъ министъръ Назъмъ паша има съвѣщания съ великия везиръ Гази Мухтаръ паша.

„Алемдаръ“ има сведения, че Кямиль паша щѣлъ да стане великъ везиръ и че щѣли да бждатъ приложени нѣкои реформи върху основи, предложени отъ Англия, която тогава щѣла да подкрепи Турция за избѣгване на войната.

564. Виена, 23 IX. Повечето отъ вестницитѣ изказаха мнение, че направеното отъ руския министъръ на външнитѣ работи г. Сазоновъ предложение по балканския въпросъ е по сжщество съгласно съ насоката на австро-унгарската политика и, като такъ а, предвещаватъ му благоприятно посрѣщане.

„Фремденблатъ“ пише: „Австро-Унгария, която желае искрено запазването на сегашното статукво на Балканитѣ, понеже то отговаря на интереситѣ на монархията — както и запазването на мира, тя сигурно ще бѣде съгласна съ удоволствие да вземе участие въ всѣка акция, даваща надежда за добъръ успѣхъ“.

Французкиятъ посланикъ г. Дюменъ вржчи днесъ на графъ Берхтолда едно предложение на французкото правителство, имащо за предметъ извършването на задружна акция отъ силитѣ, целеша, на първо мѣсто, предовратяване избухването на войната и запазване статуквото въ Балканския полуостровъ. Съ това френското правителство даде отново доказателство за своя духъ на миролюбие, следъ като още отъ началото на Балканската криза се е старало най-ревностно и по начинъ най-достоеенъ за признателностъ въ полза на предовратяване общия конфликтъ, който заплашваше да избухне въ балканскитѣ земи; австро-унгарското правителство ще даде своя отговоръ, разбира се, тъй скоро, както и трѣбва въ интереса на преговоритѣ.

565. Виена, 23 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Портата обнародва текста на две свои ноти, отправени на 19 и 21 до правителствата на силитѣ, посрѣдствомъ отоманскитѣ посланици въ чужбина. Въ първата е направено дълго изложение по мобилизациитѣ на балканскитѣ страни — които действия Портата намира за неоправдани. Въ втората си нота Портата казва, че, съгласно нейнитѣ предвиждания, вербалнитѣ постѣпки на силитѣ предъ балканскитѣ държави не произвели желанния ефектъ; дори ако нѣкои отъ тия държави сж били наклонни да се съобразяватъ съ съветитѣ на великитѣ сили, не сториха това

отъ страхъ да не дадатъ видъ, че сж нарушили установеното помежду имъ съглашение; народнитъ вълнения въ тия страни можеха да бждатъ уталожени само съ заплашителни постъпки. Това крайно раздражение предизвика, естествено, противовесъ у отоманскитъ народъ и войска, отчаяни отъ насърчованитъ отъ нколко години престъпни и кръвопролитни деяния. По този начинъ отоманскиятъ народъ бше готовъ да поеме хвърлената му ржкавица и да отблъсне вскакво посегателство върху бзопасността и достолепието на империята. И тъй, положението е отъ най-сериознитъ и, ако силитъ се забавятъ твърде много, додето се съгласятъ какви заплашителни мърки да взематъ, събитията биха могли да се развиятъ съ голъма бързина и враждебнитъ действия биха започнали преди намъсата да е станала. Изпълняваме единъ дългъ, като изтъкваме още веднажъ опасността и необходимостта отъ незабавното ѝ предотвратяване. Портата заявява най-накрай, че каквито и де бждатъ събитията, които биха настъпили, отговорността за тяхъ не щѣла да падне върху нея".

566. Цариградъ, 23 IX. Едно официално комюнике гласи: „За прилагане на реформитъ, за които правителството взе решение, въ европейскитъ вилаети, решено е да се приложи единъ времененъ законъ въ границитъ на изработения въ 1880 г. и съобразенъ съ чл. 23 отъ Берлинския договоръ, Законъ за вилаетитъ, създаденъ отъ една европейска комисия, въ която участвуваха и отомански чиновници. Този законъ предвижда твърде основни реформи за всички народности въз основа на пълно равенство.

Казватъ, че сенаторитъ въ едно събрание изказали мнение въ полза на прилегането закона отъ 1880 г.“

567. Изглежда, че горното правителствено комюнике е предизвикало разочарование у гръцкитъ кржгове, които не сж били никога въ полза на чл. 23 отъ Берлинския договоръ. Сръбскитъ кржгове пъкъ мислятъ, че турското правителство иде много късно съ туй свое решение и че оповестенитъ отъ него реформи сж недостатъчни.

568. Скопие, 23 IX. Манифестанти-турци счупиха прозорцитъ на лукашното сръбско консулство.

569. Виена, 23 IX. Съобщаватъ отъ Солунъ: „Пристанищнитъ власти разрешиха на двата заловени гръцки парахода да напустнатъ Солунското пристанище и тѣ пропължиха плаването си за Гърция“.

570. Лондонъ, 23 IX. Размъната на общи възгледи между представителитъ на балканскитъ държави, Английското министерство на външнитъ работи и посланицитъ на великитъ сили продължава.

571. Парижъ, 23 IX. Агенцията „Хавасъ“ дава гласностъ на следното: „Министъръ-председателтъ г. Поанкаре има тази сутринъ ново съвещание съ руския министъръ г. Сазоновъ. Въ отговоръ на направенитъ му предложения относно постъпкитъ, които трѣбва да се направятъ отъ силитъ предъ балканскитъ и Цариградското правителства, Виенскиятъ кабинетъ поискалъ да се направятъ нкои малки измѣнения: последнитъ били проучени и приети отъ г-да Поанкаре и Сазоновъ и съобщени тутакси на правителствата на другитъ сили.

572. Петербургъ, 24 IX. Тукъ бѣ свиканъ митингъ отъ неподлежеститѣ на воененъ призивъ български младежи, който взе резолюция въ смисълъ, че всѣки българинъ, неподлежещъ на призивъ, трѣбва да иде въ редоветѣ на войската като доброволецъ.

573. Одеса, 24 IX. Отъ Петербургъ пристигнаха тукъ 60 български офицера. Посрещнати бѣха отъ българската колония и консула г. Кисимовъ. Присѣтствуващитѣ, на брой 2000 души, изпѣха българския химнъ. Днесъ се започна масово заминаване на българскитѣ резервисти. Първата партида замина съ австрийски параходъ.

574. Виена, 24 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Вчера подиръ обѣдъ рускиятъ и френскиятъ посланици, г-да Гирсъ и Бомпаръ, имаха свиждане съ министра на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди, следъ което Портата даде гласностъ на комюникето си за реформитѣ.

Въпрѣки даванитѣ отъ италианска страна опровержения, осведоменитѣ турски кржгове увѣряватъ, че предварителнитѣ условия за миръ между Турция и Италия били уговорени, съ изключение на една точка: подписването на окончателния договоръ щѣло да може да стане следъ десетина дни“.

575. Парижъ, 24 IX. Отговорътъ на английското правителство пристигна и съ него се постига съгласие между силитѣ въ смисълъ, че представителитѣ на Русия и Австро-Унгария при балканскитѣ държави ще се споразумѣятъ помежду си, за да направятъ предъ надлежнитѣ правителства уговорената постѣпка, а посланицитѣ на петтѣ велики сили въ Цариградъ ще направятъ, и тѣ въ споразумение помежду си, тождествена постѣпка предъ Портата.

576. Цариградъ, 24 IX. Военниятъ съдъ въ Кочани е осъдилъ, поради известнитѣ инциденти, станали тамъ, единъ мюсулманинъ на смъртъ, единъ на тежка работа и нѣколцина на други наказания. Казватъ, че тая присѣда била издадена подъ натискъ отъ нѣкои посланици.

Съобщаватъ, че рускиятъ и френскиятъ посланици, г-да Гирсъ и Бомпаръ, на излизане отъ Високата порта днесъ заявили: „Сега войната е отстранена“.

577. Виена, 24 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Днесъ е последниятъ срокъ за явяването на запаснитѣ войници по частитѣ имъ въ Цариградъ. Всички бързатъ да се явятъ въ таборитѣ си. Въ цѣлия градъ владѣе голѣмо войсково движение и военни транспорти. Министрътъ на морината Мухтаръ паша е решилъ да постави по четири офицера и нѣколко моряци на всѣки отъ задържанитѣ тукъ грѣцки параходи“.

578. Лондонъ, 24 IX. Въ Камарата на общинитѣ министрътъ на външнитѣ работи съръ Едуардъ Грей, отговаряйки на едно запитване, каза: „Отъ една страна трудно е за Турция да прилага реформи, когато балканскитѣ държави сж мобилизирали войскитѣ си; отъ друга страна, мжчно могатъ да се убедятъ правителствата на балканскитѣ държави, че обещанитѣ реформи ще бждатъ ефикасни за обезпеча-

ване благосъстоянието на македонското население. Вчера биде направи окончателно предложение за възприемане колективни постъпки от великите сили, или въ тяхно име, за превъзможване трудностите чрез представления пред балканските и цариградското правителства. Дадохме и ние съгласието си за туй предложение". Сър Едуард Грей прибави: „Великите сили желаят силно запазването на мира и туй съставлява гаранция, че, ако той бъде нарушен, никоя от силите не ще бъде увлечена въ войната“.

579. Българдъ, 24 IX. Въ Скупщината, при разискване отговора на тронното слово, което е префразировка на самата тронна реч, всички партийни водители се изказаха одобрително за поведението на правителството; само социалистическият водител се изказа против войната.

Министър-председателят г. Пашичъ заяви: „Всички досегашни опити за въвеждане реформи въ Турция останаха безуспешни, затуй балканските християнски държави поискаха прилагането на гарантираните от Берлинския договор реформи; между това, Турция, съ нейната мобилизация, попречи на мирното преговаряне по този въпрос.“

Следъ това Скупщината прие единогласно — съ изключение на социалиста Лапчевичъ — отговора на тронното слово и законопроекта за отлагане платежите по писмени задължения (не и спрямо кредитори на чужбина) до деня на демобилизацията“.

580. Парижъ, 24 IX. „Танъ“ казва: „Ще се мине известно време преди да получатъ балканските държави нужните прецизирания досежно реформите, но самото туй време ще послужи за запазването на мира, защото мобилизационното имъ състояние не може да се продължава до безкрайност и, от друга страна, отговорността на България и нейните съюзници би станала особено тежка, ако военните действия се започнатъ тъкмо когато силите преговарятъ. И тъй, сега захващането на войната е по-трудно, отколкото вчера, прибавя вестникът, но въ последна анализа изказва опасение, че балканските държави, най-вече България, не ще дочакатъ края на преговорите и войната ще избухне по-рано“.

581. Виена, 24 IX. Австрийската делегация започна, при пълносъставно заседание, разискванията си по бюджета на Министерството на външните работи. Всички оратори изказаха надежда, че съ своите единодушни усилия правителствата на силите ще сполучатъ, ако не да предотвратятъ, поне да локализируютъ Балканската война. Делегатътъ Цингрия, хърватинъ, заяви, че било най-голяма и непростима грешка от страна на Австро-Унгария, ако последната би поискала да подкрепи турската кауза въ случай на война между балканските държави и Турция.

Делегатътъ Бернрайтеръ заяви: „Силите трѣбва да се съгласятъ върху единъ реформенъ проектъ за Македония и върху гаранциите за прилагането му — за туряне по тоя начинъ край на критическото положение. Австро-Унгария, чиято акция, започната отъ графъ Берхтолда, служи за поддържане на мира, подкрепя, безъ даване поводъ да бъде подозирана въ задни мисли, всички други паралелни на нейната акция усилия“.

Елленбогенъ, социалистъ, изтъкна опасността отъ обща война и заяви, че въ случай на Балканска война, балканскитъ народи ще трѣбва сами съ собственитъ си сили да защищаватъ своитъ стремѣния срещу Турция, и че Австрия въ никой случай не трѣбва да прави жертви.

Князь Шварценбергъ изказа, отъ името на дѣсницата въ Горната камара, пълно довѣрие въ министра графъ Берхтолдъ, за неговата политика, целеша, въ съгласие съ правителствата на другитъ велики сили, запазването на мира и подобряване положението на християнското население въ Турция, както и за намѣрението на министра да брани, при всички евентуалности, австрийскитъ интереси на Балканитъ по начинъ, отговаряющъ на достойнството и положението на монархията.

Въ отговоръ на едно запитване относно пробната руска мобилизация, отправено му отъ делегата Василко, рутенинъ, министрътъ на външнитъ работи графъ Берхтолдъ казва: „Известията за правене отъ руска страна мобилизация отговарятъ на истината, обаче на тѣзи известия не може да се дава никакво обезпокоително значение и това поради самия фактъ, че споменатитъ руски военни упражнения бѣха проектирани още миналата пролѣтъ. Въ противоположностъ на изразенитъ безпокойства бихъ желалъ, отъ друга страна, да ви обърна вниманието върху нашето неотдавна започнато сътрудничество съ Русия“.

Този отговоръ на графъ Берхтолда биде посрещнатъ съ ржкоплѣскане. Идното заседание на делегацията ще стане утре.

582. Виена, 24 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Следъ направенитъ отъ негова страна устни постѣпки, грѣцкия пълномощенъ министръ г. Грипарисъ врѣчи на Портата нота, съдържаща протестъ противъ задържането на грѣцкитъ параходи и противъ вземането въ турска реквизиция на десетина отъ сжщитъ параходи, които сж вече окупирани отъ турскитъ офицери и екипажи.

Портата е съобщила на своитъ посланици въ странство решението си за прилагане на реформи.

Военниятъ съветъ, въ състава на който влизатъ великиятъ везиръ Тази Мухтаръ паша, военниятъ министръ Назъмъ паша, флотскитъ министръ Махмудъ Мухтаръ паша, началницитъ на сухоzemния и морския генерални штабове, комендантитъ на източната и южната армии и други висши офицери, държа вчера съвѣщание върху положението на войната.

Тукъ се записаха 500 албанци доброволци. Турскитъ студенти образуватъ доброволчески отредъ.

583. Парижъ, 24 IX. Агенцията „Хавасъ“ съобщава: „Министръ председателятъ г. Поанкаре прие днесъ следъ обѣдъ английския посланикъ Съръ Берти, и после има едно подиръ друго съвѣщаніе съ турския посланикъ Рифатъ паша, грѣцкия пълномощенъ министръ г. Романосъ и българския — г. д-ръ Станчевъ“.

584. Парижъ, 24 IX. Въ следобѣдното си свиждане съ Поанкаре турскитъ посланикъ Рифатъ паша му събщи официално взетото отъ Портата решение за туряне въ сила закона за вилаетитъ отъ 1880-год.

585. *Лондонъ*, 24 IX. Въ Камарата на общинитѣ, отговаряйки на едно запитване, Съръ Едуардъ Грей заяви: „Ако постъпките, които великитѣ сили се съвещаватъ понастоящемъ, излѣзатъ несполучливи, ние, разбира се, ще сторимъ всичко възможно за запазване на съгласието между силитѣ, не ще вземемъ никаква инициатива и не ще правимъ никакво предложение, което би могло да нахърни туй-съгласие.

586. *Българда*, 24 IX, „Правда“ обнародва позивъ отъ една сръбкия, озаглавенъ „Да запалимъ Европа“ и завършва тъй: „по-добре да загинемъ въ историята като юнаци, отколкото да живѣемъ и по-нататъкъ, както досега. Нашата войска, нашитѣ офицери, младежи и ние—женитѣ, които изпращае своитѣ мъже, братя и родители — всички желаемъ войната“.

„Политика“ въ една статия по случай 24 IX — датата на Босно-херцеговинската анексия — „Трѣбваше да се минатъ само 4 години, за да стане най-явно, доколко Сърбия се е стреснала отъ анексията на Босна и Херцеговина. Тогазъ не поискаха да ни слушатъ; струваше имъ се, че нѣмаме никакво оръжие, освенъ голи искрени думи, ала днесъ сж длъжни да ни чуятъ, когато самонадѣяно говоримъ за нашитѣ права, чрезъ нашата войска, чиято сила и пламенностъ може да подпали пожара въ цѣла Европа“.

„Щампа“ пише: „Ако се потвърди разпространениятъ слухъ, че Русия и Австро-Унгария, благодарение посрѣдничеството на Франция, били поели върху си ролята на европейски падаринъ спрямо балканскитѣ държави, това ще трѣбва да се разбира като морално поражение на Русия и Франция“.

„Трибуна“ казва: „Европа не може погълна три свободни кралства и едно царство на Балканитѣ, нито пъкъ ще смѣе да се опълчи противъ решението имъ да обезпечатъ себе си и за своитѣ сънародници честенъ животъ, свобода за самоопредѣление и за културенъ развой“.

„Пиомонтъ“ посветява статия на Престолонаследника князъ Александра, въ която се казва: „Върваме, че този правнукъ на великия Кара Георги, вървещъ рамо до рамо съ отличнитѣ шумадийци въ класичната сръбска земя, скоро ще издигне своя народъ, своята династия и своята войска. Съ такива мисли и желания изпращае утрешния владѣтель на сръбския Пиомонтъ на бойното поле, като му пожелаваме храбростъ и щастие“.

„Мали Журналъ“ обнародва впечатления на редактора си изъ народа: „Всѣкжде се чувствува, че е настъпилъ часътъ за великото народно отмъщение; чувствува се, че е близу осъществяването на народната идея, водеща началото си отъ Кара Георги и отъ Милоше Велики. Когато Франция, въ името на цивилизацията, влиза въ Мароко, Италия — въ Триполи, Австрия — въ сръбска Босна и Херцеговина — Сърбия и сръбскиятъ народъ съ тѣга и болка гледатъ какъ бѣсно се пролива кръвта отъ тѣхната кръвъ, какъ се изтрѣбва плътта отъ тѣхната плътъ; това Сърбия нито може, нито бива да търпи по-нататъкъ“.

„Стража“ пише: „Французитѣ иматъ пласирани изъ Балканския полуостровъ повече отъ 4 милиарда лева и, понеже войната докарва

унищожение на стопанственитѣ ценности, ясно е, че французитѣ, ръководени отъ своя интересъ, ще бждатъ винаги противъ войната“.

587. Атина, 24 IX. Вестникитѣ обсъждатъ неблагоприятно въроятнитѣ условия за турско-италиански миръ, въ свързка съ мъркитѣ за даване самоуправление на Бѣломорскитѣ острови — мърки неотговарящи всецѣло на очакванията и домогванията на островянитѣ и на гръцкото обществено мнение; най-вече не одобряватъ клаузата, гласеща, че островитѣ оставатъ подъ италианска окупация въ залогъ до цѣлостното изпълнение отъ турска страна на договора за миръ, като по този начинъ се предотвратява евентуалността за една гръцка война или каква да е гръцка акция въ полза на Бѣломорскитѣ острови.

Общественото мнение очаква съ спокойствие резултата отъ преговоритѣ между великитѣ сили за заставяне Турция да признае ефективно и приложи подъ гаранция на силитѣ исканитѣ отъ великитѣ държави реформи; въ противенъ случай общественото мнение е наклонно къмъ издействуването имъ съ сила.

Прилагането на Закона за вилаетитѣ отъ 1880 год. тукъ се смѣта като съвършено недостатъчно. Предъ видъ на съществуващитѣ трудности въпросниятъ законъ би далъ само въображаеми свободи, защото вилаетскитѣ съвети, снабдени съ твърде широка властъ и състоещи се отъ членове,половината отъ които се назначаватъ отъ валията, така че турцитѣ сж сигурни да иматъ винаги болшинство въ тѣхъ, не представяватъ никаква гаранция, а такава нѣма и за самостоятелността за вилаетитѣ, на които се предвижда, обаче, особено широка властъ; никаква формална гаранция нѣма за зачитане на езицитѣ и вѣрата на нетурското население. Най-сетне, съ назначаване отъ Портата на училищни инспектори биха се унищожили привилегиитѣ на християнскитѣ народности; съ една речъ, стариятъ законъ е въ пълно противоречие съ новитѣ европейски проекти и съ исканията на християнскитѣ народности. формулирани въ такрири отъ тѣхнитѣ духовни начальници.

588. Виена, 24 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Правителственото решение за прилагане закона отъ 1880 г. произведе добро впечатление въ членоветѣ на партиитѣ: „Конституционна“ и „Свобода и споразумение“. Само младотурската партия се показва недоволна отъ него.

Незаетитѣ още отъ турското морско министерство гръцки параходи вдигнаха френско знаме.

За успокояването на турското общество, у което решението за прилагане закона отъ 1880 г. предизвика недоволство, Портата обнародва комюнике, въ което се казва, че нужднитѣ реформи сж още на проучване и че при прилагане на този законъ ще се иматъ предвидъ всички издадени досега за мѣстнитѣ нужди и за интереситѣ и правата на страната закони и правилници, най-вече конституцията. Проектътъ за реформи, който ще се изработи, ще бжде поднесенъ на Камарата и Сената за обсъждане и на султана за утвърждение; затуй населението не трѣбва да се безпокои и да се дразни отъ криви сведения“.

589. Виена, 35 IX. Телеграфираатъ отъ Цетина съ вчерашна дата: „Снощи станаха нови голѣми манифестации въ полза на войната; манифестантитѣ направиха овации на кралъ Никола и престолонаследника

князь Данило; сетне отидоха предъ Сръбската, Българската, Руската и Гръцката легации, део акламираха надлежните държави.

Много доброволци отъ чужбина си предлагатъ услугитѣ. Образованъ е доброволчески корпусъ.

Войскитѣ отъ Катунската бригада, които заминаватъ за границата, дефилираха тази сутринъ предъ краля, който, яздещъ на конь, поздравя войницитѣ. Голѣма тълпа народъ и войска акламира краля. Военната музика свирѣше патриотични маршове.

Престолонаследникътъ и князь Петъръ заминаха за Подгорица. Направени сж всички приготовления за заминаване и на краля въ провинцията. Военниятъ министъръ Мартиновичъ замина за Антивари*.

590. Виена, 25 IX. Телеграфаратъ отъ Цетина: „Управляващиятъ Черногорската легация въ Цариградъ напуска днесъ турската столица. Вржченъ е паспортътъ и на управляващия тукашната турска легация, Халилъ бей.

591. Виена, 25 IX. „Нойсѣ Вийнеръ Тагелблатъ“ пише: „Целъта на мобилизацията, бидейки вече постигната съ даването отъ турска страна желанитѣ реформи, компетентнитѣ политически фактори въ България съ самото това постигнаха такъвъ успѣхъ въ своята политика, шото може да се каже, че спечелиха благодарността на своя народъ и едновременно съ това добиха пълненъ авторитетъ по прилагане силата за постигане цели, съответствуващи на истинскитѣ интереси на тѣхната страна. Измежду малкитѣ балкански държави България притежава не само най-добрата войска, но и най-добрата дипломация; ето защо поведението на България ще бжде ръководно и мѣродавно за поведението на нейнитѣ досегашни съюзници. Трѣбва да се надѣваме, че държането на България ще бжде отъ естество да затвърди симпатититѣ на Европа къмъ младото царство“.

592. Българдѣ, 25 IX. Днесъ следъ обѣдъ въ 4 часа австро-унгарскитѣ пълномощенъ министъръ г. Угронъ и рускитѣ — г. Хартвигъ, се явиха като мандатѣори на силитѣ, подписаващи Берлинския договоръ, при министъръ-председателя г. Пашичъ и направиха постѣпки въ смисълъ на постигнатото въ Парижъ между г. Поанкаре и Сазоновъ съглашение.

593. Цариградѣ, 25 IX. (2 ч. 45 м. сл. об.) — По заповѣдъ на своето правителство управляващиятъ Черногорската легация г. Пламенацъ скжса отношенияя си съ Портата и замина съ параходъ за Кюстенджа. Гербътъ на легацията е дигнатъ.

Въ нотата, вржчена къмъ обѣдъ на Портата отъ управляващия Черногорската легация г. Пламенацъ, се казва: „Тѣй като Турция не искаше да изпълни желанието на Черна-гора за уреждане спорнитѣ погранични въпроси, Черна-гора се вижда принудена да си потърси правото съ оржие. „Днесъ ще бжде вржченъ паспортътъ на турския посланикъ въ Цетина. Г-нъ Пламенацъ си замина. Покровителството на черногорскитѣ поданици въ Турция пое Русия.

594. Българдѣ, 25 IX. Известието, че Черна-гора е обявила война на Турция, се посрещна тукъ съ голѣма радостъ. Населението очаква общо избухване на войната.

595. Парижъ, 25 IX. Г-нъ Поанкаре прие вчера българския и гръцкия пълномощни министри, на които повтори съветитъ си за умереност и направения по-рано отъ негова страна апелъ къмъ политиката за миръ.

596. Парижъ, 25 IX. Следъ много проучвания, отъ своя страна британското правителство е уведомило г. Поанкаре, че приема, щото постъпката предъ Портата да бжде направена колективно отъ посланицитъ на петтѣ велики сили. Правителствата на последнитъ сж били тутакси уведомени за това.

597. Виена, 25 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Вчера следъ обѣдъ стана студентски митингъ, устроенъ, казватъ, отъ младотурцитъ за създаване трудности на правителството. Председател на митинга бѣше единъ отъ сътрудницитъ на „Танинъ“. Студентитъ, крайно възбудени, изявиха шумно искане на война, обругаха гърцитъ и българитъ, викаха „долу чл. 23.“

Къмъ 2 $\frac{1}{2}$ часа около 200 мухаджири, които заедно съ публиката образуваха маса отъ повече отъ 1000 души, се явиха предъ Високата порта, когато министерскиятъ съветъ заседаваше, окупираха вратитъ на двора и манифестираха шумно. Вратитъ бѣха заключени. Военното министерство изпрати една рота войска, която се опита да влѣзе въ Високата порта, но напраздно. Студентитъ, които отначало поздравиха войската съ викове „Да живѣе армията“, спрѣха после конетъ на офицеритъ и къмъ войницитъ показаха заплашително юмруци. Друга рота войска бѣ изпратена и тя сполучи да влѣзе въ Портата. Най-сетне великиятъ везиръ Гази Мухтаръ паша и министрътъ на морината Махмудъ Мухтаръ паша се явиха между манифестантитъ и произнесоха речи, въ които изтъкнаха, че правителството си изпълнява дълга и завършва приготовленията за война. Следъ туй студентитъ се разотидоха, манифестирайки шумно.

598. Берлинъ, 25 IX. Рускиятъ министъръ г. Сазоновъ пристигна тукъ. Той прие българския пълномощенъ министъръ г. Гешовъ и управляващия гръцката легация и сетне посети държавния секретаръ на външнитъ работи фонъ Кидерленъ-Вехтеръ и канцлера г. Бетманъ-Холвегъ. Кидерленъ-Вехтеръ даде вечеря въ честъ на руския министъръ. Г-нъ Сазоновъ замина въ 12 часа презъ нощта за Петербургъ.

599. Виена, 25 IX. Австрийската делегация продължи разискванията по бюджета на Министерството на външнитъ работи. Всички оратори заявиха, че Австро-Унгария трѣбва да следва въ Балканския полуостровъ мирна политика, целеща благоприятствуването стопанскитъ и културнитъ интереси на полуострова—за да докаже по тоя начинъ, че е безкористна приятелка на балканскитъ държави.

Делегатътъ Лехеръ изтъкна, че, когато Турция, макаръ да воюва отъ една година насамъ, не прибѣгва до мораториумъ, тритъ балкански държава дадоха такъвъ, който нанася голѣма щета на австро-унгарскитъ търговски интереси.

Делегатътъ Удурсалъ (Удържалъ), чехъ аграрецъ, заяви: „Понятно е, че балканскитъ държави сж се притекли на помощъ на тѣхнитъ

притиснени сънародници; поддържане завинаги статуквото на Балканите би било невъзможно.

Романчук, рутенинъ, се изказва въ полза на принципа „Балкан за балканските народи“.

Клофачъ, чехъ радикалъ, се изказва противъ намѣсата на великите сили въ действията на балканските държави“.

600. Българдъ, 25 IX. Министъръ-председателятъ г. Пашичъ е направилъ следните изявления отъ страна на правителството: „Надѣвамъ се, че балканските държави ще бждатъ подпомогнати въ постигане на целите си отъ страна на цивилизованите народи въ Европа, особено отъ държавите, подписали Берлинския договоръ. Очаквахме реформи, а въ това време Турция ни изненада съ мобилизация и постави на военна почва въпроса за мирно споразумение и реформи. На това отвърнахме съ мобилизация. Ще продължаваме да действуваме въ тази посока за обезпечаване на нашите сънародници въ Турция сгодни условия и истинска свобода, необходими за развитието на всеки народъ“.

Г. Драшковичъ отъ името на независимите радикали заяви: „Народностите въ Турция сж застрашени отъ опасностъ за изтрѣбление. За сърбите въ Турция искаме онова, което въ Сърбия сме дали всѣкому. Нашата целъ е опредѣлена: опредѣля се тя и се оправдава отъ кръвното, интелектуално и езиково единство, отъ миналото, отъ единството между теглилата на тукашните и живущите въ Турция сърби; опредѣля я не правителството, защото тя стои по-високо отъ него; правителството опредѣля само срѣдствата за постигането ѝ. Скупщината ще одобри това единодушно“.

Г. Рибарацъ, отъ името на националистите: „Ако намѣри, че положението е такова, щото въ защита на сръбските интереси е неизбежна крайна мѣрка, позове страната къмъ война, правителството може съ право да разчита на общъ искренъ и най-енергиченъ отзивъ отъ цѣлия сръбски народъ. Ала правителството не трѣбва да изпуска изъ предвидъ и това, че Сърбия не ще да воюва за никакви реформи и за никаква автономия, а отваря война за пълното освобождение и окончателното присъединение къмъ себе си на своите братя отъ Турция“.

Г. Новаковичъ, отъ името на напредняците: „Напредняшката партия ще изпълнява задружно, като единъ човѣкъ, всички свои патриотически длѣжности, отъ които се е въодушевявала винаги и които и днесъ стоятъ на първо мѣсто въ програмата ѝ“.

601. Виена, 25 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Споредъ портенски сведения черногорците отъ снощи насамъ минали границата и нападнали Берана; сраженията продължаватъ“.

Министерскиятъ съветъ заседава непрекъснато въ Портата.

Отъ тази заранъ насамъ навалица отъ любопитни стои предъ Портата и предъ редакциите на вестниците. Известието за обявяване на войната, разгласено съ две притурки на вестници, предизвика най-голяма сензация“.

602. Българдъ, 26 IX. Правителствениятъ органъ „Самоуправа“ пише въ уводна статия: „Сега въ Турция се взема една мѣрка, която ще падне отъ всички други най-тежко върху самата Турция. Започва

се раздаването на държавно оржие и муниции на всички мюсюлмани, без разлика подлежат ли или не на военен призив; раздава се най-вече на работниците и злодейците. Този турски жест ще удвои силата на балканските християнски държави и ще засили още повече решителността им за спасяването с цената на своята кръв и на всякаква жертва своите братя от злодейците, които Турция въоръжава против тях с държавно оржие“.

„Правда“ въ уводна статия казва: „Ние, сърбите, както и другите балкански народи, съзнаваме трудностите на войната и знаем истинската цена на турското юначество, ала сме също увърени, че устремът, моралът, готовността и числеността на християнските войски ще спомогнат, щото кръстът да победи“.

„Мали Журнал“ пише: „Турция е остаряла и неспособна да се реформира. Европа е егоистична и безогледна; тя не иска ни да знае за правдата и за теглилата на нашите братя. Като е тъй, потомците на Кара Георги и Милоша ще съумят да налучкат правия път“.

„Политика“ въ уводна статия казва: „Балканските народи чакаха доста Турция и Европа; техните братя издъхнаха под турската тирания. За балканските народи има само един път: този, по който сж тръгнали и от който нма да се отклоняват — извоюване с меч свобода за своите братя. От великите сили нма какво вече да чакаме; Балканският въпрос трбва да разрешават балканските народи сами“.

„Свѣтъ“: „Войната е неизбежна. Каквото и да бже краят ѝ, тя трбва да се води; по-добре несполучлива война, отколкото малодушно оттегляне“.

„Пиемонт“: „Европа днес е безсилна да спре процеса, предизвикан от историческата логика и силата на природните закони. Щом е тъй, балканските държави трбва да побързат за по-скорошно туряне на „болния човѣкъ“ въ мъртешки ковчег“.

603. Лондонъ, 26 IX. Българският офицеръ, поручикъ Лулчевъ получи вчера заранъ отъ Кралевския аероклубъ свидетелство за специалност по въздухоплаването. Поручикъ Лулчевъ е първият българинъ, който получава такова свидетелство. Той ще замине незабавно за София, за да пилотира единъ отъ монопланите, доставени напоследък на българското правителство отъ една британска компания.

604. Парижъ, 26 IX. Агенцията „Хавасъ“ съобщава следното: „Ето текста на нотата, връчена вчера на правителствата на българските държави отъ надлежните руски и австро-унгарски дипломатически представители:

Руското и австро-унгарското правителства заявяват на балканските държави, че:

1. Силите осждаат енергично всяка мръка, която би била от естество да доведе до нарушение на мира.
2. Опирайки се на чл. 23 отъ Берлинския договоръ, силите ще поемат въ интереса на населенията осществяване на реформите въ управлението на Европейска Турция, безъ никакво посегателство върху суверенитета на султана и териториалната цѣлост на империята. Съ

тази своя декларация силитѣ, отъ друга страна, си запазватъ свободата за колективно и по-нататъшно проучване на реформитѣ.

3. Ако при все това войната между балканскитѣ държави и Отоманската империя избухне, силитѣ, следъ свършване на конфликта, не ще допустнатъ измѣнение на териториалното статукво въ Европейска Турция.

Силитѣ ще направятъ колективно постѣпка предъ Портата въ смисълъ на настоящата декларация.

605. Виена, 26 IX. Съобщаватъ отъ Парижъ съ вчерашна дата: „Постѣпката на руския и австро-унгарския пълномощни министри въ Цетина станала въ 11 часа сутринта, но тъй като управляващиятъ Отоманската легация си билъ получилъ паспорта още въ 9 часа и половина, чернгорското правителство могло да заяви на руския и австро-унгарски представители, че постѣпката на силитѣ иде много късно, тъй като сключването на отношенията между Черна гора и Турция е вече извършено, и прибавилъ, че понеже отъ два месеца насамъ правило напразно оплаквания предъ Турция, било принудено да прибѣгне до орѣжие“.

606. Парижъ, 26 IX. Увѣряватъ, че турското правителство турило днесъ ембарго на 10 гръцки парахода, които щѣло да обърне въ транспортни.

607. Берлинъ, 26 IX. Предъ единъ редакторъ на „Националь Цайтунгъ“ г. Сазоновъ заявилъ: „Балканскитѣ държави знаятъ, че дори въ случай на победа не могатъ да се надѣватъ за териториални увеличения; разбира се, и Турция не може. За тѣхъ остава значи само единъ въпросъ за смѣтка, т. е. разносикътъ по мобилизацията отъ една страна и отъ друга, риска за войната. Издействуваното въ всѣки случай е все сѣщото, т. е. реформи въ Македония, които Портата изяви вече готовность да въведе. Великитѣ сили гледатъ спокойно на развитието на нѣщата, защото решението имъ за локализиране на войната е дѣло свършено, окончателната ликвидация не може да стане безъ волята и съвмѣстното действие на силитѣ. Между Петербургъ и Виена съществува пълно съгласие относно постѣпкитѣ, които ще се правятъ сега и въ бждеще. Колкото за миролюбието на Русия, най-малко основание се има за съмнение въ него, тъй щото излишно е да се упрѣкватъ рускитѣ дипломатически представители при балканскитѣ правителства, че сж повлияли на последнитѣ въ смисълъ за конфликтъ съ Турция“.

608. Виена, 26 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ дата 25 того: „Споредъ „Танинь“ Френскиятъ и рускиятъ посланици съобщили вчера на Нурадунгянъ ефенди взетитѣ отъ г. г. Поанкаре и Сазоновъ решения за предотвратяване на войната. Пълномощнитѣ министри на балканскитѣ държави, не знаейки намѣренятия на своитѣ правителства, се държатъ резервирано въ оценката на Закона отъ 1880 г. Гърцитѣ заявяватъ, че този законъ е недостатъченъ. Г. Грипарисъ казва, че понеже нѣмалъ наставления и не му били известни съглашенията между балканскитѣ правителства, не можелъ да сѣди дали въпросната мѣрка внася уяснение въ положението. Сръбскитѣ крѣгове сж по скоро не-

доволни; тѣ вѣрватъ, че войната е неизбежна и мислятъ, че съ тоя законъ Турция има за целъ да разпокъса Балканското съглашение, като предизвика между четиритѣхъ държави спорове за разграничението на сферитѣ имъ въ вилаетитѣ".

609. Виена, 26 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Предъ видъ военното положение, оповестенитѣ за днесъ митинги не можаха да се състоятъ. Правителството разреши на отоманскитѣ търговски параходи да подкачатъ циркулацията си по Черно море.

Казватъ, че спрѣниятъ въ Скопие сръбски воененъ материалъ се състоялъ отъ 52 тона, 36,000 снаряди, които могатъ да се приспособятъ и къмъ турскитѣ топове и известно количество шрапнели.

Правителствениятъ печатъ одобрява решението на Портата за прилагане реформи по собствена инициатива. „Икдамъ“ отблъсква идаята за реформи, наложени отвънъ. „Танзиматъ“ е на мнение, че съ даването на реформи шансоветѣ за миръ се увеличаватъ и задачата на великитѣ сили предъ балканскитѣ държави се улеснява, „но, ако — прибавя вестникътъ, — последнитѣ желаятъ непременно война, не можемъ я избѣгна“.

610. Бѣлградъ, 26 IX. Споредъ сведения на вестниците, въ отговоръ на австро-руската дипломатическа постѣпка, министъръ-председателътъ г. Пашичъ казалъ, че всичко е вече много късно, толкозъ повече следъ като Черна-гора е вече обявила войната.

611. Лондонъ, 26 IX. Едно съвмѣстно заседание на либералния комитетъ по външната политика и либералната група по външнитѣ работи, държано тази вечеръ въ помѣщението на парламента, възприе единъ дневенъ редъ въ смисълъ, че одобрява дипломатическитѣ постѣпки на силитѣ по балканскитѣ работи, но заявява, че никое друго разрешение на въпроса не ще бжде окончателно, освенъ ако силитѣ не добиятъ окончателна гаранция за действителни реформи въ турскитѣ области на Балканския полуостровъ.

812. Берлинъ, 26 IX. На аеродрума въ Йоханисталъ въздухоплавателътъ Михаелисъ съ моноплана си „Гълъбъ“ се сблъска тази вечеръ на десетина метра височина съ биплана „Албатросъ“, пилотиранъ отъ българския поручикъ Попкрѣстевъ. Апаратитѣ и на двамата сж разбити; Михаелисъ е леко, Попкрѣстевъ по-тежко раненъ; и двамата сж пренесени въ болницата.

613. Атина, 26 IX. Впечатлението, произведено на тукашното обществено мнение отъ австро-руската нота и руското вербално съобщение, е следното: изтъкватъ се отъ общественото мнение думитѣ „християнски населения“ въ руското вербално комюнике, който изразъ, за чудо, не се съдържа въ общата австро-руската нота.

Заявленията на дветѣ страни сж предметъ на много коментарии. Пресата изказва учудването си, че като основа на дипломатическата акция фигурира принципътъ за цѣлокупността на Отоманската империя, непрестанно нарушаванъ отъ подписавшитѣ нотата сили; при това, изтъкването на този принципъ съвсемъ си нѣма мѣстото въ случая, тъй като балканскитѣ държави не сж преставали да повтарятъ, че искатъ не териториално разширение, а реформи.

Малко се вѣрва и въ обещаванитѣ отъ 50 години насамъ, при всѣко вълнение отъ страна на балканскитѣ държави, но никога не осъществени турски реформи. Чл. 23 отъ Берл. договоръ трѣбваше да чака 35 години прилагането си и трѣбваше да се яви мобилизацията, за да се заговори за него сериозно. Ако балканскитѣ държави въ 3 дни постигнаха толкова нѣщо, защо да бждатъ изключени отъ разрешение на въпроса? Защо да имъ се отказва правото за по-нататъшно действуване за подобрене участъта на своитѣ братя?

Накратко, постѣпкитѣ на силитѣ въ Атина, както и въ другитѣ балкански столици, предизвикватъ известенъ скептицизмъ; чувствува се, че новото положение изисква нови формули, сериозни и осезателни реформи и гаранции за осъществяването имъ.

614. *Българдѣ*, 26 IX. „Сръбска застава“ пише: „Когато балканскитѣ държави мобилизираха отведнажъ своитѣ войски и показаха, че желаятъ да разрешатъ сами вѣчно открития Източенъ въпросъ, Европа остана въ недоумение: тя не можеше никакъ да разбере, че може и бива да стане нѣщо безъ нея и мимо нейната воля — и побърза да изтъкне това предъ балканскитѣ държави и да ги спре отъ пѣтя, по който сж трѣгнаха, ала срещна непреодолими трудности“.

„Правда“ казва: „Ако победимъ, ще си искаме нешето, а ако бждемъ победени, ще търпимъ каквото ни сполети. На всичко сме решени, ала само на едно не: не искаме никакъ, щото жертвитѣ ни да отидатъ напусто“.

„Пиемонтъ“ казва: „Европа никога не може, нито иска, да реши окончателно балканския въпросъ; следъ като чухме, какво ни каза министрътъ на най-цивилизованата държава (Поанкаре), остава ни да се облѣгаме само на нашата сила и на нашето орѣжие; щомъ е тъй, нека не губимъ време, а да побързаеме съ орѣжието въ рѣка да освободимъ нашитѣ братя отъ тиранина, а Европа — отъ варварина“.

„Балканъ“ прави смѣтка, че Сърбия има право да вземе и сръбската войска трѣбва да завладѣе 33,000 кв. километра земи и 60 км. морски брѣгъ; на Черна гора се пада да получи 10,000 кв. километра територия.

„Щампа“ казва: „Нека въ тѣзи решителни дни руското обществено мнение си изпълни дълга; нека то каже своята дума; това чакатъ отъ него и сърби и българи, които сж сити на шарени дипломатически лѣжи. Бжде ли тази негова дума въ наша полза, тя ще ни охраби; бжде ли противъ нашитѣ надежди, тя ще ни падне тежко, но ще ни бжде полезенъ урокъ“.

„Стража“: „Сърбия, Черна гора, България и Гърция сж се посветили единодушно на великото дѣло за народното освобождение. Цѣлиятъ Балкански полуостровъ е въ пламъци. Богъ е съ насъ, победата е наша“.

„Мали Журналъ“ иска отъ правителството на кралство Сърбия незабавното отзоваване на неговия представителъ въ Цариградъ и обявяването война на Турция, „защото сега вече ултиматумитѣ си нѣматъ мѣстото“.

„Свѣтъ“ обнародва разговора съ единъ австрийски дипломатъ, който казалъ: „Вие победете само, та другото е лесно; въ живота всѣкога и всѣкжде, за малки и за голѣми, главното е победата; който изгуби войната, нѣма никога право и нека не разчита на ничие приятелство — разбира се, и на нашето не“.

615. Унгени (на руско-ромънската граница) 26 IX. Двесте и тринадесетъ български и сръбски офицери и долни чинове, идещи отъ Русия, минаха отгукъ на пътъ за България и Сърбия.

616. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Военното министерство съобщава, че сражението около Берана продължава усилено. Албанскитѣ доброволци и войска (низами, редифи, териториални) пристигнали около Берана, който градъ е още обсаденъ. Военното министерство съобщава сжщо, че покрай българската, сръбската и гръцката граници ставатъ схватки съ чети.“

Съ едно ираде, издадено по ходатайството на великия везиръ, се заповѣдва зачисляването въ войската и изпращането на театра на войната всички студенти отъ университета“.

617. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Военното министерство реши да забрани на чуждестраннитѣ военни кореспонденти да следятъ военнитѣ операции; сжщото ще бжде сторено и спрямо турскитѣ кореспонденти.“

Военното министерство даде на пресата подробни и строги наставления за избѣгване неофициални военни публикации; ще бждатъ обнародвани само контролиранитѣ телеграми.

Бюрото на пресата оповести снощи, че се забраняватъ притуркитѣ на вестници, съдържащи известия по войната. Въ случай на нужда държавниятъ вестникъ ще обнародва притурки. Всѣко известие отъ воененъ характеръ ще се дава за разгласяване отъ бюрото на пресата“.

618. Виена, 27 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Първиятъ артилерийски полкъ, който квартируваше въ Пера, замина днесъ.“

Военното министерство приготвява свикването на териториалнитѣ войски. Портата предаде на великитѣ сили една циркулярна нота, въ която заявява, че въпрѣки миролюбивото ѣ поведение, понеже Черна гора ѣ обявява война, тя ще защищава съ всички срѣдства своитѣ права, като отхвърля върху нападателя си всичката морална и материална отговорностъ.

Полицията е арестувала стотина въоръжени гръцки поданици“.

619. Виена, 27 IX. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Султанътъ следи съ голѣмъ интересъ положението. Той прие вчера на докладъ военния министъръ Назъмъ паша и председателя на Държавния съватъ Кямилъ паша.“

Вчера следъ обѣдъ се състоя въ Министерството на войната воененъ съветъ, въ който участваха голѣмъ брой висши офицери.

Споредъ сигурни сведения Портата възнамѣрвала да остави свободни спрѣнитѣ гръцки параходи, съ изключение, обаче, на ония, които сж нуждни за Военното министерство.

Арменскиятъ патриархъ е направилъ постѣпки предъ великия везиръ за освобождаване отъ войската християнитѣ на възраст отъ

30 до 45 години, които, както се зная, не са служили под знамената, тъй като с това би се попръчило много на местната търговия. Ако, обаче, правителството настоява на тая мърка и е здраво решено да я приложи, то патриархът е настоял, щото да оповести навреме своето решение, за да могат християните да наредят своите работи преди да бъдат повикани.

620. Атина, 27 IX. Кралът пристигна снощи в часа девет и половина. Една грамадна възторжена тълпа, корпорациите и патриотическите дружества с знамената си очакваха пристигането на владетеля. Всички министри и членовете на Св. Синод, както и ония на дипломатическото тѣло, бѣха излѣзли на гарата. Щомъ кралътъ се показа, отвѣкжде се чува викове: „Да живѣе кралътъ, да живѣе Гърция, да живѣе войната“ и френетически акламации. Публиката трѣгна подиръ кралската каляска до двореца, където и държавниятъ глава излѣзе на балкона и произнесе следната речъ: „Азъ благодаря отъ все сърдце на моя милъ народъ за тоя тъй радушенъ приемъ и за това ново проявление на неговитъ чувства спрямо моята особа. Убеденъ съмъ, че елинскиятъ народъ, чийто патриотизъмъ азъ съмъ билъ въ положение да оценя презъ дългото си царуване, ще изпълнява винаги своя дългъ. Неговото мъжество и спокойно държане е единственото, което прилѣга на благородния елински народъ, особено въ толкова труднитъ обстоятелства, които преживяваме. Азъ имамъ пълно довѣрие въ моето правителство, което е дало толкова доказателства за своитъ патриотически грижи. Нека всемогщиятъ Богъ да запази и благослови нашето мило отечество“. Тълпата придружи следъ това министъръ-председателя до дома му. Г-нъ Венизелосъ произнесе по тоя случай речъта, която следва: „Следъ изказаната отъ краля похвала за вашето спокойно и мъжествено държане мене не ми остава нищо да прибавя. Азъ все се надѣвамъ, че мирътъ ще се запази, тъй като ние, нашитъ съюзници и нашитъ приятели нѣмаме никакви завоевателни цели и тъй като онова, които ние искаме, отговаря и на добре разбранитъ интереси на съседната империя и съставлява предварително и необходимо условие за мирно съседско живуване между балканскитъ държави и Турция. Но, ако ние останемъ разочаровани въ своитъ надежди, елинскиятъ народъ може да има довѣрие въ своята армия и въ своя флотъ, които ще бждатъ въ положение, ако обстоятелствата наложатъ това, да защитятъ народнитъ интереси. Азъ ви поканвамъ, прочее, да извикате съ мене: „Да живѣе армията! Да живѣе флота! Да живѣе народътъ!“ Презъ време на речъта на министъръ-председателя, когато той говорѣше за запазване на мира, думитъ му бѣха прекъснати отъ многобройни викове: „Да живѣе войната“, обаче г. Венизелосъ наложи мълчание на присѣстващитъ, повтори своята фраза за мира и сетне довърши речъта си съ общо ръкоплѣскане.

621. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ вчерашна дата: „Английскиятъ посланикъ съръ Лаутеръ ще бжде приетъ утре отъ султана“.

Руското посолство връчи на Портата вербална нота, съдържаща протестъ противъ задържането въ Дарданелитъ и Босфора на гръцки

параходи, натоварени съ руска стока, и против попръчването на преминаването на намиращите се въ Черно море параходи. Подобна постъпка била вече направена и от други посолства предъ Портата, които заявили, че обичайните формалности за морски призове не трѣбва да се прилагатъ къмъ това на заловенитѣ преди обявяване на войната грѣцки параходи. Портата заявила, че чужденцитѣ могатъ да разпоредятъ за стоварване на въпроснитѣ товари.

Българската легация направи постъпки предъ Портата по поводъ недопускането да си заминатъ българскитѣ поданици, отъ които турскитѣ власти искатъ закѣснѣли данѣци.

622. Виена, 27 IX. Телеграфирайтѣ отъ Цариградъ: „Едно официозно съобщение казва, че правителството ще освободи задържанитѣ грѣцки параходи.

Увѣряватъ, че Финансовото министерство дало само за единъ день на разположение на Военното, за разноски по войната, 4,000,000 лири, която сума съставлява имашитѣ се въ наличностъ свръхъ военни кредити. Тѣй като правителството разполага и съ приходитѣ отъ десетѣка, то не смѣта да сключва заемъ за воденето на войната. Финансовото министерство е решило само да пристѣпи къмъ предварително събиране на военния данѣкъ, по което бюджетно перо се надѣва да инкасира близу 800,000 лири.

Казватъ, че силитѣ били наклонни да окажатъ на Турция финансови улеснения за прилагането на реформитѣ.

623. Цетина, 26 IX (официална). Военнитѣ действия бѣха започнати въ 8 часа тази заранъ. Една черногорска батарея откри огънь съ единъ топъ, управляванъ отъ князь Петра, най-младия синъ на краля, като артилерийски капитанъ. Топътъ бѣ насоченъ къмъ центра на турската батарея и даде първия изстрелъ. Кралътъ съ князь Мирко и офицеритѣ отъ Генералния штабъ чакаха още отъ зори започване на сражението върху планината Горица до гр. Подгорица. Следъ даването на първия топовенъ изстрелъ кралътъ стана, прекръсти се и военната музика засвири черногорския химнъ. Последва артилерийски двубой по всички позиции край границата чакъ до Шкодренското езеро. Следъ 20 минути черногорската артилерия застави да млѣкне неприятелската позиция върху Планиница. По обѣдъ турцитѣ изпраздниха позицията Планиница. Сражението продължава.

624. Лондонъ, 26 IX. На агенцията „Ройтеръ“ телеграфирайтѣ отъ Подгорица, съ вчерашна дата: „Черногорската войска започна войната противъ Турция тази сутринъ съ едно нападение на една укрепена отоманска позиция срещу Подгорица. Князь Петъръ даде първия топовенъ изстрелъ срещу турската позиция. Музиката въ главната квартира изсвири черногорския химнъ. Следъ 21 минута турцитѣ изпраздниха позицията при Планиница. Подиръ туй черногорцитѣ, подъ закрилата на артилерийския огънь, настѣпиха къмъ укрепенитѣ турски позиции на планината Дечичъ, която господствува надъ пѣтя за Шкодра. Въ 2 часа следъ обѣдъ биде стоварена турска войска на брѣга на Шкодренското езеро, близу до черногорската граница; започна се сражение, което трая по цѣлата линия до тази вечеръ. Кралъ Никола, който заедно

съ князъ Мирко и офицеритѣ отъ Генералния щабъ бѣ отишълъ преди обѣдъ на близката до Подгорица планина, се завърна по-сетне въ Главната квартира. Къмъ обѣдъ пристигнаха тамъ сжщѣ Престолонаследникътъ Князъ Данило, който е главнокомандуващъ на войскитѣ, и князъ Петъръ, за да се съвещаватъ“.

625. Виена, 18 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ вчерашната дата: „Посланицитѣ се събраха у френския си колега, за да приготвятъ нотата, която ще бжде вржчена на Портата, и ще бжде, навѣрно, редактирана въ сжщия смисълъ, като вржчената въ София. Тѣй като не сж получили още наставления, пълномощнитѣ министри на басканскитѣ държави не ще могатъ да си заминатъ утре“.

Генералниятъ щабъ даде разрешение на препоржчанитѣ отъ посолствата военни кореспонденти да идатъ въ театра на военнитѣ действия. Мнозина отъ тѣхъ заминаватъ въ сжбота.

Властитѣ не допускатъ гръцкитѣ поданици да си заминаватъ и искатъ отъ тѣхъ изплащането на закъснѣли данѣци.

626. Цариградъ, 27 IX. (8 часа вечерътъ). Тѣй като австро-унгавскиятъ посланикъ маркизъ Палавичини е доайенъ на дипломатическото тѣло, изработената отъ посланицитѣ нота по въпроса за реформитѣ биде вржчена на министра на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди отъ първия драгоманинъ на Австрийското посолство г. Пара презъ време на заседанието на Министерския съветъ, което траеше отъ 9 ч. сутринята. Съветътъ се занима тутакси съ разглеждането на нотата. Заседанието още продължава.

627. Парижъ, 27 IX. Агенцията „Хавасъ“ има следнитѣ сведения отъ Цариградъ: „Следъ като всички посланици направиха вчера представления предъ Портата по въпроси за задържането на гръцкитѣ търговски параходи, натоварени съ чуждестранни стоки, Министерскиятъ съветъ взе днесъ решение за освобождение на онѣзи параходи, които не могатъ да се употребяватъ за военни превози.“

Едно официално съобщение заявява, че актътъ на обявяване война отъ страна на Черна-гора е противенъ на постановленията на Хагската конвенция, тѣй като Черна-гора, преди да прибѣгне до оржжие, не апелира къмъ третейския сждъ. Отъ друга страна въ нотата си за обявяване на войната черногорското правителство говори за „недоразумения“, което доказва, че не сжществуватъ действително сериозни причини, които биха били отъ естество да оправдаятъ войната“.

628. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Заседанието на Министерския съветъ трая 12 часа. Бившиятъ воененъ министъръ Махмудъ Шефкетъ паша, началникътъ на Генералния щабъ и нѣкой офицери отъ последния присжтствуваха на частъ отъ заседанието на Минисерския съветъ. На излизане отъ съвета министритѣ не съобщиха нищо.“

Споредъ вечернитѣ турски вестници черногорцитѣ обсаждатъ Берана; официалнитѣ архиви били пренесени на сигурно мѣсто. Нѣкои частни сведения до вестницитѣ гласятъ, че единъ албански отредъ, начело съ Риза бей, сполучилъ да си пробие пжтъ презъ черногорската обсада и да навлѣзе въ Берана и сетне се упжтили къмъ черногорската територия.

Разлепени сж тукъ патриотически позиви, съ които населението се приканва да постъпи въ войската. Записватъ се много албанци доброволци.

„Сабахъ“ мисли, че черногорцитѣ сж избрали Берана като нападательна точка, за да могатъ да се съединятъ съ сръбската войска, черногорцитѣ били се сжщо опитали да минатъ турската граница откъмъ Гусинье.

629. Петербургъ, 28 IX. Петербургската телеграфна агенция е опълномощена на заяви, че сведенията на германскитѣ вестници за мнима руска мобилизация сж лишени отъ всѣкакво основание. Не само мобилизация нѣма, но и пробната мобилизация въ нѣкои области на европейска Русия — за която бѣ съобщено на 17 м. м. — е сега свършена и свиканитѣ по тоя случай запасни войници сж разпуснати.

630. Виена, 27 IX. Единъ тукашенъ информационенъ листъ съобщава: „Слуховетѣ, какво въ Виена била пристигнала специална българска мисия, за да купува тукъ пушки за българската войска, сж съвършено безосновни“.

631. Българь, 27 IX. „Самоуправа“, като говори за нотата на великитѣ сили, казва: „Културниятъ свѣтъ ще съзнае пълната оправдателностъ на стремекитѣ на балканскитѣ народи, както и дипломатитѣ на образована Европа ще съзнаятъ непреодолимостта на обстоятелствата, които упжтватъ разрешението на балканския въпросъ по пжтя на оржжикето“.

„Сръбска застава“ въ статия, озаглавена „Следъ задружната постъпка“, казва: „Въ нотата, вржчена на сръбското и българското правителства, не е казано какво ще стане, ако балканскитѣ държави не послушатъ съветитѣ на силитѣ; това още не значи, че волята на силитѣ е законъ, за неизпълнението на който не е предвидено никакво наказание. Споредъ нашето дълбоко убеждение грѣшката е предодвратена съ обстоятелството, че не се е действувало доста бърже навреме, а се е допустнало да дойде работата до задружна постъпка отъ Русия и Австо-Унгария“.

„Правда“ въ статия, озаглавена „Балканска федерация“, казва: „Дипломатията гради и разгражда, ала културната връзка, вѣрата, силата на традициитѣ и сходството на живота и навицитѣ сж по-силни отъ всѣкакви промѣнливи политически влияния и първитѣ ще наддѣлѣятъ тѣзи напраздни влияния, за щастие и напредѣкъ на балканскитѣ държави“.

„Щампа“ въ статия „Нотата на великитѣ сили“ пише: „Европейскитѣ велики сили казаха вчера каквото знаеха и умѣха на балканскитѣ правителства, ала последнитѣ не се лъжатъ вече. До когато великитѣ сили печелѣха милиарди, главно търгувайки съ своитѣ тържествено поети и обявени задължения спрямо християнскитѣ народи, Турция прилагаше въ своитѣ християнски области своята ислямска империалистична програма, като стреляше, сѣчеше, горѣше и затваря ше сърби, българи и гърци“.

„Трибуна“: „Напредъ въ името Божие и съ твърда въра въ праведното дѣло. Нека мечътъ реши съдбата на Балканския полуостровъ и на балканскитѣ народи. Това искатъ турцитѣ, това желаемъ и ние“.

„Балканъ“: „Нека Европа мисли каквото ще, нека върши каквото знае; ние си имаме ясно начертана целъ и къмъ нея ще вървимъ. Нека е честито началото и нека и нашитѣ народи спомогнатъ за окончателното разкапване на гнилото турско царство“.

„Пиемонтъ“: „Не щемъ нищо вече да чакаме, па и нѣма какво. И ние искаме миръ, затуй се готвимъ за война. Балканското освобождение трѣбва да се започне незабавно; не бива съ колебание да даваме на неприятеля време да се съвземе“.

„Вечерне новости“: „Австрия е противъ увеличаването територията на Сърбия, поради своитѣ тайни завоевателни намѣрения; въ такъвъ случай ние трѣбва още сега да вървимъ енергично напредъ и поставимъ Австро-Унгария предъ дилемата: или да допустне, щото балканскитѣ народи сами да разрешатъ Балканския въпросъ, или заради Ново-Пазарския санджакъ и Стара Сърбия да се появи европейска война, въ която и съдбата на Австрия ще виси на косъмъ, както и нашата“.

„Свѣтъ“: „Войната трѣбва да се отвори. Усмихне ли ни се военното щастие и озоватъ ли се нашитѣ победоносни войски въ Скопие, Битоля и Одринъ, тогазъ съ Европа другояче ще приказваме, а сега е много рано; европейската дипломация нека ни извини, че не сме съгласни да говоримъ съ нея сега относно какво ще стане съ нея после“.

632. Цариградъ, 28 IX. Освенъ оповестения текстъ на нотата, връчена на Портата отъ петтѣхъ велики сили, речената нота съдържа още единъ пасажъ, въ който се казва, че правителствата на силитѣ ще пристѣпятъ незабавно, заедно съ Портата, къмъ разглеждане на въпроса за реформитѣ.

633. Виена, 28 IX. Финансовиятъ министъръ г. Билински внесе въ австрийската делегация проектитѣ за свръхсмѣтни кредити за нуждитѣ на войската и флота и заяви по този случай, че исканитѣ кредити не сж за мобилизацията; за подобна акция не съществува никакъвъ мотивъ, тъй като Австро-Унгария е решена да води политика на миролюбие (ржкопльскания). Скрѣбниятъ обратъ на положението въ Балканитѣ, обаче, ни предупреждава сериозно да допълнимъ нашитѣ военни сили. Министрътъ изтъкна още, че съ въпроснитѣ кредити се има за целъ само осъществяването на старата програма по управлението на войската и прибавя, че ако общото правителство съ внасянето на тѣзи проекти изпълнява своя дългъ въ момента, когато близу до насъ, на Балканитѣ, както виждате, войната се запалва тъй лесно, то то се вдъхновява отъ мисълта, че трѣбва да бждемъ въ състояние, щото да направимъ да ни се чуе напълно гласа, когато балканскитѣ въпроси ще се решаватъ окончателно. Настоящата наша акция се вдъхновява отъ намѣрението да си обезпечимъ възможността за решително бранене на австро-унгарскитѣ интереси и да можемъ да изпъл-

нимъ миротворната мисля на монархията заедно съ нашитѣ вѣрни съюзници и въ съгласие съ другитѣ приятелски намѣ велики сили.

Министрът на външитѣ работи графъ Берхтолдъ направи аналогични изявления предъ унгарската делегация.

634. Будапеща, 27 IX. Унгарската пощенска дирекция обявява, че телефонната служба съ България и Сърбия е преустановена.

Управлението на унгарскитѣ желѣзници обявява, че циркулирането на ориентъ-експреса между Бѣлградъ и Цариградъ е прекратено; експресътъ ще циркулира само до Бѣлградъ, и то три пѣти седмично, превозътъ на стоки е прекратенъ по всички желѣзници на изтокъ; намиращитѣ се на пѣтъ стоки сж спрѣни и турени на разположение на изпращачитѣ имъ.

635. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Солунъ: „Есатъ паша, намиращъ се въ походъ отъ Акча-Хисаръ за Шкодра, оставилъ въ околноститѣ на Берана единъ баталионъ за пазене на пѣтищата. Баталионътъ билъ нападнатъ отъ силни албански чети и претърпѣлъ тежки загуби, но и четитѣ били разбити съ чувствителни загуби.

По заповѣдъ отъ правителството солунскитѣ морски власти туриха ембарго на задържанитѣ тукъ гръцки параходи. Управлението на желѣзницата Солунъ — Цариградъ е уведомено отъ правителството да бжде тутакси готово за превозване на анадолска войска. Мобилизационната комисия е изработила вече пѣтно разписание за всички желѣзници; превозътъ на стоки и пѣтници ще бжде, вѣроятно, прекратенъ всецѣло въ вторникъ.

Редифскитѣ полкове отъ Дяково и Ипекъ съ две батареи артилерия сж повикани въ Велесъ. Редифскитѣ дивизии Гюмюрджинска и Скечанска сж трѣгнали за Одринъ. Други войски и артилерия сж сжщо повикани отъ Халкедонския полуостровъ“.

636. Виена, 27 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Увѣряватъ, че Самоскиятъ князь Беглери, признавайки несносното положение въ Самосъ, искалъ отъ Портата разрешение да напустне острова. Портата му била дала съгласието си за това“.

Съобщаватъ отъ Цариградъ съ дата 26 того: „Правителството е взело решение да очисти Дарданелитѣ отъ положенитѣ въ тѣхъ мини. за улесняване, казватъ, минаването на турския флотъ, който ще идва въ Архипелага.

Превозътъ на войски оттукъ започна едвамъ днесъ. Освенъ втория артилерийски полкъ — а не първия, както бѣ съобщено — замина и пристигналиятъ отъ Смирна кавалерийски полкъ“.

Единъ рапортьоръ на „Танинъ“ и нѣколко привѣрженици на младотурския комитетъ сж арестувани като подстрекатели на студентската съпротива срещу войската на 24 того.

Военното министерство взе въ реквизиция всичкитѣ готови каменни вжглища; съ тази мѣрка се причинява значителна спѣнка на чуждестранното параходство.

637. Виена, 27 IX. Въ едно съвѣщание на общитѣ министри на монархията решиха да поднесатъ на делегациитѣ допълнителенъ проектъ, съдържащъ финансови искания; разходитѣ, за които се отнася

този проект, сж съществено по-низки отъ цифритъ, изнесени на публично разискване; отнасятъ се само до развитието на армията, разисквано отдавна и признато за безусловно необходимо.

Въ австрийската делегация презъ време на разискванията по външната политика г. Крамаржъ изказа съмнение въ успѣха на австро-руската постѣпка предъ балканскитъ държави. „Безъ ефективень натискъ надъ Турция, — каза ораторътъ, — не могатъ се получи истински реформи, които да задоволятъ балканскитъ народи; Турция не трѣбва да задушава балканскитъ народности; постѣпката на българитъ и сърбитъ е актъ на еманципиране отъ опеката на великитъ сили; ако балканскитъ държави победятъ Турция, какви морални основания ще има Европа да имъ отнеме завладѣнитъ територии? То би било престѣпление противъ всесвѣтския миръ; въ Балканитъ има въпросъ не само за идея на народностъ, но и за идея на цивилизация. Турция трѣбва ли да продължава своето владичество надъ християнитъ, на които по религиозни съображения не може да признае равенство? Да не забравяме, че и ние сме християни, и че цивилизацията не бива да търпи робство“ (ржкоплѣскания).

Делегатътъ Шустершичъ заяви: „Балканскитъ събития доказватъ, че изкуството на дипломатията е безсилно предъ естественото развитие“. Ораторътъ протестира противъ продължаването на диктатурата въ Хърватско.

Докладчикътъ Бауквелемъ констатира: „Макаръ че надеждата за запазване на мира е намалена чувствително, съгласието на силитъ е сигурна гаранция за локализиране на войната“.

Въ отговоръ на една интерпелация по запазването на традиционния протекторатъ, упражняванъ отъ императоръ Францъ Иосифъ надъ албанската католишка църква, министрътъ на външнитъ работи графъ Берхтолдъ заяви: „Католишката църква въ Албания съставлява предметъ на постояннитъ наши грижи, но сегашното брожение между населението въ Албания, както и положението въ Балканитъ, затруднява малко упражнението на този протекторатъ; все пакъ стараемъ се да разследваме всѣки инцидентъ, за който ни бжде съобщено, и, когато трѣбва, правимъ енергични рекламации предъ Портата. Министрътъ приведе за примѣръ случката съ шкодренския кадия, който държа особено враждебенъ езикъ спрямо албанската епископия и австро-унгарската политика; графъ Берхтолдъ констатира съ задоволство, че този турски чиновникъ, въпрѣки високото му официално положение, е уволненъ, макаръ следъ многократни постѣпки отъ наша страна. По силата на този протекторатъ ние сме давали много пѣти на Портата приятелски съвети въ полза на малесоритъ, като сме имъ обръщали вниманието, че възстановлението на нормални условия и примиряването исъ малесоритъ отговаря най-вече на интереситъ на самата Отоманска империя; Портата даде на малесоритъ важни отстъпки досежно военната повинностъ и данѣцитъ, държейки смѣтка за специалнитъ условия на областта; изпрати въ Шкодра специална комисия, начело съ Кязъмъ паша за уреждане на положението. Министрътъ изказа надежда, че тѣзи ценни отстъпки, за които Портата неотдавна ни даде

положително обещание, ще докаратъ успокоение на християнското население. Графъ Верхтолдъ изказа голѣма благодарностъ за изразеното му най-голѣмо довѣрие, което, каза той, ще усили самоувѣреността му при ръководенето на политиката за благото на върховните интереси на монархията и за дѣлото на мира“ (Оживени ржкоплѣскания),

638. Цетина, 27 IX. Тази сутринъ биде издадена кралска прокламация къмъ народа. Въ нея на първо мѣсто се констатира, че не е възможно вече да се търпятъ болезненитѣ викове, идещи отъ притѣсненитѣ наши братя въ Стара Сърбия; тамъ се колятъ не само мъже, но и жени и деца; обичта къмъ отечеството налага на черногорцитѣ да имъ се притекатъ въ помощъ и тѣ биха сторили това отдавна, ако не чакаха резултата отъ мирнитѣ условия на краля за закрила на мжченицитѣ отъатѣкъ границата; надеждата на краля за намиране срѣдство за освобождението на сърбитѣ въ Турция безъ кръвопролитие не се сбждна. Кралътъ съжалява много, че е принуденъ да наруши мира и да извади сабята отъ ножницата. Кралътъ призовава черногорцитѣ да се наредятъ следъ него и да подадатъ ржка на своитѣ потиснати братя, както и на храбритѣ малесори, които отъ две години се борятъ като лъвовѣ за тѣхнитѣ права, свобода и съединение съ Черна гора. Черна гора не е сама; съ нея сж християнскитѣ балкански държави, съ които тя е съюзена; кралътъ е винаги търсилъ това съюзничество, очаквано отъ всички балкански народи още отъ нашествието на азиатцитѣ. Кралътъ изказва надежда, че синоветѣ на неговитѣ нѣкогашни войници ще съумѣятъ днесъ повече отъ всѣкога да подигнатъ отечественото достолепие и ще увѣнчаятъ съ нова слава черногорското оржие; трѣбва да се има куражъ, за да се излѣзе на борба срещу едно голѣмо царство, но това е едно достоинство. Черна гора — тя винаги е обичала да се жертвува за своитѣ братя; симпатиитѣ на цивилизования свѣтъ ще бждатъ на черногорска страна, както и онѣзи на цѣлата сръбска народностъ и на всички славяни; благородни ржце, държещи саби, ни сж протегнати отъ царя на българитѣ и кралетъ на Сърбия и Гърция, чиито народи сж братски съединени съ Черна гора въ туй предприятие. Черна гора напада Турция не отъ нахалство, а отъ най-благородни чувства за предотвратяване пълното изтрѣбление на нашитѣ братя.

Въ края на прокламацията кралътъ кани съ възторжени думи черногорцитѣ на война въ Стара Сърбия, дето ще се срещнатъ съ тѣхнитѣ братя отъ кралство Сърбия, предвождани отъ тѣхния благороденъ кралъ, неговъ многообиченъ зеть. Тамъ черногорцитѣ ще се прегърнатъ съ своитѣ братя отъ Сърбия и ще занесатъ свобода на потиснатитѣ. Кралътъ призовава Божието благословение надъ това дѣло, за което е мечталъ отъ детинство и което е призовавалъ въ своитѣ поеми. Прокламацията завършва съ възклицанията: „Да живѣе Черна гора“, „Да живѣе Балканскиятъ съюзъ“.

639. Виена, 27 IX. Унгарската делегация въ пълносъставно заседание гласува бюджета на Военното министерство и изказа довѣрие къмъ акцията на министра графъ Берхтолдъ.

Въ разискванията графъ Берхтолдъ поблагодари на делегацията за даденото отъ нея единодушно одобрение за неговата политика. „При туй сериозно положение, — прибави той, — туй одобрение ме успокоява и въ този смисълъ, че следваниятъ отъ моята политика пжтъ е правиятъ и съответстващъ на общественото мнение въ страната (оживени ржкоплѣскания). Монархията е участвувала въ всѣка акция, която е служила на тази цель; Австро-Унгария се намѣси въ последната фаза на политиката въ съгласие на великитѣ сили за запазване на статуквото въ Балканитѣ (оживени ржкоплѣскания). Завоевателна политика ние не водимъ, но туй не значи, че не сме заинтересовани отъ балканскитѣ събития. Ние имаме жизнени интереси въ Балканския полуостровъ и сме решени да ги бранимъ при всѣкакви обстоятелства“ (оживени ржкоплѣскания).

640. Българдѣ, 27 IX. Правителствениятъ органъ „Самоуправа“ изказа съжаление, че постжпката на великитѣ сили, целеща запазването на Балканския полуостровъ, била извършена много късно и заявява, че подобни представления, ако бѣха направени преди 10—15 дни, можеха донѣкжде да иматъ успѣхъ.

Споредъ „Политика“ кралъ Петъръ ще иде въ сжбота въ Нишъ. Френскиятъ пълномощенъ министъръ тукъ, Декосъ, подкрепи вчера австро-унгарската дипломатическа постжпка предъ сръбското правителство.

641. Берлинъ, 27 IX. Агенцията „Волфъ“ дава гласностъ на следното съобщение: „Тукъ се отдава голѣмо внимание на направенитѣ отъ руския министъръ на външнитѣ работи г. Сазоновъ изявления предъ единъ редакторъ на „Берлинеръ Локалъ Анцайгеръ“. Г-нъ Сазоновъ изтъкналь неотрицаемия вече фактъ, че великитѣ сили сж вече решени да локализируютъ войната на Балканитѣ съ всички политически и, ако трѣбва, съ военни срѣдства; туй решение на Европа се базира върху солидарността на великитѣ сили, която стана очевидна тѣзи дни; преди всичко споразумението бѣ постигнато между Русия и Австро-Унгария. Г-нъ Сазоновъ заявилъ още: „Европа може да гледа хладнокръвно развитието на нѣщата на Балканитѣ; войната въ полуострова, ако не бжде избѣгната въ последния часъ, не ще бжде европейска война; солидарна Европа може да гледа боя съ скръстени ржце; ще се минатъ нѣколко седмици и всичко ще си остане по старому. Картата на Източна Европа ще си запази стария видъ; териториални промѣни на Балканския полуостровъ не ще има въ никой случай“.

642. Виена, 27 IX. Телеграфируютъ отъ Цариградъ: „Схваткитѣ между черногорцитѣ и турската войска, усилена съ доброволци около Берана, продължаватъ“.

643. Цариградъ, 27 IX. Въ нотата, връчена на Портата отъ посланицитѣ на петтѣхъ велики сили, се казва: „Посланицитѣ на великитѣ сили сж натоварени отъ тѣхнитѣ привителства да уведомятъ Високата Порта, че петтѣхъ велики сили взематъ актъ отъ публично оповестеното намѣрение на турското правителство за въвеждане реформи въ духа на чл. 23 отъ Берлинския договоръ и на закона отъ 1880 год. за преустройство администрацията въ Европейска Турция и за взимане

мърки за обезпечаване осъществението на реформите въ интереса на населението, — като се подразбира, че съ реформите не ще бжде нанесено посегателство върху териториалната цѣлокупность на Отоманската империя.

644. Виена, 27 IX. Въ заседанието на комисията по военните работи при австрийската делегация министрът на външните работи графъ Берхтолдъ заяви, относно новите свръхсмѣтни военни кредити, които ще се искатъ отъ делегациите, че не се касае за кредитъ за мобилизация, но че това е кредитъ, който още бившиятъ воененъ министъръ Шонайхъ намираше за необходимъ и който сегашниятъ воененъ министъръ е възприелъ. Графъ Берхтолдъ изтъкна, че сегашното международно положение подканва сериозно членовете на делегациите да държатъ смѣтка за необходимостите на военната администрация въ рамките на финансовите сили на двете държави.

Въ унгарската делегация презъ време на разискванията по бюджета на външните работи ораторите се изказаха за възстановяване отношенията на довѣрие и съгласие съ Русия, като единствено средство за прекратяване конфликтите между великите сили; делегатите констатираха съ задоволство австро-руското съвмѣстно действие на Балканите и изказаха къмъ министра на външните работи довѣрие за усилията му, целещи поддържането на мира и развиването на добри отношения съ Русия.

645. Подгорица, 27 IX (официална). Генералъ Мартиновичъ, комендантъ на войските, действащи около Улциня, съобщава: „Черногорците минаха р. Бояна и завзеха първите кули, разположени край границата, срещу турската планина Тарабошъ, много яко укрепена. Турското укрепление на Дечичъ отстъпи преди обѣдъ. Черногорците превзеха четири турски топа; турскиятъ комендантъ съ войската си се предаде. Битката около Тузи продължава цѣль день; черногорците господствуватъ надъ Тузи откъмъ Дечичъ. Кралътъ следи цѣлия день вървежа на боя отъ разни позиции по линията отъ Подгорица до Шкодренското езеро.

Кралътъ получи отъсвѣжде поздравителни телеграми, а най-вече отъ Русия, България и Сърбия. Славянското благотворително дружество въ Петербургъ изпрати пари и санитаренъ материалъ“.

646. Парижъ, 27 IX. Относно заловените отъ Турция гръцки параходи Франция направи, както и Англия, постъпки предъ Портата за оттеглянето на тази мърка, тъй като нѣкои отъ тѣзи параходи сж наети отъ французи или пъкъ превозватъ френски стоки.

647. Берлинъ, 27 IX. Председателятъ на германския търговски конгресъ отправи до имперския канцлеръ просба, въ която изтъква нахърненето на интересите на германските импортьори на храни, последвала отъ залавянето на гръцките параходи отъ турска страна — и казва, че това залавяне е неоправдателно, тъй като войната между Турция и Гърция още не е избухнала. Конгресътъ искалъ отъ правителството да се застъпи енергично предъ Турция за освобождението на гръцките параходи, возещи стоки за германски търговци.

648. Петербургъ, 28 IX. Министрътъ на външнитѣ работи г. Сазоновъ се завърна.

649. Парижъ, 28 IX. Първитѣ известия, получени тукъ отъ отомански източникъ, предвиждатъ настоящото изчезване на последнитѣ трудности въ итало-турскитѣ преговори и възможното подписване утре на мира между Турция и Италия.

650. Виена, 28 IX. Австрийската делегация гласува кредититѣ за Босна. Опровергавайки твърденията на делегата-социалистъ Еленбогенъ, финансовиятъ министъръ г. Билински заяви, че между австрийскитѣ свръхсмѣтни кредити и събитията на Балканитѣ съществува само известна логическа връзка; затуй министрътъ моли да се не приписва на правителството нито изразътъ, нито даже мисълта „воененъ кредитъ“. Не би било умѣстно и навременно, — каза той, — нито за насъ, нито за Европа употребяването на думи, които биха могли само да усилятъ владѣещото въ Европа раздражение; правителството не е отстъпило ни крачка отъ своята политика на миролюбие; решени сме да поддържаме тази политика, което значи, че не щемъ да се мѣсимъ между воюващитѣ страни, ако такива има. Като казахъ, че искаме да се чуе вашиятъ гласъ, това не значи, че искаме война или мислимъ за такава, но на мнение сме, че по поводъ на войната биха могли да се започнатъ международни преговори и въ този случай, ако бждемъ добре въоръжени, можемъ да направимъ да се чуе нашиятъ гласъ по-силно.

Финансовиятъ министъръ оспори, че министрътъ на външнитѣ работи графъ Берхтолдъ промѣнилъ фронта на вчерашната си речъ.

651. Виена, 28 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: увѣряватъ, че подадената на Портата отъ силитѣ нота ще бжде окончателно разгледана отъ Министерския съветъ утре.

Министрътъ на външнитѣ работи Нурадунганъ ефенди заявилъ предъ единъ армейски журналистъ, че въ случай на нужда ще бждатъ мобилизирани всички мъже до 45 годишна възраст, дори и по-стари. Тази вечеръ излъже султанско ираде за мобилизиране на флота.

652. Лондонъ, 27 IX. Балканскиятъ комитетъ издаде манифестъ, въ който се казва: „Балканската война изтъква наяве една трудна проблема за европейската дипломация и налага единъ дългъ на европейското обществено мнение; ако конгресътъ на силитѣ не сполучи да предотврати войната, на европейскитѣ народи предстои дълга да настояватъ, щото дипломацията да тури бързо край на войната, като наложи на Турция единственото решение, което би било отъ естетство да възстанови мира на Балканитѣ. Исторически отговорността за тази война пада върху силитѣ и въ огромна степенъ върху Англия. Произходътъ на тая война се крие въ Берлинския конгресъ, който, по подстрекателство отъ Англия, върна на турцитѣ една територия, която Русия бѣше имъ изтрѣгнала. Балканската криза не ще може да се разреши по никой другъ начинъ, освенъ или съ автономия подъ покровителството на силитѣ, или съ действителенъ контролъ отъ тѣхна страна.

653. Българдаъ, 28 IX. Скупщината е свикана за 1 октомврий на редовна сесия. Говори се, че князь Арсений Карагьоргевичъ щѣлъ да бжде назначенъ за комендантъ на кавалерийската дивизия, а князь

Георги за командиръ на 18-и пех. полкъ. Министрът на вътрешнитѣ работи г. Протичъ ще внесе въ Скупщината новъ законопроектъ за печата.

654. Българдъ, 28 IX. „Самоуправа“ пише: „Измежду признацитѣ на упадъкъ, които има турската държава и които сж най-очевидни, сж следнитѣ: пълното отсъствие на законни гаранции, конфискацитѣ, произволнитѣ осъждания, замѣстването на законитѣ съ своеволия, безредицитѣ въ системата, организирана кражба, покварата въ всички клонове на администрацията и по всички степени на иерархията, злоупотрѣбенията отъ страна на нашитѣ, грабежитѣ отъ страна на чиновницитѣ, злоупотрѣбения отъ властитѣ и безсилието на правителството за обуздаването имъ. Народътъ е безоръженъ и безсиленъ спрямо бруталноститѣ дори и на най-низко стоещия органъ на властта.

„Право“ казва: „Днесъ сръбската, българската и гръцка войски сж въоръжени до зъби и чакатъ война. Дипломатията изгуби своя компасъ: днесъ войската заповѣдва. Нека, прочее, запомни не само австрийската, но и европейската дипломатия, че черногорско-турската война е сжщинското начало на великата Балканска война, която ще реши въпроса за съществуването или несъществуването на турската държава въ Европа и ще донесе свобода на милиони потиснати народи въ Турция“.

„Политика“: „Недоумение не може вече да има и не ще има. Европа пропусна да си изпълни дълга и тя не трѣбва да се позори съ заплашване на културнитѣ християни и поддържане на дивитѣ турци. Ней остава сега да чака, щото оржието да реши и потвърди, че Балканскиятъ полуостровъ принадлежи на балканскитѣ народи“.

„Сръбска застава“: „Тежка съдба е очаквала онѣзи, които поведатъ Сърбия на война за турски реформи. Сърбия приема да влѣзе въ война само за пълното освобождение и за окончателното си обединение съ своитѣ братя въ Турция“.

655. Атина, 28 IX. Пресата опровергава съ възмущение съобщението на „Франкфуртеръ Цайтунгъ“ относно отцепването на Гърция отъ Балканското съглашение. Тя изтъква, че Гърция не би могла да се отцепи поради лични облаги, защото характерътъ на Съглашението е съвсемъ безкористенъ. Докато балканскитѣ държави имаха завоевателни цели, съглашението помежду имъ бѣше невъзможно. Днесъ всички тия държави сж проникнати отъ общо чувство на солидарностъ съ християнското население въ Турция, участъта на което е нетърпима отъ две години насамъ. Често моралниятъ потикъ на съглашението е по-силенъ; той напомня кръстоноснитѣ походи и заслужава да бжде подкрепенъ отъ общественото мнение на Европа.

656. Атина, 28 IX. Атинската телеграфна агенция съобщава: „Споредъ достовѣрни сведения решението на Портата за въвеждане реформи въ европейскитѣ вилаети не е искрено, а е взето само за печелене време, предвидъ трудноститѣ по извършване на мобилизацията и, навѣрно, за даване време на силитѣ да се намѣсятъ и предотвратятъ войната на Балканитѣ. Впрочемъ, почвата за всѣкакви реформи е изгубена. Нѣма никакви положителни сведения за освобождението на задържанитѣ въ Цариградъ гръцки търговски параходи. Пре-

столонаследникът княз Константинъ, назначенъ официално за шефъ на Тесалийската армия, ще иде да заеме поста си, навѣрно въ сѣботата“.

657. Атина, 28 IX. Гръцкиятъ печатъ коментира надълго оказаното на краля безпримѣрно посрѣщане и достойно и възторжено държане на народа. Като анализиратъ туй народно поведение, вестниците го обясняватъ така: „Гръцката душа е дълбоко потресена отъ непрестаннитѣ предизвикателства на Турция, а именно: изоставянето на Епиръ на произвола на албанскитѣ чети, нападението, извършано сътурска войска въ о-въ Самосъ срещу гръцкия параходъ „Румелия“, залавянето на гръцкитѣ параходи въ Босфора, изтезаването на гръцитѣ въ Турция, многократнитѣ оскръблениа отъ турцитѣ трещу консулството въ Цариградъ — драгоманина на гръцката легация и др.; но отъ друга страна, казватъ вестницитѣ, гръцкиятъ народъ днесъ има съзнание за своята сила и вѣра въ възродената администрация на войската и флота си, напълно преустроени“.

658. Подгорица, 28 IX. (Официална). Черногорцитѣ превзеха тази вечеръ съ пристѣпъ турското укрепление Шипчаникъ между Дечичъ и града Тузи. Черногорцитѣ господствуватъ сега напълно надъ Тузи. Дветѣ неприятелски войски дадоха трогателни примѣри отъ юначество. Следъ дветѣ победи, при Дечичъ и Шипчаникъ, у черногорцитѣ владѣе радостно настроение. Малесоритѣ се сражаваха рамо до рамо съ черногорцитѣ съ голѣма самоотверженостъ. Късно тази вечеръ кралятъ прие въ Главната квартира пленения турски комендантъ на Дечичъ, който заедно съ войницитѣ си биде откаранъ въ Подгорица.

659. Одеса, 28 IX. Досега сж минали оттука за България 1000 души запасни войници, изпращани тържествено; тукъ владѣе неописуемъ възторгъ.

660. Виена, 29 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Излѣзе султанска прокламация къмъ армията; въ прокламацията се казва: „Миролюбието на турцитѣ е известно на свѣта. Отоманцитѣ зачитатъ правата на всички народи и искатъ, щото всички да зачитатъ тѣхнитѣ права; отоманитѣ не хранятъ никаква задна мисль противъ никое правителство и иматъ право да искатъ, щото и другитѣ правителства да не действуватъ противно на искреността. Отоманитѣ не желаятъ да нарушатъ щастieto и напредъка на никой народъ и не допускатъ, щото други народи да нарушатъ тѣхното щастие и напредъкъ. Въпрѣки многото затруднения, на които страната ни е подложена, осъществяваме по възможностъ реформитѣ, отъ които страната ни се нуждае. Обаче нашитѣ малки съседи, които сж хвърлили око на територията ни, виждайки, че нашитѣ напредъкъ прѣчи за постигане на незаконнитѣ имъ цели, се съгласиха помежду си да нападнатъ границитѣ ни“.

По-нататкъ въ прокламацията се казва: „Утопиститѣ отъ България, Сърбия, Гърция и Черна гора, като забравиха юначнитѣ подвизи, вършени по-рано отъ отоманцитѣ въ тѣзи четири страни; като забравиха и отоманската храбростъ въ Триполитания, пратиха войски на отоманската граница. По този начинъ бѣхме принудени да мобилизираме и издадохме заповѣдъ за пълна мобилизация на резервиститѣ отъ

териториалната войска въ първа и втора и артилерията въ трета инспекционна области“.

Въ прокламацията се изразява тържествено мисълта, че войниците ще се покажат достойни потомци на своите прадеди и ще бранят свещената отечествена земя отъ врзговетъ, които искатъ да отнематъ бащинията на отоманите и да развалятъ щастието на децата имъ. Канятъ се войските да се покажатъ достойни братя на борците въ Триполитания, като се изказва убеждението, че ще прибавятъ нови победи къмъ онези на прадедите си и имъ се пожелава победа“.

661. Лондонъ, 29 IX. На агенция Ройтеръ телеграфиратъ отъ Подгорица съ дата 27 т. м. 4 ч. и 40 м. следъ обѣдъ: „По обѣдъ черноргорците превзеха турското укрепление Рогашъ, близу до гр. Тузи. Въ тукашните болници сж пренесени ранени отъ бойното поле. Кралятъ посети тежкоранените и починалите войници, цѣлуна ги по челата и поблагодари на всички отъ името на отечеството“.

662. Виена, 29 IX. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ вчерашна дата: „За тукашния печатъ е наредена отъ утре предварителна цензура за всички военни известия. „Икдамъ“ има сведения, че положението въ о-въ Самосъ се влошава; въстаниците, броятъ на които се увеличилъ, били господари на Вати и манифестирали постоянно предъ княжеския палатъ. Предвидъ на туй положение Портата разрешила на княвъ Беглери да напустне острова.

Портата получила отъ живущите въ Южна Африка мюсюлмани телеграми, съ които ѝ изразяватъ своите симпатии и я увѣряватъ, че ще ѝ окажатъ парична помощъ. Споредъ вестниците досега били записани въ Военното министерство 2,000 доброволци, 600 доброволци албанци заминаватъ днесъ на черногорската граница“.

663. Атина, 29 IX. Атинската телеграфна агенция съобщава: „Взетото отъ Лондонския балкански комитетъ решение за свикване, въ случай на Балканска война, митингъ въ Лондонъ, на който да се изтъкне, че Източната криза не би могла окончателно да се уреди безъ въвеждане на автономно управление въ всички области Европейска Турция съ губернатори, отговорни предъ великите сили, предизвикаха тукъ истинско задоволство, защото, освенъ правотата и ефикасността на това предложение, тукашното обществено мнение вижда съ удоволствие, че Балканскиятъ комитетъ не прави вече разлика между християнските народности“.

664. Атина, 29 IX. Тукашниятъ печатъ счита прекъсването на итало-турските преговори за миръ като портенска маневра за замазване очите на мюсюлманското население — да прикрие предъ него унижението си, че е принудено да отстъпи предъ малките балкански държави, и още по-голямото си унижение, че турскиятъ флотъ е неспособенъ да излъзе срещу гръцкия.

665. Атина, 29 IX. Атинската телеграфна агенция получава отъ добъръ източникъ следните военни известия: „Мобилизацията на гръцката войска може да се смѣта за свършена. Запасните войници се отзоваха ревностно и бързо на повикването имъ; въ първите три дни се явиха повече отъ 65,000 души, а въ последните дни се явиха за-

пасниѣ отъ островиѣ и отъ планинскиѣ краища, тъй че заедно съ двата набора, които се намиратъ отъ по-рано подъ оржжие, гръцката армия достига до 125,000 души; заедно съ гърциѣ, живущи въ чужбина, особено въ Америка, и съ евентуалното свикване на освободениѣ отъ военна повинность и на набора отъ 1912 г., ще може лесно да се достигне числото 170,000. Благодарение на сериозниѣ подготовки работи, извършени презъ последниѣ години, може въ нѣколко дни да бжде обмундирана и въоръжена съ манлихерови пушки цѣлата войска. Всички пехотни полкове се придружаватъ отъ митраляозни отдѣления съ напълно обученъ персоналъ. Превозването на войскиѣ до границата бѣше не по-малко сериозно подготвено. Желѣзницата Пирей — Лариса и новиѣ кейове на пристанищата Пирей и Воло принесоха огромни услуги въ туй отношение. Треноветѣ циркулираха съ примѣрна редовность. Превозътъ по море бѣше не по-малко благополучно уреденъ; гръцката търговска marina, развитието на която презъ последниѣ години бѣше тъй голѣмо, принесе най-голѣма полза Съвършенството на мобилизацията и на интендантската частъ, на което се удивяватъ чуждестранниѣ дипломатически представители, спомогна още повече за повдигането на морала у войнициѣ, които се бѣха стекли съ такава ревность подъ знамената.

По поводъ запитването на много кореспонденти, дали ще бждатъ допустнати да следятъ военниѣ действия, узнаваме отъ достовѣренъ източникъ, че сегашниятъ отказъ се отнася до периода на мобилизацията, а въ случай на война ще имъ се даде исканото разрешение*.

666. Петербургъ, 30 IX. „Новое время“ пише: „Русия е принесла доста жертви за благо на славянството; тя сѣ е изпълнила дълга повече отъ мѣрката, и никой здравомислещъ славянинъ не може да иска, щото тя да се намѣси още веднажъ съ оржжие въ славяно-турската разпра; но, отклонявайки се отъ въоръжена намѣса въ полза на славяниѣ, Русия би сторила чудовишна грѣшка, ако би заела становище противъ тѣхъ“.

667. Виена, 30 IX. Телеграфираѣ отъ Цариградъ: „Казватъ, че главнокомандуващиятъ на турскиѣ войски въ Бенгази Енверъ бей изпратилъ въ двореца писмо, въ което казва, че дори подиръ сключването на миръ съ Италия щѣло да му бжде невъзможно да оттегли турскиѣ войски отъ областта и да остави арабитѣ, ако последниѣ не го освободятъ сами. Това писмо било препратено на Министерския съветъ на 24 того. На утринята, по покана отъ правителството, билъ свиканъ въ Високата Порта голѣмъ съветъ отъ бивши офицери отъ Генералная щабъ, включително бившиятъ воененъ министъръ Махмудъ Шефкетъ паша; съветътъ изказалъ мнение, че предвидъ сегашното положение на Балканиѣ сключването на мира съ Италия е необходимо отъ военна гледна точка; офицеритѣ-съветници били подписали и протоколъ въ тоя смисълъ.

Казватъ, че Портата сега щѣла да се постарее да сключи съглашение съ главния Сунуски шейхъ, като му даде известни религиозни прерогативи, за да упражни той своето влияние за успокояване на арабитѣ въ Триполитания и Бенгази.

120 баталиона анадолска войска, съ ефективъ отъ по 1000 души, ще бждатъ пренесени по анадолскитъ желѣзници за изпращане въ Европейска Турция. Ще пристигатъ дневно по 12 влака“.

668. Подгорица, 30 IX. Споредъ получени тукъ сведения черногорцитъ превзели гр. Бѣло поле, въ Стара Сърбия, и учредили тамъ временна черногорска властъ.

669. Бѣлградъ, 30 IX. Не е известно още, кога ще вржчи сръбското правителство своя отговоръ на нотата на силитъ. Тукъ възторгътъ за война се усилва, както и голѣмото довѣрие въ възтържествуването на правото дѣло на балканскитъ народи. Дори се забелязва известно нетърпение по поводъ освободителната акция, следъ като мобилизацията е вече свършена и съсърдоточаването на войскитъ се извършва въ най-добъръ редъ и пълень успѣхъ,

670. Берлинъ, 30 IX. „Нордъ Дойче Алгемайне Цайтунгъ“ пише: „Не може вече да се има надежда за успѣха на една акция, целяща предотвратяването на войната. Отначало силитъ гонѣха целта да не бждатъ увлѣчени въ усложнението; гаранция на това е тѣхното решение, изявено задружно, да не допусчатъ никакво измѣнение на териториалното статукво“.

671. София, 30 IX. Министерството на външнитъ работи вржчи снощи една нота на управляващия турската легация. Въ тая нота се изброяватъ кореннитъ реформи, които единствено могатъ действително да подобрятъ окаяната участъ на християнскитъ населения; административна автономия на областитъ, генералъ-губернатори белгийци или швейцарци, изборни областни събрания, жандармерия, свобода на образованието и мѣстна милиция. Прилагането на тѣзи реформи трѣбва да бжде възложено на единъ висшъ съветъ, съставенъ отъ еднакво число християни и мохамедани, подъ надзора на посланицитъ на великитъ сили и на министритъ на четиритѣхъ балкански държави въ Цариградъ. Портата се поканва да заяви, че тя приема това искане, като се задължи да прокара въ единъ срокъ отъ шесть месеца изложениитъ реформи въ нотата и въ приложената къмъ нея объяснителна записка и че се съгласява, като доказателство за свсето съизволение, да отмѣни ирадето за мобилизиране на своята армия.

Непосрѣдствено следъ вржчването на горната нота Министерството на външнитъ работи вржчи на пълномощнитъ министри на Австро-Унгария и Русия отговора на тѣхната нота отъ миналия вторникъ. Въ тся отговоръ царското правителство, въ съгласие съ правителствата на Гърция и Сърбия, като изказва своята благодарностъ за проявени интересъ къмъ населенията на Европейска Турция, намира, че би било жестоко да не се постараятъ да се добиятъ въ полза на християнскитъ населения на Отоманската империя по-радикални и по-опредѣлени реформи, които биха могли действително да подобрятъ тѣхната окаяна участъ. За това правителствата на тритъ балкански държави считатъ за свой дългъ да се отнесатъ направо до правителството на Н. В. Султана, като му посочатъ реформатъ за прокарване и гаранцитъ, които ще трѣбва да се дадатъ за искреното прилагане на тия реформи. Преписи отъ нотата и объяснителната записка, предадени на управляващия

турската легация, придружаватъ тоя отговоръ до австро-унгарския и руския пълномощни министри.

672. Петербургъ, 30 IX. „Новое время“ пише: „Настъпващитъ бедствия могатъ да бждатъ предотвратени само чрезъ общоевропейски натискъ надъ Турция. Тръбва незабавно да се премахне основната причина, държеща балканскитъ народи въ положение на хроническо въстание. Това тръбва да желаятъ и самитъ турци и тѣхнитъ разумни приятели; не тръбва да се настоява на старото положение, иначе каква цена има Тройното съглашение“.

„Биржевия вѣдомости“ казва: „Ако заплашванията по адресъ на България и Сърбия бѣха действителни, то мекиятъ и почти ласкавъ тонъ на увещанията по адресъ на Портата не може да има каквото и да било значение“.

„Речь“ се изказва: „Балканскитъ държави предявяватъ своитъ искания на свой рискъ: степенъта на подкрепата, която Русия ще окаже на тѣзи искания въ бждещата конференция, може да се опредѣли само отъ нейнитъ собствени интереси въ свръзка, разбира се, съ размѣра на военнитъ успѣхи, които воюващитъ държави ще постигнатъ“.

„Земщина“ пише: „Има много шансове за победа отъ страна на славянитъ, затова грѣшно е да ги обезкуражаваме и да охлаждаме пламенността имъ. Дипломатията тръбва да се погрижи не вече за предотвратяването на славянската война противъ турцитъ, а за предпазване отъ обща война“.

„Съвременное слово“: „Очевидно, ще настъпи сериозна историческа минута. Балканскитъ народи съ силата на оржжието и съ своя подеъмъ защищаватъ балканското дѣло противъ Турция, съ насочени противъ нея удари, които Европа не очакваше“.

673. Цариградъ, 30 IX. Князь Себахеддинъ ефенди щѣше да свика митингъ за изразяване протестъ противъ войната и за въвеждане реформи. Свикването на митинга не биде допустнато. Има сведения, че нѣколкоина албански байрактари, събрани на Косово поле, пратили известие до Султана, за да му напомнятъ, че въ предявенитъ отъ тѣхъ условия фигурираше и искането за назначаване правителство начело съ Кямилъ паша, въ което да влизатъ само Шейхъ-юл-исляма, Джемаледдинъ ефенди, военниятъ министъръ Назъмъ паша и лица чужди на комитета „Обединение и напредѣкъ“. Ако даденитъ имъ обещания не бждатъ изпълнени, байрактаритъ заплашвали съ албанско въстание.

674. Българдъ, 30 IX. (Пресбюро). Голѣми маси християнско население бѣга отъ Турция въ сръбска територия отъ страхъ предъ башибозуци и пустнати на свобода затворници, на които, като безоржжни, не може да противостои.

675. Българдъ, 1 X. Тази сутринъ въ 5 часа турската войска мина сръбската граница между Ристовацъ и Горни-Фъртогосъ. Започна се сражение съ сръбската войска.

676. Петербургъ, 1 X. „Новое время“ пише: „Войната изобщо представлява бедствие, но погледнете какъ се готвятъ за нея балканскитъ народи. Приготовленията ставатъ съ всеобщо ликуване; запаснитъ се стичатъ като на сватба; нѣма ни ропотъ, ни жалба, ни сълзи

хората като че отиват не на смъртен бой, а на отдавна очакван празник“.

677. Атина, 1 X. След горчивия опит, който имах през последната седмица от турския телеграф, който преиначава текста на депешите от Цариград, балканските държави бяха решили да връжат своите ноти на отоманските легации в техните столици. Връжването стана вчера в 4 часа в Българд, дето турският пълномощен министър прие нотата и я препрати на своето правителство. В София и Атина връжването беше определено да стане в 8 часа вечерта. В Атина началникът на кабинета на министра на външните работи г. Караджа отиде в Отоманската легация, дето пълномощният министър Мухтар бей не само прие нотата, но пискаше спешност по телеграфа, за да я съобщи в Цариград. Три часа по-късно Мухтар бей върна нотата в Външното министерство; министърът г. Коромилас отговори, че не може да приеме назад една подадена вече нота и че продължава да я смята за връчена—след което текстът на нотата биде пратен още веднаж в Отоманската легация.

678. Цариград, 1 X. Портенският отговор на нотата на петте велики сили биде предаден на Австрийското посолство в 10 часа вечерта.

В своя отговор Портата казва, че тя ще приложи сериозни реформи не само в Европа, но и в Азия, и не върва, че чуждестранната намеса в прилагането на реформите ще биде полезна за това дѣло.

679. Атина, 1 X. Правителството даде заповѣд на гръцкия пълномощен министър в Цариград г. Грипарис да връжи на Портата нота, с която да иска в 24-часов срок освобождението на заловените гръцки търговски параходи и плащане обезщетение на притежателите им.

680. Лондон, 1 X. На агенцията Ройтер телеграфират от Подгорица: „Според една депеша от генерал Вукотич, началник на северната армия, неговата войска заела вчера височината Визитор, близо до Гусине. Турците, които оказали силна съпротива, претърпели значителни загуби. Сжия ден черногорците заели две други турски позиции. Черногорските загуби от началото на войната досега възлизат на 256 убити и 800 ранени.

681. Атина, 1 X. Критските депутати бяха допущани в Гръцката камара с ржкоплъскане. Министър-председателят г. Венизелос каза, че правителството приема вота на съединителите от Критското събрание и заяви формално, че занаяд ще има само една камара за Гърция и Крит. След туй г. Венизелос покани критските депутати да се върнат в острова, дето да се произведат нови законодателни избори, съобразно с гръцката конституция. Въпреки своето желание за мир, прибави министър-председателят, Гърция е морално и материално силна; сжщо с съдействието на съюзните ней държави тя ще се бори против всякакви опасности и е увѣрена в своята победа.

682. Виена, 1 X. Телеграфираше от Цариград: „Българската нота, връчена вчера на управляващия турската легация в София, се смята като ултиматумъ.“

Тукашният дипломатически представители на балканските държави чакат до утре заповед да напуснат Цариград. Вчера се държа ще големъ воененъ съветъ подъ председателството на военния министъръ“.

683. Подгорица, 1 X. Шипченикъ, Тузи и Враня, както и всички укрепления до Хумъ, паднаха тази заранъ въ черногорски ръце.

684. Атина, 2 X. Ето подробния текстъ на изявленията, направени от министъръ-председателя предъ Камарата, върху сегашното политическо положение.

Г-нъ Венизелосъ изложи историята на събитията; напомни, че турската мобилизация е предизвикала и мобилизацията на балканските държави; че последните смятатъ за свой дългъ да не демобилизиратъ преди добиването на коренни гарантирани реформи отъ естество да подобрятъ окаяната участъ на християните въ Турция. Той обясни сжщо, че християнските държави сж твърде признателни на великите сили за неотдавнашната тѣхна намѣса, но че тѣй често даваниѣ, колкото и често нарушаваниѣ отъ Турция обещания и недостатъчността на закона за вилаетите отъ 1880 г. сж довели балканските държави до убеждението, че е нужно да се обърнатъ сами направо къмъ Турция и ѝ посочатъ какви реформи трѣбва да въведе и какви гаранции трѣбва да даде за изпълнението имъ; тѣзи реформи и гаранции сж формулирани въ нотата на балканските държави, на която г. Венизелосъ направи анализъ.

— Покрай въпроса за реформи въ Европейска Турция, — продължи г. министърътъ, — и друга проблема занимава нашето правителство: Критскиятъ въпросъ. Гърция не би се видѣла осамотена, ако би поискала да потърси коренно разрешение на този въпросъ, съобразно съ неподѣлните желания на християните; обаче желанието ѝ да не препятствува на общите усилия за запазването на мира ѝ налага дълга, щото, за да не дойде работата до война, да се задоволи съ ново преходно разрешение, при което да бжде зачитано създаденото отъ силите-покровителки международно статукво на острова и да бжде дадена на Гърция възможность за обезпечаване администрацията въ Критъ, и критските депутати да заседаватъ въ грѣцкия парламентъ. Г-нъ Венизелосъ поздрави представителите на Критъ; заяви формално, че Гърция приема съществуването само на една обща камара и въ сжщото време покани критските представители да се върнатъ въ острова, дето трѣбва да се произведатъ избори съобразно съ грѣцката конституция. Излишно би било да прибавимъ, каза г. Венизелосъ, че се задоволяваме съ едно срѣдно решение, за да не намаляваме надеждата — слаба впрочемъ — но ако войната избухне, общественото мнение въ Критъ и въ Гърция би се задоволило съ едно посрѣдствено разрешение; окончателното разрешение ще се даде следъ изхода на войната.

Независимо отъ въпроса за праздните реформи, г. Венизелосъ напомни непрестанните терзания, отъ които страда Гърция отъ страна на турцитѣ чрезъ нарушенията на международното право: министрътъ изброи много такива случаи, като: бойкотажа на гръцките стоки и параходи, инцидентитѣ въ Самосъ, залавянето на параходитѣ и пр.

Министрътъ направи кратъкъ прегледъ на всесвѣтската история и каза: „Преди петъ вѣка съ раздоритѣ помежду си си навлякохме чуждестранно иго; днесъ съ искрено единство помежду си ще създадемъ здрава почва за реформи въ Европейския изтокъ; време е още за Турция да работи задружно съ християнските държави, по който начинъ много жертви и злочестини биха могли да се избѣгнатъ.

Не може да бжде премълчана гордостта на гръцкия народъ, предизвикана отъ великолепните резултати, постигнати отъ мобилизацията на войскитѣ и флота, последниятъ отъ които е засиленъ съ 6 контръ-торпильора и 1 свободенъ корабъ; военната мощъ усили патриотическитѣ чувства, проявявани отъ цѣлия народъ“.

Въ заключение г. Венизелосъ каза, че, ако работитѣ не се уредятъ по миренъ начинъ, предстои най-страшна и крайна борба, но че благодарение на всички изброени елементи, благодарение силата на моралното единство на нацията, както и на съюза между християнските народи, Гърция гледа съ вѣра въ развязката на положението.

685. Виена, 2 X. Съобщаватъ отъ Цариградъ: „Ето текста на дадения отъ Турция отговоръ на колективната нота на сидитѣ: „Въ отговоръ на съобщението отъ 27 септемврий, което посланицитѣ на Австро-Унгария, Англия, Франция, Русия и Германия бѣха натоварени отъ надлежните правителства да направятъ на Портата, долуподписаниятъ султански министъръ на външните работи има честта да имъ напомни, че, както Тѣхни Превъзходителства ще благоволятъ сами да констатирайтъ, императорското правителство е вече съзнало нуждата отъ въвеждане на реформи въ управлението на вилаетитѣ на Европейска Турция. Отоманското правителство гледа съ толкова по-голяма сериозностъ на реформитѣ, че смѣта да ги прилага безъ никаква чуждестранна намѣса, и предвижда, че при това условие осъществяването имъ ще спомогне безъ друго за благоденствието и стопанския развой на страната, като се обезпечи, въ либералния духъ, отъ каквито се състои конституцията, хармония между разнороднитѣ елементи, отъ каквито се състои населението на империята. Остава да се изтъкне — продължава нотата — че ако правенитѣ досега разни опити за подобрене на вътрешното положение въ тѣзи области, не сж дали всички плодове, каквито сж можели да се очакватъ отъ тѣхъ, една отъ главнитѣ причини за това забавяне е безспорно смѣтното състояние и несигурността, причинени отъ всевъзможни покушения, произлизащи отъ агитационни огнища, целта на които е съвсемъ несъмнена. Императорското правителство — казва нотата — при все това цени приятелското намѣрение на съобщението, което великитѣ сили сж намѣрили за умѣстно и навременно да му направятъ, предвидъ сегашнитѣ обстоятелства. Въ туй отношение отоманското правителство има съзнанието, че е

побързало па улесни хуманната задача на великите сили предъ страшната проблема, на която тѣ търсятъ разрешението. Безъ да иска да изтъква въ своя полза факта, че много отъ предписанията на Берлинския договоръ не сж били прилагани съобразно съ духа, отъ който сж били продуктувани, и че отоманските интереси сж били много силно накрънявани отъ това въ много случаи; безъ да искаме, особено, да изследваме до каква степенъ чл. 23 е можалъ повече отъ другите членове да запази актуалната си стойностъ, отоманското правителство заявява, че е взело по собственъ починъ решението да внесе, съгласно конституцията на империята, за одобрение отъ парламента, тутакси следъ отварянето на идущата му сесия, и сетне да поднесе на султанско утвърждение закона отъ 1880 год. въ пълната му историческа цѣлокупность. Силите могатъ да бждатъ убедени, че императорските власти ще иматъ присърдце съвѣстното прилагане на този законъ тутакси подиръ турянето му въ сила. Крайно несправедливо би било по едновременните небрежности и протакания, повече или по-малко систематични и свойствени на други режими, че конституционната отоманска империя днесъ не ще се реши и не ще бжде способна да скжсе окончателно съ заблужденията на миналото; и че ще вземе поводъ отъ известно съмнение въ туй отношение, за да потърси мърки, различни отъ онѣзи, които сж единствено съвмѣстими съ добре разбрания интересъ на страната и на самите населения".

686. Лондонъ, 2 X. На агенцията Ройтеръ телеграфиратъ отъ Подгорица: „Черногорската пехота се приготви по обѣдъ, подъ закрилата на артилерийски огънь, за последенъ пристѣпъ противъ Тузи, когато единъ турски офицеръ се яви съ едно бѣло знаме; престолонаследникътъ князь Данило прие офицера и одобри условията му за предаване на гарнизона. Скоро следъ това една гражданска депутация отъ Тузи се яви въ Черногорската главна квартира и поиска милостъ. Въ укрепленията бѣха намѣрени нѣколко топа, отъ които три съ английски произходъ и два съ германски; всички топове бѣха силно повредени отъ черногорския огънь; военните трофеи се състоятъ освенъ това отъ: 8 митральози, 7000 маузерови пушки, много коне, 800 палатки и хранителни припаси за десетъ дни. Гарнизонътъ се състоеше отъ десетъ баталиона низами, отъ тѣхъ три баталиона бѣха откарани тази вечеръ за Подгорица. Черногорците влѣзоха следъ обѣдъ въ града тържествено посрещнати съ голѣма радостъ отъ християнското население.

687. Римъ, 2 X. Агенцията „Стефани“ съобщава: „Тази вечеръ въ 6 часа биде подписано въ Уши предварително съглашение за миръ между Италия и Турция“.

688. Цариградъ, 2 X. Министерскиятъ съветъ се занима вчера и днесъ съ нотата, подадена на Турция отъ балканските държави по въпроса за реформите, които трѣбва да се въведатъ въ Европейска Турция. Съвѣгътъ реши единогласно да отхвърли нотата.

689. Парижъ, 2 X. Министъръ-председателътъ и министъръ на външните работи г. Поанкаре прие българския пълномощенъ министъръ г. д-ръ Станчовъ, който е запасенъ кавалерийски офицеръ и за-

минава утре за частта си и има с него твърде сърдечен разговор. „Дългът ми на неутралност, каза г. Поанкаре усмихнато, не ми допуща да Ви изкажа благопожелания за Вашата страна, но не ми забранява да изкажа лично Вам“.

690. Кьолнъ, 2 X. На „Кьолнише Цайтунг“ съобщават отъ Берлинъ: „Имаме сведения, че се потвърждава известието, какво инициативата за свикване на конференция въ Цариградъ била дадена отъ Франция. Не вѣрваме въ осъществяването на тази инициатива въ сегашния моментъ, когато войната въ Балканитѣ е започнала и развоятъ на събитията е ускоренъ, но струва ни се, че заслужава признателностъ Франция, задето предприема отново една постъпка, която позволява задържане на силитѣ въ непрекъснато съприкосновение не само за въ сегашния моментъ, но и за бъдещи евентуалности.“

691. Парижъ, 2 X. „Танъ“ има сведения, че френскиятъ министъръ на външнитѣ работи г. Поанкаре не билъ формулиралъ — както твърдятъ разпространенитѣ въ странство слухове — планъ за международната конференция, имаща за целъ локализирането и турянето край на стълкновението въ Балканитѣ — планъ, който освенъ туй би билъ сега преждевремененъ.

692. Москва, 3 X. Досега сж се записали 5000 души доброволци за Балкано-турската война.

693. Виена, 3 X. „Фремденблатъ“ констатира, че твърденията, какво съгласието между силитѣ не било най-пълно, противоречатъ рѣзко на фактитѣ. Непрестанната размѣна на възгледи между силитѣ — продължава вестникътъ — доказва, че всички сили се стремятъ къмъ една целъ: недопускане и следъ войната никакво измѣнение на статуквото въ Балканитѣ и заставянето на Турция да въведе раформи отъ естество да обезпечатъ законнитѣ стремежи на християнскитѣ турски поданици и да имъ гарантиратъ достойно човѣшко съществуване. Европа е съгласна да осъществи тая своя програма, безъ да се стрѣска въ усилията си, нито дори отъ избухването на обща война въ Балканитѣ. Предвидъ голѣмото раздражение въ частъ отъ иностранния печатъ, констатирането на този фактъ не би било излишно.

По натакъ „Фремденблатъ“ изтъква, че въ австро-унгарското обществено мнение не се е появилъ ни единъ признакъ за дълбоко вълнение, което се доказва безспорно отъ разискванията въ делегациитѣ. Проникнати сме отъ обективностъ и миролюбие — казва вестникътъ — и завършва: най-пълно единодушие на силитѣ по въпроса за реформи и взаимното довѣрие между правителствата трѣбва да бжде достатъчна гаранция, че предъ станалата неизбежна обща война на Балканитѣ Европа е въодушевена отъ най-сериозна воля за недопускане, щото усложненията въ полуострова да взематъ още по-голѣми и по-опасни размѣри.

694. Виена, 3 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ вчерашна дата: „Разпространенитѣ вчера новини, че турското правителство било взело решение да освободи гръцкитѣ параходи, сж невѣрни. Отъ министерството на външнитѣ работи заявяватъ, че въпрѣки решението, взето въ последния Министерски съветъ, да се позволи отпътуването

на ония гръцки параходи, които сж натоварени съ чуждестранни стоки, Портата е решила, подиръ вржчването на гръцкия ултиматумъ, да не позволи на никой гръцки параходъ да отпжтува, за да не се стори, че тя отстпва на ултиматума.

Персональтъ на отоманскитъ консулства въ Гърция е получилъ заповѣдь да се завърне въ Цариградъ.

Турското правителство взе решение да не отговоря на нотата на балканскитъ държави.

695. Българдъ, 3 X. Турскиятъ пълномощенъ министъръ съ цѣлия персоналъ на легацията отпжтува презъ Земунъ за Цариградъ. Изпратенъ бѣ отъ цѣлото дипломатическо тѣло, освенъ представителитъ на Италия, България и Гърция.

696. Парижъ, 3 X. Българскиятъ пълномощенъ минмстъръ г. д-ръ Станчовъ, който заминава тази вечеръ, заявилъ предъ единъ отъ представителитъ на в. „Танъ“, че сключването на итало-турския миръ не измѣня въ никоя степенъ проектитъ на българското правителство, които сж безвъзвратни.

697. Лондонъ, 3 X. На агенцията „Ройтеръ“ телеграфиратъ отъ Подгорица: „Крепостъта Хумъ, последно укрепление между Тузи и Шкодра, се предаде на черногорцитъ; гарнизонтъ ѝ е плененъ; между другото въ него ими 62 офицера, въ туй число и коменданта на Тузи“.

698. Виена, 3 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Портата отправи снсци до тукашнитъ посолства нота, съ която съобщава своето решение за освобождаване на гръцкитъ търговски параходи, намиращи се въ Черно море, въ Цариградското пристанище и въ Дарданелитъ и натоварени съ чуждестранни стоки; освобождението на параходитъ ще се извърши въ четиридневенъ срокъ, начиная отъ утре. Броятъ на гръцкитъ параходи, които ще трѣбва да останатъ въ турски ржце, се пресмѣта на 20.

Престолонаследникътъ Иусуфъ Изеддинъ ефенди се завърна.

Запаснитъ дивизии отъ Ерзерумъ, Ерзинджанъ и Байбуртъ около руско-турската граница на Кавказъ, които не попадаха подъ разпоредбата за обща мобилизация, сж получили заповѣдь за мобилизиране.

Военниятъ министъръ генералъ Назъмъ паша ще замине вѣроятно въ сжбота за Одринъ да поеме главното началство на всйскитъ. Увѣрватъ, че две турски дивизии пристигнали въ Шкодра.

699. Петербургъ, 3 X. Официозътъ „Россія“ пише по поводъ събитията въ Балканитъ: „Съсгражданието и съчувствието на Русия е на страната на нашитъ едновѣрци и съплеменници. Това ние никога не сме скривали. За основнитъ завети на нашето минало могатъ да говорятъ съ равнодушие само неосведоменитъ. Но посоката на политиката не се опредѣля само отъ чувства и традиции. Като главна нужда на народа ни и вътрешния ни животъ се явява запазването на мира, безъ пренасяне въ жертва наши чувствителни интереси. Безъ да изпадаме въ оптимизъмъ, можемъ да кажемъ, че единъ отъ най сериознитъ залози за запазване на европейския миръ е обстоятелството, дето Русия не само че е миролюбиво настроена, но и представява внушителна сила: нашата мощъ е значително по-голѣма отъ онази, която

имахме въ навечерието на Руско-японската война; подемотъ на производителнитѣ сили въ страната ни дава възможностъ на финансовото ведомство да гледа бодро и спокойно на бждешето; сжщо и общата политическа обстановка се оформява най-добре и най-благоприятно за запазване мира въ Европа. За насъ е важно преди всичко съзнанието, че обладаваме достатъчно сила, за да може гласътъ на Русия да се чуе всѣкжде, кждето е нужно намъ, и да можемъ да се оградимъ срещу чужди посегателства. Но общоевропейската политическа обстановка едвали дава сериозни основания за извънмѣрни опасения въ туй отношение. Якитѣ отношения на Русия съ Франция и Англия представяватъ неограниченъ факторъ за поддържане на европейския миръ; нѣма съмнение, че се отнасяме безъ подозрение и къмъ Тройния съюзъ, който допълня равновесието“.

Вестникътъ отбелязва съ чувство на дълбоко задоволство сближението между Петербургъ и Виена. „То се оказа — продължава „Россиа“ — твърде важенъ факторъ както за запазване на общия миръ, тъй и по отношение на резултатитѣ, постигнати презъ пребиваването на г. Сазоновъ въ Лондонъ, Парижъ и Берлинъ. Правителствата на държавитѣ се съгласиха помежду си за признаване два принципа: законность на стремежитѣ на балканскитѣ държави къмъ издействуване реформи въ Европейска Турция и неприкосновеностъ на териториалното статукво въ случай, че бжде невъзможно предотвратяването на войната въ Балканитѣ.

Вестникътъ завършва: „Усилията на всички държави ще бждатъ насочени къмъ скорошното по възможностъ прекратяване на кръвопролитията въ интереса както на мира, тъй и на воюващитѣ страни. Ние трезво, бодро, спокойно и съ увѣреностъ гледаме предъ себе си, като знаемъ, че притежаваме срѣдство и сили за защита на интереситѣ на нашия народъ и достойнството на Русия, когато би станало нужда“.

„Новое время“ намира султанския манифестъ за правдивъ само въ заключението му, дето султанътъ изказва надежда за храбростта на турскитѣ войници; тѣ се сражаватъ вече и ще се сражаватъ, само че, прибавя вестникътъ — ще се борятъ съвсемъ не за своята бащиния и не за щастieto на своитѣ синове и внуци, а за последствията отъ некадърността и користолюбието на своитѣ управници“.

700. Цетина, 3 X. Източната черногорска армия днесъ ангажира въ сражения цѣлия фронтъ на турския гарнизонъ въ Берана. Въ 1 часа следъ обѣдъ турскиятъ гарнизонъ яви, че се предава и градътъ биде заетъ отъ чернгорцитѣ, които взеха 14 топа, много муниции и 700 пленници. Западната армия бомбардира цѣлъ день върха Тарабошъ.

701. Виена, 3 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ „Портата отпраща до своитѣ посланици въ странство окръжна телеграма, въ която се казва: „Тъй като българо-сръбската нота досежно областитѣ на Европейска Турция не заслужава отговоръ, поканваме нашитѣ представители въ София и Бѣлградъ да прекратятъ всѣкакви сношения съ мѣстнитѣ власти и да се завърнатъ въ Цариградъ. Мислимъ, че нашитѣ усилия за запазване на мира ще бждатъ оценени отъ силитѣ, къмъ които малкитѣ държави не показаха уважение, като от-

клониха тяхното посрѣдничество и си позволиха да се обърнат на право къмъ насъ, безъ да държатъ смѣтка за съществуването на Европа“.

702. Виена, 4 X. Телеграфътъ съ днешна дата (12 ч. 40 м. сл. об.): Портата връчи паспортитѣ на българския и сръбски пълномощни министри — г. г. Сарафовъ и Ненадовичъ“.

703. Виена, 4 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ: „Министрът на морината генералъ Махмудъ Мухтаръ паша, който е поелъ началството надъ Лозенградската дивизия, щѣл да замина незабавно да заеме поста си. Въ неговото отсъствие Министерството на морината ще се управлява отъ министра на общественитѣ сгради Салихъ паша.

Изглежда да се потвърждава известието, че бившиятъ султанъ Абдулъ Хамидъ щѣл да бже тутакси подиръ избухването на войната премѣстенъ въ Цариградъ и настаненъ въ едно здание край Босфора, близу до изгорѣлия палатъ Чераганъ. Казватъ, че това премѣстване на бившия султанъ било необходимо за предотвратяване на евентуаленъ опитъ отъ страна на албанцитѣ за освобождението му, когато ще минатъ презъ Солунъ на пътъ за гръцко-турската граница. Има слухъ, че по случай на това премѣстване Абдулъ Хамидъ щѣл да даде три милиона лири за нуждитѣ на войската.

704. Виена, 4 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ днешна дата: „Портата връчи въ 9 $\frac{1}{2}$ часа преди обѣдъ на Българската и Сръбската легации една нота, въ която се казва, че вследствие българската и сръбската нота, съставляваща намѣса въ вътрешнитѣ работи на Турция, вследствие мобилизацията на дветѣ държави и всѣкидневнитѣ схватки, Портата, въпрѣки желанието си за поддържане мира, виждайки, че миръ занаяпредъ е невъзможенъ между Турция, България и Сърбия, реши да тури край на мисията на българския и сръбския пълномощни министри, които поканва да си взематъ паспортитѣ и да напустнатъ отоманската територия заедно съ персонала на легациитѣ си, колкото се може по-скоро. На гръцката легация не е направила още никакво съобщение.

705. Парижъ, 4 X. Агенцията „Хавасъ“ съобщава отъ Цариградъ: „Портата даде заповѣдъ на намиращитѣ се край българската и сръбската граници отомански войски за напредване. На полицейскитѣ власти е дадена заповѣдъ за вземане съответни мѣрки по отношение на българскитѣ и сръбскитѣ поданици. Тази заповѣдъ не се отнася и до гръцкитѣ поданици.

706. Българдъ, 4 X. Правителството прати днесъ следъ обѣдъ на своя представителъ въ Цариградъ, за връчване на Портата, нота за обявяване война на Турция. Тази своя нота сръбското правителство нотифицира и на великитѣ сили.

707. Виена, 4 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ 6 ч. 50 м. тази вечеръ: „Министерскиятъ съветъ разисква въпроса за обявяване война на Гърция. Вѣрва се положително, че Портата ще връчи утре паспортитѣ на г. Грипариса и персонала отъ Гръцката легация.

708. Атина, 4 X. Сърбия първа обяви война на Турция; България — следъ Сърбия. Гърция, неискайки да се дѣли отъ съюзни-

цитъ си, даде наставления на своя представителъ въ Цариградъ да съобщи на Портата, че обявява и тя война — и същевременно изпраща братски приветъ до съюзнитъ ней народи.

709. Лондонъ, 4 X. На агенция Ройтеръ телеграфиратъ отъ Атина: „Военнитъ действия между Турция и Гърция сж започнати днесъ на обѣдъ“.

710. Петербургъ, 4 X. Въ статия по поводъ подписването на предварителния итали-турски договоръ за миръ „Современное слово“ казва между другото: „Следъ помирието си съ Италия Турция придобива нови сили за борба противъ славянитъ и гърцитъ. Италия пъкъ си развързва ржцетъ за участие въ общо-европейската политика на Балканитъ. Такова участие ѝ се диктува отъ интереситъ ѝ въ Турция и отъ политиката на Австро-Унгария, главно отъ домогванията на последната, на които Италия може да отвърне съ свои домогвания“.

711. Цариградъ, 4 X. Българското правителство натоварило своя представителъ г. Сарафовъ да съобщи въ Портата, че понеже тя не отговорила на тождествената нота, връчена ѝ отъ правителствата на България, Сърбия и Гърция, и тъй като положението, което бѣше вече доста натегнато вследствие задържането на сръбскитъ мунции и гръцкитъ параходи, извтршено отъ страна на Турция, въпрѣки общото правило, — бѣ станала още по-заплашително вследствие напвденията, вършени срещу българскитъ и сръбскитъ аванпостове, нарушението на международнитъ принципи и скжсването на дипломатическитъ отношения, предизвикано отъ Портата, — българското царско правителство се вижда принудено, за голѣмо свое съжаление, да прибѣгне къмъ силата на оржжието, като остави на отоманското правителство всичката отговорност за скжсване на сношенията между България и Отоманската империя.

Г-нъ Сарафовъ билъ натоваренъ, освенъ това, да уведоми Портата, че България, отъ момента на връчването горната нота, се смѣта въ война съ Турция и че българскиятъ пълномощенъ министъръ, смѣтайки своята мисия за свършена, ще напустне Цариградъ въ най-кжсо време, като заяви на Портата, че живущитъ въ България отомански поданици, които биха искали да напустнатъ страната, сж свободни да сторятъ това, а онѣзи, които предпочитатъ да останатъ тамъ, могатъ да разчитатъ на покровителството на българскитъ закони.

712. Петербургъ, 5 X. Една своя статия, озаглавена „Славянска войска“, „Новое время“ завършва тъй: „Жребиятъ е хвърленъ. — Нека сполуката на войната да бжде на страната на нашитъ братя. Нека пламналиятъ бой се завърши съ последно поражение на шествѣковния угнетителъ“.

713. София, 5 X. Г-нъ Ив. Ев. Гешовъ, министъръ председателъ и министъръ на външнитъ работи и изповѣденията, е отправилъ следната депеша до сръбския, гръцкия и черногорския министъръ-председатели: „Днесъ се отслужи въ катедралната черква тържественъ молебень за победа надъ общия неприятелъ. При едно многолюдно множество и въ присѣствието на Н. В. Царицата и на гръцкия и сръбския пълномощни министри Софийскиятъ митрополитъ възнесе на

Всевишния молитви за здравето на четиритѣ съюзни владѣтели, за здравето на Николай II, руския императоръ, покровитель на православнитѣ народи, за победоноснитѣ четири съюзни армии и за четиритѣ съюзни народи. Честитѣ, че мога да Ви съобща тая трогателна церемония, при която нашата църква благослови едно историческо събитие, което за първи пѣтъ се вижда въ Балканския полуостровъ, азъ Ви моля да приемете моитѣ сърдечни приветствия и благопожелания, за да искараме до щастливъ край едно възвишено дѣло, успѣшното пачинание на което се дължи тъй много на Ваше превъзходителство и на председателствуваното отъ Васъ министерство. Азъ моля Всевишния да даде победа на нашитѣ съюзни армии въ борбата за една кауза, която не може да не бѣде велика и благородна, щомъ е могла да съедини четирима владѣтели и четири народа“.

714. Виена, 5 X. Телеграфиратъ отъ Цариградъ съ днешна дата: „Гръцкиятъ пълномощенъ министъръ г. Грипарисъ врѣчи по объѣдъ на министра на външнитѣ работи Нурадунгянъ ефенди нота, съ която Гърция съобщава, че обявява война на Турция“.

715. Римъ, 5 X. Агенция „Стефани“ съобщава отъ Уши: Турско италианскиятъ договоръ за миръ биде подписанъ“.

716. Атина. Въ камарата министърътъ на външнитѣ работи г. Коромиласъ съобщи за обявяването на войната и прочете врѣчената отъ г. Грипарисъ нота на Портата. Министърътъ каза: „До последния моментъ Турция прави многократни постѣпки и дава много обещания, съ които целѣше отцепването на Гърция отъ Балканското съглашение. Министъръ-председателътъ г. Венизелосъ прочете едно кралско послание, въ което се казва: „Страданията на притѣсненитѣ тѣхни братя принудиха народитѣ отъ балканскитѣ държави да прибѣгнатъ къмъ оржие“.

Министъръ-председателътъ прочете и една телеграма отъ престолонаследника князъ Константинъ, който съобщава за навлизането на грѣцката войска въ турска територия.

Министърътъ на морината съобщи за заминаването на флота, единичното желание на който е, — каза той, — да види турския флотъ излѣзълъ отъ скривалището си.

Всрѣдъ френетически ржкоплѣскания председателътъ на Камарата поиска разрешение отъ последната да отправи до камарата на съюзнитѣ държави новъ братски поздравъ: „Сега, когато топътъ ечи въ името на цивилизацията и християнството противъ варварщината, възторгъ владѣе въ цѣла Гърция“.

117. Атина, 5 X. Споредъ най-положителни сведения, отъ Цариградъ заминала за Янина една комисия отъ турски военни лѣкари, носещи микроби отъ тифусъ и холера.

718. Бѣлградъ, 5 X. По объѣдъ кралътъ пристигна въ Нишъ, дето бѣ посрещнатъ и акламиранъ бурно отъ населението. Разпространеното въ Бѣлградъ известие, че сръбската войска била превзела Прищина, се окачествява отъ официално мѣсто като безосновно.

